

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МОВА І ПРАВО

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

26 жовтня 2018 року

Дніпро
2018

УДК 811.161.2:34

Мова і право. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. 26 жовтня 2018 року, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ / За заг. ред. А.В. Колесник. – Дніпро: ДДУВС, 2018. – 173 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, в якому взяв участь професорсько-викладацький склад мовних кафедр закладів вищої освіти Дніпра та інших міст України. Тематика статей охоплює актуальні проблеми системного підходу до термінотворення, перекладу, вивчення та застосування іншомовних слів під час навчання рідній та іноземній мовам у закладах вищої освіти, погляди на культуру професійного мовлення (українською та англійською мовами), а також правову підтримку української мови в Україні.

Матеріали науково-практичного семінару можуть бути використані викладачами для підготовки до занять із рідної та іноземної мов, а також для розроблення підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку здобувачів вищої освіти, слухачів магістратури та ад'юнктури.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 4 від 18.12.2018 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

д-р філол. наук, проф.
А. М. Поповський

професор кафедри українознавства та
іноземних мов

канд. філол. наук,
А. В. Колесник

завідувач кафедри українознавства та
іноземних мов

канд. пед. наук, доц.
Н. О. Побережна

доцент кафедри українознавства та
іноземних мов

О. М. Клименова

доцент кафедри українознавства та
іноземних мов

Т. В. Пакулова

доцент кафедри українознавства та
іноземних мов

А. З. Подворчан

старший викладач кафедри українознавства та
іноземних мов

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів

© Автори, 2018

ЗМІСТ

Бідняк Г. С. Іноземна мова як професійна складова діяльності працівників Національної поліції України	6
Бондаренко В. А. Лінгвокультурні чинники перекладу юридичного тексту в умовах міжкультурної комунікації	7
Бутиліна О. В. Про політкоректність суспільства до осіб з інвалідністю	10
Головіна О. В. Формування освітніх компетенцій при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін у сучасній системі підготовки юристів.....	15
Давидова Н. В. До питання про фразові дієслова в юридичному текст	17
Декусар Г. Г. Інноваційні тенденції у викладанні іноземної мови у вищих закладах освіти немовного профілю	19
Закладна Ю. О. Викладання іноземної мови у вищій школі нефілологічного напрямку із застосуванням інноваційних методик	23
Клименова О. М. Вплив засобів масової інформації на населення	24
Ковалевська О. В. Медіаосвіта у вищій школі.....	26
Козинець І. І. Булінг як напрям виховання гендерної культури молодого покоління під час профорієнтації	28
Колесник А. В. Комунікативна складова підготовки працівників Національної поліції України	29
Кондрашева О. В. Особистісно зорієнтований підхід до викладання дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування».....	31
Костенко О. Г. Професійно орієнтоване навчання іноземній мові у нелінгвістичному виші	33
Кузьменко А. О. Психолінгвістична специфіка екшен-віршів.....	36
Кузьо Л. І. Ефективна комунікація іноземною мовою у професійній сфері	38
Левін О. Л. Історія та мовні цінності українського народу	41
Левун Н. В. Дотримання орфоепічних та акцентуаційних норм у мовленні	43
Логінова Г. М. Фахова мова права	46
Мірошніченко Л. В. Мова – духовний скарб українського народу.....	48
Павлова Н. В. Значення іншомовної комунікативної компетенції працівників правоохоронних органів	49
Пакулова Т. В., Нагорна Ю. А. Оволодіння іноземною мовою як чинник підготовки нового правоохоронця.....	51
Палій В. М. Парцелятивні конструкції у сучасній публіцистиці (на матеріалах творів М. Якубовської, В. Яворівського, Р. Іванченко та періодичних видань «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Придніпровський край»).....	53

Плетенець В. М. Значення іноземної мови в діяльності правоохоронних органів	58
Побережна Н. О. Мовні процеси паронімізації в юридичному дискурсі	59
Подворчан А. З. Прізвисько як соціокультурне явище у студентсько-курсанському колективі	62
Поповський А. М. Лексико-семантичні функції слова <i>кат</i> в українській мові.....	65
Стрюк Є. В. Англійська мова в діяльності юриста	67
Тимофіїва К. М. Говорити правильно – основна вимога до викладача сьогодні	68
Царьова І. В. Інформативність лексико-дериваційної структури юридичного тексту.....	71
Шинкаренко І. О. Зміни етнічної самосвідомості під час вивчення іноземної мови	74
Шубенок Т. І. Legal language transformations in English speaking countries ...	76

УКРАЇНЬСКА НАУКА ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Аксьонова Д. В., Винник Д. С. Особливості професійної лінгвістики	81
Алексієнко О. В. Політична риторика в сучасному політичному дискурсі	83
Бакало В. О. Іншомовна підготовка працівників національної поліції в сучасних умовах євроінтеграційного процесу	92
Берлізова Я. М., Літвін К. С. Когнітивно-комунікативна модель мовної компетентності курсантів та студентів вищих навчальних закладів	95
Винакурова Д. С. Розвиток мови як процес формування духовної культури нації	98
Водоп'ян Д. В. Деякі проблемні питання вивчення англійської мови працівниками Національної поліції України	100
Гафісова А. Е. Актуальні проблеми психолінгвістики	103
Гнитка А. В. Формування емоційності мовлення майбутнього юриста (на матеріалі роботи із фразеологічними словниками)	105
Гордієнко К. Д. Важливість знання іноземної мови майбутнім правоохоронцем	108
Гурковський Д. М. Linguistic aspects of legal acts	110
Дегтяр В. А. Українські мовні традиції в топоніміці Дніпропетровщини	112
Дишкант О. Р. Speech culture as an indicator of general and professional culture	115
Заяць О. В. Мовні процеси в суспільстві.....	116
Зуй С. Ю. Поняття та правові ознаки реклами	118
Іванчук О. С. Мова як чинник формування духовності	121
Карпенко В. О. Медіаосвіта та медіавпливи на аудиторію	122

Кирьянова В. О. Професійне мовлення майбутніх працівників правоохоронних органів	124
Кобзева В. М. Формування духовності студентів вищих навчальних закладів на засадах української ментальності	126
Кривуля А. Д. Юридична лінгвістика в Україні в сучасних умовах євроінтеграційного процесу	128
Кузема І. О., Плескачова В. С. Вплив сучасних комп'ютерних технологій на дітей	131
Мармута О. О. Комунікативна компетенція серед працівників Національної поліції України в умовах сьогодення	134
Мельник Ю. С. Особливості перекладу юридичної термінології.....	137
Москаленко О. Я. Вплив медіа на суспільну свідомість в умовах сучасної України	139
Ніколенко Я. О. Розвиток мови як процес формування духовної культури нації	141
Паливода В. В. Communicative purpose of the language in the professional field	143
Рец В. В. Регіональний вимір концепції «Людської безпеки».....	145
Савела Є. А. Формування особистості підлітка під впливом віртуального середовища	153
Стронціцький Б. Р. Актуальні проблеми юридичної термінології.....	155
Темрієнко Н. В. Мовні засоби переконання у професійній діяльності юриста	157
Цой А. Е. Медіаосвіта: проблеми та шляхи становлення	159
Чуркін В. В. Комунікативна лінгвістика як новітня галузь мовознавчої науки	161
Шкут А. С. Features of legal terminology in Ukrainian and English	164
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	169

Бідняк Г. С.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ПРОФЕСІЙНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розвиток України як незалежної демократичної держави, створення гарантій захисту законних прав та інтересів громадян, здійснення соціально-економічних та політичних перетворень, наближення до європейських і світових стандартів життя є можливим лише за умови злагодженої роботи професійно підготовлених правоохоронних органів.

Аналіз слідчо-судової практики та анкетування працівників правоохоронних органів показали, що в процесі розслідування кримінальних проваджень виникала необхідність у володінні іноземною мовою під час допиту осіб – 37 %, під час проведення слідчого експерименту – 30 %, обшуку – 12 %, огляду місця події – 9 %, інше – 12 %.

Передбачене кримінальним процесуальним законодавством залучення перекладача в якості спеціаліста для проведення окремих слідчих (розшукових) дій, нерідко ускладнено, особливо в нічний час доби, у вихідні та святкові дні. Враховуючи, що перекладацьких центрів цілодобової безоплатної допомоги не існує, виходом в таких ситуаціях може бути знання іноземної мови працівниками Національної поліції безпосередньо. По-перше, це забезпечить точність сприйняття специфічної інформації, по-друге, виділити юридичний аспект та не порушити процесуальні строки.

Для перевірки реєстрації фірм та підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю, пошуку людей, підготовки запитів до Інтерполу, обміну досвідом та аналітичної діяльності для вивчення інформації, яка не перекладається засобами масової інформації та подається мовою оригіналу, виникає необхідність у володінні іноземною мовою.

При розслідуванні окремих складів злочинів, таких як контрабанда, необхідне вивчення документів, складених іноземною мовою. Так, в Дніпропетровській області співробітники Управління захисту економіки виявили злочинців, які фактично ввезли в Україну деталі під назвою «разделители», а в специфікації вони були позначені – «конвектори», що спричинило не доходження до бюджету значної суми у вигляді податків.

Зокрема, проведення міжнародних заходів (футбольні матчі, пісенні конкурси, концерти світових зірок) на території нашої держави вимагають забезпечення охорони громадського порядку на високому рівні. З цього приводу на базі підрозділів превентивної діяльності були створені групи комунікативного забезпечення, до складу яких входять співробітники, які володіють іноземними мовами.

Також, всесвітній прогрес зумовлює розвиток найрізноманітнішої техніки, без застосування якої неможлива діяльність слідчих, спеціалістів-

криміналістів, експертів. Для відстеження новітніх розробок науки та техніки також необхідне володіння іноземною мовою, адже в більшості випадків це закордонні виробники (США, Канада, Німеччина).

Наприклад, серед останніх інноваційних технологій використовують портативний лазерний сканер «Faro Focus 3d», який дозволяє створювати тривимірну цифрову модель навколишнього простору і фіксувати найдрібніші деталі; програма «Карат» для моделювання дорожньо-транспортної події; система візуалізації «Рувіс», за допомогою якої можливо виявити сліди папілярних візерунків в ультрафіолетовому випромінюванні тощо.

Таким чином, для того щоб повною мірою задовольнити роботу Національної поліції України, взагалі, та вимоги кримінального судочинства, зокрема, працівники повинні бути професійно підготовлені, а знання іноземних мов повинно стати невід'ємною частиною їх діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 17 серпня 2015 року : (офіц. текст). – К.: Паливода А.В. 2015.- 328с.
2. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15 березня 2017 року N 229 Про затвердження Стратегії розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації. Режим доступу до ресурсу: http://www.cct.com.ua/2017/15.03.2017_229.htm.
3. Офіційний сайт компанії PanoramaToolsgraphicaluserinterface [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ptgui.com>.

Бондаренко В. А.

кандидат юридичних наук

*(Львівський державний університет
внутрішніх справ)*

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОГО ТЕКСТУ В УМОВАХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

В умовах постійного розширення міжнародних контактів особливого значення набуває вивчення текстів правової документації. Саме переклад юридичних текстів є посередником в процесі осягнення і розуміння різних культур.

Розгляд чинників перекладу будь-якого тексту в умовах міжкультурної комунікації будується з урахуванням основних особливостей мовної культури, типу і механізму соціального кодування рідної (української) та іноземної (англійської) мов. У зв'язку з цим основну роль відіграє не тільки володіння соціальними знаннями правових норм, юридичної термінології, судово-процесуальних систем, але й особистісні якості перекладача, так як переклад будь-якого тексту припускає взаємодію суверенних національних мов, і, відповідно, культурних концептів. Для досягнення адекватного

перекладу необхідно володіти специфікою образів і зв'язаних з ними програм діяльності тих типів культур, між якими ведеться комунікація [2].

Юридичний переклад – це переклад текстів, що належать до правової сфери і використовуються для документообігу між людьми різних мовних груп. Юридичний переклад має свої особливості, тому є об'єктом вивчення спеціальної дисципліни – правової лінгвістики. Серед спеціалізованих перекладів юридичний текст є найбільш складним, тому що на нього накладає відбиток не тільки специфіка мови тієї чи іншої країни, а й специфіка правової системи держави, а також загальні соціокультурні особливості народу-носія мови.

Юридичний переклад висуває підвищені вимоги не тільки до професійної, а й до загальної культури перекладача, вимагає глибоких знань у галузі правознавства. Труднощі перекладу полягають в неможливості в деяких випадках знайти точний, адекватний переклад з однієї мови на іншу, так як юридична термінологія відображає особливості правової системи країни. Ще одна особливість пов'язана з наявністю специфічної мови і стилю, виробленого юристами всередині національної системи права, який важко зрозуміти не тільки іноземцю, а й пересічному носієві мови, який не є фахівцем у сфері юриспруденції. Це ускладнює роботу перекладача, створює певні перешкоди у використанні іншомовного юридичного документа.

У зв'язку з цим останнім часом надзвичайно актуальними стали дослідження мови щодо її взаємодії з культурою. Це насамперед зумовлено прагненням до осмислення феномена культури як специфічної форми існування людини і суспільства.

У сфері юридичного перекладу слід насамперед розглянути переклад термінологічних словосполучень-фразеологізмів, що містять явно виражений культурологічний компонент значення. Для створення еквівалентного перекладу перекладач просто повинен знати ці одиниці, оскільки значення таких словосполучень повністю переосмислено і тому не умотивовано. Так, словосполучення *Mirandawarning*, перекладається як «право людини не давати показання за відсутності адвоката», широко використовується в юридичних текстах. Для більшості американців це словосполучення сприймається як єдине ціле, і вже навряд чи багато хто пам'ятає про судовий прецедент 1966 року, коли Верховний суд штату Арізона визнав недійсними обвинувачення чоловіка на ім'я Міранда, отриманими за відсутності адвоката. З того часу в практиці американського правосуддя "правило Міранди" діє всюди і не асоціюється з конкретним судовим процесом.

Цікавими для перекладу є фразеологічні вирази, які не зафіксовані в сучасних англійських словниках, – *threestrikeslaw*, *threestrikesjustice*, *threestrikesoffender*. Їх українські переклади «закони трьох ударів, правосуддя трьох ударів», «правопорушник, засуджений за законом трьох ударів», є буквральними і вимагають від перекладача культурологічного коментаря. Ці словосполучення є метафорично переосмисленими одиницями і співвідносяться з правилами гри в бейсбол, згідно з якими, гравець, який отримує три штрафні удари, вибуває з гри ("*Threestrikes – andyouareout*"). За

американським законодавством, розробленим і прийнятим у низці штатів в кінці 80-х років ХХ століття і діє до сьогодні, особа, що має дві попередні судимості і порушує закон втретє, отримує надзвичайно суворе покарання, аж до смертної кари або довічного ув'язнення, як правило, невідповідне тяжкості правопорушення.

Існують словосполучення, що позначають реалії, яких не існує в практиці української судово-правової системи і тому потрібно компенсувати об'єктивну неточність перекладу культурологічним коментарем: наприклад, *limited divorce*, *indeterminate sentence*, *Department of the Interior*, *Index crimes*, *Crimeindex*, *sensibility training*, *verbal judo*.

Так, *limited divorce* – це роздільне проживання подружжя за рішенням суду, *indeterminate sentence* – це вирок суду з невизначеним терміном тюремного ув'язнення, коли реальний термін перебування у в'язниці визначається тюремною адміністрацією або спеціальною комісією, що приймають до уваги поведінку ув'язненого, стан його здоров'я та інші обставини. *Department of the Interior*, перекладається як Департамент (Міністерство) внутрішніх справ, обов'язково передбачає уточнення, що в США і в Україні – це органи, наділені різними повноваженнями: в США Департамент внутрішніх справ відповідає за стан доріг, охорону навколишнього середовища, дотримання екологічних законів і тому не є силовим правоохоронним відомством. *Crime Index* – це список з 8 найбільш тяжких злочинів, серед яких 4 типу злочинів проти особистості (*murder*, *sexual assault*, *robbery*, *aggravated assault*) і 4 – проти власності (*burglary*, *larceny*, *cartheft*, *arson*). Відповідно, *Indexcrimes* – це перераховані вище типи злочинів. Розуміння і, отже, уявлення еквівалентного перекладу таких словосполучень, як *sensibility training* або *verbal judo* вимагають від перекладача не просто лінгвістичної компетенції, а й проникнення в сферу професійної культури поліції. Так, *sensibility training* – це курс навчання спілкуванню поліцейського з різними групами людей в кризових ситуаціях (ведення переговорів з терористами; опитування потерпілих, які перебувають у стані психологічної травми, і т. д.). Словосполучення *verbal judo* часто перекладається як «словесне дзюдо», але вимагає уточнення, типу "методика застосування певних мовних засобів з метою досягнення поліцейським результатів у спілкуванні з людьми".

З даних прикладів можна побачити, що способи перекладу юридичних документів можуть варіюватися і комбінуватися залежно від присутності в тексті мови перекладу юридичної термінології, будови речення, наявності сполучників та вставних слів, лінгвокультурної особливості іншомовного тексту і т.п.

Юридичний текст – одна з найважливіших життєвих форм виразу права. Юридичний документ, інший письмовий носій перекладної юридичної інформації, має текстові особливості, своєрідний мовний вираз. Незважаючи на наявні суперечності в поглядах вчених-лінгвістів та юристів, більшість схиляються до того, що будь-який текст має лексичну, логічну і граматичну основи, певним чином організовані з метою передачі інформації.

Для створення на мові перекладу тексту, комунікативно рівноцінного іншомовному оригіналові, потрібно знання соціально-культурних і політичних особливостей країни походження тексту. Без повного розуміння перекладачем сенсу документа можливо допустити невідповідність в перекладі юридичних документів. Необхідно пам'ятати, що текст юридичного перекладу буде використовуватися в рамках іншої правової системи, а, отже, використовувати характерні для неї юридичні формулювання. Мова перекладу юридичного документа повинна в цілому відповідати трьом умовам: бути точною, зрозумілою і достовірною.

Бібліографічні посилання:

1. Атабекова А. А. Иноязычные специальные концепты в межкультурной профессионально ориентированной коммуникации. М.: РУДН, 2008. 191 с.
2. Щепотина Е. В., Рыжкова Е. А. Национально-культурные аспекты перевода юридического текста [Текст] // Филология и лингвистика в современном обществе: материалы IV Междунар. науч. конф. (г. Москва, июнь 2016 г.). – М.: Буки-Веди, 2016. – С. 132–135. – URL <https://moluch.ru/conf/phil/archive/178/10662/> (дата обращения: 15.10.2018).
3. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова книга, 2003. 126 с.

Бутилiна О. В.
iнженер з охорони працi вiддiлу
матерiального забезпечення
(Днiпропетровський державний
унiверситет внутрiшнiх справ)

ПРО ПОЛІТКОРЕКТНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Протягом останніх десятиліть правозахисники, активісти, люди з інвалідністю дуже часто звертали увагу на некоректність вживання слова «інвалід» як принизливого для честі і гідності людини. Про це свідчать численні публікації на порталі invak.info, а також в багатьох інших джерелах. Зокрема, зауважують, що у 2009 році, коли Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію про права інвалідів [1], сталася помилка при перекладі. Генеральна Асамблея ООН прийняла назву документу англійською мовою «Convention on the Rights of Persons with Disabilities», однак при перекладі на українську була офіційно використана назва «Конвенція про права інвалідів», і важливе слово «людина» було вилучено з контексту [2].

Завдяки цьому в Україні відбувається поступове вилучення з ужитку слова «інвалід». Так, у 2016 році Верховна Рада України офіційно замінила це слово поняттям «особа з інвалідністю» у Конвенції про права осіб з інвалідністю [1]. А 20 січня 2018 року набув чинності Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII (далі – Закон № 2249) [3], згідно з яким у 37

законодавчих актах України відбулася така заміна термінів (у відповідних відмінках і числах):

<i>слова</i>	<i>замінено словами</i>
інвалід	особа з інвалідністю
дитина-інвалід	дитина з інвалідністю
інвалід з дитинства	особа з інвалідністю з дитинства
дитина – інвалід з дитинства	дитина з інвалідністю з дитинства
інвалід (Великої Вітчизняної) війни	особа з інвалідністю внаслідок (Великої Вітчизняної) війни
дитина(, яка) народилася інвалідом	дитина(, яка) народилася з інвалідністю

Підписавши Закон № 2249, Президент наголосив: «Запроваджуючи у вжиток термін "особа з інвалідністю", ми перш за все, робимо акцент на людині, а не на її інвалідності» [4]. Тут же зазначено, що Закон № 2249 приводить норми чинного законодавства України у відповідність до положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Визначаючи інвалідність як «поняття, яке еволюціонує», Конвенція [1], проте, не дає чіткого визначення цього поняття, натомість у Конвенції є визначення поняття **осіб з інвалідністю**. З нього випливає, що під **інвалідністю** слід розуміти наявність у людини стійких фізичних, психічних, інтелектуальних або сенсорних порушень, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть зав'язати повній та ефективній участі такої людини в житті суспільства нарівні з іншими.

Як і у Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю [1], в Законі України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [5] відсутнє визначення поняття «інвалідність», при тому, що частиною другою ст. 2 заборонено дискримінацію за ознакою інвалідності. Натомість, у частині першій ст. 2 дано визначення поняття **особи з інвалідністю**: це «*особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист*».

Отже, на теперішній час слово «інвалідність» офіційно вважається толерантним, допустимим для вживання, незважаючи навіть на те, що його було утворено як похідне від того ж таки неpolitкоректного слова «інвалід» (а не навпаки) [6 – 8]. Протилежних думок знайти не вдалося. Так, з етимологічних словників Г.А. Крилова, А.В. Семьонова, Л.В. Успенського, М. Фасмера, Н.М. Шанського [6; 7], тлумачних словників [8] дізнаємося, що слово «інвалід» запозичено у XVIII ст. з французького «*invalide*» – буквально «непрацездатний, каліка» і у той час застосовувалося в Росії як найменування «старого воїна, що відслужив і є нездатним до стройової військової служби через каліцтво, рани, старість». Французьке слово «*invalide*», в свою чергу, походить від латинського «*invalidus*» – «безсилий, слабий, хворий».

Латинське «invalidus» утворено додаванням заперечного префіксу in- до слова «validus», що в перекладі означає «сильний, міцний, здоровий» (від «valeo» – «бути здоровим, сильним, міцним»). Однокорінні слова зустрічаємо у німецькій (invalide) та іспанській (invalido) мовах [6]. У перекладі з англійської на українську слово «invalid» має декілька значень: 1) іменник «інвалід» (у цьому випадку частіше вживається синонім «disabled», що дослівно перекладається як «нездатний, неспроможний»); 2) дієслово «робити інвалідом», «стати інвалідом»; 3) прикметник «недійсний», «необґрунтований», «непрацевдатний», «неспроможний» і навіть «хворий» та «захирілий» [9].

Звідси цілком зрозуміло, яким образливим для людини може бути найменування «інвалід». Попри численні перепони до повноцінного життя, люди з інвалідністю можуть мати визначні досягнення, а можуть стати і справді ні на що нездатними і не спроможними. Парадокс у тому, що так само у широкому діапазоні різняться між собою і особи, які не мають інвалідності. Все залежить насамперед від вольових якостей людини і, звісно, від найближчого оточення.

Англійське «disability» – «інвалідність» може також перекладатися як «неспроможність», «неспромога», «неплатоспроможність», «перешкода» [9]. В такому разі не розумію, чому терміни «людина з інвалідністю» чи «особа з інвалідністю» вважаються прийнятною альтернативою терміну «інвалід» [10 – 12 тощо]? Чи можна в Україні вилучити з ужитку також і слово «інвалідність»?

Поняття інвалідності може бути розглянуто у двох аспектах:

1) так званий соціальний підхід до інвалідності, який полягає в тому, що інвалідність не є проблемою певної людини, а є проблемою суспільства: відсутність можливості рівного для всіх доступу до інформації, освіти в школах і вузах, працевлаштування, житла тощо [13, 14];

2) інвалідність як стійкий розлад функцій організму конкретної людини, що перешкоджає повній та ефективній участі такої людини в житті суспільства нарівні з іншими, якщо не надати цій людині спеціальної допомоги.

Обидві ці думки, зрештою, сходяться на тому, що проблема інвалідності потребує вирішення на державному рівні. Тому й виникла потреба у якомусь універсальному терміні, який відмежує міру втрати здоров'я людини, нині іменовану «інвалідністю», від інших ушкоджень здоров'я, які не потребують спеціальної допомоги держави. *«Інвалідність як міра втрати здоров'я визначається шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я»* [5, ч. 1 ст. 3]. Тобто, якщо ми бажаємо вилучити з ужитку слово «інвалідність», його обов'язково необхідно замінити якимсь більш коректним аналогом.

Завдяки спробам підібрати більш толерантні терміни з'явилися словосполучення «люди з обмеженими (фізичними) можливостями», «люди з

особливими потребами». Цікаво, що люди, які не мають інвалідності, вважають таку термінологію цілком прийнятною [10], натомість особи, яким встановлено інвалідність, нерідко так не вважають [11 – 13]. Ті чи інші фізичні обмеження мають усі без винятку люди (наприклад, «людина не може однією рукою підняти 500 кілограмів» [12]), тому «людина з обмеженими (фізичними) можливостями» звучить некоректно. Проти терміну «люди з особливими потребами», «особливі люди» наведемо декілька аргументів осіб, яким встановлено інвалідність: «Особливі потреби є у всіх. Ви любите приймати гарячий душ, наприклад, я – холодний» [11]; «Усі люди по-своєму особливі, називати людей такими лише тому, що в них є інвалідність, не дуже коректно. Звісно, коли людина зробила щось справді визначне чи має, скажімо, високий рівень інтелекту – тоді це зрозуміло. Для когось кохана дівчина – це особлива людина...» [12]. Словосполучення «особливі діти» може бути неприйнятним з тих самих причин. Термін «діти з особливими освітніми потребами», можливо, є толерантним, проте не універсальним через розмаїття освітніх потреб різних груп дітей. «Це може бути дитина з Латинської Америки, яка говорить тільки іспанською мовою, але змушена піти в український перший клас, і їй потрібна підтримка вчителя, який додатково вчитиме з нею українську мову. Це може бути дитина з аутистичним спектром, якій потрібен вчитель-асистент. Чи вчитель жестової мови для нечуючої дитини» [11] тощо.

Автор запису [15] пояснює неприйнятність вживання термінів «інвалід» та «людина з обмеженими можливостями» за допомогою тих самих аргументів, які наведено у джерелах [2, 4, 11, 12], а натомість пропонує термін «людина з обмеженими можливостями здоров'я». Автор вважає, що в такому разі ми не говоримо, що людина приречена, а говоримо, що вона має певні обмеження за станом здоров'я.

Коректна мова з тематики інвалідності в Україні лише формується, і вирішальну роль у її формуванні, на мою думку, повинні відігравати якраз ті люди, яким встановлено інвалідність. Наприклад, з джерел [10, 11] дізнаємося таке: Товариство нечуючих людей вирішило, що їх треба називати «глухі» або «слабкочуючі»; є Товариство сліпих, але доречніше казати «незрячі» тощо.

На мій погляд, у джерелах [10 – 13] та інших вірно наголошено на неприйнятності слів «ненормальний», «розумово відсталий», «неповноцінний», «даун», «дебіл», «ідіот», «каліка», «контужений» тощо, а також словосполучень «страждаючий на ДЦП», «прикутий до візка/ліжка» та подібні їм. Люди живуть, а не страждають. Ніхто нікого не приковував ні до чого. В певних ситуаціях візок для людини є можливістю пересування. Тож автори [10 – 13] рекомендують вживати таку толерантну термінологію, як «людина на візку», «люди з ураженням опорно-рухового апарату», «з порушеннями зору чи слуху», «з ампутацією», «з аутизмом», «з контузією» тощо. В подібних виразах на першому місці, знов-таки, є людина, а не ушкодження її здоров'я. Проте і їх, на мою думку, слід вживати відповідно до такої рекомендації [12]: «взагалі використовувати згадки про інвалідність

чи певні порушення варто лише тоді, коли це вкрай потрібно, адже інвалідність не є єдиною, а головне – зовсім не основною характеристикою людини, тому не варто постійно на ній робити акцент»; і ще звідти ж: «постійно повторювати "люди з інвалідністю" не варто, достатньо кілька разів (...) згадати цей термін, а далі можна казати «такі люди» або, якщо йдеться про конкретну людину – використовувати ім'я та прізвище, фото і так далі». Вважаю це абсолютно необхідною умовою політкоректності суспільства до осіб з інвалідністю.

Враховуючи усе вищевикладене, вважаю виведення з ужитку слова «інвалід» позитивним кроком України до впровадження європейських стандартів у сфері прав людини. Здійснено приведення деяких норм чинного законодавства України у відповідність до положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, проте ще діють нормативно-правові акти, які повинні бути також відповідним чином відкориговані. Залишаю відкритим питання: чи потрібен суспільству термін «інвалідність», який еволюціонує, чи його слід замінити більш коректним неологізмом? Вважаю термін «особа з інвалідністю» не набагато кращою альтернативою слову «інвалід», коли згадати вищерозглянуте походження слова «інвалідність» (дослівно «неспроможність», «нездатність» тощо). Єдиною причиною прийнятності вживання виразів «люди з інвалідністю» та аналогічних їм вважаю згоду на це самих осіб, стосовно яких ці вирази вживаються.

Звісно, у разі виведення з ужитку терміну «інвалідність» ламання стереотипів відбудеться далеко не відразу, та й підібрати йому аналог дуже нелегко. Це слово протягом багатьох років було загальноживаним і навіть офіційним завдяки тому, що воно є коротким та універсальним, зрештою, було незамінним у державному механізмі реалізації своїх прав особами, для яких об'єктивно існують певні бар'єри у навколишньому середовищі. Проте тривалий час так само загальноживаним і офіційним було також слово «інвалід», а зараз в Україні воно офіційно заборонено. Тож подолання стереотипів у суспільній свідомості є необхідною умовою запобігання та протидії дискримінації, участі України у сучасних світових інтеграційних процесах.

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю – http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
2. https://humanrights.org.ua/material/termin_invalid_uzhe_i_v_ukrajinskomu_zakonodavstvi_viznali_nekorektnim_
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2249-19/paran94#n94>
4. <https://www.pravda.com.ua/news/2018/01/16/7168530/>
5. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
6. <https://lexicography.online/etymology/и/инвалид>
7. <https://www.le-francais.ru/oh-la-la/adopte/>
8. <http://www.sovslov.ru/tolk/invalid.html>
9. <https://www.google.com/search?q=українсько-англійський+словник>

10. Рекомендації щодо правил поведінки відповідальних осіб з маломобільними групами населення – <https://zt.court.gov.ua/tu06/gromadyanam/e54ytrh7/123re>
11. <https://life.pravda.com.ua/society/2018/01/23/228588/>
12. <https://www.the-village.com.ua/village/city/asking-question/264595-yak-pravilno-nazivati-lyudey-z-invalidnistyu>
13. <https://ukrainian.stackexchange.com/questions/4071/Люди-з-особливими-потребами-vs-люди-з-інвалідністю>
14. <https://www.svoboda.org/a/450981.html>
15. <https://stukalov-sergey.livejournal.com/206125.html>

Головіна О. В.
кандидат історичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ

Однією з загальних тенденцій світового розвитку є перехід до інформаційного суспільства. У зв'язку з цим Рада Європи до числа найбільш значущих для людини (ключових) компетенцій віднесла компетенції, пов'язані з її життям в інформаційному суспільстві, і включила до їх переліку володіння новими технологіями пошуку й обробки інформації, розуміння доцільності їх застосування, здатності критичного ставлення до розповсюдженої по каналах засобів масової інформації повідомлень, уміння захищатися від негативних впливів мас-медіа.

У сучасній дидактиці гостро постає проблема розмежування понять «компетенція» і «компетентність». У нормативно-правових актах та наукових джерелах існують розбіжності щодо вживання та визначення цих понять. Фахівці наголошують, що терміни «компетенція» і «компетентність» не просто дуже близькі за значенням (деякі вважають їх синонімічними, а інші – взагалі уникають вживання одного з них, щоб уникнути незрозумілості), а й споріднені, не чітко викладені у вітчизняній літературі, тому й потребують подальшого більш ретельнішого вивчення; проблеми, які стосуються обох дефініцій, є актуальними та залишається невирішеними досить тривалий час [5]. У даній розвідці вважається за доцільне використовувати «компетентність» як загальне поняття: «компетентності» як широкі поняття, а «компетенція» як більш вузьке (знання, вміння, навички). Компетенція, в свою чергу, окремий елемент широкого поняття компетентності.

Сучасна вища освіта на цей час має готувати фахівців із урахуванням вимог роботодавців та потреб суспільства, що стрімко змінюються. Так, у звіті за результатами аналітичного дослідження «Знання та навички випускників юридичних факультетів та закладів вищої освіти через призму відповідності потребам ринку праці», що було ініційовано Міністерством

Юстиції, названі ключові компетенції, що визначаються роботодавцями, як основні. Навички логічного мислення

На думку роботодавців, випускник юридичного факультету повинен мати навички логічного мислення, умінням логічно викладати свою думку, володіти комунікативними навичками, що має значення для 25,3%; і це найбільше значення поряд із навичками складання процесуальних документів (також 25,3%) [1, с. 19].

З огляду на це формування логічного та критичного мислення, медіа грамотності, комунікативних здібностей постає одним із завдань сучасної освіти, оскільки є невід'ємною складовою особистості в інформаційному суспільстві. Внаслідок цього у педагогічній (методичній) літературі широко обговорюються поняття «критичне мислення» та «медіа-грамотність», уточнюється та узгоджується їх зміст. З одного боку, у побутовій мові «критичне» асоціюється з негативним ставленням до чогось. Таким чином, для багатьох критичне мислення передбачає суперечку, дискусію, конфлікт. З іншого боку, в поняття «критичне мислення» вміщують «аналітичне мислення», «логічне мислення», «творче мислення» тощо. Хоча термін «критичне мислення» давно відомий з робіт психологів Ж. Піаже, Дж. Брунера, Л. Виготського, у професійній мові педагогів-практиків це поняття стало вживатися порівняно недавно. В Україні вперше проблема розвитку критичного мислення була піднята харківським дослідником О. Тягло («Логика критического мышления», 1996). Розглядаючи критичне мислення у поєднанні із медіа-грамотністю, можна визначити, що критичне мислення – це психологічний механізм медіа-грамотності, здатність до сприймання та аналізу повідомлень й подальше оцінювання у відповідному середовищі, глибоке й детальне розуміння історичного, економічного та художнього контекстів систем, представлених у повідомленні, здатність бачити нюанси в поданні інформації, здатність зробити висновки про сильні та слабкі сторони повідомлення.

У сучасному суспільстві наукам гуманітарного циклу належить особлива роль, оскільки в процесі їх вивчення відбувається формування світоглядних засад особистості, отже розвиток здатності до сприйняття інформації та прийняття зважених рішень. Внаслідок цього при вивченні навчальних дисциплін соціального-гуманітарного профілю доцільно ставити за мету вироблення означених компетенцій та впроваджувати відповідні методи та технології задля їх формування. Компетенція "критичне мислення" важлива і під час навчання, і на робочому місці, і в особистому житті, оскільки лише людина, яка мислить вільно, без використання шаблонів, здатна думати і діяти ефективно та успішно. Із розвитком критичного мислення нові рішення будуються на основі відомої інформації, яка накладається на існуючий життєвий досвід. Тож людина, яка володіє критичним мисленням, має такі важливі якості: вміє мислити самостійно, вміє шукати і аналізувати інформацію, вміє знайти власне рішення проблеми та сформулювати переконливу аргументацію рішення, вміє обговорювати в соціумі – обстоювати свою думку в дебатах, дискусії, обговоренні. Для розвитку

цих якостей як складових критичного мислення необхідно зважити на розвиток наступних вмінь: вміння впорядковувати думки та планувати; вміння сприймати ідеї інших людей – гнучкість мислення; вміння продовжувати працювати над проблемою, навіть якщо є труднощі – наполегливість; вміння робити позитивні висновки з власних помилок – готовність до помилок; вміння свідомо відслідковувати власну розумову діяльність; вміння шукати компромісні рішення – готовність до компромісів. Розвиток цих вмінь та якостей на особистісному рівні є складовою формування критичного мислення.

Тож на сучасному етапі розвитку українського суспільства та з огляду на процесу реформування освіти, що стає орієнтованої та комплексне формування особистості, розробка та впровадження у навчальний процес прийомів, що формують навички відповідного аналізу та сприйняття інформації, здатність свідомо та самостійно міркувати над отриманою інформацією, ставити запитання, шукати аргументи, знаходити незалежні та самобутні рішення поставлених завдань – є загальною потребою та основним завданням дисциплін соціально-гуманітарного профілю.

Бібліографічні посилання:

1. Знання та навички випускників юридичних факультетів та закладів вищої освіти через призму відповідності потребам ринку праці / Звіт Міністерства юстиції за результатами аналітичного дослідження ; Експерти: Шемелинець Іван, Якубович Марина, Осінська Ольга. – К., 2018. – 38 с.
2. Критичне мислення: сутність, пошуки, досвід. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/metod_1/ss-43423651
3. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. – 201 с.
4. Тягло А.В., Воропай Т.С. Критическое мышление: Проблема мирового образования XXI века / А.В Тягло, Т.С. Воропай. – Харьков, 1999. – 285 с.
5. Шапран Ю. О. Дискусійні питання компетенції та компетентності. – Форуму педагогічних ідей «УРОК». – 14.04.2012. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/28937/

Давидова Н. В.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДО ПИТАННЯ ПРО ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА В ЮРИДИЧНОМУ ТЕКСТІ

У юридичній терміносистемі існує особливий розподіл структурно-понятійних, дериваційних, лексичних одиниць і функціональних параметрів, які мають особливі ознаки і закономірності, які мають велике значення для сфер юридичної діяльності, в яких вони функціонують. В текстах використовуються також кліше, характерні для юридичної мови.

Об'єктивність подачі інформації забезпечується переважанням абсолютного теперішнього часу дієслова і пасивними конструкціями. Загальний характер інформації передається переважно семантикою підмета, де, поряд з іменниками юридичної тематики, поширені іменники і займенники з узагальнюючою семантикою (кожен, ніхто, всі громадяни та ін.) Характер інформації передається за допомогою дієслівних структур зі значенням модальності необхідності та можливості: не можуть, повинен здійснюватися, має право і т. п. Синтаксис юридичного тексту відрізняється повнотою структур, структури зі значенням умови і причини, причому ці значення доповнюються спеціальними мовними засобами (в разі, якщо, по причині і т. п.). Фразове дієслово зазвичай визначається як ідіоматичне поєднання дієслова і прийменника (*cry over something*), дієслова і відокремлюваної частки (*run up the flag, run the flag up*), дієслова і невідокремлюваної частки (*run up a debt*), або подвійного поєднання дієслова з часткою і приводом (*face up to problems*). Термін частка (*particle*) використовується переважно в роботах зарубіжних лінгвістів, в той час як у вітчизняному мовознавстві цей термін має інше значення, позначаючи клас службових слів. Тому в даній статті ми будемо використовувати термін постпозитивний компонент або, скорочено, постпозитив, який був запропонований Н.Н. Амосовой в роботі «Англійський переклад терміну». Фразові дієслова широко використовуються як в письмовому, так і в усному мовленні. Вони представлені в різних функціональних стилях, і є типовими і характерними сполученнями для сучасної англійської мови. Однак, в більшості робіт при семантичному опису фразових дієслів використовується традиційно пропонуване (як, наприклад, в тлумачних словниках) просте перерахування кількох десятків значень. З огляду на особливості функціонування фразових дієслів в англійській мові, можна сказати, що таке перерахування, в принципі, передбачає необмежену кількість значень. Ми також розглядаємо фразові дієслова як мовні одиниці з мотивованим значенням, на відміну від їх традиційного віднесення до немотивованих фразеологізмів. Утворення фразових дієслів носить закономірний характер, який базується на метафоричному переосмисленні значення постпозитивного компонента, що дозволяє класифікувати фразові дієслова з точки зору їх семантики. Використовуючи термінологію Лакофф і Джонсона, зв'язок між різними значеннями фразових дієслів можна розглядати як один із проявів так званої «орієнтаційної метафори», що грає значну роль у формуванні концептуальної системи людини. Також слід зазначити, що в когнітивному напрямку семантичні структури характеризуються по відношенню до знань про дійсність, обсяг яких необмежений. Семантичні структури відображають не тільки зміст ситуації, а й те, як організован і витлумачен цей зміст. У когнітивній моделі мови фразові дієслова займають не периферійне, а центральне місце, і більшість досліджень виділяє безліч різних переосмислених значень для кожного прийменника або постпозитивного компонента, не намагаючись пояснити те схематичне значення, яке їх об'єднує. Навпаки, в граматиці Р. Лангакера підкреслюється продуктивність

опису значення мовних одиниць за допомогою семантичної мережі, яка показує, що всі значення слова не випадкові і не довільні, а семантично пов'язані між собою. Таким чином, кожне значення може утворити одне або кілька нових, в кінцевому рахунку, що утворюють ланцюг (chain) або мережу (network) значень мовної одиниці. Слід зазначити, що ідея цепочечной організації значення плідно вивчалася і вітчизняними лінгвістами.

Таким чином, в семантичній структурі фразового дієслова можна виділити різні групи значень, які можуть бути як загальними так і термінами. Фразові дієслова отримали широке вживання в юридичних документах, однак, не отримали такого поширення як, наприклад, в мові ЗМІ. Причина цього є те, що такі дієслова виконують потрібну функцію в мові, завдяки стислості і в той же час великої виразності. Що ж стосується юридичних документів, то очевидно, що фразові дієслова в них не мають експресивного забарвлення. Мова документів не потребує яскравості і виразності. Тут функція фразового дієслова - вираз думки коротко та лаконічно.

Декусар Г. Г.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ НЕМОВНОГО ПРОФІЛЮ

Мінливі реалії сучасного світу вимагають таких же змін в освітніх системах. Тому тема інновацій стає важливою для всієї системи освіти, що зокрема відноситься і до методів викладання іноземної мови. Нажаль, система освіти на даному етапі займає «наздоганяючу позицію» по відношенню до економіки, техніки, технологій, хоча освіта повинна прогнозувати майбутню діяльність спеціаліста та підготувати його до цієї діяльності [1]. Сучасна методика викладання іноземних мов пропонує нам широкий вибір концепцій навчання, методів та технологій – як традиційних так и новаторських. Розробники навчальних програм та педагоги віддають перевагу тим або іншим методам в залежності від цілей навчання, контингенту студентів, тривалості та інтенсивності навчального курсу та інших умов. При цьому кожен із методів навчання має свої переваги та недоліки, а успішність їх використання залежить від конкретних цілей та умов навчання. Потрібне оптимальне співвідношення традицій та інновацій, комплексне поєднання різноманітних технологій та методів викладання іноземної мови і для цього виникає необхідність використання комплексного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що питання впровадження інноваційних підходів у вищій школі активно досліджуються закордонними та вітчизняними вченими: В. Андрущенко, М. Артюшиною, Ю. Бистровою, І. Дичківською, В. Кременем, А. Кузьмінським, В. Луговим,

В. Морозовим, Г. Романовою, П. Саухом, Т. Туркот, О. Фатхутдіновою, Д. Чернілевським та іншими. Інноваційні зміни у вивченні та викладанні іноземної мови студентам вищих навчальних закладів розглядаються у працях українських науковців А. Біліченко, Л. Вікторової, Г. Корсуна, Ю. Полікарпової, О. Пономарьової, Ю. Руднік, Л. Шевчук та інших. Окремі аспекти застосування інноваційних методів навчання іноземним мовам досліджувались А. Біліченко (особливості використання окремих інноваційних методів навчання при вивченні іноземної мови), А. Верзіною (можливості використання інноваційних методів оволодіння іноземною мовою для спеціальних цілей), О. Заболотною (особливості впровадження інноваційних технологій викладання іноземних мов в умовах інтернаціоналізації освітнього простору), Г. Корсуном (можливості підвищення якості викладання англійської мови, спираючись на досвід країн Європейського Союзу) та іншими.

Проте і на сьогодні питання комплексного підходу при запровадженні інноваційних методів та технологій викладання іноземних мов у вищих закладах освіти залишаються недостатньо дослідженими, тому основною метою даної наукової роботи є обґрунтування доцільності використання комплексного підходу при запровадженні інноваційних методів та технологій викладання іноземних мов у вищих закладах освіти немовного профілю.

В даний момент зберігається потреба у подальшій розробці питання впровадження у навчальний процес сучасних інтернет-технологій, особливо у сфері вищої професійної освіти. Виникає потреба в організації спеціальної роботи з інформацією. Сьогодні існує велика кількість інтернет-ресурсів, де є матеріал для потенційного використання у навчальних цілях.

Однією з сучасних технологій, які дозволяють спеціально організовувати пізнавальну діяльність студентів в умовах безперервно зростаючої кількості інформації та появи доступних навчальних інтернет-ресурсів є **технологія веб-квестів**.

Веб-квест є таким методом навчання, використовуючи який студенти різних рівнів приймають участь у виконанні певного завдання, в якому застосовуються заздалегідь підготовлені для цього Інтернет-ресурси [2].

Великий інтерес являє собою і **технологія бінарних занять**. Техніка бінарного заняття полягає в тому, що в одному проекті поєднуються різні дисципліни. Наприклад, для розкриття теми «Адміністративні правопорушення у країнах Європи» потрібні знання з різних наук: юриспруденції, права, країнознавства, історії, економіки, іноземної мови. Відтворення реальної ситуації дозволяє студентам не тільки використовувати знання з різних галузей наук, але й потренуватися в практичних діях, отримати навички взаємодії.

На міждисциплінарності та синергетичному підході заснована така освітня технологія як **проект**. Проектну діяльність визначають, як пошукову та дослідницьку діяльність, яка передбачає не просто досягнення того чи іншого результату, що оформлено у вигляді конкретного практичного виходу, але й організацію процесу досягнення цього результату.

Традиційно застосовуються у навчанні **кейс-технології** (навчання на прикладі конкретних випадків). Кожний кейс містить вправи, які забезпечують активацію чотирьох компонентів, що виділяються при навчанні іншомовному говорінню: мотиваційного, процесуального, результативного та рефлексивного [3]. Вправи можна поділити на три групи: 1) спрямовані на забезпечення студентів навчально-мовленнєвою ситуацією, темою, проблемою; 2) спрямовані на підготовку дискусій, проектів, брейнстормінгів; 3) контрольного характеру.

Ще одним високоефективним новітнім методом навчання виступає **використання учбового «портфелю»** в процесі навчання у вищому навчальному закладі, бо він є засобом підвищення рівня самостійності студентів у навчальній діяльності та їх професійно-особистісного розвитку [4]. Під час його складання відбувається поетапна документована фіксація досягнень студента. Студенту надається можливість проявити не тільки свої мовні навички, але й навички спілкування та саморефлексії. Під час навчання акцент робиться як на навчальному процесі, так і на результаті роботи; необхідна висока творча та пізнавальна активність студента: він вчиться презентувати результат своєї роботи; студент виконує нову роль по відношенню до себе та до партнерів по навчанню – роль вчителя, що оцінює; підвищується мотивація навчання, бо студент відчуває себе реальним учасником навчального процесу.

До інноваційних форм самостійної роботи студентів також відносять **систему електронного навчання, e-Learning** на основі віртуальної навчальної платформи Moodle (повна назва – Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Електронна платформа Moodle є сучасною інформаційною та комунікаційною технологією, яка зараз активно використовується при навчанні іноземним мовам. Цю платформу можна використовувати як на аудиторних, так і на позааудиторних заняттях. Ця система дозволяє об'єднати навчальний процес та самостійну роботу студентів в єдине ціле. При розробці та проведенні занять в системі Moodle викладач використовує набір елементів курсу, до якого входять глосарій, ресурс, завдання, форум, урок, тест, тощо. Для досягнення цілей та задач конкретних занять викладач може застосовувати різні елементи курсу, поєднуючи їх [5].

Сучасний стан викладання іноземних мов можна охарактеризувати як стан боротьби між традиційними методами та інноваціями. Без сумніву, превалювання одного типу викладання призведе до крайності. Якщо традиції превалюють над новими тенденціями, тоді відбувається стагнація, застій у науці та практиці, але якщо в гонитві за інноваціями ми будемо забувати традиції, то науці буде нема на що спиратися [6]. Потрібне оптимальне співвідношення традицій та інновацій, комплексне поєднання різноманітних технологій та методів викладання іноземної мови і для цього виникає необхідність використання комплексного підходу.

Комплексний підхід у викладанні іноземної мови може бути представлено таким чином: 1. Саме навчальний процес (викладач навчає

студентів); 2. Самостійна робота студентів (студент працює самостійно викладач контролює); 3. Творча (позааудиторна) робота студентів (сумісна робота викладача та студентів). Велику та головну роль в процесі навчання відіграє викладач. Він виступає зв'язуючою ланкою між дисципліною, що викладається, та студентами. Але в наш час це не є його головним завданням. Недостатньо просто передати знання з підручника студентові, необхідно зацікавити студента не тільки в отриманні цих знань, але й в їх засвоєнні та подальшому використанні на практиці. Перед викладачем постають як мінімум дві проблеми: по-перше, у студентів може бути низький рівень володіння іноземною мовою, і через те виникає небажання вивчати її. По-друге, студенти не бажають вивчати іноземну мову, вважаючи її не основною профільною дисципліною. Отже, першочерговою метою є не навчання дисципліні, а залучення у самий процес навчання. Студенти повинні бути зацікавлені та мотивовані на вивчення іноземної мови. Мотивація грає значну роль і дуже впливає на результат. Вона може бути як внутрішньою, так і зовнішньою. Цілком природно, що у студентів превалює зовнішня мотивація: здати залік або екзамен, отримати диплом тощо. Але найважливішим у вивченні іноземної мови є розвиток внутрішньої мотивації. Для цього студенти повинні точно знати, з якою метою вони вивчають мову, де і коли вони зможуть застосувати її на практиці. Виходячи з цього, можна зробити такий висновок: викладач був і залишається основною ланкою в навчальному процесі і на його плечах зараз подвійне навантаження – зацікавити, залучити до процесу і зрештою – навчити володіти іноземною мовою, а для цього, в свою чергу, потрібні такі технології, які були б ефективними та готували би студентів до майбутньої професійної діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Краевский В.В. Науки об образовании и наука об образовании (мето- дологические проблемы современной педагогики) // Вопросы философии. 2009. №3. С. 77-83.
2. Воробьев Г.А. Веб-квест технологии в обучении социокультурной компетенции (английский язык, лингвистический вуз): дис. ... канд. пед. наук. Пятигорск, 2004.
3. Ниязова А.Е. «Кейсовый метод» в обучении иноязычному говорению учащихся седьмых-восьмых классов // Методики обучения иностранным языкам в средней школе. СПб.: КАРО, 2006. С. 109-150.
4. Европейский языковой портфель. URL: <http://methods.ucoz.ru/publ/12-1-0-29>
5. Erben T., Van R., Castaneda M. Teaching English Language Learners through Technology. Routledge, New York. 2009. P. 138.
6. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес // Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія, 2014. – Вип. 33. – С. 37-43.

Закладна Ю. О.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО НАПРЯМУ

Постановка проблеми. Дослідження сучасних методів та технологій викладання та вивчення іноземної мови. Аналіз їх ефективності та можливості їх застосування в освітньому процесі. Йдеться, зокрема, про методологічне значення концепцій розвитку науки всесвітньо відомих лінгвістів ХХІ ст. І.Ю. Шехтера [1], П. Пімслера, І. Франка [2], які не тільки розвинули, але й суттєво оновили сучасні наукові уявлення в галузі вивчення іноземних мов.

У сучасній лінгводидактиці, так само, як і багато років тому, актуальною і невирішеною досі залишається проблема пошуку і вибору найбільш ефективних і раціональних методів викладання іноземних мов, які відповідають сучасним умовам навчання і відповідають вимогам стандартів сучасної освіти. Тому метою статті є розгляд сучасних методів в навчальному процесі з метою підвищення ефективності навчання.

У кінці ХХ століття за англійською мовою остаточно закріпився статус мови світового значення. Багато авторів робили спроби створити програму ефективного вивчення англійської мови, але ми зупинимося на найбільш популярних.

Метод Шехтера. Даний метод розроблений видатним лінгвістом та педагогом І. Шехтером. В даному способі вивчення англійської мови за основу береться не класична модель «від теорії до практики», а зворотна, більш природна система сприйняття. Дана методика викладання англійської мови складається з трьох етапів: на першому даються лексичні одиниці, слова і вирази, і тільки потім, на другому і третьому, відбувається корекція використання граматико-синтаксичних структур.

В основі розвитку мови - «актуалізація», коли студенти розігрують етюди (рольові ігри) на мові, що вивчається. При спілкуванні один з одним у них не виникає психологічний бар'єр, як при відповіді викладачеві перед аудиторією. В етюдах завдання ставляться не навчальні - згадати якісь слова і побудувати з них фрази (як при традиційному навчанні), а практичні - зробити щось, користуючись мовою. Граматичні помилки на початковому етапі коригуються тільки в тих випадках, коли вони впливають на зміст.

Метод Пімслера. Доктор Пауль Пімслер розробив спеціальну систему уроків, розраховану не тільки на сприйняття інформації, але і на її відтворення. Таким чином учень засвоює до сотні англійських слів і виразів за одне заняття. Суть заняття полягає в послідовному виконанні завдань, які проговорюються дикторами. Послідовність виконання завдання:
- спочатку слухаємо невеликий діалог, озвучений носіями мови;

- розбираємо першу фразу діалогу, яку учень повинен повторити вголос (фраза вимовляється вже з кінця);
- вивчаємо наступну фразу з розбором значень слів;
- після багаторазового повторення вимовляємо першу фразу, але при цьому інтегруємо в неї слова з другої, нової фрази.

Метод Франка. Ілля Франк є автором оригінальної методики вивчення англійської мови, заснованої на читанні адаптованої літератури. Для цього Франк проводить підготовчу роботу з адаптації книги - бере оригінальний текст, розбиває його на невеликі фрагменти, після кожного фрагмента в дужках з маленької літери наводиться дослівний переклад без втрати змісту. Після чого фрагмент повторюється, але вже без перекладу. Для тих, хто має базові знання, рекомендується починати читати оригінальний уривок без перекладу, потім - з перекладом.

Методика навчання Rosetta Stone. Методика Розетта Стоун активно застосовує інформаційно-комунікаційні технології. Застосування комп'ютерів на уроках англійської мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу. При комп'ютерному навчанні засвоюється набагато більша кількість матеріалу, чим це робилося за один і той же час в умовах традиційного навчання. Крім того, матеріал при використанні комп'ютера засвоюється міцніше. Саме тому дана методика є однією з найуспішніших у наш час.

Розглянуті методи вивчення мов можуть бути ефективно застосовані у процесі викладання іноземних мов у вищій школі не філологічного напрямку. Ці інноваційні методи можуть забезпечити краще засвоєння нових знань з іноземної мови та допомогти студентам швидше опанувати новий матеріал.

Бібліографічні посилання:

1. Шехтер И. Живой язык. Москва, 2005.
2. Франк І. Как приучить ребенка понимать иностранный язык [Електронний ресурс] / Ілля Франк. - Режим доступу: www.franklang.ru/index.php/kak-priuchit-rebenka-ponimat-inostrannyj-yazyk.
3. Шехтер И. Любой диалог иностранного языка напоминает Йонеско / И. Шехтер // Огонек. - 2015. - №36. - с.32.

Клименова О. М.

доцент

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА НАСЕЛЕННЯ

Науково-технічний прогрес постійно розвивається, сучасна наука розробляє все нові й нові технології задля задоволення потреб сучасного споживача. Цей розвиток не оминає й засоби масової інформації (ЗМІ). Тому я вважаю доцільним вести мову про вплив засобів масової інформації на населення.

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що ЗМІ займають чільне місце у нашому житті. Адже, майже жодна важлива глобальна подія у нашому житті не залишається без уваги засобів масової інформації. Вивченням цього питання займалися такі науковці як: В.Я. Тацій, Т.С. Шевченко, А.П. Савков, І.В. Бойчук, П.М. Любченко, І.Ю. Кулагіна, Ш. Бюллер, Б. Зазо, А.М. Прихожан та багато інших видатних вчених.

Для того, аби детально розглянути вплив мас-медіа на населення, нам необхідно визначити поняття ЗМІ. Засоби масової інформації - це сукупність усіх матеріальних та нематеріальних засобів та способів збору, фіксації, обробки та збереження інформації, котра несе у собі певне повідомлення, спрямоване на цільову аудиторію. До ЗМІ відносяться преса, телебачення, радіо, кінематограф, інтернет, звукозаписи та відеозаписи, рекламні повідомлення, банери та інше, що містить у собі певні лінії технічного зв'язку.

З вищенаведеного, ми можемо зробити висновок, що ЗМІ охоплюють майже усі сфери людського життя. Тому їх вплив на населення є досить значним. Для більш детального огляду питання звернемося до статистики. За даними соціального опитування лише кожен десятий українець – 12% - готовий відмовитись від перегляду телебачення, 70 % опитаних відповіли, що ніколи не припинять дивитися телевізор. Проаналізувавши відповіді респондентів, вчені з'ясували, що впродовж тижня середньостатистичний українець виділяє на перегляд телебачення майже 40 годин [1].

Звернемося до іншого джерела. За даними дослідження аналітика Мері Міккерен, у 2017 році дорослі користувачі проводили в мережі Інтернет в середньому близько 5,9 годин. В день, середньостатистичний користувач проводить 3,3 години з мобільних пристроїв, 2,1 години – з десктопів і ноутбуків, 0,6 години – з інших пристроїв [2].

З огляду на ці дані, ми можемо зробити висновок, що населення постійно знаходиться під жорстким впливом засобів масової інформації. Зазвичай люди навіть не помічають цього. Наприклад, коли ми обираємо якусь річ у магазині, то досить часто на наш вибір впливає не склад продукції та її якість, а прорекламованість і популярність бренду.

З кожним днем ЗМІ перетворюються на сталий механізм впливу на свідомість та поведінку звичайних людей, а їх головна функція – інформаційна відходить на другий план. У наш час, уже ніхто не слідкує за якістю та достовірністю отриманої ним інформації. Складається враження, ніби ми загубилися серед купи інформаційних джерел. Люди, охоплені впливом засобів масової інформації, іноді навіть втрачають контроль над собою. В цій ситуації вони стають маріонетками, якими досить легко керувати. Тому знаходяться певні кола досить впливових осіб, котрі вміло використовують цей засіб впливу і тотального контролю. Саме вони створюють той «контент», котрий буде цікавий і необхідний для сучасного споживача.

Ситуація, що склалася є досить сумною. На мою думку, пересічні громадяни не можуть нічого змінити. У першу чергу це пов'язане з тим, що

більшість людей не хочуть погодитися, що вони дійсно знаходяться під впливом мас-медіа, тому будь-які дискусії з приводу цього питання сприймаються досить агресивно. По друге, зараз населення ще не має того механізму, котрий би здатен був позитивно вплинути на громадян і змусити їх переглянути свої життєві орієнтири.

Отже, для того аби провести певні позитивні зміни у своєму повсякденному житті, люди повинні замислитися над зміною їх курсу щодо розгляду питання про вплив засобів масової інформації на населення. Я вважаю, що саме кропітка і продуктивна розумова діяльність дасть змогу досягти певних результатів у вирішенні поставленої проблеми. І, можливо, колись у майбутньому відбудуться зміни, котрі дадуть можливість використовувати інформаційні джерела, як засіб інформації, а не як засіб впливу на свідомість населення.

Бібліографічні посилання:

1. https://24tv.ua/naskilki_ukrayintsi_zalezni_vid_telebachennya__statistika_n650731
2. <https://narodna-pravda.ua/2018/06/04/skilki-chasu-lyudina-provodit-v-interneti-pokazova-statistika>

Ковалевська О. В.

викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МЕДІАОСВІТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Медіаосвіта, що оголошена ЮНЕСКО одним із пріоритетних напрямків педагогіки ХХІ століття, досить впевнено входить у коло сучасних гуманітарних наук як інтеграційна дисципліна. Про це свідчать теорії медіаосвіти, творці яких представляють різні галузі наукового знання.

Реформаційні процеси, що відбуваються в сучасному інформаційному світі, вимагають від вищих навчальних закладів створення умов навчального процесу, які розкривають потенційні можливості кожного, що забезпечують високий рівень професійної підготовки.

Актуальність впровадження медіаосвіти в систему вищої освіти за допомогою інтегрування медіаосвітніх технологій в професійну підготовку майбутніх фахівців обумовлена тим, що в навчальному процесі виникає принципово нова концепція професійної підготовки, що включає медіаосвітні стратегії з метою формування медіакультури як необхідної складової професійної культури майбутнього фахівця.

В останні роки в Україні були успішно захищені дисертації з використання мас-медіа в навчальному процесі вищої школи.

Наприклад, Катерина Калицева в своїй роботі «Передумови використання медіа-ресурсів в процесі професійної підготовки юристів» [1,

с. 214] вважає, що використання медіа-ресурсів має певні передумови і перспективи та є важливим компонентом професійного навчального процесу студентів ВНЗ юридичних спеціальностей.

Разом з тим, медіаосвітні технології здійснюють значний вплив на суспільство. Одним з напрямків такого впливу є можливість формувати правову культуру громадян, створювати цивілізоване демократичне правове поле.

Ольга Янишин у дисертації «Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій» [2] вперше теоретично обґрунтувала і експериментально довела ефективність використання медіаосвітніх технологій для формування комунікативних умінь майбутніх документознавців. Підкреслюється, що медіаосвітні технології готують до умов інформаційного суспільства та продовження освіти протягом усього життя; впроваджують принципи гуманізації освіти; сприяють удосконаленню інтелектуального, культурного, духовного світу індивіда і демократизації суспільства; можуть використовуватися разом з традиційними освітніми засобами завдяки інтеграції в різні навчальні курси. При цьому дотримуються основні принципи інтеграції медіаосвіти в навчально-виховний процес.

Формування медіа- та інформаційної грамотності є одним з пріоритетів Стратегічного плану Програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх». Оволодіння медіа- та інформаційною грамотністю сьогодні – це не тільки ресурс розвитку сучасного суспільства [3], але й невід’ємна умова створення товариств знань майбутнього. Завдяки тому, що медіа- та інформаційна грамотність передбачає оперування всіма типами інформаційних ресурсів: усними, письмовими та мультимедійними, можемо спрогнозувати, що роль інтерактивних методик медіаосвіти у вищій школі найближчим часом зросте та їй буде належати одне з провідних місць в навчальному процесі.

Бібліографічні посилання:

1. Медиаобразование 2013: Сб. Трудов Международного форума конференций «Медиаобразование 2013». М., 31 октября – 2 ноября 2013/ Под редакцией И.В. Жилавской. М.: РИЦ МГГУ им. М.А. Шолохова, 2013. – 442 с.

3. Онкович, Г. В. Медіаосвіта як ресурс розвитку сучасного суспільства / Г. В. Онкович, А. Д. Онкович // Проблеми освіти : наук. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України. Київ, 2012. Вип. 73. С. 3-6.

2. Янишин, О. К. Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2012. 22 с.

Козинець І. І.
кандидат педагогічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

БУЛЛІНГ ЯК НАПРЯМ ВИХОВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ ПІД ЧАС ПРОФОРІЄНТАЦІЇ

Проблема насильницької поведінки школярів продовжує привертати сьогодні увагу суспільства і знаходить своє відображення в зарубіжних та вітчизняних дослідженнях. Спостерігається пропагування культури сили та жорстокості, зниження виховання у сім'ї, відсутність взаємодії між школою та сім'єю, поширення прикладів асоціальної поведінки. Актуальним є явище буллінгу у загальноосвітніх навчальних закладах.

Проблема агресивної та насильницької поведінки дітей є об'єктом вивчення таких наук, як соціальна педагогіка, педагогіка та психологія, соціальна психологія, юридична психологія та ін. Зарубіжні дослідники Д.Ольвеус, Д.Лейн, Е.Роланд, Е.Міллер, Д.Таттум, К.Арора, Д.Томпсон порушували теоретичні питання подолання буллінгу. Умови впровадження інноваційних технологій профілактики агресивної поведінки досліджують такі науковці: Т.Г.Веретенко, А.Ю.Гулько, М.А.Жданова, Н.В.Заверико, О.Н.Романова, Л.І.Лушпай, Д.Н.Соловійов, А.В.Чернякова та інші. На жаль, питання впровадження соціально-педагогічних технологій профілактики буллінгу серед підлітків під час профорієнтаційної роботи є малодослідженим у вітчизняній науці.

Мета роботи – привернути увагу науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти для знаходження ефективних шляхів подолання буллінгу під час профорієнтаційної роботи.

Як відомо, термін «буллінг» означає «хуліганити», «грубіянити», «цькувати». У процесі історичного розвитку культурою, ідеологією суспільства були сформовані такі чоловічі риси, як сила, владарювання над жінкою та ін. Таким чином, на педагогів покладається завдання гендерного виховання хлопців, бо однією з головних цілей гендерного виховання молодого покоління є викорінення буллінгу у міжстатевих відносинах.

Вважаємо, що не слід стояти осторонь проблеми науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти під час проведення у школах профорієнтаційної роботи. Тренінги, бесіди, аналіз ситуаційних вправ є ефективними формами роботи педагогів щодо даної проблеми.

Пропонуємо саме під час профорієнтаційної роботи, забезпечивши атмосферу довіри, провести у кожному окремому класі в межах «Тижня протидії буллінгові» анонімне анкетування кожного школяра для виявлення проявів буллінгу. Проведення анкетування учнів доручити студентам. Результати анкетування систематизувати, узагальнити та передати адміністрації школи для подальшої індивідуальної роботи з кожним учасником навчального процесу. Питання анкети побудувати таким чином,

щоб виявити не тільки прояви явища булінгу, а й професійні інтереси та схильності.

Отже, булінг залишається одним із напрямів гендерної культури молодого покоління. Для вирішення проблеми необхідно, на нашу думку, постійно проводити не тільки роз'яснювально-навчальну роботу зі школярами та співпрацювати з психологічними службами, а й залучати студентів-правників та студентів-психологів закладів вищої освіти.

Серед превентивних шкільних заходів вважаємо необхідним впровадження та вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Буллінг і підліток» та проведення щомісячного «Тижня протидії булінгові».

Колесник А. В.
кандидат філологічних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У підготовці працівника Національної поліції України важливу роль відіграє розвиток комунікативних умінь, від чого буде залежати майбутня успішність взаємодії поліцейського з громадянами у службових ситуаціях. Особливості спілкування захисників правопорядку з населення у різних ситуаціях, зокрема конфліктних, проаналізовані у працях Клачко В. М. [1], Литвин В. В. [2], Т. В. Крашеніннікової [3].

Формування і розвиток комунікативних навичок й умінь майбутніх фахівців поліції здійснюється в процесі вивчення гуманітарних дисциплін, які надають можливість пізнання мови, історії, традицій, культури українського народу, що визначає професійно-виховний зміст освіти, зокрема філологічних дисциплін у закладі вищої освіти і їхню важливу роль в освітньо-виховному процесі. Професійна компетентність працівника правоохоронних органів включає комунікативну компетентність, що окреслює вміння поведження і спілкування в різноманітних умовах, які можуть виникнути в діяльності поліцейського.

Мета викладання філологічних дисциплін – формування у курсантів лексичної та лінгвосціокультурної компетенції у галузі правової сфери, що забезпечить ефективну діяльність майбутнього правоохоронця, а також його готовність і здатність брати участь у міжкультурному спілкуванні, виявляти міжкультурну комунікативну компетентність.

Шляхи реалізації означених завдань освітньо-виховного процесу – використання потенціалу рідної мови, а також засвоєння іноземних (англійської) мов, розвиток навичок усномовленневої комунікації в адміністративно-правовій сфері, поглиблення мотивації курсантів до навчальної та службово-корисної діяльності.

Навчання мови за професійним спрямуванням дозволить курсантам брати активну участь у комунікації як в навчально-професійних умовах, так і в подальшій професійній діяльності, що ґрунтується на розвитку інтересу до професії через оволодіння мовою за професійним спрямуванням, вмінням проектувати і реалізувати види професійної комунікації, виявляти навички оперувати знаннями з ділового та наукового мовлення.

Особливого значення набуває навчально-комунікативна компетентність як сукупність мотивованих знань, умінь і навичок здобувачів освіти.

Викладання гуманітарних дисциплін і проведення соціально-культурних заходів в Дніпропетровському університеті внутрішніх справ має спрямованість на засвоєння здобувачами освіти норм соціальної поведінки людини, на формування моральних засад особистості, ціннісних орієнтацій, розширення сфери духовних інтересів. Через залучення курсантів до суспільно значущих культурних заходів (наприклад, День української писемності та мови, День Соборності, День незалежності України тощо) здійснюється патріотичне та професійне виховання, усвідомлення курсантами своєї ролі та завдань у суспільстві, значущості набуття ними знань з історії та культури України, необхідних для формування громадянської свідомості особистості. Таким чином вирішуються завдання виховання та розвитку пізнавальної мотивації, інтересу до історії та сучасних суспільних подій, громадського життя Батьківщини, сприяння соціалізації молоді [4].

Посилення професійної спрямованості філологічних дисциплін актуалізує здатність вибирати для викладання ціннісно значущий з професійної точки зору матеріал, викликає необхідність опанування викладачем прийомів емоційно-образного розкриття навчального матеріалу, використання життєво практичних прикладів, міжпредметних зв'язків як засобів посилення виховного впливу на особистість курсанта та осмислення ним соціального досвіду і завдань майбутньої професії.

Вироблення здатності спілкуватися в типових умовах професійної діяльності передбачає опанування соціокультурної лексики та набуття лексичної компетенції, що своєю чергою потребує професійно-змістовного наповнення навчального матеріалу в процесі викладання філологічних дисциплін.

Отже, навчально-комунікативна компетентність – сукупність мотивованих знань, умінь і навичок, які формуються в навчально-виховному процесі, – забезпечує здійснення мовленнєвої діяльності у навчально-професійній сфері, і є комунікативною складовою підготовки працівників національних правоохоронних органів до самостійної професійної діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Клачко В. М. Особливості спілкування патрульних поліції з учасниками масових акцій в конфліктних ситуаціях: [метод. реком.] / В. М. Клачко, В. Л. Костюк, В. В. Литвин, Н. В. Федоровська. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2016. – 48 с.

2. Литвин В. В. Професійне спілкування патрульних поліцейських із різними категоріями громадян / В.В. Литвин // Юридична психологія. – № 1 (18). – 2016. – С. 84 – 94.

3. Крашеніннікова Т. В. Специфіка викладання мовних дисциплін для правоохоронців / Т. В. Крашеніннікова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Вип. 42 (95). – 2015.– С. 161 – 167.

4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання / С. Г. Карпенчук. – К.: Вища шк., 1997. – 304 с.

5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.

Кондрашева О. В.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»

Збільшення уваги до розвитку системи освіти, підвищення вимог до надання освітніх послуг потребує модернізації української системи вищої освіти, впровадження сучасних європейських стандартів, а також розповсюдження національних культурних та науково-технічних досягнень до системи ЄС. Іноземний досвід необхідно впроваджувати таким чином, щоб зберегти всі позитивні напрацювання національної системи освіти.

Необхідність реформування системи освіти України, підвищення її якісного рівня є найважливішою соціально-культурною проблемою, яка зумовлена значною мірою процесами світової глобалізації, з одного боку, та потребою формування умов для індивідуального розвитку особистості, її соціалізації та самореалізації в цьому світі, з іншого боку.

Однією з найважливіших стратегічних задач сьогодні є задача не просто модернізації системи освіти, а досягнення через осучаснення методів та засобів навчального процесу, досягти підвищення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних стандартів.

Процеси зближення європейських країн, відкриття кордонів, розвиток новітніх технологій, зближують характер і сутність освітньої діяльності різних країн світу, формують світовий освітній простір, випрацьовується єдині засади організації та система стандартів. Визначальними тенденціями світової системи освіти стають її фундаменталізація, підсилення гуманістичного спрямування (духовна і загальнокультурна складова освіти), формування у здобувачів вищої освіти системного підходу до аналізу складних технічних і соціальних ситуацій, розвиток у них критичного мислення та креативності.

Однією з основних цілей Болонського процесу є розширення мобільності як здобувачів вищої освіти, так і викладацького складу вищої

школи з метою обміну досвідом, обміну студентами задля взаємного культурного та професійного збагачення, наукового співробітництва, розширення світогляду. Але всі ці процеси потребують знання іноземних мов в обсязі, який є необхідним для здобуття знань з фаху, професійного, наукового, побутового спілкування в країнах Європейської співдружності.

Завдання, які постали перед викладачами вищої школи в Україні потребують активного використання новітніх технологій викладання, розробки та втілення новітніх підходів до гуманізації системи вищої освіти в цілому та викладанню іноземних мов зокрема. А це означає, що процес викладання, тобто педагогічна взаємодія викладача і здобувача вищої освіти, стає більш демократичним, набуває рис співробітництва, креативності. Акцент переноситься з масових педагогічних явищ на особистість здобувача вищої освіти, вивчення можливостей і обставин його індивідуального розвитку, умов для його самопізнання, самореалізації особистості на різних етапах її життєдіяльності.

Вища освіта, зорієнтована на розвиток особистості, визначається на двох рівнях: повсякденному та науковому. З точки зору повсякденного рівня, тут розглядаються ідеї поваги до особистості здобувача вищої освіти і визнання її унікальності; діалогічного характеру викладення лекційного матеріалу і практичних занять; співробітництво як в навчальному процесі, так і в індивідуальній роботі здобувача вищої освіти, його науковій діяльності; використання викладачами методів та способів часткової індивідуалізації навчання. В рамках концептуальних підходів до навчальної діяльності реалізуються поки що окремі, розрізнені намагання створити умови для персоніфікації підготовки фахівців.

Таким чином, головний стратегічний напрямок розвитку світової та вітчизняної вищої освіти полягає в площині вирішення проблем розвитку особистості як здобувача вищої освіти, так і викладача, технологізації цього процесу. В умовах цієї парадигми вищої освіти викладач частіше виступає у ролі організатора всіх видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти як компетентний консультант і помічник. Його професійні компетентності не повинні обмежуватись лише контролем знань та умінь здобувачів вищої освіти, а бути направлена на діагностику успішності практичного застосування здобутих знань та їх подальшого розвитку.

Сьогодні в педагогічній науці і практиці існують дві зовсім різні стратегії – стратегія формування і стратегія розвитку. **Стратегією формування** є педагогічне втручання ззовні у зовнішній світ учня, нав'язування йому створених суспільством способів діяльності і оцінок. **Стратегією розвитку** є розвиток особистісного потенціалу учня, його самоактуалізація. Саме стратегія розвитку тобто особистісно зорієнтована освіта зараз потребує розробки з технологічного боку.

Треба зауважити, що особистісно зорієнтоване навчання не протирічить стандартизації вищої освіти, а демонструє запоруку переходу світової системи освіти у нову якість.

Бібліографічні посилання:

1. Атутов П.Р. Технология и современное образование. // Педагогика. – 1996. - №2.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М., 1989
3. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья – Сала манка – Прага – Берлін) / Упоряд. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук та ін.. – h/http//www. – 27.05.2004.
4. Болонський процес: Документи / Уклад.: З.І. Тимошенко, А.М. Греков, Ю.А. Гапон, Ю.І. Палеха. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2004. – 169 с.

Костенко О. Г.

старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У НЕЛІНГВІСТИЧНОМУ ВИЩІ

Сучасне суспільство вимагає нових підходів до підготовки фахівців в різних сферах діяльності. Випускник сучасного вузу повинен володіти не тільки хорошими знаннями в своїй області, бути мобільним, активним, але і обов'язково володіти іноземною мовою, причому не на «побутовому», а саме на професійному рівні.

Метою навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей має стати досягнення рівня, достатнього для його практичного використання в майбутній професійній діяльності. Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість не тільки змісту навчальних матеріалів, а й діяльності, яка формує професійні вміння. Сучасному випускникові вже не достатньо вміти тільки читати і перекладати професійні тексти, а й вміти використовувати іноземну мову в різних сферах спілкування.

Професійно-орієнтоване спілкування може відбуватися в офіційній і неофіційній обстановці, у вигляді бесід з іноземними колегами, виступів на нарадах, конференціях, колективних обговореннях, написаннях ділових листів і e-mail. Тому зміст навчання іноземної мови має бути професійно і комунікативно спрямованим. Необхідно чітко визначати цілі навчання іноземної мови студентів-нелінгвістів. Інтерес студентів до предмету підвищується, коли вони чітко уявляють перспективи використання отриманих знань, коли ці знання і вміння в майбутньому зможуть підвищити їх шанси на успіх в будь-якому виді діяльності.

Професійна спрямованість навчання вимагає інтеграції іноземної мови з профільними дисциплінами, ретельного відбору змісту навчальних матеріалів. Навчальні матеріали повинні бути орієнтовані на останні досягнення в тій чи іншій сфері діяльності, своєчасно відображати наукові відкриття, нововведення, що стосуються професійних інтересів учнів, давати їм можливість для професійного росту.

Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови має бути спрямоване на вирішення наступних завдань:

1. Розвиток комунікативних умінь за видами мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Успішне оволодіння навичками діалогічного мовлення полягає в умінні вести бесіду на різні теми, обмінюватися інформацією професійного характеру. Монологічне мовлення передбачає вміння виступити з доповіддю, повідомленням, висловити свою точку зору в дискусії. Метою навчання аудіювання є формування умінь сприйняття і розуміння висловлювань співрозмовника іноземною мовою, відповідно до певної ситуації і сфери спілкування. Результатом навчання читання стає володіння всіма видами читання публікацій різних жанрів, в тому числі і спеціальної літератури. Цілями навчання письму є вміння складання анотації, реферативного викладу прочитаного, переклад, а також написання ділових листів, оформлення договорів і т.д.

2. Оволодіння певними мовними знаннями (знання фонетичних явищ, граматичних форм, правил словотворення, лексичних одиниць). Мовні знання здобуваються протягом усього курсу, так як кожна тема або ситуація спілкування співвідноситься з певними мовними засобами.

3. Формування соціокультурних знань, які долучають учнів до культури народу-носія мови, що вивчається, допомагають адаптуватися до іншомовного середовища, уникнути непорозумінь у спілкуванні. Але при цьому головним є не зазубрювання фактів, а вміння порівнювати соціокультурний досвід народу, що говорить на мові, що вивчається, з власним досвідом, з культурними цінностями своєї країни, що сприяє формуванню загальної культури студентів.

4. Оволодіння певним набором одиниць професійної лексики, спеціальною термінологією іноземною мовою. Вивчення мови спеціальності вимагає засвоєння великої кількості термінів і спеціальних понять, необхідних майбутньому фахівцю. Але за час, відведений на вивчення іноземної мови у ВНЗ, неможливо опанувати всією термінологією, тому дуже важливим є розвиток у студентів навичок роботи зі спеціальними словниками, глосаріями, довідниками за фахом.

Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань і формування професійно значущих якостей особистості.

Звідси і відбувається основна складність реалізації такого навчання в вузах. Викладачі, що ведуть заняття з іноземної мови, отримали лінгвістичну та педагогічну освіту і не володіють специфічною професійною лексикою, часто не мають уявлення про комунікативні потреби, властивих даній професії. Через відсутність досвіду і спеціальних знань викладачі стикаються з низкою труднощів: психологічних, лінгвістичних, методичних і т.д. Також проблему становить відсутність сучасних підручників і навчальних посібників, брак копіювальної техніки. Це створює незручності і труднощі, як при викладанні, так і при сприйнятті навчального матеріалу.

Безумовно, викладач професійно-орієнтованої іноземної мови повинен вивчити основи спеціальності, базову професійну лексику, орієнтуватися в термінології. Адже часто відсутність базової підготовки у викладача веде до спотворення сенсу при перекладі текстів, акцентування не важливої з точки зору фахівця інформації.

Існує кілька способів вирішення виникаючих труднощів:

- використовувати на заняттях з іноземної мови матеріали, що знайомлять з базовими поняттями спеціальності, так як часто викладачі-предметники не приділяють достатньо уваги основам професії;

- на заняттях з іноземної мови створювати ситуації, в яких студенти могли б використовувати отримані теоретичні знання за фахом для вирішення практичних проблем;

- використовувати матеріали, вже відомі студентам, але представлені під іншим кутом зору;

- бути готовим до того, що студенти можуть виправляти помилки викладача;

- використовувати допомогу викладача-предметника, як для підготовки до занять, так і під час їх проведення («викладання в команді»).

Який би спосіб не обрав викладач іноземної мови, від нього, в будь-якому випадку, потрібне володіння певними знаннями в даній професійній області, бажання вдосконалити процес викладання, зацікавленість в практичному застосуванні студентами знань, як в галузі іноземних мов, так і в професійній сфері, професіоналізм, творчий підхід до здійснення навчального процесу.

Бібліографічні посилання:

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку: Пособие для учителя. М: АРКТИ-Глосса, 2000, 165 с.

2. Зайченко А. А. Особенности профессионально-ориентированного обучения иностранным языкам студентов экономических специальностей, Вестник СевКавГТУ, серия «Гуманитарные науки», №2 (12), 2004.

3. Матухин Д. Л. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку студентов лингвистических специальностей, Язык и культура, № 2 (14), 2011.

4. Мещерякова Е. В. Модернизация содержания профессионально-ориентированного обучения иностранному языку студентов технического вуза, Материалы международной научно-технической конференции ААИ «Автомобиле- и тракторостроение в России: приоритеты развития и подготовка кадров», посвященной 145-летию МГТУ «МАМИ», 2010;

5. Образцов П. И., Иванова О. Ю. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов. Орел: ОГУ, 2005, 114 с.

Кузьменко А. О.
кандидат філологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПСИХОЛІНГВСТИЧНА СПЕЦИФІКА ЕКШЕН-ВІРШІВ

Екшен-вірші (action songs, плясові вірші, вірші-ігри) є все ще малодослідженим жанром, але популярність таких текстів серед дітей від цього не зменшується. Жанрова специфіка екшен-віршів пов'язана з їхнім призначенням, адже вони є піснями, що виконуються як акомпанемент до гри або певних рухів, тому в них часто увага концентрується не лише на тексті, а й на ритмічному виконанні дії. Особливо відчутно це у тих характерних для народної пісенної поезії віршах, які втрачають сюжетність і образність. Деякі з екшен-віршів описують дії, що повинні виконувати учасники гри. Текст екшен-вірша визначає розвиток гри. Екшен-вірші невід'ємні у пізнанні менталітету народу, мова якого вивчається, оскільки у слід опанувати монологічне мовлення, описувати події та явища розгорнуто, то така форма викладення, як вірш, котрий супроводжується рухами, є найвлучнішою. Завдяки цьому розширюється уявлення про оточуючий світ у тривимірному форматі: поняття – слово – дія.

Тож, диференційною особливістю цього жанру є те, що створення художнього образу відбувається не лише у поєднанні слова та наспіву, але й шляхом додавання третього елемента – дії. У цьому сенсі вони наближаються до хороводних пісень і драматизуються. При цьому драматизування обмежується виконанням реальних дій, які зазначені у тексті (перебіг з місця на місце, поцілунок гравців, синхронне виконання рухів тощо). Пор.: *Put your little foot, | Put your little foot, | Put your little foot right there, | Put your little foot, | Put your little foot, | Put your little foot right there. | Walk and walk and walk | And walk and turn, | Walk and walk and walk | And walk and turn.* Попри це, екшен-вірші виявляються дещо віддаленими від власне драми (порівняно з хороводними піснями). Натомість вони більшою мірою спрямовані на розвиток пантоміміки, оскільки рухи учасників гри мають зображувати події тексту: *Eensy weensy spider | Went up the water spout | Down came the rain | And washed the spider out | Out came the sun and dried up all the rain | Now the eensy weensy spider | Went up the spout again.*

Екшен-вірші в незначних випадках мають складний за змістом текст. Розгорнутий зміст таких віршів трапляється лише, коли вони є граничними з ігровими або танцювальними піснями: *Oats, peas, beans, and barley grow, | Oats, peas, beans, and barley grow, | Can you or I or anyone know | How oats, peas, beans, and barley grow? | First the farmer sows his seed, | Stands erect and takes his ease, | He stamps his foot and claps his hands, | And turns around to view his lands. | Oats, peas, beans, and barley grow, | Oats, peas, beans, and barley grow, | Can you or I or anyone know | How oats, peas, beans, and barley grow? | Next the farmer waters the seed, | Stands erect and takes his ease, | He stamps his*

foot and claps his hands, / And turns around to view his lands. / Oats, peas, beans, and barley grow. Тут поєднано танцювальні рухи з зображенням посіву, вирощуванням і збором врожаю.

Тематично екшен-вірші дуже насичені. Це – зображення трудових буднів (*A sailor went to sea; farmer, driving cattle*), побуту, традиційних розваг (*Can you dance Hulla-Baloney? / As we go round about? / Put both your hands on your shoulders*), сімейних відносин (*Miss Lucy had a baby / She named him Tiny Tim / She put him in the bath tub*), людського організму (*One finger, one thumb, keep moving*), рослинного і тваринного світу (*Autumn leaves are a-falling / Red and yellow and brown*).

Екшен-вірші є певним «інструктажем» до гри, тому відмінною рисою лексичного наповнення є використання акціональної лексики: *clap, put, take, jump, raise, bounce, stamp* та ін.: *Put both your hands on your shoulders,... Put both your hands in your pockets,... Raise your arms high in the air now,... And turn yourself about.* Оскільки виконання дій пов'язане з функціонуванням організму, в екшен-віршах активно застосовуються соматизми – лексеми на позначення людського організму: *body, hand, arm, leg, foot, back, finger, toe, shoulder* тощо: *Head, shoulders, knees and toes / Knees and toes / Knees and toes. / Eyes, ears, mouth and nose / Mouth and nose / Mouth and nose.*

Загалом екшен-вірші – це тексти римованої форми, які супроводжуються рухами як невід'ємною частиною гри. Вони є тематично насичені реаліями повсякденного життя, що формує у слухача відповідну лінгвокультурну свідомість.

Бібліографічні посилання:

1. Бикова Ю. С. Семантичні особливості англійської загадки. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. Суми : СумДУ, 2012. Ч.1. С. 8–9.
2. Кузьменко А.О. Вербальна репрезентація дитячої картини світу. «Сучасна германістика: теорія і практика» матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції.– Дніпропетровськ: СПД Біла К.О., 2012. С. 33-34.
3. Кузьменко А.О. Лінгвостилістична специфіка англомовних інфантичних текстів Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). За ред. О. А. Семенюк. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 117. С. 311-315.
4. Кузьменко А.А. Стилистическое членение лексики англоязычных рифмованных инфантических текстов. Филология, искусствоведение и культурология: тенденции развития: материалы междунар. Заочн. научн.-практич. конф.. Под ред. А.Г. Бердникова. Новосибирск: СибАК, 2013. С. 38-44.
5. Briggs Raymond. Mother Goose treasury. NY: Puffin, 2012. 161 p.
6. Greenaway Kate. Mother Goose. L.: Dover Publications, 1972. 29 p.
7. Mother Goose. L.: Stirling, 2007. 134 p.
8. Wynne M. Stylistics: corpus approaches. Encyclopedia of language and linguistics. Oxford: Elsevier, 2006. Vol. 12 (2 Ed.). P. 223-226.

Кузьо Л. І.

доцент

*(Львівський державний університет
внутрішніх справ)*

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі розвитку України та розширення міжнародного співробітництва великого значення набуває розвиток міжкультурних зв'язків з європейськими державами для тісного співробітництва у різних сферах діяльності. Тому, необхідною рисою майбутнього фахівця стає здатність до здійснення професійного спілкування іноземною мовою. Іншомовна професійна підготовка передбачає здатність до комунікації в межах майбутньої професійної діяльності. Вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах набуває культурологічного сенсу, оскільки майбутній фахівець нового типу, який володіє іноземною мовою, часто має здійснювати професійну діяльність на міжнародному рівні, пристосовуватись до нового засобу спілкування, пізнавати іншу культуру та осмислювати власні джерела, швидко адаптуючись у полікультурному просторі.

Головним завданням вивчення іноземних мов професійного спрямування є розвиток комунікативних здібностей, тобто навчання мові як реальному засобу спілкування між фахівцями різних країн та різних галузей. Процес здійснення мовної підготовки повинен бути максимально наближеним до майбутньої професійної діяльності. На зміну традиційним методам навчання іноземної мови приходять інноваційні, інтерактивні методи. Аналіз теорії і практики дозволяє констатувати, що нині спостерігається перехід від навчання шляхом засвоєння готової інформації до навчання, що потребує активної діяльності особистості. Іншомовна комунікативна компетенція, що нерозривно пов'язана з комунікативним підходом, розглядається як мета і результат вивчення іноземної мови. Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Навчальна програма передбачає формування основних професійних компетентностей для адекватної поведінки студентів в реальних ситуаціях академічного та професійного життя. Основні професійні компетентності формують професійну комунікативну компетентність студента, здатного конструктивно мислити, пропонувати оригінальні шляхи вирішення різноманітних проблем, чинити опір рутинному підходу до справи, брати безпосередню участь у розв'язанні важливих наукових проблем та професійних завдань, бачити й оцінювати дійсність під різними кутами зору. Загальнонавчальні компетентності (вміння вчитися) спрямовані на опанування стратегій, що

визначають мовленнєву діяльність, передусім спрямовану на вирішення навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем засобом створених навчальних ситуацій та розвиток самостійності майбутніх фахівців у навчанні та у сферах, пов'язаних з їх спеціалізацією.

Комунікативна методика викладання іноземних мов характеризується тим, що на перший план виходить спілкування, діалогічне мовлення, спонтанне мовлення, тобто основний акцент ставиться на реальне спілкування. Ознакою підручників комунікативного спрямування є те, що вони містять аутентичний навчальний матеріал, тобто зміст іншомовної інформації відповідає сучасному стану розвитку мови, що вивчається. Відповідно і завдання до текстів чи теми будуються таким чином, що спонукають студентів до розмови, звернення до власного життєвого досвіду. Іншомовна професійна підготовка передбачає набуття здатності до міжкультурної комунікації в галузі майбутньої професійної діяльності. Підвищуючи іншомовну міжкультурну компетентність, ми підвищуємо і професійну компетентність. Саме тому вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти набуває культурологічного сенсу, оскільки майбутній фахівець нового типу, який володіє іноземною мовою, часто має здійснювати професійну діяльність на міжнародному рівні, пристосовуватись до нового засобу спілкування, пізнавати іншу культуру, швидко адаптуючись у полікультурному просторі та виявляючи толерантне ставлення до чужої мови та культури [3, с. 35]. Комунікативний підхід характеризується як можливість уникнути традиційних підходів, які базуються на граматиці і перекладах, і перейти до підходів, за допомогою яких студент використовуватиме мову як засіб спілкування [4, с. 94].

Викладання іноземної мови за професійним спрямуванням вимагає зосередження уваги та зусиль на читанні літератури з фаху. Цілеспрямоване читання є необхідною умовою набуття здобувачами вищої освіти за короткий проміжок часу високого рівня комунікативної компетенції в професійній діяльності. Іншомовна професійна комунікативна діяльність правоохоронців передбачає необхідність встановлення та підтримання контактів як із зарубіжними колегами, так і з іноземними громадянами – представниками різних вікових, професійних, культурних, етнічних груп, тому, невід'ємною складовою змісту іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти у закладах вищої освіти МВС України має бути соціокультурний компонент. Професійна спрямованість повинна відображатись не тільки в тематиці текстів а й характері текстових вправ, що є основою виконання навчальних дій. Методичні матеріали повинні базуватися на текстових вправах, що носять проблемний характер, містять в собі запитання, на які немає готової відповіді, таким чином створюється проблемна ситуація. Саме такі вправи спонукають студентів до аналізу та спрямовують їх зусилля зрозуміти і оцінити текстову інформацію та знайти відповідь.

Великої уваги при навчанні іноземних мов слід приділяти роботі над лексикою, яка подається переважно в словосполученнях, стійких, вживаних блоках, за допомогою яких будується писемна та усна мова фахівця. При

розробці лексичних вправ необхідно звернути увагу на те, що предметом вивчення повинні стати поняття та вирази, що складають професійну лексику даної спеціальності і розвивають ті види комунікативної діяльності, що необхідні в роботі, наприклад правоохоронців. Готуючись зі студентами до опанування спеціальної лексики слід робити акцент на вправи, мета яких вивчити основи словотворення, ознайомити з системою синонімів і антонімів, розвивати мовну догадку на підставі інтернаціональної лексики та елементів словотворення, встановити асоціативні зв'язки на базі рідної мови. Вправи з проблемним навантаженням, що розвивають вміння розпізнавати лексичні одиниці за формальними ознаками, швидко знаходити структурно-семантичні відмінності іноземної та рідної мови, змушують студентів через активний пошук до самостійних висновків, усвідомлення та стійкого запам'ятовування. При розробках методичних матеріалів необхідно велику увагу приділяти підбору виразів та цитат, які часто вживаються. Оволодіння студентами лексичним матеріалом іноземної мови за професійним спрямуванням вимагає від викладача розробки словників-мінімумів, що базуються на найчастіше вживаній професійній лексиці. Заучування чи відтворення текстів іноземною мовою не відповідають сучасним вимогам з підготовки професійних фахівців. Необхідно спонукати здобувачів вищої освіти до усної мовленнєвої діяльності, обміну інформацією за допомогою використання іноземної мови, а також набуття комунікативних вмінь для вирішення професійних проблем і завдань на основі прочитаного чи прослуханого матеріалу.

Принцип новизни також охоплює весь навчальний процес, а його реалізація надзвичайно важлива для успішності комунікативного навчання. Новизна стосується змісту матеріалу (текстів, вправ), умов навчання (організації навчання), прийомів навчання, форм організації навчального процесу (видів занять) та ін. Принцип новизни забезпечує підтримку інтересу до навчання, формування мовленнєвих навичок, здатних до переносу, розвиток продуктивності і динамічного мовленнєвого уміння, розвиток комунікативної функції мислення [3, с. 123].

Ефективність процесу навчання визначається методично обґрунтованою і доцільною системою практичних вправ. Знання з іноземної мови включають в себе як засвоєну готову інформацію так і знання, того що набувається в процесі пошуку. Серед компонентів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням розвиток усних навичок спілкування є одним із найважливіших з погляду підготовки кваліфікованих конкурентоздатних фахівців відповідно до вимог європейської освіти. Формування комунікативної компетенції можливе за умови моделювання у навчальному процесі типових ситуацій реального спілкування, які виникають в різних сферах життя і стосуються різних тем. Тобто предметно-змістовий план іншомовного мовлення під час навчання зумовлюється темою, ситуацією і сферою спілкування, які виступають ще одним компонентом змісту навчання. Навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням базується перш за все на врахуванні професійних потреб майбутніх фахівців.

Таким чином, розвиток мовленнєвої компетенції є комплексним процесом, який має бути безперервним, активним, цілеспрямованим та зумовленим ситуацією спілкування. Успішність його реалізації залежить від правильного вибору навчально-методичного забезпечення, використання релевантних форм, методів і режимів роботи.

Бібліографічні посилання:

1. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. *Український науковий журнал*. Серія: педагогіка. 2013. № 1, С. 251–260.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. С.273
3. Лебедева М. О. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету. Матеріали конференції: Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі. Київ НТУУ “КПІ”. 2013. С. 213.
4. Philips D. *Language in Schools. From Complacency to Conviction*. CILT. 1988.

Левін О. Л.

кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ІСТОРІЯ ТА МОВНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Відомий український письменник ХІХ ст. Панас Мирний писав: „Найбільше і найдорожче добро кожного народу — це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподівання, роздум, досвід, почування”.

Отже, мова — це наш всенародний скарб і найважливіший засіб спілкування, її треба берегти, розмножувати і передавати нащадкам.

Стосовно того, що українська мова виникла ще у сиву давнину, годі сумніватись. Достатньо зануритися у історію і простежити той нелегкий шлях, який проклала собі ця велична мова, щоб нарешті постати у такому вигляді, в якому вона є зараз. А є вона такою завдяки людям, які вивчили її і повсякчас удосконалювали. І тепер ми повинні продовжити їхню справу і передати нашу мову нащадкам. А без певних знань історії це неможливо.

Говорити про мову українських племен можна лише гіпотетично. Адже писемних пам'яток, які дійшли до нас, ще не достатньо для повноцінного дослідження мови. Тому будь-які хронологічні віхи виникнення і первісного розвитку української, як і взагалі будь-якої іншої мови, встановити неможливо. Безперечно лише, що українська мова є однією з найдавніших індоєвропейських мов. Про це свідчить і наявність архаїчної лексики, і деякі фонетичні та морфологічні риси, які зберегла наша мова протягом віків. Давність української мови доводили ряд вітчизняних та зарубіжних учених: Павел Шафарик, Михайло Красуський, Олексій Шахматов, Агатангел Кримський.

Про давність української мови свідчить історія.

Свою писемність мали племена трипільської, катакомбної культури бронзової доби, зарубинецької та черняхівської культур. Стародавні автори свідчать, що це було грецьке або руське письмо. Так іранський письменник Марваруді констатує, що у “хозар є також письмо, що походить від руського”, і що воно схоже на грецьке. Дослідженнями найдавніших систем письма в Україні займалися Микола Суслопаров, Валентин Даниленко та ін. Проте ще не встановлений зв'язок між трипільськими і скіфо-сарматськими та ранніми слов'янськими знаковими системами.

Висловлюються припущення, що писемність на території України мала кілька варіантів. Наприклад, Північне Причорномор'я користувалося абеткою, ідентичною грецькій або римській (латиниці), а східні райони (особливо скіфо-сармати) мали свою оригінальну писемність, відому в науці як сарматські знаки, що були схожі на вірменські й грузинські писмена.

Те, що пам'яток стародавньої писемності обмаль, можна пояснити тогочасним способом писання: повсякденні записи вірогідно робилися на навощених дерев'яних дощечках або на бересті — матеріалі, який погано зберігається. Проте, знаходять чимало писарських інструментів, так званих стилів. Добре збереглися графіто, накреслені на свіжій, ще не обпаленій глині. Горщики з написами часто мають вигляд речей повсякденного вжитку, простих, ліплених вручну, що свідчить про їхнє місцеве походження. Деякі з цих графічних зображень вважають за тавра або тамги майстрів.

Любов до Батьківщини починається з любові до родини, до рідного слова. Національна мова – це здобуток культури, духовної діяльності певного народу. Народ, який відрікається від своєї мови, губить себе, бо не усвідомлює її значення для свого вищого духовного життя. Мова - це великий дар природи, вдосконалений за віки з того часу, як людина стала людиною. Це великий скарб, який треба шанувати, берегти і збагачувати. І мені здається: той, хто не любить рідне слово, святих звуків свого народу, не заслуговує на ім'я людини. Бо мова нерозривно пов'язана із нашою свідомістю. Разом із усталеною символікою мова - чи не основний елемент нашої державності. Це те, що ми одержали у спадок від наших пращурів, це – перлина вікової мудрості. Мені, здається, що мова – це не просто найважливіший засіб спілкування. Це той ґрунт, на якому будується спільнота, рід, нація. З утратою рідної мови люди втрачають морально-національні корені, духовний зв'язок із своєю нацією. У мові втілюється голос дитинства, голос рідної природи. Проте в її глибинах відбивається й уся історія духовного життя народу. Треба шанобливо та дбайливо ставитися до цього багатства, бо саме завдяки мові людство може йти вперед, творити шедеври мистецтва взагалі існувати. І обов'язок кожного свідомого громадянина нашої країни – дбайливо збагачувати та плекати свою мову.

Левун Н. В.
кандидат філологічних наук, доцент
(Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара)

ДОТРИМАННЯ ОРФОЕПІЧНИХ ТА АКЦЕНТУАЦІЙНИХ НОРМ У МОВЛЕННІ

На думку вчених, щоб спілкуватися якоюсь мовою, потрібно володіти її фонетикою майже на 100%, граматикою – на 50-90%, лексикою – на 1% [5, с. 30]. Тому правильна вимова й наголошування слів та їхніх форм є одним із найважливіших складників високої мовної культури. Опануванню орфоепічними та акцентуаційними нормами літературної мови сприяють спеціальні словники [1; 2; 3; 6].

Вимовляючи голосні і приголоснізвуки в українській мові, слід дотримуватися певних правил.

Основні правила вимови голосних такі:

1. Голосні [а], [і], [у] в усіх позиціях вимовляються чітко.
2. Голосний [о] як наголошений, так і ненаголошений вимовляється виразно, повнозвучно, ніколи не переходить у звук [а]. Ненаголошене [о] перед наголошеним складом з [у] або [і] звучить з наближенням до [у].
3. Голосні [е] та [и] чітко, виразно вимовляються під наголосом. У ненаголошеній позиції вони зближуються один з одним. Зближення, змішування і нерозрізнювання [е],[и] в ненаголошених позиціях – одна з найхарактерніших рис українського вокалізму.

Основні правила вимови приголосних звуків:

1. Дзвінкі приголосні в кінці слова і в кінці складу перед глухим приголосним вимовляються дзвінко.

Тільки в словах *вогко, легко, кігті, нігті, дьогтюзвук* [г] оглушується: [лѣхко].

2. Префікс *з-*, як і прийменник, перед глухими приголосними переходить у *с-*: *зцідити*[с'ц'ідіти], *з хати* [сх'ати].

3. Префікс **роз-** перед глухими приголосними у швидкому і нормальному темпі вимовляється як **рос-**: *розказати*[росказ'ати].

4. Префікс **без-** лише у швидкому темпі вимовляється як **бес-**: *безпека* [бесп'єка].

5. Сполучення букв **дж, дз** вимовляються як один звук: [дже"ре"л'о], [кукуру'дза]. На межі префікса і кореня правописні **дж, дз** вимовляються як два окремі звуки.

6. Глухі приголосні перед дзвінкими в середині слів вимовляються як відповідні дзвінки: *боротьба*[бород'ба], *вокзал*[вог'зал]. Також у тісних словосполученнях *ось де*[о'з'де], *хоч би*[х'оджби].

7. Звук [ф] – губно-зубний щілинний глухий приголосний, відомий лише в словах іншомовного походження. У літературній мові не допускається його заміна звукосполученням [хв].

8. Зубні приголосні [д], [т], [з], [с], [ц], [л], [н] [дз] перед м'якими цієї ж групи вимовляються м'яко: [с'н'іг], [д'н'і], [к'уз'н'а].

Зубні в кінці префікса перед м'якими зубними звичайно не пом'якшуються: [розд'агáти].

9. Подовжені приголосні, що розвинулися внаслідок уподібнення звука [j] попереднім м'яким приголосним *знання, рілля, тінню*, а також подвоєні в результаті збігу: *оббити, законний* вимовляються як один довгий звук: [знан':á], [об: íти].

10. Багато груп приголосних зазнають у вимові асимілятивних змін. Унаслідок регресивного уподібнення відбуваються такі зміни в звукосполученнях:

а) свистячі уподібнюються до шиплячих, наприклад: **с + ш** → [ш:]: *принісиши* [при^ен'іш:и];

б) шиплячі уподібнюються до свистячих, наприклад: **ш + с'** → [с':]: *навчаєшся* [научáје^ус':а];

в) зімкнений уподібнюється до щілинного, наприклад: **т' + с'** → [ц':]: *сміються* [см'іјуц':а],

В українській мові, як відомо, є кілька типів наголосу: словесний, логічний, емоційний, фразовий. Словесний наголос полягає у виділенні одного складу в слові з допомогою артикуляційних засобів, властивих мові.

Важливими є функційно-практичні характеристики наголосу, що беруть участь у розрізненні лексичних або граматичних значень слова, у виразності та нормативності наголошення [7, с. 45]. У зв'язку з цим пропонують виділяти такі групи наголошення слів: словорозрізнявальний наголос; нормативне наголошення різних наголосових типів різних частин мови; словорозрізнявальний наголос; форморозрізнявальний наголос; подвійний (варіантний) наголос; діалектний наголос; інтерферентний наголос; складні випадки наголошення у запозичених словах [там само].

Акцентуація виступає засобом семантичної диференціації в різних частинах мови:

в іменниках, наприклад: *зáклад* (установа) – *заклáд* (парі), *рáпорт* (донесення) і *рапóрт* (повторювана частина малюнка на тканині), *брóня* (закріплення; документ про закріплення) і *броня́* (захисна обшивка), *вiдомiсть* (список, документи) – *вiдóмiсть* (знання, повідомлення), *об'єднáння* (організація, товариство) – *об'єднáння* (дія);

у прикметниках, наприклад: *харáктерний* (з характером) – *характérний* (властивий); *магістерський* (пов'язаний з керівником рицарського ордену) і *магістéрський* (пов'язаний з особою, що має вчений ступінь);

у дієсловах, наприклад: *прóбувати* (випробувати, робити спробу) – *пробувáти* (перебувати), *згóдитися* (дати згоду) – *згодiтися* (стати придатним);

у прислівниках, наприклад: *якóсь* (невідомо як, як-небудь) – *якось* (одного разу), *шкóда* (жаль) – *шкода́* (даремно).

Форморозрізнявальний наголос спостерігаємо в омоформах, тобто семантично різних словах, які мають тотожне фонемне (графемне) вираження у певних формах, при цьому їхні значення розрізняються наголосом. Семантико-граматична диференціація за допомогою наголосу простежується як у межах однієї частини мови, так і в омонімічних словоформах, що належать до неоднакових морфологічних класів.

В іменниках-омоформах за допомогою наголосу розрізняються семантика і граматичні категорії роду, числа та відмінка. Наприклад: у парах слів *ба́ли* (оцінка, одиниця виміру) – *ба́лі* (банкет), *скла́ди* (місце для зберігання чого-небудь) – *склади́* (частина слова) наголос диференціює семантику і граматичну форму множини.

Іменники в різних відмінках можуть збігатися фонемним складом з певними граматичними формами прикметників або дієслів, розрізняючись семантикою, наприклад: *розсі́льний* (кур'єр) і *розси́льний* (який служить для запису того, що розсилається); *зро́сту* (род. в. ім. *зріст*) і *зросту́* (1ос. дієслова *зрости*); *багатію́* (давальний відмінок іменника *багатій*) і *багатію́* (1 ос. дієслова *багатіти*).

Особливу увагу звертаємо на наголошування іменників у сполученні з числівниками *два*, *три*, *чотири*. Тут слід послуговуватися такими правилами: 1) іменники, які в множині змінюють наголос, у сполученні з числівниками *два* (*дві*), *три*, *чотири* зберігають наголос однини: *о́зеро* – *озéра*, але *два* (*три*, *чотири*) *о́зера*; *де́рево* – *дерéва*, але *два* (*три*, *чотири*) *де́рева*; *жі́нка* – *жі́нкі*, але *дві* (*три*, *чотири*) *жі́нки*; *о́стрів* – *острові́*, але *два* (*три*, *чотири*) *о́строви* [4, с. 34]; 2) односкладові іменники, сполучаючись із числівниками *два*, *три*, *чотири*, зберігають місце наголосу початкової форми *два* *ра́зи*, *чотири* *скла́ди*, *три* *шля́хи*, *два* *да́хи* [7, с. 48].

Отже, дбаючи про культуру усного мовлення, слід приділяти пильну увагу дотриманню фонетичних норм української мови.

Бібліографічні посилання:

1. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник / С.І. Головащук. – К.: 1995. – 191 с.
2. Орфоепічний словник української мови : У 2 т. [уклад.: М.М. Пещак та ін.] – К.: Довіра, 2001. – (Словники України).
3. Орфоепічний словник [уклад. М.І. Погрібний]. – К.: Рад. школа, 1983. – 629 с.
4. Пономарів О.Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К.: Либідь, 2013. – 360 с.
5. Тоцька Н. Засоби милозвучності української мови // Урок Української – 2003. – №10. – С.30
6. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник / [відпов. ред. М.А. Жовтобрюх]. – К.: Наук. думка, 1973. – 724 с.
7. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія]. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 332 с.

Логінова Г. М.

кандидат філософських наук, докторант
(Український вільний університет,
м. Мюнхен, Німеччина)

ФАХОВА МОВА ПРАВА

XXI століття народжує нові підходи до навчання, нові напрямки в освітньому процесі. Необхідність розробити програму навчальної дисципліни «Фахова мова права» з посиленням психолого-педагогічного компонента юридичних традицій в історичному контексті сприйняття міжнародних складових мовної системи освіти. Поняття «фахова мова» (нім. «Fachsprache») уперше з'явилося в німецькій лінгвістиці. Німецький варіант створення фахової мови підкреслює, що найважливішим у дослідженні фахових мов є відносини фахової мови і національної літературної мови.

Мова права – специфічна для відображення нових європейських правових реалій. Специфіка цієї мови зумовлена необхідністю регулювання правових відносин великої кількості держав, що мають різні юридичні традиції, які виступають сполучною ланкою між минулим, сьогоденням і майбутнім, набувають все більшого значення в регулюванні відносин країн – членів Євросоюзу та інших країн світу. В такому ракурсі визначення проблем юриспруденції набуває моральних і духовно-інтелектуальних орієнтирів особистості, суспільства, держави.

Відповідно до такого підходу сутнісний статус проблеми мови визначає невичерпний інтерес до пізнання її закономірностей, тому слугує засобом пізнання й поняттєвого визначення спеціальних предметів у певній галузі, в нашому випадку – юридичній. У цілому мова права сприймається у дослідницькому вимірі під багатограним кутом зору, тобто можна зазначити, що подібна стала тенденція спрямувала шлях наукової думки у її дослідженні. З окресленого припущення природно витікає, що з визначенням фахової мови у правничому статусі необхідні подальші валідні алгоритми її розв'язання й вивчення. Проблема фахової мови – одна із найзмістовніших у колі розробки суспільно-лінгвістичних питань.

Сутнісний статус проблеми мови в бутті людини визначає невичерпний інтерес до пізнання її закономірностей. Таке питання існує у кожній країні ЄС та світу, тому дуже важливою постає проблема спільного діалогу між його членами, взаєморозуміння між юристами різних країн, тобто проблема фахової термінології. Відкритість мови права як системи засвідчує наявність у правових текстах поряд із правовою лексикою загальнозживаних слів, спеціальної лексики суміжних із правом сфер, у процесах термінологізації та детермінологізації, тенденції до розширення правового словника завдяки новоутворенням, взаємодії власних мовних ресурсів і запозичень.

У міжнародному діалозі, в якому визначальна роль належить вивченню національної самобутності народу, унікальному феномену народної культури в національній мові, зумовила в останні десятиліття «вибух» дослідницького

інтересу до лексики, що містить в собі етнокультурний компонент. Сьогодні актуальною постає проблема адаптації людини до зовсім нового, порівняно з тим, де вона народилася і виросла, культурного середовища, внаслідок процесів глобалізації і міжнародної міграції. Для розв'язання цього завдання діалог фахової мови права – незамінний засіб, тому що стверджує іншомовний діалог як вимір життя і спілкування між представниками різних культур, виявлення ментальних особливостей сприйняття різноманітної картини світу, що знаходить своє відображення у міжкультурному діалозі. З такої точки зору Право може вважатись духовно – особистісним виміром, що визначає процес зустрічі Мови та Людини. Репрезентація фахової мови права постає ключем до її європейського осмислення, тому й потрібен діалог двох великих традицій – Фаху та Розуму.

Необхідність визначення фахової мови права зумовлена глобальними процесами професійного спілкування юристів у сучасному європейському та світовому просторі. Запропонована модель містить навчально-методичний та дослідницький блоки. Особливо важливим постає для нас навчально-методичний напрям, представлений знаннями та вміннями студентів створити модель власної професійної діяльності у відповідності із основними напрямками роботи юридичної служби в різних типах установ. Результативність впровадженої моделі підготовки студентів до роботи доведена динамікою розвитку ключових компетенцій майбутніх юридичних працівників.

Отже, такий погляд на проблему, на мою думку, являє собою ліхтар Діогена, який висвітлює шляхи її подальшого обґрунтування. Фактор аналітичної складової, що є домінантною у наведеній моделі діалогу фахової мови права різних країн особливо важливий у внутрішньоособистісних і міжцивілізаційних сферах. Маю надію, що отриманий напрям дозволить поширити пошуки можливостей гармонізації юридичних відносин і в міжособистісній, і в міждержавних сферах. І нові покоління вивчатимуть фахову мову права як нову мову європейського діалогу, що об'єднує спеціалістів різних країн.

Бібліографічні посилання:

1. Чейф У. Значение и структура языка / Уоллес Чейф; [пер.с англ. Г. С. Щура] – Х.: Фолио, 1995. – 309 с.
2. Lehner E. Symbols, Signe and Signets. – New York, 1989. – 278 s

Мірошніченко Л. В.
кандидат філологічних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВА – ДУХОВНИЙ СКАРБ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

*Як плоть моя замішана на слові,
отак мій дух – на українській мові.*

Т. Майданович

Сучасна українська літературна мова в обох своїх різновидах – писемному й усному – становить оброблену, відшліфовану, впорядковану вченими, письменниками, іншими видатними діячами культури, форму загальнонародної національної української мови. Нація – це історична форма спільності людей, об'єднаних єдиною мовою, територією, певними рисами культури і традицій. Мова є духовним надбанням нації. Це не просто засіб людського спілкування, вона формує свідомість, творить людину, культуру, історію народу. Рідну мову слід оберігати як своє майбутнє, пам'ятаючи про її цінність, як безсмертя українського духу, її рятівну, очищуючу, цілющу, відроджувальну властивість. Якими побачить українців світ – залежить від них самих. Для цього вони, по-перше, мають любити і вивчати свою рідну мову, а, по-друге, сприяти повсякчасному розвитку її на теренах своєї країни. Відомий український письменник, культурний діяч О.Т.Гончар стверджував: «Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається» [1, с. 11].

Мова є духовним багатством народу. «Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає і відривається, виконує над собою самовбивство» [2]. Сучасна молодь має дбати про те, щоб мова функціонувала в усьому світі. Нове покоління українців усвідомлюють жахливий стан у суспільстві, коли мовне питання гостро постало як в матеріальному так і в духовному бутті, і, на жаль, стало «розколом» цілого народу. Для подальшого розвитку державної мови потрібні не тільки відповідні законодавчі акти, але й духовна міць, любов і шана, справедливість і національна свідомість народу. Українська мова – це золота скарбниця душі народної, з якої він виростає, живе, завдяки якій він має величне право й високу гідність іменуватися народом України.

Мовна культура – це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованні діяльного, справжнього патріотизму. Культура мови передбачає дотримання етичних норм міжнародного спілкування, які характеризують загальну культуру сучасного покоління.

Отже, дух нації тісно пов'язаний з її мовою, яка є центральним ядром, що зміцнює, загартовує, сприяє подальшому розвитку і безсмертю всього народу.

Бібліографічні посилання:

1. Гончар О. Вибрані твори. – К: Художня література «Дніпро», 1978. – 535 с.
2. Майданович Т. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Павлова Н. В.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Останнім часом процес вивчення іноземних мов набув неабиякої активності. Не останню роль цієї активності відіграють зміни, які відбулися у країні за часів незалежності України, особливо протягом останніх років. З одного боку, це розширення іншомовних контактів у професійній діяльності чи особистому житті, з іншого – різкі зміни та спрямування сил та засобів в напрямі Євроінтеграції, отримання міжнародного досвіду та підтримання міжнародних зв'язків.

Курс України на Європу сприяє необхідності вивчення низки мов. Між тим, не дивлячись на рівноправ'я всіх мов ЄС, із розширенням його меж, все частіше можна спостерігати поширеність використання трьох мов: німецької, французької та англійської. При цьому будь-які інші мови використовуються залежно від ситуації.

Загалом англійська мова – це офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі, Інтернету і техніки, науки і мистецтв. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складанні резюме, у діловому та приватному листуванні. Для 500 мільйонів мешканців планети англійська мова є рідною, а для 1 мільярда населення – є другою національною мовою. У світі англійською мовою розмовляють більше 2\3 населення [1].

Вказане свідчить, що знання англійської мови є вкрай необхідним як для працівників приватних структур, так і для представників органів державної влади. У зв'язку з необхідністю використання іноземної мови в професійній діяльності в контексті розширення міжнародних відносин нашої держави з іншими країнами в різних сферах економічної та соціокультурної діяльності, набуває особливої актуальності й формування іншомовної комунікативної компетенції у працівників правоохоронних органів.

Насамперед, ця необхідність виникає через актуальність ефективної співпраці з фахівцями інших країн на фоні транснаціональної злочинності і злочинів міжнародного характеру (тероризм, торгівля людьми, легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом через офшорні зони тощо. З кожним роком у світі зростає небезпека, яку несуть у собі організовані злочинні угруповання, що діють у міжнародному масштабі. Вказане зумовлює необхідність вивчення працівниками правоохоронних структур не тільки законодавства України, а й нормативно-

правової бази інших держав, яка може бути представлена в іншомовному варіанті, а також навиків спілкування із правоохоронними органами інших держав в рамках міжнародного співробітництва.

Л. М. Гріднева, відстоюючи позицію формування іншомовної комунікативної компетенції у працівників правоохоронних органів, визначила три рівня оволодіння іноземною мовою: комунікативний (уміння визначати стратегію й тактику іншомовного спілкування, комунікативні здатності особистості та вміння говоріння, читання, письма (ділове листування) іноземною мовою; когнітивний – розуміння іншомовних текстів професійної спрямованості; знання норм ділового листування й ведення професійного діалогу іноземною мовою; соціокультурний (сформованість умінь інтерпретувати й описувати факти іншомовної культури; знання особливостей культури іншомовного усного й писемного мовлення [2, с. 12].

Окрім цього, професійне спілкування включає також ознайомлення працівника ОВС з особливостями правоохоронної діяльності у різних країнах (структура, завдання, функції), видами протиправної поведінки, типами злочинів і правопорушень, роботою поліцейських відділів, розслідуванням злочинів, типами й видами покарань та стягнень, проблемами організованої злочинності, судочинства, міжнародного співробітництва у правовій сфері тощо [3, с. 88]. Такий підхід підвищуватиме якість роботи і спрямує працівника ОВС на більш професійний рівень.

Розширення іншомовної комунікативної компетенції працівників правоохоронних органів є актуальним й у разі необхідності спілкування з представниками інших мов та культур. Не дивлячись на обов'язок слідчого надати перекладача особі, яка не розуміє мови кримінального судочинства, він більш професійно виглядатиме, якщо ще й особисто сприйматиме інформацію від такої особи. Безсумнівно, перекладач не завжди може передати всі «тонкощі» спілкування із особою. Крім того, порушується встановлення психологічного контакту слідчого із допитуваним у разі роботи через подвійну інтерпретацію подій.

Знання іноземної мови поліцейським, до якого у громадському місці звернувся представник іншої держави також формуватиме позитивний імідж поліції.

Загалом, служба офіцеру поліції завжди відбувається у постійному контакті з людьми, які володіють великим обсягом інформації. І не завжди ця інформація може бути надана державною мовою. Іншомовна комунікативна компетенція в першу чергу сприяє розвитку професійної мотивації, перейняттю досвіду іншомовних колег інших країн та використанню досвіду боротьби із злочинністю інших держав. Проте, найголовніше – вивчення іноземних мов сприяє розвитку особистості, оскільки розширюється кругозір та зміцнюється мотивація.

Бібліографічні посилання:

1. Найпопулярніші мови світу: URL: <http://helendoron.ua/wp-content/uploads/2014/05/slide2-1911.png> (дата звернення 14 вересня 2018).
2. Гріднєва Л.М. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх працівників правоохоронних органів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти: Луганський національний університет внутрішніх справ імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2010. 22 с.
3. Іншомовна підготовка працівників ОВС та фахівців із права [Текст] : тези доп. наук.-теорет. конф. (Київ, 30 квіт. 2015 р.) / ред. кол. : В.В. Черней, І.Г. Галдецька та ін. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 208 с.

Пакулова Т. В.

доцент,

Нагорна Ю. А.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК ЧИННИК ПІДГОТОВКИ НОВОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Ситуація з недостатнім рівнем іншомовної підготовки працівників правоохоронних структур хвилює багатьох викладачів вищих навчальних закладів країни, про що свідчать численні статті фахівців (Г.В. Боярко, А.В. Шидловська, Ю.М. Коган та О.С. Леоненко, В.Л. Вертегел, О.І. Мамонова, Л.О. Пустовар та інші). Постійне обговорення проблем іншомовної підготовки та пошук ефективного формування іншомовної компетенції сучасного правоохоронця демонструють актуальність обраної теми.

Метапублікації – проаналізувати причини недостатнього рівня володіння іноземними мовами фахівцями-правоохоронцями та запропонувати можливі шляхи подолання цієї ситуації.

На думку С. Л. Рубінштейна, для того, щоб людина, яка навчається, посправжньому включилася в роботу, необхідно зробити так, щоб поставлені в ході учбової діяльності завдання були не лише зрозумілими для неї, але й внутрішньо прийнятними. Тому важливого значення набуває виділення зовнішніх і внутрішніх мотивів навчання та розгляд мотивації навчання як процесу детермінації і самодетермінації.

Внутрішні мотиви мають особистісно значущий характер, вирізняються відчуттям суб'єктивної задоволеності процесом учіння та реалізацією власного потенціалу. Зовнішні мотиви характеризуються тим, що оволодіння змістом навчального матеріалу не є метою учіння, а є детермінованим іншими цілями [2].

Слід зазначити, що в процесі вивчення іноземної мови у таких спеціалізованих закладах як, наприклад, вищі навчальні заклади системи МВС, важливе значення має мотивація курсантів на практичних заняттях з

вивчення іноземної мови. На жаль, у багатьох курсантів існує тільки зовнішня мотивація (вивчають іноземну мову для отримання позитивних оцінок, а не через власну зацікавленість у знанні мови). До того ж, як правило, в одній групі навчаються курсанти або співробітники поліції з різним рівнем володіння іноземною мовою, що також впливає на їх мотивацію — адже обмежена кількість годин не завжди може дозволити опанувати мову на професійному рівні.

Але необхідно усвідомлювати, що вимоги до офіцера поліції докорінно змінилися за останні роки і суспільство вимагає від правоохоронців не тільки глибоких знань закону, а й навичок мовної комунікації. Працівник поліції — це, в першу чергу, освічена ввічлива особистість та професіонал своєї справи. Щоденна діяльність поліцейського — це взаємодія з громадянами, а тому знання англійської мови є важливою складовою мовної комунікації правоохоронця, адже англійська мова визнана мовою міжнародного спілкування. Результати дослідження вмотивованості курсантів та магістрів свідчать, що обидві категорії опитаних усвідомлюють необхідність знань з англійської мови, але, в більшості через зовнішню мотивацію, недостатньо засвоюють ці знання.

Підходи щодо професійної підготовки кадрів поліції мають багато спільного в різних країнах. Це, з одного боку, законодавчі вимоги, які визначають основні напрямки діяльності правоохоронних органів, з іншого — нормативно-правові акти про освіту. Зрозуміло, що реформування поліції потребує підготовки нового покоління правоохоронців, для яких принципи гуманізму та демократії є основними.

Володіння іноземною мовою в реаліях сьогодення — це не лише умова успішної професійної діяльності працівника правоохоронних органів, але й його самореалізації в мультикультурному просторі. До того ж опанування іноземної мови сприяє розвитку мислення та логіки (операції співставлення, аналізу та синтезу), що дуже важливо для виконання професійних обов'язків правоохоронця.

Враховуючи все вищезазначене, а також Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти [1, с. 24], в університеті внутрішніх справ було збільшено кількість годин на викладання іноземної мови, яка є засобом, за допомогою якого, з одного боку, відбувається розширення професійних знань, а з іншого, здійснюється формування вмінь та навичок з реалізації отриманих знань в ситуаціях професійного спілкування.

Бібліографічні посилання:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С.Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — С. 24.

2. Сердюк Л. Мотивація учіння студентів: типи спрямованості та синергії / Л. Сердюк // Освіта регіону: Політологія. Психологія. Комунікації. — 2012. — № 3. — С. 214 — 220. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/876>

Палій В. М.
учитель-методист
(КЗ «Ганнівський НВК «СЗШ-ДНЗ»)

**ПАРЦЕЛЯТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ
У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ
(на матеріалах творів В.Яворівського, Р.Іванченко, М.Якубовської та
періодичних видань «Голос України», «Урядовий кур'єр»,
«Придніпровський комунар»)**

Жодне суспільство, на якому б рівні воно не перебувало, не може існувати без мови. Це стосується всіх народів, усіх верств і прошарків суспільства й кожної окремої людини. І зберегти мову для сучасних і прийдешніх поколінь, формувати й розвивати її нетлінні засади допомагає нам саме журналістика, адже немає такої сфери життя – у політиці, науці, культурі, побуті, - якої б не торкалося слово журналіста. «Саме публіцистика, а не інший жанр, - вважає професор Михайлин І. Л., - є вершинним явищем журналістики, її серцевиною, стрижнем. Вона потребує особливо високого рівня оволодіння фаховим мистецтвом, найповніше задовольняє функції і завдання журналістики: бути історією сучасності, впливати на практику суспільно-політичного життя» [13, с. 199].

Незважаючи на жвавий інтерес науковців до явища мовного членування, саме поняття «парцеляція» все ще не набуло в лінгвістичній літературі свого повного та вичерпного визначення, що пов'язане з багатоплановістю підходів до його дослідження, особливо в публіцистичних жанрах.

Для дослідження обрано тексти за актуальною і важливою тематикою, яка завжди цікавила і цікавитиме читача, справжнього патріота своєї держави, а саме:

- 1) проблема сучасної концепції державотворення;
- 2) сутність народу України, його історії;
- 3) значення мови, українського слова для розвитку нації;
- 4) проблема екології рідної землі;
- 5) сьогодення і доля жінки.

Такі провідні теми глибоко висвітлюються у творах саме таких талановитих публіцистів, як: В. Яворівського: «Що ж ми за народ такий?», «Третя світова - Чорнобильська», «Гігантоманія» [24]; М. Якубовської: «Доля мови формує долю народу», «Формування духовного обличчя нації – найважливіша умова державотворення», «Слово як необхідність», «Помститься Україні любов'ю, або Реквієм за втраченим поколінням» та ін. [25]; Р. Іванченко: «Слово про Слово», «Чи варте воскресіння України», «Якщо в нас відібрати історію...», «Я повертаю Україні те, що в неї вкрадено», «Тільки народ, який усвідомлює себе, може мати майбутнє» [7]

та тексти сучасних періодичних видань «Голос України», «Урядовий кур'єр», «Придніпровський комунар».

Так, у книзі «І засурмив янгол» талановитого українського письменника, пристрасного публіциста, відомого політика Володимира Яворівського розкриваються болючі проблеми українського народу, його одвічна боротьба за волю і незалежність [24]. У діалозі з Тіркішом Джумагільдієвим Яворівський сказав: „Для мене сьогодні найголовніший біль – втрата, розмивання, нівеляція національного обличчя України. Ми розгубили багато чудових національних традицій, розгубили багато тих якостей, завдяки яким зажили слави серед інших народів. Ми стали байдужі до свого минулого, і вже треба думати, чи гідні ми майбутнього” [13, с. 22].

Збірник науково-публіцистичних і публіцистичних статей „Я повертаю Україні те, що в неї вкрадено” відомої письменниці, лауреата Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України, професора Раїси Іванченко присвячені відродженню історичної пам'яті рідного народу та суспільним проблемам, які стояли і стоять на порядку денному в історичному розвитку нашої державності [7].

Не менш важливі проблеми, на мою думку, розкриває у своїй книзі „У дзеркалі слова” сучасна письменниця, есеїстка Марія Якубовська, яка не просто розповідає про досягнення українського письменства – вона пристрасно розмірковує над проблемами державотворення в Україні [25]. „Для неї дуже важливо, - зазначає професор Львівського національного університету В. Лизанчук, - щоб молоде покоління зуміло розібратися в істинних духовних цінностях, формувалося національно свідомим, щоб молоді люди виростили творцями держави” [25, с. 3].

Так, у публіцистичних текстах досліджено близько 200 парцельованих конструкцій і зроблено висновок, що найбільшу кількість (125 одиниць, 60% від загальної кількості) у есе та нарисах В. Яворівського, Р. Іванченко, М. Якубовської становлять однокомпонентні парцельовані конструкції, меншу кількість (близько 50 одиниць, 30% від загальної кількості) становлять двокомпонентні, трикомпонентні нараховують 20 одиниць і найменшу кількість (10%) становлять чотири- і багатокомпонентні парцельовані конструкції. Також з'ясовано, що однокомпонентних парцельованих структур переважна більшість знаходиться у творах Р. Іванченко, а дво-, три-, чотири- і багатокомпонентних – найбільше у М. Якубовської.

ПК-аналогії складного речення

Так, серед однокомпонентних парцельованих конструкцій найбільшу групу становлять

I. ПК – аналогії складного речення, а саме:

1. аналогії складносурядного речення:

1) з сурядним сполучником іу постпозиції. У цих структурах парцельована частина є односкладним реченням. Досить продуктивними є ПК, у яких парцелят являє собою двоскладне речення (просте і поширене) найчастіше: а) двоскладним поширеним. Наприклад: «Вона вперто

продовжує виглядати «Свою запропашу долю». І з такою ж упертістю вмів гордо нести між люди свою жіночу вроду, честь і шану від односельців» [7, с. 182]; «За князювання Данила Галицького у 1253 р. відбулося офіційне коронування володаря велетенської держави. Іце було свідченням міжнародного її визнання» [7, с. 227]; «Наші героїні, як бачимо, не роблять якихось особливих подвигів чи ексцентричних піруетів. Ів цьому ота романтична окриленість наших героїнь» [7, с. 172 – 173]; «Козаки! Дід про них розповідав багато. Іписав про них Тарас Шевченко»... [7, с. 160];

ПК-аналогії складних речень з різними видами зв'язку

Поширену групу, на нашу думку, у есе та нарисах Р. Іванченко, М. Якубовської, В. Яворівського становлять структури, парцеляти яких є аналогіями складних речень з різними видами зв'язку (сурядного, підрядного, безсполучникового) у постпозиції і приєднуються до базової частини за допомогою сполучників 1) і:

«Але кілька тисяч евакуйованих із сіл знову повернулися в свої покинуті хати, щоб там умерти. Іні від кого не залежати, адже в зоні нема ніякої влади, нарешті, нема жодного бюрократа – ні партійного, ні радянського...» [24, с.47]; «З гордістю розповідають вони про минулу славу князів руських, котрі не раз стукали мечами в золоті ворота столиці світу – Царграда. Ізавжди підкреслюють думку, що сила держави – в єдності» [7, с. 156].

ПК-аналогії складнопідрядних речень

Серед однокомпонентних значну групу у мові есе та нарисів В. Яворівського, М. Якубовської, Р. Іванченко, становлять ПК – аналогії складнопідрядного речення. Найбільшу кількість серед них налічують конструкції, у яких парцеляти подібні за структурою і змістом 1. до складнопідрядних речень з одним підрядним, а саме: 1) обставинним реченням причини і приєднуються до базової частини

а) сполучником **бо**, наприклад: «Ця думка має набути якнайширшої популяризації. Босаме через історичну пам'ять суспільство себе ідентифікує, плекає власний світогляд і творить стратегічні плани на майбутнє» [7, с. 308]; «Не минайте ніже титли..» - знову пригадується. Бож дивитися і бачити – різні речі» [25, с. 13].

ПК – аналогії головних членів речення ,

що знаходяться у постпозиції до базової частини а саме:

1. однорідні підмети, поєднані безсполучниково: «І теорії тут як тут: елітарність, елітність. Модерн, постмодерн, авангардизм» [25, с. 16]; «Шекспірівські мотиви сполучаються з бетховінськими акордами. Велич, набат, дзвони Хемінгуей» [25, с. 155].

ПК-аналогії – складних речень з різними видами зв'язку

Велику кількість у нарисах і есе М. Якубовської, Р. Іванченко, В. Яворівського становлять двокомпонентні ПК-аналогії складних речень з різними видами зв'язку, в яких кожний парцелят належить до базової структури і становить з нею єдиний смисловий простір:

1) сурядним і підрядним зв'язком: **а)** з сурядним сполучником **але**, **та** в значенні **але** і підрядним **бо**: «Це вже в двадцятому столітті лиха доля розвіяла нас, як мак, по Америках, Канадах, Австраліях. Та все одно більшість залишалася вдома, навіть коли нас мільйонами вивозила до Сибіру. Бо ми – великі» [24, с. 24].

У роботі досліджено парцельовані побудови не лише в мовній палітрі сучасних публіцистів, а й в текстах періодичних видань, а саме: «Голос України», «Придніпровський комунар», «Урядовий кур'єр» (див. додатки Е, Є, Ж). Так, найбільшу кількість становлять однокомпонентні ПК-аналогії складносурядних і складнопідрядних речень. Досить часто зустрічаються різноструктурні двокомпонентні парцельовані побудови.

Отже, дослідивши близько 200 різних за структурою і стилістичним забарвленням парцельованих конструкцій у публіцистичних творах, зокрема есе, нарисах В.Яворівського, М.Якубовської, Р.Іванченко, та в текстах періодичних видань, можна зробити висновок, що кожен парцелят різнопланової конструкції вміщує в собі надзвичайно багатий і образно насичений світ, який доносять слова, що кожного разу по-новому випромінюють своє значення. Парцеляція особливим чином сприяє зосередженню уваги читача на окремому компоненті речення, є вагомою одиницею експресивного синтаксису і збагачує публіцистичний текст живою багатою думкою, виразною інтонацією, емоційністю характерів і почуттів, а значить - оживляє слово.

Бібліографічні посилання:

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови.- К., 2005.
2. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис. - Донецьк, 2001. – 530 с.
3. Загнітко А.П. Душа тисячоліть шукає себе в слові // Урок української. – 2000. - №2. – 24 с.
4. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник.-2-ге вид., перероб. і допов.- Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
5. Здоровега В.Й. Підготовка журналістів: погляди збоку і зсередини // Збірник праць української преси. – Львів, 2000. – Вип.3.
6. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. – 7-ме вид., виправлене. – Донецьк: СПД ФО Сердюк В.І., 2005. – 448 с.
7. Іванченко Р.П. Я повертаю Україні те, що в неї вкрадено. Статті. Нариси. Роздуми. – К.: Український письменник., 2005. – 420 с.
8. Конюхова Л.І. Явище парцеляції в мові сучасних засобів масової комунікації // Автореф. Дис.. Львівський націон. універс. – Л., 1999. – 30 с.
9. Конюхова Л. І. Парцелювання складнопідрядних речень. – Львів: Каменяр, 1999.- 30 с.
10. Конюхова Л. І. Функції парцельованих складних безсполучникових речень у мові реклами / Матерали Всеукраїнських наукових конференцій „Українська мова: з минулого в майбутнє.” – Н.: НАН України, 1998.- 139-140 с.
11. Лесин В.М. Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів. Вид. 3-є, переробл. і доп. – К.: Рад. школа, 1971.
12. Лось Йосип. Правда слова // Публіцистика і тенденції розвитку світу: 36. наукових статей. – Львів, 1999.

13. Михайлин І.Л. Основи журналістики: Підручник. Вид. 3-є доп. і поліпш. – К.: ЦУЛ, 2002. – 284 с.
14. Михайлин І. Л. Журналістика як всевіт: Вибрані медіадослідження.- х: Прапор, 2008.- 512 с. Мороз В.Я., Слобода Н.В. До питання про явище парцеляції у творах Ліни Костенко // Матеріали студентської наукової конференції. – Дніпропетровськ, 2004. – 99-102 с.
15. Мартинчук Н. Б. Журналістика у школі / Мартинчук Н. Б., Бойчук І. І. – Тернопіль – Харків: Ранок, 2010. -128 с.
16. Мороз В.Я., Слобода Н.В. До питання про явище парцеляції у творах Ліни Костенко // Матеріали студентської наукової конференції. – Дніпропетровськ, 2004.
17. Мороз В.Я. Проблема парцеляції в сучасній лінгвістиці // Дослідження з лексикології і граматики української мови: Зб. наук. пр. Д 70 / За ред. проф. Д.Х. Баранника. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – Вип. 4. – 133-138 с.
18. Пустовар О.В. Основні підходи до вивчення парцеляції // Матеріали ІХ Міжнародної наукової практичної конференції «Наука та освіта–2006 р.». Том ХІІ. Філологічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006.
19. Плющ Н.П. Парцеляція як засіб експресивного синтаксису // Українська мова і література в школі. – 1980. – №5.
20. Старовойт Ю.Л. Абзацна парцеляція речень у системі експресивного синтаксису. – К., 1993.
21. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови.- Запоріжжя, 2002 Яворівський В.О. І засурмив янгол...: В 3 т. –К.: Глобус, 1993. – Т.І: Публіцистика, новели, роман. / Передм. С.С.Гречанюка. – 320 с.
22. Шевельов Ю. Українська мова в І половині ХХ сторіччя (1990 -1941). Чернівці, 1998.
23. Шевченко Т. В. Співвідношення парцеляції з основними текстовими категоріями в українському поетичному мовленні / Дослідження з
24. Яворівський В.О. І засурмив янгол...: В 3 т. –К.: Глобус, 1993. – Т.І: Публіцистика, новели, роман. / Передм. С.С.Гречанюка.
25. Якубовська Марія. У дзеркалі слова: Есеї про сучасну українську літературу. – Львів: Каменяр, 2005. – 751 с.
26. «Придніпровський комунар», 18 січня 2012 року.
27. «Придніпровський комунар», 5 січня 2012 року.
28. «Придніпровський комунар», 10 січня 2012 року.
29. «Придніпровський комунар», 18 лютого 2012 року.
30. «Придніпровський комунар», 30 грудня 2012 року.
31. «Урядовий кур'єр», субота, 31 грудня 2011 року, №246 (4644).
32. «Урядовий кур'єр», субота, 14 січня 2012 року, №7 (4651).
33. «Голос України», п'ятниця, 20 січня 2012 року, № 11.
34. «Голос України», п'ятниця, 13 січня 2012 року, №5.
35. «Голос України», вівторок, 31 січня 2012 року, №18.

Плетенець В. М.
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Теориторіальне розташування України у центрі Європи, відкритість, у зв'язку з Європейським вектором розвитку, призводять до відвідування іноземцями (туризм, бізнес, навчання) нашої держави.

Відповідно, дані особи можуть звернутись з будь-якими питаннями (повідомленнями) до правоохоронців. Виступаючи представниками держави якісна та повна відповідь на запитання, надана допомога у межах своєї компетенції значною мірою формує образ не лише працівника відповідного відомства, а й імідж держави. Це обумовлює потребу правоохоронців у володінні іноземною мовою.

Першими, кому доводиться зустрічатись з іноземцями, здебільшого, виступають працівники патрульної поліції.

Проінтерв'ювані працівники патрульної поліції у 7 % випадків визначили вільне володіння іноземною мовою, а в 11 % – наголосили, що зможуть порозумітись з іноземцем, однак регулярної практики спілкування не мають. Таким чином менше ніж пята частина працівників Національної поліції можуть використовувати іноземну мову. Однак якісний рівень виконання цієї діяльності може викликати певні сумніви.

Варто наголосити, що недостатній рівень володіння іноземною мовою та спеціальною термінологією завадить отриманню необхідної кількості інформації про подію та її учасників з одного боку. З іншого боку – використовуючи синонімічний ряд для порозуміння, правоохоронці здобудуть відомості про подію, однак втратять дорогоцінний час.

Особливого значення це набуває у разі вчинення правопорушення у відношенні до іноземця, а правопорушник з місця події зник. Організація переслідування та затримання правопорушника «по-гарячих» слідах обумовлює потребу прийняття термінових заходів, у першу чергу, на підставі отриманої від іноземця інформації про подію та її учасників.

Як правило, нетренованими людьми сприймається лише 43,2 % (а під час невиразного мовлення лише 22,2 %) почутої інформації, але це, у переважній більшості випадків є достатнім для розуміння інформації та комунікації [1, с. 35]. При цьому нечітка мова може бути результатом отриманих тілесних ушкоджень, перебування у стані стресу, сп'яніння тощо. Це, на нашу думку, зведе до мінімуму можливість отримання правоохоронцями відомостей про подію.

Не належне володіння іноземними мовами правоохоронцями, може бути використано й правопорушниками з метою здійснення протидії встановленню обставин події.

Так, намагання уникнути відповідальності, зокрема й кримінальної, особа може видавати себе за іноземця, удаючи, що не розуміє російської, української мови.

Скориставшись тим, що працівники поліції, переключили свою увагу на інших осіб, пошук перекладача, надання допомоги постраждалим тощо, не приділяючи належної уваги контролю за діями правопорушника, він може зникнути з місця події, сховати або знищити знаряддя, сліди.

Як наслідок буде ускладнено, а не виключено й неможливо у подальшому довести його причетність до вчиненого правопорушення та притягти до відповідальності.

Володіння іноземною мовою відкриває перед правоохоронцями можливості до комунікації з колегами інших держав, ознайомлення з їх досвідом протидії злочинності, передовими розробками науки та техніки за кордоном та втілювати їх у власну діяльність.

Таким чином в нашій державі сформований запит на знання іноземної мови працівниками правоохоронних органів і з кожним роком потреба в іноземній мові буде лише збільшуватися. Це обумовлює необхідність належної уваги її вивчення.

Бібліографічні посилання:

1. Миньяр-Белоручев Р.К. Последовательный перевод / Р.К. Миньяр-Белоручев. – М.: Воениздат, 1969. – 288 с.

Побережна Н. О.

кандидат педагогічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВНІ ПРОЦЕСИ ПАРОНІМІЗАЦІЇ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Спеціальний текст юридичного спрямування характеризується відповідною системою термінів, системність яких виявляється на рівні відношень [1; 3], з-поміж яких патронімічні визначають юридичний дискурс як з позиції нормативності вживання термінів, так і з позиції прагматики, яка сприяє досягненню прагматичної настанови, комунікативної мети.

У рамках розглядуваного питання важливими є питання загальної характеристики мови законодавства (С. Головатий, І. Усенко), системності поля юридичної субмови в межах міждисциплінарного огляду – теорії лінгвістики (Ю. Прадід, Б. Стецюк), віднайдення оптимальних стилетвірних засобів юридичного підстилю зокрема, стилю законодавства загалом (С. Кравченко); функціонування юридичної термінології (В. Демченко).

Послугування паронімами у юридичному тексті корелює із дотриманням мовної норми в мові законодавства, становить загалом сукупність усталених традиційних реалізацій мовної системи, відібраних і

закріплених у процесі суспільної комунікації. Зважаючи на те, що лексичні норми стосуються того лексичного значення (у межах нашого дослідження – юридичних термінів), які закріпились за лексемою. Дотримання лексичних норм у розгортанні юридичного дискурсу при використанні паронімів сприяє досягненню відповідних комунікативно-стилістичних ознак мовлення – нормативності, точності і правильності.

Правильне використання термінів у юридичному тексті передбачає насамперед попередження лексичної помилки, яка становить такі утворення, що виникають у результаті: невмотивованого відхилення від норми через незнання норми або сплутування норм мовних систем (переважно української й російської мови); нерозрізнення значеннєвих відтінків лексем та їх стилістичної диференціації; порушення закономірностей лексичної сполучуваності.

На думку лінгвістів, неправильні тлумачення термінів є результатом і водночас джерелом мисленнєвих помилок [1]. Неправильні або недоречні слововживання у процесі продукування текстів юридичного спрямування виникають на основі хибних асоціацій, викликаних тим, що номінація описуваних об'єктів чи понять сприймається як номінативна суголосність, водночас неправильні тлумачення мають основою смислову невідповідність, що пояснюється фрагментарним знанням значеннєвих відтінків слова.

У межах розглядуваного питання, що стосується вироблення культури послуговування паронімами у юридичному дискурсі, на рівні лексичної норми пароніми становлять слова, які мають однакову кореневу частину, але відрізняються семантикою.

Паронімія співвідносна з мовними процесами омонімії й синонімії. Для паронімів характерний частковий фонетичний збіг, тому в плані вираження вони близькі до омонімів. Оскільки пароніми співвідносні за значенням, то в плані змісту вони близькі до синонімів. Водночас пароніми різняться від синонімів: пароніми у складі патронімічної пари або ряду співвідносні між собою через словотворчу співвіднесеність.

Функціонування ненормативних одиниць, пов'язаних із нерозрізненням значень паронімів розглядаємо на рівні мовної системи, коли сплутування семантики не зумовлюється впливом іншої мови, а також на міжмовному рівні, коли причиною помилки є вплив інтерференції.

Причиною лексичної помилки у випадку паронімічних сполучень є незнання семантики лексем, фонетична подібність, що призводить до порушення такої комунікативно-стилістичної ознаки мовлення, як точність.

Методично доцільним у процесі підготовки майбутніх юристів буде виконання завдань, спрямованих на вироблення точності й логічності мовлення під час використання паронімів.

Прикладами можуть слугувати такі паронімні зіставлення:

1. *Укр. громадський* (призначений для загального користування, публічний), *громадянський* (який стосується правового статусу громадян у державі; пов'язаний із громадянами; властивий свідомому громадянину),

спрямований на користь суспільства), **цивільний** який стосується правових правових відносин (протилежний – карному) [2; 4; 5] – рос. **гражданский**.

Юридичний дискурс передбачає такі поєднання: 1. **Громадянський**. Громадянська війна, громадянська страта, громадянські права та обов'язки (права та обов'язки громадянина певної держави), громадянські свободи, громадянська непокора, громадянське суспільство, громадянська мужність, громадянський стан. 2. **Громадський**. Громадська приймальня, громадська (публічна) бібліотека. 3. **Цивільний**. Цивільна авіація, цивільна адміністрація, цивільне життя, цивільна оборона, цивільний одяг, цивільна відповідальність, цивільні права та обов'язки (права та обов'язки, що виникають: з угод, передбачених законом, а також з угод, передбачених законом, а також з угод, які йому не суперечать); цивільний шлюб, цивільний кодекс, цивільна справа, цивільне правопорушення, цивільне судочинство.

2. Укр. 1) **положення** (місце перебування, розташування, розміщення; звід правил, законів тощо); 2) **становище** (обставини, умови, у яких хтось, щось перебуває, міститься, живе; місце, роль у суспільстві, професійному середовищі, родині); 3) **стан** (те саме, що становище) [2] – рос. **положение**.

Правильними будуть такі поєднання прикметників із іменниками-паронімами: 1) географічне положення, кінцеве положення, положення кузова, положення променя у просторі, положення механічної системи, положення про вибори, фіксатор положень; 2) скрутне, панівне, майнове, міжнародне, суспільне, службове, економічне (становище); 3) воєнний стан, робочий стан, сімейний (родинний) стан, соціальний стан, транспортний стан, надзвичайний стан.

Для спостереження над особливостями сполучення паронімів, їх валентнісного потенціалу можна запропонувати навчальну ситуацію, яка передбачає виправлення неправильного поєднання.

Прикладом може слугувати уживання паронімічного ряду: *суспільний / громадський* (рос. *общественный*).

Завдання. Перекладіть українською мовою. Поясніть правильне терміновживання.

На общественных началах (на громадських засадах), общественная деятельность (громадська діяльність), общественная дисциплина (громадська дисципліна), общественная жизнь (громадське життя / суспільне життя), общественное движение (громадський рух), общественное положение (суспільне становище), общественное объединение (громадське об'єднання), общественный прогресс (суспільний прогрес), общественный транспорт (громадський), общественный труд (суспільна праця), общественное достояние (суспільне надбання), общественное здание (громадський будинок / громадська будівля / громадська будова), общественная собственность (суспільна власність (власність усього суспільства) / громадська власність (власність громади), общественный обвинитель (громадський обвинувач)).

Дотримання лексичної норми передбачає правильне поєднання у межах паронімічного ряду (словникових паронімів). Структурні відмінності, що виконують функцію семантичної диференціації, становлять чинник виникнення

помилки, вказують на потребу застосування додаткового лінгвоконтролю під час розгортання юридичного дискурсу майбутніми юристами.

Зважаючи на вищесказане, перспективи подальшого наукового пошуку в напрямі продукування юридичних текстів відповідно до вимог досконалого мовлення визначається: усвідомленою необхідністю українського суспільства в мовному забезпеченні термінотворчих процесів, вільному розвитку юридичної термінології та її гармонізації з динамікою сучасної юриспруденції; потребою подальшого лінгвістичного опрацювання юридичних термінів як системи понять спеціальної галузі наукового знання.

Бібліографічні посилання:

1. Арсенюк В. П. Українське термінознавство / В. П. Арсенюк. – Львів : Світ, 1994. – 215 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
3. Головащук С.І. Українське літературне слововживання : словник-довідник / С.І. Головащук. – Київ : Вища шк., 1995. – 319 с.
4. Гринчишин Д.Г. Словник паронімів української мови / Д.Г. Гринчишин, О.А. Сербенська. – Київ : Рад. шк., 1986. – 222 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України : [від 13 квіт. 2012 р.] / [О. А. Банчук та ін.] ; за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка ; Центр політ.-прав. реформ. – Харків : Фактор, 2013. – 1058 с.

Подворчан А. З.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРИЗВИСЬКО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ У СТУДЕНТСЬКО- КУРСАНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Антропонім (грец.) – власна назва людини. В українській мові це особове ім'я, ім'я по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім. Власні назви людей в цілому, а неофіційні найменування осіб зокрема, займають важливе місце в лексичному складі мови. Антропонімія є невичерпним джерелом для вивчення і мови, і культури конкретного народу.

У багатьох культурах традиція давати один одному прізвиська є й досі достатньо сильною. Вона не просто жива, але й стійко зберігається серед людей різних вікових категорій. Прізвиська особливо великого поширення набувають у шкільному та студентському колективах. Вони є продуктом духовної творчої енергії, виразником підліткової психології, а також своєрідності українського менталітету.

Сучасна українська ономастика характеризується значною кількістю досліджень, присвячених специфіці власних імен. Антропонімія ставала предметом наукових зацікавлень низки як українських, так і зарубіжних

дослідників. Г. Бучко , Р. Осташ, М. Лесюк , Н. Павликівська, Н. Фєдотова, П. Чучка.

Під прізвиськом розуміємо найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього прізвища та імені) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок [4, с.108].

Термін *призвисько* ономасти трактують по-різному. Г. Є. Бучко вважає , що «сам термін прізвисько навіть по відношенню до індивідуальних іменувань не має чітких границь, він досить невиразний і неоднозначний» [1, с. 60]. П. П. Чучка стверджує, що «призвисько – вид антропоніма, неофіційне особове найменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу» [5, с. 532]. І. І. Огієнко відзначає: «Прізвисько – найменування, яке дається іноді людині, особливо у сільських громадах, щоб характеризувати її зовнішній вигляд, вдачу, звички» [2, с. 127]. Прізвиськам властива індивідуальність, емоційне забарвлення і вмотивованість.

Отже, розглянемо мотиви номінації прізвиськ як соціокультурного явища у студентсько-курсантському колективі.

1. Відіменні прізвиська. Поширені у вжитку імена можуть також перетворюватися у прізвиська і ставати індивідуальними назвами окремої особи: (Лізон (від Ліза), Александрія (від Олександра), Алоха (від Альона), Юльбан (від Юля) , Мирон (від Мирослава), Стасян (від Стас).

2. Відпрізвищеві прізвиська. Це семантичні утворення, що виникли внаслідок:

а) усічення прізвища з суфіксацією та без неї: Філя (від Філенко), Лахматий (від Лахмотов), Вакуля (від Вакуленко), Сава (від Савченко) Рама (від Рамазанов) , Фадя (від Фадєєв) , Шева (від Шевченко), Щерба (від Шербаков), Кіпр (від Кіпренко);

б) додавання суфіксів: Шишечка (від Шишкіна), Мамаджи (від Мамика), Ротаян (від Ротаєнко), Маклауд (від Маклаков), Стасян (від Стасенко);

в) відтворення апелятива (загальної назви): Крюк (від Крючков) Круг (від Круглов), Сапог (від Сапожніков); г) лексичних асоціацій: Карман (від Кишеня), Батон (від Хлебченко) Русак (відЗаєць), Болтун (від Верещага).

3. Відтопонімні прізвиська. Відтопонімні прізвиська об'єктивують уявлення їх носіїв як жителів певної місцевості, засвідчують явище міграції населення у межах регіону. (*Волинь, Донецький*)

4. Метафоричні перенесення (призвиська цього типу характеризують носія за фізичними, психічними рисами, за особливостями мовлення, за родом діяльності):

а) Перенесення за зовнішньою подібністю (Гусь (коли біжить, нагадує гусака), Щука (форма голови), Дід (виглядає старше свого віку), Кабан (дуже великий), Циган (смуглий), Малишка, Мала, Малютка, Ліпрікон (невисокий зріст), Ржавий (руде волосся), Утя (руки схожі на лапки качки), Борода, Ісус (бо носить бороду).

б) Перенесення за характером, особливостями мовлення, поведінки, звичками, захопленнями, соціальним становищем носія. (Ботан (зациклена

на навчанні людина), Зечка (велика кількість не цензурних слів у мовленні), Бабка (часто бурчить), Сенсей (дуже спокійний), Піца (їсть щоперерви піцу), Пластірь (повільно йде у кінці строю), Римлян (бо займався греко-римською боротьбою), Нігер (бо слухає реп), Мажор (матеріально забезпечений), Матильда (назва танка у відомій грі).

в) **Перенесення на основі антонімії:** Малий (бо дуже високий), Худий (хоча повний)

5. Прізвиська утворені від римунання: Свастіка (від Сластіна), Лемур (від Артур).

6. Прізвиська, утворені від прізвищ чи імен відомих осіб, героїв кінофільмів, літературних творів тощо на основі подібності за зовнішніми ознаками, характером або видом діяльності: Марадона, Моцарт, Тарзан, Боря (пофарбувався у білий колір волосся)

Утворення прізвиськ часто відбувається шляхом порушення фонетичних, морфологічних норм мови, під впливом жаргонної лексики, просторіччя, під впливом російської мови.

Прізвисько як соціокультурне явище виникає у невеликих замкнених колективах, де воно виразно вмотивоване, підказане певною ситуацією й нагадує її постійно. Крім ситуації, це може бути зовнішність, риси характеру, поведінка, звички, мова. Найдовше тримаються прізвиська, в яких переплітається кілька мотивів (і прізвище, і зовнішній вигляд, і характер). Прізвиська, похідні від прізвищ, звичайно не містять в собі нічого образливого чи, навпаки, приємного. Вони нейтральні, наближаються до імен і нерідко використовуються як неповні імена.

Отже, прізвисько – набуте, неофіційне ім'я людини. Воно найчастіше фіксує бажані чи реальні риси та властивості його носія, підкреслює особливий сенс цих якостей і ознак для оточення. Прізвиська є в усіх групах населення. Прізвиська можуть підкреслювати соціальну активність і бути засобом приниження чи образи, проявом симпатії або любові. Зовсім непогано отримати прізвисько, але важливо, щоб воно було доброзичливим та позитивним.

Бібліографічні посилання:

1. Бучко Г. Є. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко // *Linguistica slavica* : Ювілейний збірник на пошану І. М. Железняк. – К. : Кий, 2002. – С. 3–14.
2. Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови / Іларіон Митрополит. – Вінніпег : [б.в.], 1995. – Т. 4. – 465 с.
3. Осташ Р. І. Із життя сучасних українських прізвиськ 1. / Р. І. Осташ // *Українська пропріальна лексика*. – К. : Кий, 2000. – С. 115–121.
4. Словник української мови: в 11 томах. — Том 8, 1977. .
5. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец.: 10.661 «Мови народів СРСР (українська мова)» / П. П. Чучка. – Ужгород, 1969. – 987 с.

Поповський А. М.
доктор філологічних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ФУНКЦІЇ СЛОВА *КАТ* В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

*А ви Україну ховайте...
Не дайте Матері, не дайте
В руках у ката пропадать.
Тарас Шевченко*

У лексичному складі української мови маємо достатній прошарок слів, які віддзеркалюють правові основи суспільного устрою і побутове мовлення. До таких мовних одиниць належить і слово *кат*, значення якого в лексикографії формулюється так:

КАТ, -а, ч., кл. -е. 1. Той, хто здійснює смертні вироки, тілесні покарання. 2. *перен.* Той, хто вбиває, мучить, мучитель, недолюдок. 3. *лайл.* Біс, чорт. **К. би взяв** кого, що, *лайл.* – вираження досади, незадоволення кимось, чимось; **-ів, -ова, -ове** [6, с. 327];

КАТ (той, хто здійснює смертельний вирок або тілесне покарання), **КАТЮГА** *підсил. зневажл.*; **ВІШАЛЬНИК** *зневажл.* (той, хто вішає людей). *А люде тихо Без всякого лихого лиха Царя до ката поведуть* (Т.Шевченко); *Вів їх на ланцюжках стрепенний князя пан Щука, найлютіший катюга з челядників Єремії* (О,Стороженко); *В Жежері поза плечі забігали мурашки. Ще не вистачало, щоб за наймита був вішальник!* (В.Речмедін) [5, I, с. 662].

На різних історичних етапах розвитку ця мовна одиниця фіксує особливості правових чинників і живомовних традицій українського суспільства, її активний чи пасивний стан.

Це слово у різножанрових контекстах висвітлює:

а) жорстокість і аморальність державного устрою на тлі рушійних сил загальнолюдського творчого прогресу:

Росіє! Ти не монолітна в душі своєму: є Росія тиранів, катів, мучителів, зрадників, брехунів, убивць, - а є також Росія поетів, повстанців, космічних творців, мислителів, святих, трударів і люблячих матерів, які несуть естафету любові крізь криваві епохи занепаду й смерті [1, с. 1];

б) конкретні особистості, партії, яка катували український народ:

«Більшість учасників акції мали при собі видання Леніна, які знищували під час ходи, а на тодішній площі Жовтневої революції під пам'ятником «вождю», прорвавши міліцейський кордон, залишили вінок із колючого дроту з написом: «Кату Леніну від українського народу» [7, с. 6]

*До вас, мої найкращі,
Найближчі до душі,
На Турківщину в Хащів
Пишу оці вірші!*

*Туди, де рідна хата
Була й моя колись,
Допоки кігті ката
В ту хату не вп'ялись
Як в саме серце долі...
Ні хати, ні батьків!
Усе лягло в неволі
Від рук більшовиків [2, с. 19-29]*

в) садистські методи вбивства політкаторжан радянськими тюремщиками:

*Адміністрація спочатку брехала, що його (Василя Стуса – А.П.) забрали у центральну лікарню, проте Ромашиов, один із російських політв'язнів, котрий сидів у другому крилі тюрми, сказав, що Василь закричав: «Убили, гади!»... Незламного поета таки вбили по-садистськи його **тюремні кати** у ніч із 3 на 4 вересня 1985 року. На двадцятий день після загибелі Василя Стуса сталася подія – приїхав із Москви якийсь генерал, викликав Журавкова, начальника табору – і майже одразу поїхав. І несподівано Журавков помер. Чи Журавков сам застрелився? Чи йому допомогли? Невідомо. Але **кат-кегебіст**, рідкісний садист, пережив Василя лише на двадцять днів [4, с. 6]. Реальності життя ув'язнених дали В.Стусу створити яскраві поетичні словотвіні характеристики:*

*Вмирає пізно чоловік,
А родиться дочасно,
тому й на світі жити звик,
як раб і рабовласник.
Він като-жертва, жертво-кат,
страждає і богує,
іде вперед, немов назад,
як душу гнів руйнує.*

г) наслідки пострадянського минулого в суверенній Україні:

*Як не вистачає такої нонконформістської думки за такі ганебні (саме ганебні!) тоталітарні часи і все назвати своїми іменами. Всіх падлюк – падлюками. Так тяжко жити в постсоветському суспільстві **катів і стукачів**. Рідкісне слово правди і, дякуючи Гавелу, воно не загубилося [3, с. 210].*

Це слово і в наш час активізується й набуває нових смислових відтінків і дериватів.

Бібліографічні посилання:

- 1.Бердник Олесь. Терновий вінець України Росії минулій, сучасній, грядущій – відкрите послання // Українське слово, 2017, № 51, 20-26 грудня.
- 2.Васильків Йосип. Світлина однієї долі. Вірші, поеми. – Дніпропетровськ: Поліграфіст», 2002.
- 3.Лобода Володимир. Дякую, «Січеславе» // Січеслав, 2008, № 4, вересень-жовтень.
- 4.Лук'янчук Георгій. Голови не гнув. До 80-річчя від дня народження Василя Стуса // Українське слово, 2018, №1-2, 3-16 січня.
- 5.Словник синонімів української мови. У 2-х томах. Т.1. – К.: Наукова думка, 2001.

6.Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів/ За заг. ред.д-ра філол. наук, проф. В.В.Дубічинського. – Х.:ВД «ШКОЛА», 2007.

7.Щур Юрій. Антиленінська кампанія СНУМ очима КГБ // Шлях перемоги, 2017, № 52, 27 грудня.

Стрюк Є. В.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АНГЛІЙСЬКА МОВА В ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Англійська мова сьогодні має статус мови міжнародного спілкування, і люди, що добре володіють, можуть влаштуватися на престижну роботу, яка стане джерелом стабільного доходу. Тому вивчення англійської мови стає нагальною потребою, в тому числі й в професійній сфері. Причиною цього є посилення тенденцій глобалізації, яка зачіпає практично будь-яку професію. Професія юриста не є винятком. Українські юристи все більше використовують англійську мову, працюючи з міжнародними справами своїх клієнтів з України, спілкуючись з юристами та клієнтами з інших країн. Крім того, так само, як і представники інших професій, юристи можуть отримати освіту в своїй рідній країні, а знайти цікаву роботу за кордоном.

Знання англійської мови істотно підвищує їх шанси в пошуку престижної та добре оплачуваної роботи в міжнародній компанії. Тоді англійську мову стане для них не тільки мовою професії, а й мовою повсякденного спілкування. Професія юриста сьогодні дуже затребувана, але ще більш затребуваним є фахівець, який володіє іноземною мовою в області своєї професії. Володіючи великими професійними навичками, такий фахівець завжди буде лідером при виборі кандидата на певну посаду. Такий фахівець також зможе допомогти своїй компанії розширити спектр пропонованих послуг, орієнтуючи їх не тільки на українських, а й іноземних клієнтів.

Крім того, в результаті розвитку і зміцнення міжнародної взаємодії практично в будь-якому виді діяльності вимоги до професійної підготовки майбутнього фахівця істотним чином підвищуються, надаючи особливу важливість рівнем мовної компетенції фахівця, що в свою чергу сприятиме успішній професійній діяльності та подальшого професійного росту на основі вітчизняних і закордонних досягнень, в тому числі обміну досвідом з іноземними колегами. Не менш важливості набуває знання професійної термінології в галузі права, в тому числі й англійською мовою, що буде корисним для юриста при роботі з юридичної або фінансовою документацією. Іноземна мова для юриста необхідний при веденні переговорів із закордонними партнерами, для виступу з презентаціями перед іноземною аудиторією, для обміну досвідом і професійно-орієнтованої комунікації із закордонними колегами. Уміння читати й розуміти документи

англійською мовою, вивчати професійну літературу буде корисним навичкою при відвідуванні міжнародних конференцій, проведенні досліджень і т.д.

Таким чином, володіння іноземною мовою є невід'ємним компонентом професійної підготовки сучасного юриста. Іноземна мова в професійній сфері права необхідний для оволодіння іноземною мовою в його розмовно-побутовому і професійному аспектах з метою активного застосування в різних сферах повсякденному житті та в своїй майбутній професійній діяльності, а також при виконанні робочих функцій в іншомовному середовищі.

Тимофіїва К. М.,
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ГОВОРИТИ ГРАМОТНО – ВИМОГА ДО СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

*«В'януть вуха...не та і не інша...
Щось таке вже, снаплюжене вкрай
Це ж говорить....а як воно пише?
А як думає, чорт забирай....»
(М.І. Карпенко)*

Мова супроводжує життя суспільства в усі періоди його існування. Виробнича, науково-пізнавальна, суспільно-політична, культурно-мистецька діяльність людини постійно здійснюється завдяки розмаїттю мовних засобів.

Наше суспільство живе в надзвичайно складний і водночас доленосний час – період розбудови незалежної української держави та відродження національних звичаїв і традицій.

Олесь Гончар говорив: «Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання століть...» [1, с. 33]. А ще наша мова – це безмежний всесвіт народної творчості, якій людство дало найвищу оцінку. З розвитком самобутньої української культури, складником якої є рідна мова, важливим постає рівень мовленнєвого спілкування, зокрема культури усного й писемного мовлення.

Культуру мовлення справедливо вважають еталоном нації. Вона втілює найтипівіші риси мовної поведінки людини в найрізноманітніших життєвих ситуаціях [1, с. 17]. Увібравши давні традиції, звичаєві приписи, мовна культура українців впливає на життя як кожної особистості, так і народу загалом. Опанування високою мовною культурою є передумовою багатства внутрішнього світу людини, барометром духовної зрілості нації. Мова – наша своєрідна візитівка. Відповідно до того, як людина говорить, можна визначити її інтелектуальний рівень і творчий потенціал.

«Слово надається народному депутатові Яценюку», – оголошує на засіданні українського парламенту голова, авторитетна посада якого, за цивілізованими поняттями, передбачає бездоганну культуру, зокрема й

мовну. «У мітингу приймали участь...», – констатує кореспондент радіо. «Тому питання про *несуміщення* цих двох посад піднімалися й депутатами міськради...», – інформує газета. На жаль, це зовсім не випадкові посилення. Згадайте, яким суцільним суржилом «озвучують» різні збори, пленуми, наради, диспути, мітинги. Як неблагозвучно ріже слух («заняття було просто *шикарне*...я отримала повний *фід бек*») у коридорі навчального закладу. Яку велику кількість запозичених, калькованих слів використовують наші освітяни та молодь. Тому питання культури мови в закладах освіти є актуальним з огляду на те, що кожна людина, зокрема викладач вищого навчального закладу, повинна володіти здоровим, неупередженим відчуттям мови (без архаїзаторства, примітивізму, пуризму), постійно стежити за змінами, що відбуваються в мові, а також категорично не використовувати різних калькованих слів, бути не лише фахівцем з дисципліни, а й майстерно володіти словом.

Потребу формування ідеалу вчителя-ритора та його підготовки сьогодні у вищих навчальних закладах пояснюється багатьма причинами як державницького характеру, так і вузькопрофільного. По-перше, тим, що «в українському суспільстві нині поширюється сучасний американський риторичний ідеал, чужий слов'янській культурі, зокрема українській, яка завжди мала міцні традиції успадкування еллінської античної культури»[3, с.70]. По-друге, українське суспільство ще досі не звільнилося від тоталітарного риторичного ідеалу. По-третє, наявний низький загальний рівень мовленнєвої культури в суспільстві.

Не втратили актуальності сьогодні думки І. Огієнка щодо мовної освіти педагога: «Кожний учитель – якого б фаху він не був – мусить досконало знати свою соборну літературну мову й вимову та соборний правопис. Не вільно вчителеві виправдовувати свого незнання рідної мови нефаховістю» [4, с. 16]. Схожа ситуація зараз надзвичайно актуальна у вищій школі нашої країни. Наразі єдиною державною мовою в Україні визнана українська, тому й викладання має бути державною мовою. Проте переважна більшість установ не дотримуються цієї вимоги. Викладачі вищої школи, які навчалися ще за радянських часів, з небажанням починають вивчати українську мову. Утім, є такі вельмишановні професори, які заохочують студентів до написання курсових, кваліфікаційних робіт, статей українською мовою, розширюючи її термінологічний апарат.

Цілком виправданою в сучасній освітній системі є вимога до викладачів усіх предметів «говорити тільки взірцевою рідною літературною мовою, мати досконалу вимову, щоб власним прикладом впливати на курсантів і на оточення, і завжди звертати особливу увагу на те, щоб на їхніх заняттях панувала чиста літературна мова» [4, с. 27], адже це є важливою умовою для формування мовної культури курсантів.

Основними якісними комунікативними ознаками, їх ще називають критеріями, культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота.

Правильність – одна з визначальних ознак культури мовлення. Мова має свої закони розвитку, які відображаються у мовних нормах. Вільно володіти мовою означає засвоїти літературні норми, які діють у мовній системі.

Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Уміння оформляти і виражати думки адекватно зумовлюється знанням об'єктивної дійсності, постійним прагненням пізнавати реальний світ, а також знанням мови.

Логічність. Дотримання цієї ознаки *культури мовлення* означає логічно правильне, розумне, послідовне мовлення, у якому є внутрішня закономірність, яке відповідає законам логіки і ґрунтується на знаннях об'єктивної реальної дійсності.

Змістовність мовлення передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, а також повноту розкриття теми без пустослів'я чи багатослів'я.

Доречність. Це такий добір мовних засобів, що відповідає змістові, характерові, експресії, меті повідомлення. Доречність мовлення – це врахування ситуації мовлення, комунікативних завдань, складу слухачів (читачів), їхнього стану, настрою, зацікавлень. По-іншому цю вимогу можна назвати *комунікативною доцільністю*.

Багатство, показник багатства мовлення – великий обсяг активного словника, різноманітність уживаних морфологічних форм, синтаксичних конструкцій. Звичайна людина використовує близько 3 тис. слів, добре освічена – 6-9 тис. слів, хоча розуміє в десять разів більше.

Виразність. Ця невід'ємна частина культури мовлення означає використання невичерпних ресурсів виражальних засобів української мови і лежить в основі мистецтва володіння словом. Виразність мовлення забезпечується виразністю дикції і чіткістю вимови.

Чистота. Мова тоді буде чистою, коли буде правильно звучати, коли вживатимуться тільки літературно-нормативні слова і словосполучення, будуть правильні граматичні форми. Найчастотнішими словами, які «каламутья» мову є: ну, от, значить, там, чуєш, знаєш, так сказати, типу, розумієш та ін. [1, с. 23].

Виховання культури мовлення – справа не лише викладача-словесника. Говорити правильно, володіти культурою професійного мовлення є надзвичайно важливим моментом, адже викладач має бути, по-перше, взірцем для курсантів. По-друге, від рівня його культури, зокрема мовної, залежить рівень його авторитетності для курсантів не лише як грамотного й освіченого викладача, але і просто культурної людини. Тому викладачі вищого навчального закладу покликані давати не лише знання, а й формувати особистість педагога, виховувати такого педагога, який би був апостолом правди і науки а уособленням совісті нації, що потребує культурного вчителя.

Бібліографічні посилання:

1. Бортняк А.А. Ну що б, здавалося слова...: бесіди про культуру української мови / А.А. Бортняк. – К. : Укр. письменник, 1994. – 73 с.
2. Вихованець І.Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди / І.Р. Вихованець; післямова А. Загнітка. – К.: Вид-во Пульсари, 2012. – 160 с.
3. Маленко О.О. Вербальна комунікація сьогодення: чи зможемо порозумітися? / О.О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2015. – № 5. – С. 69-71.
4. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства / І. Огієнко. – К.: Ярославів Вал, 2014. – 56 с.

Царьова І. В.

докторант

(Запорізький національний університет)

ІНФОРМАТИВНІСТЬ ЛЕКСИКО-ДЕРИВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЮРИДИЧНОГО ТЕКСТУ

Питання точності та зрозумілості юридичних текстів уже було предметом уваги науковців, але юристи та філологи завжди займалися цими питаннями окремо. Юридичний аспект мови – це власне мова з елементами права (актуальність онтологічного розуміння мови як об'єкта правового захисту). Юридична лінгвістика досліджує проблеми закономірностей мови, що є підґрунтям тексту закону, визначає його створення та практичне застосування.

Юридичний текст відзначається структурною, композиційною та семантичною єдністю. До основних належать категорії інформативності, зв'язності та повторюваності. Наявність основних категорій тексту об'єктивує дійову силу термінів «стандартний» або «типовий». Відсутність певних категорій обумовлює його віднесення до нестандартних або нетипових. До типових текстів належать завершені інформативні тексти – функціонально орієнтовані, структурно-змістовні, прагматико-комунікативні, відкриті до осмислення, дискретні за формою та змістом.

Інформативність тексту – це здатність тексту нести в собі певне повідомлення. Категорія інформативності існує в нерозривному взаємозв'язку з іншими текстовими категоріями і розглядається під час аналізу текстів у контексті інформації, яка закладена у змістовому його повідомленні. Інформативність тексту може бути представлена внутрішнім змістом того чи іншого повідомлення, так би мовити підтекстом [1, с. 218]. Підтекст – це і є внутрішній зміст висловлювання, що не виражається словами, а передається додатковими стилістичними значеннями мовних одиниць [3].

Л. Чулінда вказує, що правове регулювання як рух інформації (передача, сприйняття), опосередковується мовою і системою документування. Автор пропонує розрізняти три види інформації в тексті нормативно-правового акта: фактуальну (повідомлення про факти; завжди

виражена знаками, вербально), концептуальну (бачення правотворцем відносин між явищами, розуміння їх причинно-наслідкових зв'язків), підтекстову (прихована інформація, яку адресат отримує внаслідок здатності одиниць мови породжувати асоціативні та додаткові семантичні або стилістичні відтінки, що накладаються на основне значення слова, тобто залежить від контексту оточуючих слів, словосполучень, речень). Урахування таких видів інформації є важливим у процесі тлумачення, який завершується вираженням змісту норми права більш конкретними висловлюваннями, розгортанням змісту норми права більш детальними положеннями, наближеними до певних ситуацій [3].

Інформативність лексико-дериваційної структури – облігаторна категорія як для художніх, так і для нехудожніх текстів. До нехудожніх належать юридичні тексти (далі – ЮТ), серед них – міжнародні документи, договори, угоди, пакти, декларації, тексти конституцій, статутів, законів, резолюцій, постанов, актів, директив, розпоряджень, інструкцій, рекомендацій, заяв, ділового листування, судових рішень, вироків тощо. ЮТ детермінують поведінку адресатів – країн, організацій, установ, громадян. За призначенням це – перформативні тексти, «тексти-акти», бо вони наказують, забороняють, дозволяють, рекомендують, змінюють, описують реальний світ та поведінку людей у ньому. ЮТ описують матеріальну реальність. Це зобов'язувальні тексти, темпоральний дейксис котрих обіймає теперішній та майбутній час (неможливо зобов'язати когось щось зробити в минулому часі). Комунікативний вплив ЮТ зумовлено факторами влади, повноважень, сили, які в цих текстах вербалізуються.

Вивчення категорій ЮТ у порівняльно-типологічному плані методом структурно-семантичного аналізу свідчить про наявність у них поверхневих та глибинних структур – універсальних рис усіх текстів, так і відмінних рис, що притаманні тільки зазначеним комунікативним одиницям. ЮТ становлять клас об'єднаних загальною комунікативною метою текстів, які використовуються в типових ситуаціях спілкування, мають однакову прагматичну установку та спільні лінгвостилістичні риси.

Сприйняття ЮТ розглядається з різних позицій, зокрема як поелементарне та семантичне сприйняття [1, с. 37], а також сприйняття тексту як динамічного процесу. Поелементарне сприйняття базується на тому, що реципієнт ідентифікує пропонувані йому елементи тексту (тобто літери письмової мови) як слова. Воно зумовлюється: а) властивостями юридичного тексту, які дозволяють без особливих зусиль однозначно розпізнати лінгвістичні компоненти; б) темпом сприйняття.

Семантичне сприйняття звичайно трактується як процес з'ясування значень слів, зв'язків між ними у реченнях, між реченнями та подальшими побудовами на цій основі фрагментів юридичного тексту. Головна увага тут зосереджується на визначенні певних семантичних структур, що забезпечують розуміння юридичного тексту в цілому (транзитивні, тезаурусні, імпліцитні). Сприйняття тексту як динамічного процесу передбачає вивчення дистантного сприйняття окремих елементів

юридичного тексту, які б дозволили сформувавши єдину текстову модель, незважаючи на безпосередній контактний зв'язок.

Аналізуючи різні аспекти цього процесу, дослідники виділяють на їх основі так звані фактори розуміння тексту:

- а) фактор інтелектуального розвитку;
- б) здатність до логічного мислення;
- в) соціокультурний фактор, який дозволяє конкретизувати в суб'єктивному характері тексту його світоглядний аспект.

Розбіжність факторів розуміння тексту автора і читача так чи інакше планує різну оцінку змісту, структурно-системної організації тощо. Жанровий підхід націлений насамперед на «наведення порядку» усередині цієї групи текстів, оскільки передбачає, по-перше, реєстрацію всіх видів текстів (що пов'язано й з упорядкуванням термінології), по-друге, однаковий підхід до таких текстів, заснований на розроблених в сучасній лінгвістиці тексту функціональних і прагматичних критеріях.

У тексті Кримінального Кодексу України у більшості статей формуються основні лексичні ряди з детермінантами *злочин* (діяння – дія – бездіяльність); *не є злочином* (не становить суспільної небезпеки – не заподіє істотної шкоди – не може заподіяти істотної шкоди); *шкода* (фізичній особі – юридичній особі – суспільству – державі). У аналізованого тексту перехресна структура: перший і третій із названих рядів перехресуються з рядом детермінанта *не є злочином* (з першим цей ряд утворює формально-семантичну, а з третім – семантичну єдність). Між рядами тексту встановлені логічні зв'язки й семантико-синтаксичні відношення: відношення конкретизації між рядом із детермінантом *злочин* і рядами з детермінантами *не є злочин* і *шкода*; протиставно-альтернативні відношення між рядами з детермінантами *злочин* і *не є злочин*. У заголовок тексту статті входить ключове слово *злочин*. Слово *злочин* ніби об'єднує семантику ключових слів і створює основні семантико-синтаксичні відношення тексту. Подільність тексту визначається його членуванням на різні ідеї, судження, поняття, теми, так зване концептуальне членування тексту. Отже, структура вторинного тексту відповідає структурі первинного, заголовок може розглядатись як варіантний текст, компресована форма первинного. Загальний зміст текстів співпадає.

Отже, ЮТ Кримінального Кодексу України притаманна інформаційно-прагматична система, усі типи інформації, що інтегрують, утворюють органічне когнітивне середовище. Залежно від того, як буде текстуально викладено кримінально-правовий припис, залежить адекватне з'ясування змісту відповідної заборони. Текст КК України є предметом герменевтичного аналізу. Оскільки певна частина кримінально-правових приписів викладена у примітках до статей, тому й вони стають предметом герменевтики разом з іншими частинами тексту КК України.

Бібліографічні посилання:

1. Валгина Н. С. Теория текста : [учебное пособие] / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2004. – 280 с.
2. Леонтьева Н. Н. Автоматическое понимание текстов: системы, модели, ресурсы [Текст] / Н. Н. Леонтьева. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 304 с.
3. Чулінда Л.І. Особливості тексту нормативно-правового акта // Науковий вісник НАВСУ. – 2003. - №2. – С. 82-89.

Шинкаренко І. О.

кандидат психологічних наук, доцент
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Проблема, що вплинула на вибір предмету дослідження характеризується неоднозначністю змін, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві. З одного боку, у рамках масової ціннісної свідомості, у тому числі і молодіжної, залишається життєздатними багато настанов і стереотипів, що характерні для пострадянського суспільства. З іншого боку, процес становлення незалежності національного суверенітету України, сприяв зміні культурної та етнічної ідентифікації молоді в першу чергу, як найбільш динамічної соціальної групи.

Зараз наша держава молода і, як ми бачимо, робиться все можливе, аби зарекомендувати себе на рівні розвинених європейських країн. Ми впроваджуємо нові технології, переймаємо «європейські стандарти», вивчаємо іноземні мови, але у той самий час вимагаємо від молоді патріотизму, відданості державі, безумовної любові до неї одної.

Під етнічною самосвідомістю особистості розуміється усвідомлення індивідом своєї приналежності до певної соціально-етнічної спільноти та її місце в системі суспільних відносин [7, с. 173]. Вона містить зміст рівень та особливості уявлень членів нації про свою певну ідентичність і відмінність від представників інших спільнот. Етнічна самосвідомість являє собою складну структуру, що містить самопізнання, самооцінку, самоідентифікацію особистості та знаходить своє відображення в мові, творах народної творчості, нормах моралі та права, звичаях та традиціях народу.

Як основні компоненти етнічної самосвідомості Л.М. Дробіжева називає такі складові, як усвідомлення приналежності до свого народу, усвідомлення інтересів свого народу, уявлення про його мову, культуру, історію. На думку дослідниці її головний зміст складають етносоціальні уявлення, що в тій чи іншій мірі розділяють члени даної етнічної групи, які формуються не просто в процесі внутрішньо-культурної соціалізації, але і при взаємодії з іншими народами. В свою чергу, основу етносоціальних уявлень складають образи власної та чужої етнічних груп, що складаються із психологічних універсалій, цінностей та ціннісних орієнтацій, а також

аутостереотипів і гетеро стереотипів на думку Г.У. Солдатової, етнічні образи можуть формуватися на підставі трьох взаємопов'язаних процесів: 1) ототожнення особистості з етнічною групою та її самовизначення через етнічну групу (само ідентифікація); 2) диференціація власної та іншої етнічних груп і усвідомлення міжетнічної різниці (етнічна ідентифікація та міжетнічна диференціація); 3) усвідомлення відношення до власної та іншим етнічним групам [4, с. 50].

Проблема етнічного самовизначення втрачає свій сенс в період благополуччя нації. Проте, соціальні потрясіння тягнуть за собою кризу ідентичності особистості, і тоді особистість схильна звертатися до більш старих і, як наслідок перевіреним формам групової приналежності, тобто до етнічності. Саме в такі ситуації знаходяться зараз мешканці пострадянського простору, що переживають кризу ідентичності. Тому проблема формування позитивної етнічної самосвідомості стоїть перед нами достатньо гостро.

За думкою І. Кресіної етнічна самосвідомість складається з сукупності рис суспільства в особистості, що формується в процесі спілкування та сприйняття своєї схожості та різниці з іншими, етнічно-відмінними співтовариствами та індивідами. Найважливішим вихідним моментом формування етнічної самосвідомості є існування національно іншого як об'єкта етнічного сприйняття [6, с. 182].

Цієї думку дотримується український історик О. Удод, який стверджує що для формування етнічної свідомості необхідний продуктивний синтез націоцентричних та універсалістських цінностей і концептуально-методологічних підходів, сприйняття та засвоєння загальнолюдських норм і цінностей через призму національно зорієнтованих пріоритетів [5, с. 6-7].

На нашу думку, вивчення іноземної мови передбачає собою невичерпні можливості для таких «зіставлень з іншими». Останнім часом ідея діалогу культур, що склалася в контексті інтенсивної глобалізації та поширення міжнародних зв'язків, посіла важливе місце в системі освіти. Як наслідок багато педагогів говорять про те, що навчання іноземній мові, як засобу спілкування має супроводжуватися вивченням культури його носіїв. При цьому під культурою слід розуміти не тільки її об'єктивні прояви, але і специфічні національні особливості її носіїв, тобто їх уявлення про оточуючий світ, які за своїми національними особливостями його сприймання відображаються в мові. «Мова – невід'ємна та найважливіша частина будь-якою національної культури, повноцінне знайомство з якою обов'язково передбачає не тільки вивчення матеріальної складової цієї культури, не тільки знання її історичної, географічної, економічної та інших детермінант, але і спроба проникнення в образ мислення нації, спроба поглянути на світ очима носіїв цієї культури, з їх «точки зору» [3, с. 77].

Саме тому, опановуючи нову мову, особистість одночасно засвоює інший новий для неї світ. Це відбувається завдяки тому, що національний склад мислення зафіксований в національній мові представників даної культури [3, с. 76]. Наявність таких етнічних особливостей світосприйняття часто буває причиною непорозуміння різних культур, навіть якщо вони

розмовляють однією мовою. Саме тому, іноді важко зрозуміти з іншої країни, якщо вона не розподіляє ваших поглядів, атитюдів та цінностей.

На думку В. Знакова, навіть коли ми намагаємося зрозуміти щось зовнішнє, якусь об'єктивну реалію, ми виражаємо самих себе, розширюємо та розуміємо свій внутрішній світ. Таким чином, розуміння об'єктивної реалії (в даному конкретному випадку – національної психології носіїв мови, що вивчаємо) допомагає нам краще усвідомити, хто ми є і яке місце посідаємо в цьому світі.

Тому, на нашу думку, ведення кросс-культурного елемента в програму навчання іноземним мовам не тільки поширить знання студентів про інші національні культури і таким чином полегшить для них процес спілкування та розуміння носіїв інших культур, але і посилить їх почуття етнічної приналежності та допоможе краще пристосуватися для життя у сучасному світі.

Бібліографічні посилання:

1. Гнатенко П.І., Павленко В.Н. Ідентичність: Філософський і психологічний аналіз. – Київ, 1999
2. Знаков В.В. Понимание как проблема психологии человеческого бытия // Психологический журнал. – Март-апрель 2000. – Т.21.
3. Пірен М. Національна свідомість і громадянська позиція особистості в сучасному українському суспільстві // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – Київ: Вид-во НАДУ, 2005 – Вип. 1(5)
4. Солдатова Г.У. Психология межэтнической напряженности. – М., 1998
5. Удод О.А. Історія і духовність. – Київ, 1999
6. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси. – Київ: Вища школа 1998
7. Этнопсихологический словарь. Под ред. В.Г. Крысько. – М., 1999.

Шубенок Т. І.

викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

LEGAL LANGUAGE TRANSFORMATIONS IN ENGLISH SPEAKING COUNTRIES

Like other sciences, law has developed its own language. Legal terminology and expressions seem foreign to the layperson as the terminology and expressions used by the professionals of other professions. When students enter legal school they use, for example, such word as 'court case', but when they leave they use another word - 'hearing de novo'. These transformations happen due to the influence of a senior practitioner over a graduate. Graduates learn by observing senior practitioners and by adopting the way, they practice. Indeed, it can be said, "each generation of lawyers trains the next to follow its ingrained habits".

It's very important for lawyers to adopt plain English in their everyday practice. Although plain English has some limitations, it outweighs the potential disadvantages. Practical examples prove that plain English can be used in communicating with clients, with other lawyers, and in drafting legal documents. English language has been changed during many centuries like other languages. Linguists continually analyse language changes. They say that language is produced by behavioural conventions and when behaviour changes so does language. Language changes are often first observed in casual spoken language and occur in written language some time later. We can emphasize that the evolution of English language influences changes and modifications of it both in spoken and written language.

Modern language constantly develops through daily usage and technological advances. However, the legal language remains mostly "conservative and static", because we continue to see archaic phrases and Latin terminology in lawyer's verbal and written communications. For example, although the expression 'May it please you' is redundant in everyday speech, lawyers use it every day when announcing their appearance in court.

Linguists have identified legalese as a distinctive dialect in legal documents. Legalese has its roots in Latin, relies on precedents, and lawyer's general preference to achieve professional differences. Legalese has been criticized for making the law mysterious and unclear to those people whom it affects. This led to the emergence of the Plain English Movement, which encourages the use of simple and ordinary language, or plain English.

Plain English is ordinary English. It promotes the use of plain language in legal writing to make it intelligible to the public. It also encourages using plain English to help people without special training understand what is being said. It does not mean that lawyers must speak and write in a way that absolutely every person in society understands. It means that lawyers should speak and write in a way that makes it easier for people to understand.

The objective of plain English is to improve the way lawyers communicate. Plain English tries to prevent the use of legalese, legal jargon, and Latin expressions in favour of simple terminology. There are many archaic words that lawyers rarely use because they are almost redundant.

To reduce the using of archaic words and expressions the Law and Justice Foundation of New South Wales published a list of some 200 examples of plain English words that should be used instead of legalese.

For instance, it encourages using:

- 'about' instead of 'as to';
- 'sue' instead of 'bring an action against';
- 'in this' instead of 'herein';
- 'at least' instead of 'not less than';
- 'before' instead of 'prior to';
- 'under' instead of 'pursuant to';
- 'after' instead of 'subsequent to';
- 'good faith' instead of 'bona fide';

- 'from the beginning' instead of 'ab initio';
- 'prevented' instead of 'estopped';
- 'immediately' instead of 'forthwith';
- 'if' instead of 'in the event that';
- 'no effect' instead of 'null, void and no effect';
- 'until' instead of 'until such time';
- 'to' instead of 'for the purpose of'; and
- 'enough' instead of 'sufficient number'. [3]

One of the advocates of plain English the Honourable Michael Kirby, a past Justice of the High Court of Australia, agrees that "it is not always easy for lawyers to write and speak plain language", and recalls his campaign during his service on the High Court for his colleagues to drop the expression 'lex loci delicti' in favour of 'the law of the place of the wrong'. His explanation of why he failed is that, perhaps those who considers themselves as members of an expert priestly caste prefer a dead language because it expresses the mystery of technicality. English, after all, is a very mixed up tongue. Moreover, clients may be more willing to pay more for Latin. However, he considered that it is not very difficult for a lawyer to improve legal expression, and created ten principles that he says will make a lawyer's legal language "much more direct, simple and vigorous". These principles are:

1. Begin complex statements of fact and law with a summary (the issue, crucial facts and answer) to let readers know where they are going.
2. Break up long sections and paragraphs and order them in a logical sequence. Group related materials together in a sequence that will appear logical.
3. Pay careful attention to the layout (font, font size, white space, indenting). Format with plenty of headings and subheadings to identify the progression of ideas.
4. Use vertical lists to convey detailed information. Number the items for later reference.
5. Choose short and medium length sentences. A sentence should not exceed twenty words.
6. Have continuity between sentences by repeating some idea from the previous sentence in the new sentence. End sentences forcefully by putting the strongest point last.
7. Choose the active voice instead of the passive voice. The passive voice should only be used if the agent is unknown, or if attention needs to be placed on the object of the action instead of the agent.
8. Prefer verbs to noun phrases e.g. 'consider' instead of 'give consideration to'.
9. Use familiar words that are simple, direct, and human.
10. Avoid unnecessary detail and words such as prepositional phrases e.g. say 'a court order' instead of 'an order of the court', and 'the landlord's duty' instead of 'the duty of the landlord' [3].

These principles indicate that plain English includes more than just the use of plain words. In order to improve the reader's understanding of letters and other

legal documents the style of drafting and formatting is also important. The style and format, such as the structure of sentences and paragraphs, and the order in which information is presented, must be simplified.

There are many benefits of using plain English. It makes the law easier to understand, reduces legal costs, minimises litigation, and strengthens the relationship between the lawyer and the client.

Dr Stern, a consultant lecturer in Linguistics at the Australian National University, is of the opinion that using plain English saves many syllables and is much easier for the reader. He says that plain English “gives the reader less to read for the same amount of information”.

Written communications with clients include email communications. The practitioners are recommended to adopt the same language with clients whether communicating verbally or in writing.

Consider the following formal letter to a client:

Dear Mr. Smith,

We refer to our previous communications and advise that we are in receipt of the Plaintiff's Reply to the Defence filed on your behalf by your previous solicitors.

We enclose the Reply herein. Please peruse the Reply and revert to us with your further instructions. We further advise that the Plaintiff is correct in asserting that the Defence filed on your behalf contains several deemed admissions. Our perusal of the Defence indicates that several paragraphs were improperly pleaded pursuant to the Uniform Civil Procedure Rules of Queensland. Pursuant to the Rules applicable in this jurisdiction we cannot simply amend and file the Amended Defence but must first seek leave to withdraw the deemed admissions. Once leave is granted, we can then seek to file and serve an Amended Defence on your behalf.

We enclose the relevant excerpts from the Rules for your information herein. Please familiarize yourself with these and contact the writer to provide your further instructions.

We look forward to hearing from you.

On the surface, it seems that nothing is wrong with the letter. However, the client may not understand who the plaintiff is, and who the defendant is. The letter also contains many words a layperson may not understand. Replacing the legal jargon with everyday words will change the above letter this way:

Dear Mr. Smith, I received Mr. Black's Reply to your Defence.

I enclose the Reply. Please read it.

Mr. Black is correct in saying that the Defence contains several deemed admissions. This means that some paragraphs in the Defence were incorrectly written. I cannot simply re-write the incorrect paragraphs and re-file your Defence. I must first ask the court's permission to do so. If the court gives its permission, I can then ask to file another Defence.

I enclose the relevant parts of the Uniform Civil Procedure Rules about deemed admissions. Please read them and contact me to discuss the next step.

I look forward to hearing from you.

The second letter is much simpler. It refers to parties by names and removes many unnecessary words. The purpose of this brief letter is to demonstrate that complex letters can be re-drafted in plain English.

That's why, using plain English saves clients costs. Clients pay less for drafting letters and documents because they are shorter. They also contact their lawyer less frequently for explanations because it is easier to understand the documents. Further, studies have shown that people who understand the agreements they enter into are more likely to fulfil their obligations under the agreement and less likely to begin litigation when a problem arises.

Similarly, clients who understand their lawyer's advice will never say, "My lawyer never told me that". In fact, a common complaint made by clients is that the lawyer failed to communicate adequately with them. Using plain English, therefore, minimizes misunderstandings and reduces the likelihood of litigation.

To sum up we should say that using plain English also strengthens the lawyer-client relationship. Clients appreciate receiving simple and logical explanations. Using language that clients understand results in higher client satisfaction. Otherwise, it is recommended that practitioners use plain English in all instances.

Бібліографічні посилання:

1. Legall, Debbie. 2008. "English for lawyers". International Bar News, December, p. 57.
2. Wikipedia, "English language", accessed 28 February 2015, http://en.wikipedia.org/wiki/English_language.
3. Wikipedia, "English language", accessed 28 February 2015, http://en.wikipedia.org/wiki/English_language#Number_of_words_in_English.
4. Plain English for Lawyers. Scholarship law. Berkeley. Edu/cgi

УКРАЇНСЬКА НАУКА ОЧИМА МОЛОДІ

Аксьонова Д. В., Винник Д. С.
здобувачі вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Однією з актуальніших проблем у підготовці сучасних студентів стало опанування мови професії. Але, на жаль, зміст поняття «професійна мова» не було детально проаналізовано в лінгвістиці.

Деякі аспекти професійної лінгвістики розглянуто у наукових роботах Т. Винокур [1], Н. Гарбовського [2], М. Кожини [3], О. Сиротініної [4]. Однак в усному мовленні є такі види використання мови, які поки не знайшли адекватного відображення в науці. Перш за все, це різні види професійної, але не наукової мови.

Як писала О. Сиротініна, «якщо професійне спілкування лікарів можна частково віднести до наукового стиля, то спілкування лікарів з хворими до наукового стиля вже аж ніяк не віднесеш. Не кваліфікуєш до нього і, скажімо, професійне спілкування працівників готелів чи бухгалтерії. Разом з тим при всіх відмінностях мовлення різних професійних груп у ньому є і спільне: наближеність до розмовного мовлення (але відсутність схожості з ним і за стилістичними параметрами, і за дією домінанти)» [4, с. 8].

Залишається відкритим питанням про місце професійного мовлення у функціонально-стильовій системі мови. Н. Гарбовський пише, що «усі жанри професійного мовлення, незалежно від того, в мовленні якої професійної групи вони реалізуються, можуть бути зведені в один стилістичний клас, що кваліфікується як професійне мовлення» [2, с. 27].

М. Кожина, аналізуючи спілкування в професійній сфері, робить висновки про те, що цьому спілкуванню притаманний ряд особливостей, які властиві розмовній мові. Але дослідниця, як й інші лінгвісти, аналізує професійне мовлення в неофіційній сфері, хоча основна сфера функціонування даного мовлення (за значенням й об'ємом використання) – це сфера офіційних стосунків [3, с. 30].

Необхідно зауважити, що професійне мовлення це специфічне явище, особливість якого виявляється як на рівні лексики, так і на синтаксичній побудові висловлювань. У той же час, як зазначає О. Сиротініна, це мовлення не може бути зведене до одного стилю і навіть до декількох стилів. Фахове мовлення, є сплавом і конгломератом різних стилів. Це пояснюється тим, що воно реалізується в умовах публічного спілкування, має колективного, але постійно наявного адресата, зумовлює інформаційно-впливову функцію. При

цьому в професійному мовленні різностильові фрагменти не лише чергуються – в ньому є гібридні фрагменти. Що означає специфічне об'єднання складових характеристик різних стилів. Якщо буде встановлена єдина домінанта, що організовує всі характерні риси професійного мовлення, то необхідно буде виокремлювати особливий функціональний стиль.

Професійний діалог має важливе значення, оскільки на його основі базується більшість усних жанрів. У своєму дослідженні Т. Винокур вказує на функціональні варіанти мовленнєвої поведінки, що обумовлюються комунікативними відносинами тих, хто говорить, і тих, хто слухає. Дослідниця виділяє два основних види мовленнєвої поведінки: інформативна та фактична. «Інформативна і фактична інтенції, що зумовлюють мовленнєву поведінку, співіснують у комунікативній нормі соціуму в переважній більшості побутових жанрів (як у малих, характерних для неофіційної, побутової мови, так і в тематично-ситуативних блоках стандартизованого офіційного побуту» [1, с. 75]. Фактичне мовлення насамперед обмежене сферою розмовного спілкування. Професійне ж мовлення, на думку Т. Винокур, являє собою варіант мовленнєвої поведінки.

Саме з позиції мовленнєвої поведінки Т. Винокур порівнює усне і писемне професійне мовлення. Аналізуючи усне ділове мовлення, вона зазначає, що в професійному усному мовленні поєднуються дві тенденції: тяжіння до усного соціального стереотипу мовлення («розмовляю, як заведено розмовляти на цю тему з цією метою») і, навпаки, прагнення подолати це обмеження («не так, як заведено, а по-своєму») [1, с. 80]. Отже, професійне усне мовлення поєднує різні стильові елементи.

При цьому слід зауважити, що усне професійне мовлення не є єдиним, а залежить від ситуації і завдань спілкування, перш за все підготовленості та непідготовленості, офіційності та неофіційності. Чим ґрунтовніше підготовлена промова, що проголошується в офіційних обставинах, тим ближче вона до кодифікованої літературної мови; непідготовлена промова в неофіційних обставинах має більше елементів і синтаксичних конструкцій, характерних для розмовного мовлення.

У формально-граматичному аспекті схожість із розмовним мовленням проявляється у використанні спонтанних часток, неповних словосполучень, еліптичних речень, великої кількості безсполучникових речень, незавершених конструкцій, неповних речень.

Важливим для професійного спілкування є комплекс таких основних параметрів усної комунікації, як: офіційність спілкування, стійкість теми, стандартність оточення і типовість ситуацій, певний рівень професійної компетентності хоча б одного з учасників комунікативного процесу.

Відмінність професійного діалогу від звичайної розмови чітко проявляється на комунікативному рівні. У той час як у структурі професійного діалогу домінує ідентифікуючий тип питань, у розмовному мовленні в якості домінуючого виступає верифікуючий.

Специфіка професійного мовлення виявляється на різних рівнях у формально-граматичному аспекті. Велика кількість термінів, використання

іменників, прикметників, перевага іменникових словосполучень над дієслівними, ускладнення структури речень рядами однорідних членів речень – ці риси відрізняють професійне мовлення від звичайної розмови.

Професійне мовлення має характерні особливості, залежно від усного й писемного функціонування, що позначаються на лексичному складі, на рівні морфології, побудови синтаксичних одиниць, текстовій організації.

Основу лексики усного ділового мовлення складає нейтральна, стилістично немаркована лексика, на відміну від письмового, де виявлено значну кількість термінів.

Розмовна лексика функціонує в усному діловому мовленні в якості експресивних засобів, інтимізує спілкування, робить його більш довірливим, використовується як засіб впливу на співрозмовника. У письмовій професійній мові розмовна лексика та вияви експресії є недоречними і сприймаються як стилістичні помилки.

Таким чином, професійне мовлення має генетичну спорідненість з розмовним стилем, адже воно покликане для спілкування. Проте воно має низку істотних відмінностей. Професійне мовлення являє собою різні типи гібридних утворень, де поєднуються неоднорідні ознаки кодифікованої літературної мови з імпровізованими висловлюваннями та побутовими виразами – і це створює новий вид спілкування.

Бібліографічні посилання:

1. Винокур Т.Г. Говорящий и слушающий. – М.: Наука, 1993. – 172 с.
2. Гарбовский Н.К. Профессиональная речь (функционально-стилистический аспект) // Функциональные системы языковой речи. – М.: Просвещение, 1988. – 387 с.
3. Кожина М.Н. Стилистика русского языка. – М.: Просвещение, 1983. – 223 с.
4. Сиротинина О.Б. Русская разговорная речь. – М.: Наука, 1983. – 286 с.

Алексієнко О. В.
здобувач вищої освіти І курсу
Наукові керівники:
Алексєєнко І. В.
доктор політичних наук, проф.,
Долгорученко К. О.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОЛІТИЧНА РИТОРИКА В СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У даній статті розглядаються поняття «безпека», «національна безпека», концепції та види національної безпеки крізь призму викликів та загроз глобалізації.

Як відмічають автори, в силу трансформації відносин між державою, суспільством і громадянином, а також під впливом процесів демократизації категорія «безпека» наповнюється новим змістом, змінюється її парадигма.

Політичний простір сучасного світу не одноманітний, існування в ньому безлічі демократичних і авторитарних практик створює варіативність як в розумінні безпеки, так і в формуванні системи її забезпечення. У зв'язку з цим, необхідність переосмислення методологічних і концептуальних основ національної безпеки в контексті процесів глобалізації сучасних державах, є надзвичайно актуальним.

Ключові слова: суверенітет, держава, безпека, національна безпека, політична система, загрози національній безпеці, глобалізація, військова безпека, інформаційна безпека.

Посилення наукового інтересу до осмислення геополітичних процесів зумовлене особливостями розвитку інституту національної держави й трансформацією державного суверенітету й характеризується зміною світоглядних парадигм. Вітчизняна політична думка продовжує науковий дискурс ролі та місця національної держави в сучасному світі, який міг би узгоджуватися з реаліями глобалізації, і зокрема її викликами, поглибленням політичних і економічних суперечностей, зростанням взаємозалежності етносів, націй, держав, появою нових акторів політичного життя. Адже глобалізація – це діалектичний процес, що поєднує тотожність і відмінність, універсалізм та партикуляризм.

Активне розгортання процесів глобалізації, результатом яких стала трансформація інституту національної держави, суверенітету, що в свою чергу актуалізувало проблеми національної безпеки в міжнародному масштабі, є одними з найпомітніших феноменів світового розвитку на початку третього тисячоліття.

Глобалізація задає нові рамки світового розвитку, в яких цивілізації, регіони, національні держави формують сучасну історію та ідентичність – національну, державну, політичну, соціальну, культурну.

Намагаючись осмислити особливості розвитку національної держави й суверенітету в умовах «розколотої цивілізації», дослідники опинилися перед досить слабкою розробленістю й низьким рівнем проблематизації даного напрямку у вітчизняній політичній науці, практичною відсутністю праць, присвячених вивченню інституту національної держави, суверенітету й національної безпеки в контексті процесів глобалізації в їх тісному взаємозв'язку [4, с. 57].

Протягом століть цінність категорії безпеки і необхідність в ній були і залишаються головними цінностями особистості, суспільства і держави в цілому. Проблеми безпеки різного рівня посідають сьогодні практично головне місце в політико-правовому дискурсі.

На парадигму національної безпеки, неоднозначно впливають також глобалізації зокрема: трансформація суверенітету держави, інформаційно-технологічний прорив, посилення взаємозв'язку держав, економічна інтернаціоналізація, розвиток науки, медицини, промисловості...

В силу прискорення темпів глобалізації дедалі помітнішими стають її негативні наслідки: загострилася екологічна та енергетична проблеми, з'явилися нові виклики суверенітету - кіберзлочинність, посилилися міжетнічні, міжконфесійні та інші конфлікти, не втрачає своєї гостроти проблема тероризму та сепаратизму. Всі виклики і загрози глобалізації розширили простір безпеки: сьогодні він включає не лише питання військової й державної безпеки, а й практично безпеку всіх сфер людської життєдіяльності [1, с. 92-93].

Тому можна констатувати, що в силу трансформації відносин між державою, суспільством і громадянином, а також під впливом процесів глобалізації, категорія «безпека» наповнюється новим змістом, змінюється її парадигма.

Центральним елементом оновленої парадигми стає особистість. У зв'язку з цим, необхідність переосмислення методологічних і концептуальних основ національної безпеки в контексті процесів глобалізації сучасних державах, є надзвичайно актуальним. Гарантія безпеки, як однієї з центральних функцій держави, обумовлено особливостями політичного режиму, який визначає основні пріоритети політики безпеки [3, с. 44]. Політичний простір сучасного світу не одноманітний, існування в ньому безлічі демократичних і авторитарних практик створює варіативність як в розумінні безпеки, так і в формуванні системи її забезпечення. Більшість держав на планеті повністю або частково демократичні. Це викликано тим, що демократія є ефективним механізмом пошуку, селекції та відбору політичних рішень, а також реалізації ініціатив окремих громадян, соціальних груп і громадських об'єднань, в тому числі з питань забезпечення безпеки держави, суспільства, особистості. Однак, під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, в різних типах демократичних режимів формуються такі системи національної безпеки і способи її забезпечення, які не завжди відповідають ідеальним уявленням про демократію. Нові небезпеки і загрози глобалізації змушують навіть усталені демократичні держави обмежувати свободи і права людини, відходити від демократичних ідеалів. Парадокс, однак, полягає в тому, що ці ситуативні обмеження стають нормою і екстраполюються на повсякденне життя. Відступ від демократичних принципів в ім'я забезпечення безпеки, збереження суверенітету держави, в кінцевому рахунку, створює небезпеку і загрозу як для людини, так і для суспільства й держави в цілому. Тому перед сучасними дослідниками «безпекової» тематики стоїть завдання пошуку балансу між демократією, глобалізацією і безпекою, а також виявлення особливостей системи її забезпечення в нових геополітичних реаліях.

Для дослідження проблем національної безпеки держави і факторів, що впливають на неї вагоме значення мають роботи вітчизняних та закордонних дослідників: М. Анохіна, В. Горбуліна, В. Копійки, В. Дворкіна, В. Пугачова, А. Позднякова, С. Модестова, І. Лукашука, В. Андріанова, В. Попова, К. Гаджиєва, П. Фісенко, К. Фролова, В. Кременюка, А. Урсула, В. Сліпченко, Е. Азроянца, В. Кузнецова та ін.

Аналіз змісту робіт вказаних дослідників свідчить про те, що вітчизняна та зарубіжна наука оперує певним емпіричним та теоретичним науковим масивом для аналізу процесів забезпечення національної безпеки, але поки що вони не створюють єдиного змістовного поля дослідження сучасних проблем національної безпеки держав.

Аналіз еволюції підходів до розуміння безпеки показав, що відбувається розширення предметного поля національної безпеки. Сучасні тенденції глобалізації пов'язують рівні безпеки в єдину мережеву структуру, де рівноправне значення має глобальна, міжнародна, державна й особиста безпека. Система забезпечення національної безпеки розглядається як системно-організована діяльність органів, сил, матеріальних ресурсів держави, різних організацій, громадян, що вирішують завдання щодо запобігання, усунення та ліквідації зовнішніх і внутрішніх загроз по відношенню до тих, чи інших об'єктів безпеки. В основі системи забезпечення національної безпеки сучасних держав лежить концепція національної безпеки, еволюційна зміна якої тісно пов'язана, з одного боку - з процесами глобалізації в світі, з іншого - зі зростанням ролі цінностей інститутів міжнародного права, а не військової сили [9, с. 31].

У зв'язку з існуванням загроз національній безпеці і динамічним розвитком держави і суспільства, існує необхідність комплексного вивчення і переосмислення питань, що стосуються теоретичних та практичних аспектів національної безпеки, для вироблення нових стратегій протистояння загрозам і викликам національній безпеці в умовах глобалізації.

Тому в даній площині розгляду національної безпеки доречним буде науковий аналіз колосального історичного досвіду, наукового обґрунтування національних пріоритетів держав, а також врахування того факту, що відбулася зміна філософсько - світоглядних, політико - правових уявлень про безпеку в цілому, що знайшло відображення в концепціях забезпечення національної безпеки в різні історичні періоди.

Перші концепції, що стосуються змісту понять «безпека», «національна безпека», «державна безпека» з'явилися ще наприкінці ХІХ – на початку ХХст. Відомі українські громадсько-політичні діячі, історики – М.Драгоманов, М.Грушевський, І.Франко та багато інших в умовах бездержавності української нації зуміли у низці фундаментальних досліджень окреслити основні віхи українського народу, проілюструвати фактори, які загрожували безпеці Київської Русі, Галицько-Волинській державі, а також Гетьманщині, привели до занепаду цих держав.

У цей же період українська політологічна та історична думка зазнали значного впливу антиукраїнського законодавства російського царату у національно-культурній сфері, що надовго загальмувало державотворчий поступ, а отже на науковому рівні унеможливило дослідження комплексу проблем пов'язаних із національною безпекою.

Ситуація для українських вчених суттєво не змінилася й напередодні Першої світової війни, хоча відзначимо, що під впливом поляризації Європи (зумовлено діяльністю двох військово-політичних блоків

– Антанти та Троїстого Союзу), у Російській імперії все більше ваги у широких колах громадськості приділялося проблемі «безпеки» імперії», захисту громадян перед можливим військовим конфліктом.

Проте у складних суспільно-політичних умовах російський царат не гарантував безпеку етнічним меншинам держави, дбаючи, передусім, про росіян. Ще у 80 – 90-х рр. XIX ст. уряд розпочав дискримінацію німецьких колоністів – їм заборонялося мати власність і селитися за межами міських поселень. Більше того, місцева влада нерідко виселяла німецьких колоністів, які орендували землю згідно зі словесними договорами, забороняла представникам цього народу відкривати нові фабрики, заводи, орендувати підприємства [14, с. 79-80].

На початку Першої світової війни у науковому обігу все частіше зустрічаємо термін «безпека» у зовнішньополітичному контексті, що звичайно зумовлено військовим конфліктом. Значне зацікавлення громадськості починають викликати заходи влади щодо забезпечення безпеки громадян у військових умовах, зовнішні загрози та внутрішньополітичні чинники, що загрожували суверенітету та цілісності Російської імперії. В іншій імперії – Австро-Угорській, у складі якої перебували західноукраїнські землі, існували значно кращі умови для національно-культурного розвитку українців, діяльності громадських організацій та політичних партій. Однак незважаючи на цей факт, термін «державна безпека» не розроблявся на науковому рівні українськими вченими, а поразка у державотворчих змаганнях Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) (1918 – 1919 рр.) унеможливили подальші теоретичні пошуки у наповненні реальним змістом цього поняття, адже у Другій Речі Посполитій міжвоєнного періоду XX ст. навіть термін «український» був заборонений на законодавчому рівні. Натомість польські дослідники продовжували теоретичні напрацювання у сфері «національної безпеки». У Другій Речі Посполитій осередком безпекознавчих досліджень стала низка наукових установ, серед яких – Інститут дослідження національних справ та Східний інститут. На сторінках їх друкованих органів – «Sprawy Narodowościowe», «Wschód/Orient», «Biuletyn Polsko-Ukraiński» – часто аналізували міжнародні відносини в Центральній-Східній Європі, зовнішню політику Польщі, а також деякі аспекти т. зв. «орієнтацій» українського політикуму. Серед польських авторів відзначимо фаховість та обґрунтованість розвідок Є. Гедройця, В. Бончковського, А. Бохенського та інших дослідників [12, с. 44].

Щодо Наддніпрянщини, нова сторінка у безпекознавстві започатковується після більшовицького перевороту в Російській імперії – невизнання держави європейськими країнами, боротьба на внутрішній арені із національними рухами та політичною опозицією, бажання поширити комуністичні ідеї на інші держави фактори привели до початку масового використання цього терміну в тогочасних нормативно-правових актах. Проте тільки у 1934 р. термін «державна безпека» набув нового політичного

підтексту, що пов'язано із утворенням при НКВС СРСР Головного управління державної безпеки.

У 1936 р. термін «державна безпека» введено до Конституції СРСР. Зокрема ст. 14 Основного закону констатувала, що до відання Союзу Радянських Соціалістичних Республік в особі його найвищих органів державної влади та органів державного управління підлягають:

а) представництво СРСР у міжнародних зносинах, висновок, ратифікація і денонсація договорів СРСР з іншими державами, встановлення загального порядку у взаєминах союзних республік з іноземними державами;

б) питання війни і миру;

в) прийняття до складу СРСР нових республік;

г) контроль за додержанням Конституції СРСР і забезпечення відповідності Конституцій союзних республік з Конституцією СРСР;

д) затвердження змін кордонів між союзними республіками;

е) затвердження утворення нових автономних республік і автономних областей у складі союзних республік;

ж) організація оборони СРСР, керівництво всіма Збройними Силами СРСР, встановлення керівних основ організації військових формувань союзних республік;

з) зовнішня торгівля на основі державної монополії;

і) охорона державної безпеки [10, с. 67].

У цей же період сформовано перші радянські наукові т. зв. «безпекові школи». Учені починають тлумачити «державну безпеку» як «стан непорушності суспільного-політичного устрою» та комуністичного режиму загалом, територіальної цілісності країни у контексті внутрішньої і зовнішньої політики. У такому симбіозі «державна безпека» – це комплекс заходів, які здійснюються органами державної влади для захисту державного та суспільного устрою, територіальної недоторканності й незалежності держави від «підривної діяльності ворожих комуністичному ладу буржуазних спецслужб», а також від противників існуючого устрою усередині країни. Під визначення «ворожих» підпадали усі неугодні існуючому радянському режиму: які цілі «буржуазні» держави так і політичні партії, громадські організації. Не стали винятком політичні партії Західної України у міжвоєнний період ХХ ст., які трактувалися режимом як «буржуазно-націоналістичні», антинародні та реакційні. Автори серії брошур «Західно-українська контрреволюція в підготовці війни проти СРСР», «Саботажники визвольного руху-інтервенти», «З хрестом і маузером проти радянської України (про католицькі партії української буржуазії Західної України)» мали на меті ознайомити зі знаряддям підготовки інтервенції, з методами ошукування широких верств трудящих з використанням релігійного та націоналістичного лозунгів, соціальної демагогії, якими послуговуються партії Західної України. Упродовж 1950 – першій половині 1980-х рр. радянські «безпекові школи» починають запозичати провідні ідеї «буржуазних» західних концепцій. Під їх впливом у період «гласності», «перебудови» та «демократизації» в СРСР, особливо на зламі 1980 – 1990-х

рр., у країні розгорнулася масова критика органів державної безпеки. Саме тоді термін «державна безпека» (де-факто, безпека політичного режиму й вищої партійної номенклатури) став розглядатися радянськими науковцями значно ширше, ніж «безпека суспільства» [5, с. 21].

Відновлення української державності у 1991 р. започаткувало діаметрально протилежний підхід до поняття «безпеки», ніж в останні роки існування СРСР. Тоді ж із наукового обігу практично вийшов доробок радянської історіографії, оскільки тогочасні вчені не розробляли категорію «національна безпека», яку на практиці заміняли терміном «безпека СРСР», «державна безпека». Також залишилися осторонь такі важливі у загальноприйнятому розумінні компоненти національної безпеки, як безпека суспільства й особистості.

Проаналізувавши стан українського безпекознавства, академік НАН України В. Горбулін констатував: «Ефективність функціонування системи управління національною безпекою (СУНБ) значною мірою визначається як станом розробленості теорії національної безпеки, так і рівнем впровадження у практику відповідних методів, методик, моделей, механізмів, принципів тощо.

В сучасній Україні теорія національної безпеки знаходиться в стадії активного формування й динамічного розвитку, що зумовлене стрімким розвитком процесів глобалізації, інтенсивним наростанням загроз у багатьох сферах життєдіяльності особи, суспільства й держави, ускладненням їхніх взаємозв'язків. Водночас спостерігається тенденція зростання складності СУНБ. Вона знаходиться у стадії глибокої трансформації і, з одного боку, набуває багаторівневого, багатоцільового характеру, а з іншого – потребує розробки нових підходів і методів для забезпечення функцій ефективного передбачення, прогнозування, планування, побудови сценаріїв розвитку тощо» [6, с. 5-6].

Починаючи з 90-х рр. ХХ ст. увага вчених приділялася оборонному військовому потенціалу нашої держави. У працях В. Богдановича, О. Бодрука, Ю. Калагіна, В. Ліпкана, Г. Новицького, Л. Хилько та ін. дослідників та публіцистів окреслено складові оборонного потенціалу та шляхи підвищення їх показників. Основна увага сконцентрована на проблемі підготовки силових структур держави до можливого військового конфлікту. Зокрема В. Пасічко констатував, що «проблеми, пов'язані із забезпеченням воєнної безпеки нашої держави, були актуальними з перших днів незалежності України. За нинішньої воєнно-політичної обстановки у світі, коли багато країн не виключає можливості використання збройних сил задля реалізації своїх національних інтересів, та з появою нових загроз, пов'язаних з діяльністю міжнародних терористичних угруповань, саме оборонна сфера стає однією з найважливіших складових забезпечення необхідних умов життєдіяльності і розвитку суспільства» [12, с. 77].

Сучасна глобалізація – це незавершений і нерівномірний процес, розвиток якого супроводжується різними за силою контртенденціями й суперечливими явищами.

Глобалізація проявляється насамперед у колосальному ускладненні навколишнього світу, стиранні грані між внутрішньою й зовнішньою політикою, економікою. Глобалізація виступає також як інструмент управління міжнародними процесами, переформатування сформованої міжнародної системи, вона викликає інтенсивну взаємодію й тісну взаємозалежність націй-держав, які утворюють сучасну світову систему [13, с.54].

В умовах глобалізації проявляється здатність національної держави трансформуватися до нових обставин і потреб нової епохи. Всупереч швидким технологічним інноваціям, змінам на внутрішній і зовнішньополітичній арені, національні держави демонструють високий потенціал пристосованості, здатність до отримання додаткових переваг, високий рівень гнучкості. У ХХІ столітті силами державних структур будуть створені набагато жорсткіші правила, спрямовані на вирішення головних суспільних задач. Національна держава постала перед необхідністю відкритися всесвітній взаємозалежності. Вона змушена взяти на себе турботу про соціальний комфорт і матеріальний добробут, особисте благополуччя і безпеку людини, про захист її основних прав і свобод. Одна з основних її функцій – нести нову відповідальність соціального, економічного, технічного і культурного характеру [15, с. 9-10].

Сучасна національна держава – це головний агент розвитку, організатор адміністративно-політичної, юридичної, економічної, культурної сфер, навколишнього середовища у відповідності до вимог ринкового господарства. Ринок, в умовах глобалізації, сприяє створенню національного багатства. Але така функція під силу лише ринку, який пов'язаний з мережею соціальних і політичних інститутів, що наповнюють його певними цінностями і пріоритетами. В цих умовах національна держава покликана піклуватися про збереження і розвиток національної культури, мови, науки, мистецтва, освіти, охорону приватного життя громадян, забезпечення їх доступу до інформаційних терміналів національного і міжнародного масштабів. В умовах глобалізації зароджуються процеси, здатні в майбутньому призвести до деприватизації держави, тобто перетворити її на практиці в силу, віддану служінню народу [2, с. 39].

Глобалізація, розвиваючись із національного джерела, не може не служити їй, збагачуючи політичні, економічні, технічні, просторові й організаційні можливості її реалізації. Ігнорування національної держави, її суверенітету – це помилковий шлях, що веде до конфліктів. Жодна глобальна система не буде життєздатною, якщо не буде відкритою національним інтересам, не буде побудована на взаємодії національних держав. Тим більше, що сам національний інтерес не виступає чимось чужорідним глобальному, оскільки є синтезом внутрішніх і зовнішніх факторів. В основі глобальної відповідальності суб'єктів міжнародних відносин знаходиться облік і реалізація національних інтересів. Тільки таким методом може бути переборена їх «анархія». Глобалізація і національні інтереси держав і їх суверенітет, – не взаємовиключні, а взаємодоповнюючі структурні елементи

глобального міжнародного порядку. Зміцнення позицій держави в системі міжнародних відносин є неминучим, оскільки і в умовах високорозвиненого громадянського суспільства її існування є необхідним [16, с. 30-31].

Визначена модифікація параметрів державного суверенітету не призвела до скасування ролі сили ні в середині окремо взятої країни, ні на міжнародній арені взагалі. Влада, наділена монополією на легітимне застосування сили і насильства, продовжує залишатися в руках держави, за винятком тих випадків, коли вона, за взаємною згодою з іншими державами, делегує таке право міжнародним організаціям для проведення спеціальних, обговорених операцій.

Глобалізація є неминучим етапом історичної динаміки. Вона, дійсно, відкриває перед державами нові можливості, але й несе нові виклики. Використання нових можливостей і протистояння новим викликам потребує вироблення кожною національною спільністю свідомої стратегії національної безпеки, яка була б здатна протистояти всім небезпекам і викликам ідеології «глобалізму».

Бібліографічні посилання:

1. Актуальні питання оборонної політики України в контексті нового бачення способів ведення війн і міжнародного тероризму : науково-інформаційний збірник / [за ред. В. П. Горбуліна]. – Вип. 30. – К. : ДП «НВЦ «Євроатлантикформ», 2006. – 272 с.
2. Гаджиев К. С. Конец евроцентрического мира и новая конфигурация геополитических сил. – М.: МГУ, 1993. – 296с.
3. Галузин А. Ф. Правовая безопасность и ее принципы / А. Ф. Галузин. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2008. – 358 с.
4. Глобализация: Контуры XXI века. – М.: ИГП РАН, 2001. – 342с.
5. Гончаров И. В. К вопросу о понятии конституционной безопасности государства / И. В. Гончаров // Государство и право. – 2003. – № 12. – С. 104-108.
6. Губський Б. В. Євроатлантична інтеграція України / Б.В.Губський. – К. : Логос, 2003. – 328 с.
7. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Д. Дайнен. – К. : К.І.С., 2006. – 696 с.
8. Єзеров А. А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України / А. А. Єзеров // Стратегічні пріоритети. – 2013. – №2 (27). – С. 120-126.
9. Ефременко Д.В. Асимметрия мировой системы суверенитета: зоны проблемной государственности / под ред. М.В.Ильина, И.В. Кудряшовой. – М.: МГИМО Университет. – 2011. – 247с.
10. Кордон М.В. Україна – НАТО: історія та сьогодення / М.В.Кордон. – Житомир : Полісся, 2008. – 148 с.
11. Ліпкан В. Національна безпека України / В. Ліпкан. – Київ, 2009. – 356 с.
12. Малик І. Народження «Доктрини інформаційної безпеки України»: від теорії до практики / І. Малик // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2010. – Вип. 22. – С.76 – 81.
13. Марченко М. Н. Государство и право в условиях глобализации. – М.: Проспект, 2008. – 400 с.
14. Манилов В. Исследование проблем национальной безопасности: вопросы методологии / В. Манилов // Военная мысль. – 2005. – № 5. – С. 11.
15. Нарочницкая Е.А. Национальный фактор в эпоху глобализации // Процессы глобализации: экономические, социальные и культурные аспекты. – М., 2000. – С. 102 – 103.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается понятие «безопасность», «национальная безопасность государства», концепции и виды национальной безопасности сквозь призму процессов глобализации, ее угроз и вызовов.

Как отмечают авторы, в силу трансформации института государства, появления новых акторов международной политической системы, а также отношений между государством, обществом и гражданином. Исходя из новых геополитических реалий, категория «безопасность» наполняется новым содержанием, меняется ее парадигма.

Политическое пространство мира разнообразно, существования в нем различных демократических и авторитарных практик создает вариативность в понимании безопасности и в формировании системы ее обеспечения.

Ключевые слова: суверенитет, государство, безопасность, национальная безопасность, политическая система, угрозы и вызовы глобализации, военная безопасность, информационная безопасность.

SUMMARY

This article deals with the notion of «safety», «national security of the state», concepts and types of national security through the prism of the processes of globalization, its threats and challenges. As the authors note, due to the transformation of the state institution, the emergence of new actors of the international political system, as well as relations between the state, society and the citizen.

Based on the new geopolitical realities, the category «security» is filled with new content its paradigm is changing. The political space of the world is diverse, the existence in it of various democratic and autocratic practices creates variability in the understanding of security and in the formation of a system for its provision.

Keywords: sovereignty, state, security, national security, political system, threats and challenges of globalization, military security, information security.

Бакало В. О.

здобувач вищої освіти IV курсу

Науковий керівник – Декусар Г. Г.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

В умовах європейської інтеграції та відповідно до загальноєвропейських стандартів професійної освіти й підготовки правоохоронців провідною метою є мовленнєва підготовка, що включає формування необхідних умінь і навичок практичного володіння професійно-орієнтованими іншомовними вміннями на доброму рівні у сфері професійної діяльності.

Ефективність професійної діяльності працівників поліції в повній мірі залежить від сформованості умінь діалогічної взаємодії, адже робота в

Національній поліції перш за все пов'язана зі спілкування із громадянами . Основним завданням спілкування поліцейського полягає в продуктивному співробітництві і взаєморозумінні питань справи, знанні психології спілкування, уміння вислухати доводи в процесі діалогічної взаємодії.

Демократизація суспільства, розвиток економічних, соціально-культурних зв'язків з зарубіжними країнами призвели до розширення взаємних контактів українських громадян з представниками зарубіжних країн, а також проникнення представників українського криміналу за кордон з метою ухилення від правосуддя, налагодження кримінальних зв'язків і розширення кримінальної діяльності [1].

Іншомовна підготовка працівників поліції на цей час є досить актуальною та поширеною проблемою. Адже, мовленнєві навички для поліцейського є своєрідною зброєю у їх повсякденній діяльності.

Сьогодні доволі гостро стоїть питання підвищення рівня опанування працівниками іноземної мови. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно починати з підвищення якості освіти. Сумлінне та старанне ставлення до оволодіння цією наукою створює надійний фундамент професіоналізму у поліцейських.

Питання культури мови завжди посідали одне із важливих місць у фаховій діяльності працівників поліції, однак останнім часом ця проблематика набула особливої актуальності через активний процес перегляду і становлення законодавчої бази, створення нових нормативних документів у контексті загальноєвропейської інтеграції [2].

На сучасному рівні функціонування правоохоронної діяльності ефективно спілкування як рідною, так й іноземними мовами стає передумовою ефективності діяльності поліцейського. Важливими стають усі види спілкування, чи то вони здійснюються в письмовій або усній формах, у формальній або неформальній обстановці.

У своїй діяльності поліцейському доводиться спілкуватися не тільки з україномовним населенням, а й громадянами інших країн. Добрі знання як мови, так й невербальних засобів спілкування, знання певних країнознавчих реалій є запорукою успішного спілкування, та зазвичай своєчасної допомоги або розкриттю злочинів по гарячих слідах [1].

В процесі виконання свої службових обов'язків поліцейський завжди стикається із ситуаціями, які вимагають від нього сформованості професійних знань, навичок і вмінь, щодо культури спілкування.

Мовна підготовка поліцейських повинна бути спрямована в першу чергу не на теоретичні, а на практичні інтереси та потреби майбутнього правоохоронця. У щоденній практиці вони вирішують низку питань термінологічного й мовностилістичного характеру, яка пов'язана з їхньою професійною діяльністю. Правильний вибір терміну, знання його дефініції, існуючих синонімів та омонімів є досить складним та тривалим процесом, особливо, якщо йдеться не про рідну, а іноземну мову [3].

Загальновідомим фактом є те, що якість іншомовної підготовки майбутніх працівників поліції є доволі складним процесом, де в єдиній

системі поєднані конкретні відомчі нормативи, сукупність внутрішніх та зовнішніх факторів організації навчального процесу та специфічні умови іншомовної підготовки. Як показує практика сьогодення, дуже мало правоохоронців володіють іноземною мовою на досить високому рівні.

Згідно зі Стратегією розвитку України-2020 метою державної політики в сфері реформування правоохоронної системи є коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань [4].

У свою чергу мовна підготовка правоохоронців дає можливість повною мірою застосувати розробку мовних ресурсів в юриспруденції та законотворчості, оптимізацію використання мовних одиниць відповідно до ситуації, професійно-комунікативних потреб. Це все створює поліцейським комфортні умови праці, робить діяльність правників більш ефективною та менш затратною. На сьогоднішній день реалії сучасної поліцейської діяльності потребують від правоохоронців не тільки елементарного володіння іноземною мовою для спілкування з іноземцями у межах виконання функцій з охорони громадської безпеки, але й стрімкого виходу правоохоронців країни на міжнародну арену. Українські поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру й безпеки та мають вільно володіти іноземними мовами.

Для набуття високих результатів опанування іноземної мови, повинен бути чітко розроблений план, який буде поділятися на етапи учбового процесу, які тісно пов'язані між собою. Перший етап повинен сприяти вивченню термінологічної лексики, де головним завданням викладача, пояснити склад мови на граматичному, лексичному та фонетичному рівні. Наступним етапом є використання термінологічної лексики в усному та писемному спілкуванні. Третій етап містить навички, які правоохоронець повинен отримати після опанування вищезазначених етапів, а саме отримати вміння працювати з юридичними документами та правильність їх написання іноземною мовою [5].

На сьогодні, враховуючи швидкий процес становлення України як незалежної держави та розвиток її правоохоронних органів, перед новою поліцією постають нові пріоритети та завдання. Приведення поліції України до кращих світових стандартів має здійснюватися, як з урахуванням світових тенденцій з дотримання прав людини, так і з урахуванням внутрішніх умов розвитку країни. Передовий досвід функціонування правоохоронних органів в багатьох європейських країнах теж треба брати до уваги.

Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновки, що не дивлячись на те, що наша держава на сьогоднішній день стоїть на шляху до євроінтеграції, дуже багато змін відбувається в усіх сферах суспільного життя. У зв'язку із поліцейською реформою, яка відбулася у 2015 році, постало питання, яке має дуже велике значення у професійній діяльності

кожного поліцейського: проблема невміння застосування іноземної мови правоохоронцями у своїй практичній діяльності. На жаль, треба відмітити, що рівень володіння іноземною мовою у майбутніх правоохоронців залишається досить низьким, а їх мовна (іншомовна) підготовка ще вимагає подальшого значного удосконалення [2].

Бібліографічні посилання:

1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: univd.edu.ua/scienceactivity/index.php?usid=56&fid=1037
2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: univd.edu.ua/scienceactivity/index.php?usid=40&fid=1277
3. Хацер Г.О., Сучасні тенденції мовної підготовки працівників органів внутрішніх справ України// Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в умовах євроінтеграції: матеріали укр.-польськ. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 15 листопада 2013 р.) - Дніпроп. Держ. ун-т внутр. справ, 2013.- с.488-490
4. Тягло Л.В., Питання мовної культури при підготовці співробітників ОВС// Актуальні проблеми соціально-гуманітарної та правничої підготовки майбутніх фахівців: збірник матеріалів науково-практичної конференції (28 квітня 2011 року). – Кривий Ріг: КФ ДДУВС, 2011.- с. 28-31
5. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: univd.edu.ua/science-issue/issue/1037

Берлізова Я.М, Літвін К. С.
здобувачі вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Макарова Т. М.
кандидат філологічних наук, доцент
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)*

**КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ МОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті розкривається своєрідність когнітивно-комунікативної моделі мовної компетентності, яка полягає в подальшому оволодінні студентами всіма формами і видами мовленнєвої діяльності з метою професійного спілкування. Автори наголошують, що останнім часом у вищих навчальних закладах відбувається інтенсифікація процесу навчання мови шляхом впровадження різноманітних технологій навчання.

Ключові слова: модель, мовна компетентність, професійне спілкування.

На сьогодні, в умовах перебудови сучасної системи освіти на засадах гуманізації, проблема професіоналізму курсантів та студентів вищих навчальних закладів набуває виняткового значення. Важливою в цьому зв'язку виявляється їх комунікативна компетентність, адже саме зміст і особливості взаємовідносин учасників педагогічного процесу визначають можливість досягнення завдань професійного становлення особистості викладача і студента вишу, а питання формування когнітивно-

комунікативної моделі мовної компетентності курсантів та студентів вищих навчальних закладів знову виявляється на порі. Актуальність порушеної проблеми підтверджується й численними думками та пропозиціями науковців.

Так, Г. Осовська приділяє особливу увагу техніці спілкування та вказує на залежність комунікативної культури від того настільки «учасники володіють наукою та мистецтвом спілкування» [5, с. 4]. В. Тернопільська підкреслює залежність поняття «комунікативна культура» від «соціально-комунікативної культури». При цьому, другу складову вона вважає первинною на яку нашаровується культурний аспект. А саме поняття «комунікативна культура», на її думку, варто розглядати через такі складові як: «комунікативна етика, система моральних принципів, норм і цінностей, які покликані надавати міжособистісним взаєминам гуманістичного значення» [7, с. 48]. В основі розвитку комунікативно-мовної компетенції Т. Лобанова віддає перевагу системному підходу, адже в процесі його реалізації повинні бути задіяні як студенти, так і викладачі потенціальні можливості яких «враховують їх спільні інтелектуальні ресурси», «відносини, погляди, цінності, мотивацію та культуру» [4, с. 3]. О. Ковтун приділяє увагу причинам породження процесу мовлення та рівням мовленнєвої діяльності: «мотиваційно-спонукальному», «формуванню думки засобами мови», «рівню реалізації» [3, с. 108], які в майбутньому будуть впливати на розвиток комунікативної культури.

В. Жаворонкова, Н. Зуєнко вказують також на системність у процесі «структурування змісту навчальної діяльності» [2, с. 193] і на недостатність знань про мову «на всіх її рівнях» [1, с. 195], а тому необхідно активно здійснювати вплив на ситуації спілкування, який вимагав би активного поєднання культури мови та мовлення.

Отже, така активна позиція дослідників переконує, що питання формування мовної компетентності курсантів і студентів вищих навчальних закладів багатогранне і вимагає як системності в процесі мовно-мовленнєвої діяльності, так і знань із дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Когнітивно-комунікативний підхід удосконалення професійної культуромовної компетентності передбачає активність суб'єкта, формування якої складає одну з цілей навчання, що виникає в результаті взаємодії пізнання й об'єкта в межах проблемної ситуації. Текстотричний підхід до вивчення мови передбачає добір текстів-зразків, що мають типологічні характеристики певних жанрів мовлення, і подає мову як систему підсистем, що функціонує в різних сферах комунікації. Лінгвістичний аналіз та інтерпретація текстів різних мовленнєвих жанрів сприяють виробленню самостійності мислення, створенню концепції мови як функціонуючої системи, набуттю навичок професійної мовленнєвої діяльності фахівця, що насамкінець забезпечує формування комунікативної компетентності. Когнітивний підхід до навчання заснований на принципі свідомості у викладанні й на теорії соціоконструктивізму, згідно з якою студент є

активним учасником процесу навчання, а не об'єктом навчальної діяльності викладача.

Найголовнішою серед компетентностей, яких набуває студент вишу є комунікативна. Вона передбачає вміння спілкуватися з метою сприйняття, передачі інформації та обміну нею, обрання мовних засобів залежно від соціального середовища, ситуації спілкування, типу, стилю й жанру мовлення. Комунікативна компетентність як головна ознака мовної особистості формується в процесі професійного мовленнєвого спілкування. Метою когнітивної методики є опанування студентами концептів - глибинних значень розгорнутих змістових структур тексту, що є втіленням мотивів та інтенцій автора, з метою формування умінь адекватного сприйняття текстової інформації та створення власних (усних і писемних) висловлювань відповідно до комунікативної мети й наміру, розвитку їхньої пізнавальної активності, підвищення інтересу до вивчення фахових дисциплін, виховання національної самосвідомості, поваги до мовних традицій українського народу й бажання наслідувати естетичні й етичні норми спілкування. Комунікативна методика зорієнтована на посилення практичної спрямованості змісту навчання мови, надання пріоритету удосконалення у студентів умінь і навичок спілкуватися в різних сферах соціального життя. Своєрідність цієї методики полягає в подальшому оволодінні студентами всіма формами і видами мовленнєвої діяльності з метою професійного спілкування. Можемо констатувати, що останнім часом у вищих навчальних закладах відбувається інтенсифікація процесу навчання мови шляхом впровадження різноманітних технологій навчання, зокрема комунікативної та когнітивної методик навчання. Великий потік інформації вимагає застосування нових технологій, що дозволяють студентам у стислі строки засвоювати досить ґрунтовні знання, забезпечити високий рівень професійної компетентності, опанування та закріплення матеріалу на практиці, стимулювати інтелектуальний та моральний розвиток особистості студента, активізувати його потенційні можливості, формувати критичне мислення. Цим вимогам сучасності і відповідає когнітивно-комунікативний підхід у навчанні мови. Його реалізація не тільки зможе оптимізувати процес викладання мов у ВНЗ, а й вирішити низку актуальних проблем методики викладання мови загалом, формування мовної особистості, розвитку та вдосконалення в її свідомості мовної та концептуальної картини світу.

Таким чином, такі форми роботи сприятимуть формуванню особистісних цінностей духовного саморозвитку, оволодінню правилами етики та вмінню їх застосовувати відповідно до сфери спілкування. Саме такі кроки дозволять у майбутньому не тільки підвищити комунікативний імідж курсантів та студентів вишів, а й загальну духовну культуру як колективу, так і його вихованців.

Бібліографічні посилання:

1. Жаворонкова В.В. Формування комунікативної компетенції в студентів філологічних факультетів / В.В. Жаворонкова // Вісник Запорізького національного університету : Збірник наукових праць. Педагогічні науки / [Головний редактор Локарева Г.В.]. – Запоріжжя : Запорізький національний університет. – 2010. – С.194-197.
2. Зуєнко Н. Методологічні аспекти формування комунікативної культури студентів-аграріїв у процесі їх професійної підготовки / Н. Зуєнко // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В.І. Сипченка]. – Спецвипуск 5. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – С.191-197.
3. Ковтун О.В. Мовленнєва діяльність як категорія лінгводидактики / О.В. Ковтун // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського : збірник наукових праць. – Одеса. : ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2009. – № 1-2. – С. 103-112.
4. Лобанова Т.Д. Системний аналіз комунікативно-языкової компетенції / Т.Д. Лобанова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського : збірник наукових праць. – Одеса. : ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2008. – № 12. – С. 3-13.
5. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті: Курс лекцій / Галина Володимирівна Осовська. – К. : Кондор. – 2003. – 218 с.
6. Савенкова Л.О. Мовленнєва діяльність викладача / Л.О. Савенкова. – К. : Твім Інтер. – 2006. – 192 с.
7. Тернопільська В. Теоретичні аспекти феномена «соціально-комунікативна культура» / Валентина Тернопільська // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів : Львівський університет. – Вип.22. – С.44-50.

Винакурова Д. С.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Мірошніченко Л. В.
кандидат філологічних наук,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

РОЗВИТОК МОВИ ЯК ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ НАЦІЇ

*Мова — втілення думки.
Що багатша думка, то
багатша мова.
Любімо її, вивчаймо її,
розвиваймо її! Борімося
за красу мови, за
правильність мови, за
приступність мови,
за багатство мови...
М. Т. Рильський*

У сучасному суспільстві питання розвитку української мови як явища, що виникає, розвивається, живе й функціонує в усіх сферах громадського та особистого життя людей є актуальним.

Мова виникла разом з появою людського суспільства, вона може функціонувати лише за умови існування і розвитку будь-якого колективу людей, де є постійний обмін думками. Коли зникає народ – зникає і мова. Мова для будь-якого народу – це його історична пам'ять, утілена в слові. Тисячолітня духовна культура народу своєрідно і неповторно закарбовується в мові, в її усній і письмовій формі. Культура мови і слова має нерозривний зв'язок з духовною сферою української нації, розкриває характер народу, склад його мислення, менталітет, самобутню неповторність художньої творчості та ін. Мова – явище суспільне, вона виконує ряд важливих функцій, без яких воно не може існувати й розвиватися.

«Скільки мов ти знаєш — стільки разів ти людина», — зазначав відомий німецький письменник Йоганн Вольфганг Гете. Ці слова, мабуть, були пророчими, бо саме зараз можна оцінити доцільність і доречність сказаного. У сучасному суспільстві знання мов — це не привілей, а буденна необхідність. Адже людина не зможе повноцінно розвиватися й існувати незнаючи мови. На жаль, молоде покоління байдуже ставиться до вивчення рідної мови, не усвідомлює наслідків цього забуття й відречення. На думку І.В.Степаненко, «проблема духовності – це не тільки проблема виживання цивілізації, соціуму, але й проблема персонального існування. У сучасному ХХІ ст. з'являється новий соціальний тип людини, яка "загубилася у власному житті"» [4, с. 118]. Як відомо, в Україні невеликий відсоток населення людей читає українську літературу, відвідує театри, цікавиться кіно, вони не дбають про свій культурний та духовний розвиток. Як результат такої бездіяльності, в сучасному суспільстві рівень грамотності та культури мовлення знизився. У майбутньому це призведе до зростання злочинності та погіршення морального і психологічного здоров'я нації. Така духовна криза призведе до методичних проблем молодого покоління. «Людина, яка втратила свою мову – неповноцінна, вона другорядна в порівнянні з носієм рідної мови. У неї зовсім відмінна рефлексія і користується вона «верхньою» свідомістю. Себто її підсвідомість, у наслідок асиміляції, загальмована, притуплена» [5, с. 118].

У будь-який історичний час є нагальна потреба у вмінні спілкуватися рідною мовою, щоб дбати про збереження українських культурних традицій. Пріоритетом мовної політики в Україні є утвердження і розвиток української мови – головної ознаки ідентичності української нації. Правовою основою для здійснення державної мовної політики в Україні є Конституція України (ст. 10), Закон України "Про мови в Українській РСР", "Рішення Конституційного суду України від 14 грудня 1999 року щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її в навчальних закладах України. Рішенням Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення статті 10 Конституції України подано чітке визначення державної мови: "Під державною (офіційною) мовою розуміється мова, якій державою надано правовий статус обов'язкового спілкування у публічних сферах суспільного життя. Конституцією України статус державної надано українській мові.

Це повністю відповідає державотворчій ролі української нації, що зазначено в Преамбулі Конституції України, нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі" [2].

На нашу думку, в сучасній країні потрібно дбати про забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя та в повсякденному побуті. Але спочатку кожний свідомий громадянин країни будь-які зміни має розпочати з себе. Адже, переважно, все залежить від самої людини. Відомий український письменник, культурний діяч О.Гончар наголошував на тому, що: «мова — це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова — це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найцінніше надбання віків, мова — це ще й музика, мелодика, фарби, буття, сучасна, художня, інтелектуальна і мисленнєва діяльність народу» [1, с. 118].

Отже, мова дійсно є важливим чинником у процесі формування та розвитку духовності української нації. Тому українці повинні берегти свою мову, чітко усвідомивши її важливе значення як у власному житті, так в житті своєї держави. Потрібно дбати про її розвиток і піднесення, адже це громадянський та патріотичний обов'язок кожного з нас.

Бібліографічні посилання:

1. Гончар О. Вибрані твори. К: Художня література «Дніпро», 1978. 535 с.
2. Конституція України. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
3. Рильський М.Т. Твори. К: Художня література «Дніпро», 1977. 350 с.
4. Степаненко І. Метаморфози духовності в ландшафтах буття. Харків: ОВС, 2002. 256с.
5. Франко І. Іван Франко. Твори у двох томах. К: Худ. література «Дніпро», 1981. 493 с.

Водоп'ян Д. В.,
здобувач вищої освіти 3 курсу
Науковий керівник – Стрюк Є. В.,
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Вивчення англійської мови працівниками Національної поліції України на даний момент є надзвичайно актуальним завданням, адже при політичних поглядах нашої держави котра стоїть на шляху євроінтеграції, то однією з умов для приєднання України до Європейського Союзу буде забезпечення органів виконавчої влади працівниками котрі володіють англійською мовою. Це все пов'язане з тим, що всі підрозділи та працівники Національної поліції України будуть проходити перевірку на відповідність Європейським

стандартам, а в це все входить матеріальне забезпечення працівників поліції та їх умови роботи, однак після входу України до Європейського Союзу всі працівники поліції повинні володіти англійською мовою. Така умова напряму пов'язана з громадянством Європейського Союзу котре визначається наявністю громадянства однієї з його країн-членів та надає володільцю такого громадянства свободу пересування та проживання будь-де на території держав Союзу, а поліція це перший орган влади який буде надавати допомогу постраждалому від правопорушення котрий може розмовляти тільки на англійській мові. Та таку проблему не так просто усунути, адже ніхто не може заставити вивчити англійську мову працівника поліції котрий попросту незацікавлений в цьому та в навчальних закладах системи внутрішніх справ на вивчення англійської мови надається надзвичайно мало годин, однак слід зауважити, що у кожного працівника поліції буде надзвичайно сильна мотивація, адже зі входженням до Європейського Союзу всім працівникам правоохоронних органів повинні зрівняти зарплатню, наприклад працівник поліції в Україні буде отримувати 1200 євро, як і працівник поліції в Франції [1].

Однак для реалізація такого принципу рівноправ'я працівників правоохоронних потрібно реалізувати правильний підхід до створення правильної системи вивчення англійської мови, а наданому завданні знаходить своє вираження проблема реалізації англійської мови в генезі правоохоронної системи. А саме в навчальних закладах системи МВС зі специфічними умовами навчання, таку навчальну дисципліну, як англійська мова на даному етапі її вивчення для курсантів не вимагає високого рівня ініціативності та підготовки до семінарських занять, адже по-перше надається надзвичайно мало часу для проведення таких занять та по-друге вона не є екзаменаційною та не потребує високого рівня знань для набрання прохідного балу. Для вивчення англійської мови поліцейським на рівень котрій потребує Європейський Союз їм дійсно потрібно зрозуміти, що знання іноземних мов – це не лише можливість вдалого працевлаштування чи просто можливість вільного пересування Європою і світом, насамперед – це зміна світогляду. Сьогодні неможливо уявити вищу професійну освіту без якісної іншомовної підготовки. Виклики сучасного світу спонукають нас до перегляду й удосконалення пріоритетів та напрямів професійної підготовки майбутніх міліціонерів і фахівців правової сфери, до формування необхідних навичок, серед яких особливе місце посідає знання іноземної мови. І це дійсно так з другорядної дисципліни на даний момент англійської мови потрібно зробити дисципліну котра в навчальній програмі буде займати більшу частку годин котрі даються на вивчення дисципліни, адже англійська мова розширює світогляд, надає певної впевненості в своїх можливостях та реально може знадобитися в практичній діяльності [2].

Щодо практичної діяльності, то вивчення англійської мови та надання їм сертифікованого підтвердження усуне проблему з перекладачами в практичній діяльності, це прибирає проблему фінансування процесу вивчення англійської мови працівниками поліції. Адже, згідно Кримінально

процесуального Кодексу України, особі котра не володіє українською мовою на всіх стадіях кримінального провадження повинен бути наданий перекладач та коли працівники правоохоронних органів будуть володіти англійською мовою то не буде потреби в наявності перекладача при врученні особі про підозру та початку першої стадії кримінального провадження, як досудове розслідування. Це усуне проблему наявну в Кримінально процесуальному Кодексі України на практичному рівні та проблему з фінансуванням, адже кошти на наймання перекладача надаються державою, а в його найманні не буде сенсу, якщо працівник поліції буде володіти англійською мовою. Однак не слід забувати, що така проблематика вивчення працівниками правоохоронних органів буде потребувати надзвичайно багато часу на реформування тої ситуації котра на даний час існує і вона буде потребувати нових методів та механізмів усунення такої проблеми [3].

Щодо методів вивчення англійської мови то слід зупинитись на використанні сучасних технологій навчання із використанням інтернет-ресурсів, що сьогодні набуває дедалі більшої значимості. Система Інтернет розглядається як одна із провідних новітніх технологій навчання, так як її можливості в галузі освіти безмежні: організація і планування процесу навчання, пошук інформації як для викладача, так і для курсанта, підбір текстів для курсантів з різним рівнем володіння англійською мовою. Використання інтернет-ресурсів у навчанні слід пов'язати з методом аудіювання, котрий дозволяє не лише інтенсифікувати навчальний процес, але й застосовувати професійно-орієнтований підхід і забезпечити рівень володіння англійською мовою з урахуванням сучасних запитів суспільства та знайти певні недоліки та прогалини у навчанні. Згадані вище моменти з позиції методики викладання роблять актуальним використання Інтернету в системі навчання англійської мови студентів нелінгвістичних спеціальностей, що забезпечує найбільш ефективний розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності, і аудіювання зокрема. Таким чином, необхідно чітко сформулювати принципи навчання не лише аудіювання, а й аудіювання через систему Інтернет. Однак на мою думку найбільш ефективним методом вивчення англійської мови буде введення практики міжнародного-спілкування, адже носій англійської мови може більш швидше та ефективніше розповісти і пояснити те, що цікавить курсанта [4].

Отже, з вище викладеного матеріалу можна зробити висновок, що у сучасних умовах процес навчання іноземним мовам відбувається в межах загальноприйнятої соціокультурної моделі навчання, яка розглядається як основа здійснення професійної міжкультурної комунікації, тобто спілкування мовних особистостей з різних мовних та культурних середовищ. Тому курсант повинен вміти не тільки правильно формулювати думки, а й дотримуватися культурної норми, прийнятої у носіїв мови цьому він може навчитися на тренінгах міжнародного-спілкування, що вивчається. Також засвоюючи іноземну мову, курсант має досягнути і зрозуміти іншу систему цінностей і життєвих орієнтирів, певною мірою інтегрувати її у власну картину світу. Метою навчання іноземним мовам стає формування такої

мовної особистості, якій іноземна мова буде необхідна для спілкування в реальних ситуаціях і яка буде в змозі здійснювати ефективне спілкування з представниками інших культур для Європейського Союзу така мета є основною в правоохоронних органах. Процес навчання професійній міжкультурній комунікації повинен бути спрямований на прискорення соціалізації особистості. Адже, як вже наголошувалося вивчення англійської мови буде впливати не тільки на професійні якості працівника поліції, а й становлення його, як особистості, розвиток його світогляду та забезпечення певної престижності правоохоронних органів, також для України така ціль є надзвичайно актуальною тому, що з можливостями наших працівників можливо дійсно реалізувати себе на міжнародній арені.

Бібліографічні посилання:

1. Демченко Д. Процес професійної підготовки майбутнього представника юридичної професії [Текст] / Д. Демченко // Молодь і ринок. – 2015. – № 2. – С. 84–89;
2. Жилавий М.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови під час читання та аудіювання [Текст] / М.М. Жилавий // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 4. – С. 219–223;
3. Марченко Ю.Г. Комунікативна компетентність студентів-юристів як фактор розвитку культури їхнього професійного мовлення [Текст] / Ю.Г. Марченко // Вісник наукових досліджень: актуальні регіональні проблеми економіки, права, управління і соціальної сфери. – 2005. – № 2. – С. 92–94;
4. Коваленко О. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. – № 3. – С. 28–34.

Гафісова А. Е.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Ковалевська О. В.
викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Мова – одна із найважливіших механізмів, який допомагає не тільки контактувати з іншими, але й дізнаватися більше про будь-кого проаналізувавши міміку, жести та словниковий запас. Психолінгвістика існує саме для вивчення даних проблем у суспільстві, дослідження мовленнєвої діяльності у психологічних та лінгвістичних аспектах [1, с. 5]. Безліч психологів, фізіологістів та мовознавців працювали над вивченням людини під час розмови досліджуючи її психічний стан та реакції в організмі на звичайні слова, які не можуть нести ніякої загрози [2, с. 12]. В повсякденному житті ми не помічаємо те, як мова може змінити враження про будь-яку особу, адже саме мова демонструє ступінь ерудиції. Психолінгвісти слідкують за змінами мовлення в спокійному і напруженому стані, а також порівнюють мову дітей та дорослих людей. Завдання даної

науки полягає в тому, щоб дослідити процес планування мовленнєвих структур, проблеми перекладу з іноземної мови, систему розвитку та засвоєння мови дітьми, розуміння та породження мовлення [1, с. 1]. Для досліджень використовуються такі методи, як спостереження, самоспостереження, експеримент, описові методики, порівняння, аналіз. Психолінгвістика – це тандем лінгвістики та психології людини, через що й займає значне місце в комунікативних особливостях кожного з членів суспільства [2, с. 10].

Актуальність даної теми полягає в тому, що мало хто замислюється над тим, як мова впливає на свідомість, поведінку та світогляд кожного з нас, адже слово це не просто набір букв, але й закріплене математичним кодом і вібраційно-звуковою хвилею смислового значення. Якщо взяти біологічний аспект, то можна дізнатись, що ДНК сприймає мову та її сенс, крім цього при вживанні певних слів може навіть змінюватись спадковість клітини в ту, чи іншу сторону та руйнувати матрицю людини [3, с. 18]. Психолінгвістична діяльність пов'язана з проблематикою розуміння слів та їх запам'ятовування, оволодінням мовою, мовленнєвими порушеннями [2, с. 1]. В сучасному соціумі можна помітити те, як люди нехтують правильно побудованими лексичними структурами для вираження власної думки та скільки лайливих слів вживає молодь, не замислюючись як це вплине на їх подальше положення в суспільстві. Лікар-психофізіолог Леонід Олександрович Китаєв-Смик стверджує, що людина таким чином демонструє свою неспроможність і намагається самоствердитися, тобто це свідчить про наявність комплексів, закладених на підсвідомому рівні [2, с. 9]. Тільки ми можемо обрати слова якими думаємо і якими розмовляємо в повсякденному житті, на роботі чи під час освітнього процесу. Слід зазначити, що лайливі слова впливають не тільки на психологічний і фізичний стан того, хто їх каже, але й на оточуючих людей. Регулярне використання слів з негативним значенням має відбиток в розумовому процесі, адже приводять до психологічних відхилень, швидшого старіння та хронічних захворювань [2, с. 7]. Психолінгвістика визначає, що ненормативна лексика підвищує рівень агресивності, зменшує рівень контролю над власними емоціями та діями, мінімізує почуття сорому, забруднює мову і думки людини. Для того, щоб контролювати власне мовлення слід читати художню та наукову літературу, завдяки якій легко поповнити словниковий запас та замінити лайливу, некультурну мову художніми, виразними словами [1, с. 10], а отже брати приклад з письменників, ораторів чи пересічних людей, які дотримуються стилістичних норм, правильного та доречного вживання наукової термінології, мають багатий словниковий запас. Словники допоможуть дізнатись нові для себе слова та їх значення і правильність наголосів. Їх існує безліч: тлумачний, орфоепічний, фразеологічний, синонімічний, тощо. Психологічний та фізичний стан буде набагато краще, якщо прислухатися до своєї мови, чути власні помилки та виправляти їх. Якщо

ми поодиноці будемо слідкувати за словами, то разом це буде цілісна картина справжньої культурної системи мови [3, с. 2].

Отже, психолінгвістика – надважлива наука, яка співвідношує особливості зі структурою та функціями мовленнєвої діяльності, вивчає психологічний, біологічний та фізичний аспекти підчас висловлювання думки [1, с. 1]. Психолінгвістика досліджує безліч проблем теперішнього суспільства, які утворилися внаслідок еволюції мовлення від первісних часів дотепер. Багато вчених, дослідивши систему мови в різних вікових рамках та умовах, дійшли висновку, що більшість людей не дотримуються правильного формування та висловлювання власної думки [3, с. 12]. Хоч це і прості слова, але саме вони впливають на подальше враження і ставлення до кожного з нас. Крім того, кожне слово має велике значення для нашої свідомості, саме тому потрібно керуватися мовними нормами, яких дотримуються психолінгвісти, щоб правильно та ефективно контактувати з іншими людьми.

Бібліографічні посилання:

1. А. Мартине. Основы общей лингвистики. «Новое в лингвистике». — Вып. 3. М., 1963.
2. Белянин В.П. Психолінгвістика. Учебник . - 2-е изд. — М.: Флинта: Московский психолого-социальный институт, 2004. - 232 с.
3. Глухов, В.П. Психолінгвістика : учебник и практикум для академического бакалавриата / В.П. Глухов. – Москва : Юрайт, 2017. – 361 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005.

Гнитка А. В.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Александрова В. В.

викладач

(Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

У статті розглядається проблема емоційності мовлення на матеріалі дослідження фразеологічних зворотів. Автор добирає зі словників фразеологічні одиниці на позначення емоційного стану в англійській мові і зіставляє з відповідними одиницями фразеологічної системи української мови в аспекті перекладу. Особлива увага приділяється дослідженню структурного складу фразеологічного звороту.

Ключові слова: емоційність мовлення, фразеологічний зворот, структурний склад фразеологічного звороту.

Проблема емоційності викликає особливу зацікавленість учених і є предметом дослідження філософії, етики, фізіології, психології. Одним з

засобів вираження емоційності в мові є вміння вживати фразеологічні звороти.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подальшого вивчення фразеологічної системи. Способи перекладу фразеологічних одиниць викликають все більший інтерес в процесі пізнання їх своєрідних особливостей, як засіб формування емоційності мовлення майбутнього юриста.

Тому метою нашого дослідження ми обрали опис фразеологічних одиниць на позначення емоційного стану в англійській мові і зіставлення з відповідними одиницями фразеологічної системи української мови в аспекті перекладу.

Сьогодні це питання досліджують лінгвісти багатьох країн: американські – Дж. Лакоф, Ч. Філмор, Р.Лангакер; французькі Е. Косеріу, Г. Клейбер. Серед слов'янських найсильнішою є Люблінська школа, представниками якої є А.Вежбицька, Р.Токарський, Є. Бартмінський, А. Пайдзінська, Т. Радзієвська та ін. В Україні деякими аспектами мовної картини світу займаються С.Жаботинська, Ж.Соколовська, Ф.Бацевич та інші.

Фразеологізми створюються не для називання нових явищ, а для конкретизації та образно-емоційної оцінки предметів, явищ, подій, які вже названі у мові [3, с.235-245]. Якщо в лексиці можна спостерігати не тільки емоційну, а й раціональну оцінку, то у фразеології оцінка завжди емоційна.

Для майбутнього юриста дуже важливим є вміння розпізнавати та передбачати емоційний стан людини, вміти інтерпретувати негативний стан людини як в усному так і в письмовому мовленні. Набуті вміння майбутній юрист повинен вміти застосовувати для профілактики правопорушень та у виховних цілях.

У нашому дослідженні здійснюється аналіз фразеологічного складу на позначення емоційного стану в англійській мові. Для розв'язання цього питання ми поставили такі завдання 1) встановлення основних факторів, які формують образно-емоційну оцінку предметів, явищ, подій у фразеологічному звороті; 2) дослідження структурного складу фразеологічного звороту.

Матеріалом дослідження служать фраземи, які вибрані із трьох фразеологічних та ідеографічних словників англійської, російської та української мов, авторами яких є А.Кунін, І.Олійник та К.Баранцев а також словники серії “Cambridge international dictionary of idiom”.

Ми слідували спостереженням Ю.Прадіда [5], який виділив 13 груп в англійській та українській мовах, з яких 9 груп позначають негативні стани, а 4 – позитивні. Було зроблено вибірку із словників, у результаті чого отримали 70 фразеологізмів на позначення емоційного стану. Ми поділили їх на 10 ідеографічних груп, які виражають такі емоції як: 1) захоплення, 2) співчуття, 3) мужність та сміливість, 4) щастя та радість, 5) впевненість, 6) гнів, 7) сором, 8) горе та сум, 9) байдужість, 10) здивування. Для більш систематизованого розгляду ми розділили отримані 10 груп на позитивні,

негативні та такі, де ознака позитивності-негативності варіюється в залежності від контексту.

Дослідження доводить, що в англійській мові можна виокремити більше розрядів на позначення емоцій. Із 10 виокремлених нами розрядів 4 позначають негативний стан, а 6 – позитивний.

Розглянемо найбільш широко за своїм складом та цікаву з нашої точки зору групу “Гнів”.

ФЗ на позначення емоційного стану ми поділяємо за декількома ознаками:

- 1) одиниці, що називають емоцію, емоційний стан – *anger* – *anger is a short madness, anger and haste hinder good counsel* [1, с. 32];
- 2) одиниці, що позначають певні дії– *hit the ceiling, as mad as wet hen, drive smb up the wall*;
- 3) одиниці, що висловлюють прокляття - *Woe betides you! Woe worth the day! May damnation take him!*
- 4) одиниці, що позначають колір, який виражає або супроводжує стан гніву – *black/blue/red face, turn purple with rage, be like a red rag to a bull, see red*;

Менш численні такі розряди: 1) порівняння з явищами природи – *tidal wave, like a bolt from the blue*; 2) порівняння з тваринами – *be like a bear with a sore head, mad as March hare, smell like a turkey-cock, be more fun than a barrel of monkeys*; 3) порівняння з рослинами – *cool as cucumber, blush like a rose*; 4) позначення через назву певного предмету – *hard-boiled egg, beat daggers drawn/beat daggers point, By ginger!, By guns!* 5) порівняння з уживанням просторового означення- *all on edge, be in the dumps, be in the cloudland, be as high as kite, out of the way, be on wires*; 6) позначення через національну належність людини – *the Dutch have taken Holland!* [2; 4].

У плані перекладу ФЗ на позначення емоційного стану ми можемо поділити за декількома ознаками:

1. Одиниці, які повинні збігатися у двох мовах можна вважати повними еквівалентами і такими, що не викликають ускладнення для перекладу. До таких фразеологічних зворотів можна віднести: *paints mthin black colours* - малювати все чорними фарбами, *God, bless me!* - помилуй мене, Боже!, *tear one's hair* - рвати на собі волосся.

2. Друга група належить до часткових еквівалентів. Це ФЗ, які збігаються за значенням і за компонентним складом. При перекладі слід використовувати відповідники мови перекладу. Наприклад: *goosebumps* - шкіра гуски.

3. Третя група – аналоги. При перекладі аналогів постає проблема вибору одиниці із синонімічного ряду. Для досягнення адекватності слід враховувати системне значення відповідних ФЗ і наявні потреби контексту.

Значну роль у перекладі фразеологізму відіграє її компонентний склад.

Проаналізуємо два фразеологічних зворота: *put smb into fume, goat smb into fury*. Ці дві одиниці мають схожі значення, які все ж не є тотожними. Відмінність пояснюється тим, що фразеологізм *goat smb into fury* виражає

ступінь більш інтенсивної ознаки, що доводить компонентний склад фразеологічного звороту. По-перше, у складі фразем вжито слова *fury* – *лють, сказ* та *fume* – *збудження, хвилювання*. По-друге, ключове слово *goat* означає більш активну дію у порівнянні зі словом *put*.

До цієї групи належить ще один зворот *at a white heat*, який має два значення: 1) *у стані сильного гніву*, 2) *довести до стану сильного гніву*. Ця фразема теж означає високий ступінь стану як і попередні. Але вона виражає більшу ступінь ознаки. Це пояснюється двома причинами: по-перше, білий жар асоціюється з найвищою температурою, а по-друге, цей зворот функціонує у розмовній мові. Формально його значення сформовано на базі переносних значень компонентів. Названа характеристика і є тією ознакою, яка відрізняє аналіз звороту від попередніх. У разі, коли слід переказати опис про найвищий стан гніву можна звернутися до українського аналогу, що є відповідником *at a white heat* – *доводити до білого жару*.

Висновки. Вибір того чи іншого способу передачі іншомовного фразеологічного звороту на українську мову залежить від багатьох факторів, у тому числі і від характеру тексту, структури фразеологічного звороту, традицій передачі тих чи інших ідіом.

Перспективою дослідження проблеми можна вважати створення двомовного словника фразеологічних відповідників аналізованої групи.

Бібліографічні посилання:

1. Англо-український фразеологічний словник / Уклад. Костянтин Тимофійович Баранцев. – 3-тє вид. - К. : Знання, 2006. – 1056 с.
2. Большой англо-русский фразеологический словарь: Около 20 000 фразеологических единиц / А.В.Кунин. – 5-е изд., исправл. –М. : Живой язык, 1988. – 944с.
3. Лисецька Н., Міханько В. Емоційність у мові / Н. Лисецька, В. Міханько // Науковий вісник Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія Філологічні науки. – Луцьк, 2000. – Вип.№2. – С.213-315.
4. Олійник І.С., Сидоренко М.М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І.С.Олійник, М.М. Сидоренко. – К. : Рад.шк., 1991. - 400с.
5. Прадід Ю.Ф. Фразеологічна ідеографія (проблематика досліджень) / Юрій Федорович Прадід. – К. : Сімферополь, 1997. – 252 с.

Гордієнко К. Д.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Пакулова Т. В.

доцент

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВАЖЛИВІСТЬ ЗНАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІМ ПРАВООХОРОНЦЕМ

Знання іноземної мови є важливою та невід'ємною складовою будь-якого свідомого громадянина та суспільства в цілому. Особливо важливе

знання іноземної мови для правоохоронних органів у зв'язку з євроінтеграційними процесами в Україні та реформуванням системи органів в цілому. Сучасний представник закону повинен бути не тільки фізично підготовленим, а й інтелектуально «підкованим». Для максимально ефективної роботи представникам правоохоронних органів потрібно вільно володіти не тільки українською мовою, а й хоча б однією з іноземних мов.

Найбільш актуальними на сьогоднішній день є такі іноземні мови:

1) Англійська. Англійська мова є мовою міжнародного спілкування. Знаючи англійську мову ми можемо отримувати більше інформації з різних носіїв, читати важливі документи у оригіналі.

2) Французька. Французька мова є пріоритетною для організації, яка невід'ємно пов'язана з діяльністю правоохоронця. Цією організацією є Інтерпол зі штаб квартирою у Франції.

Ми вважаємо, що ще багато мов заслуговують на гідне місце у цьому переліку, але вищезазначені є найголовнішими для майбутнього представника закону.

Європейський кодекс поліцейської етики свідчить: «Діяльність поліції значною мірою провадиться в тісному контакті з громадськістю, а ефективність діяльності поліції залежить від публічної підтримки»[1]. Щодо нашого законодавства, то це прописано у спеціальній нормі, а саме – ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» проголошує: «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб» [2].

Наша думка є такою: проблема низького рівня знань не лише іноземної, але й державної мови має велике значення. Довіра людей до поліцейського визначається завдяки грамотності, досконалості та чистоти мов, якими він володіє та спілкується з населенням. Тож важливо запроваджувати більше годин з вивчення мов у навчальній програмі у закладах вищої освіти системи ОВС.

Бібліографічні посилання:

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/res1.pdf>
2. Закон України від 02.07.2015 «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Гурковський Д. М.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Посохова А. В.
кандидат філологічних наук
(*Львівський державний
університет внутрішніх справ*)

LINGUISTIC ASPECTS OF LEGAL ACTS

The problem of revealing, analyzing and describing, and finally, the construction of the legal language as a self-sufficient semantic system becomes more and more important for modern jurisprudence, since "law is a tower built in language" [1, c. 4]. It is the language that serves as a means of formulating legally meaningful provisions that turn into an effective mechanism for human behavior regulating. And not only the effectiveness of law-enforcement, but also the trust in law as a whole depends on how linguistically correct, semantically and lexically accurate is the presentation of the opinion of the "legislator". In recent decades, the interest in the issues of the language of law and its various aspects has increased significantly, that has even led to the emergence of a relatively independent discipline, which is at the junction between linguistics and jurisprudence, - "legal linguistics" (Y. F. Pradid) or "jurisprudence" (N. D. Golev), or even "legal terminology".

Language is the main means of transmitting any information. It represents a certain combination of signs, symbols, codes, etc. (by comparing of L. Wittgenstein, "language is like a chest with instruments: there is a hammer, a chisel, matches, nails, screws, glue - and all this is assembled not accidentally") [2, c. 12]. A special manifestation of the language functioning is a terminology system. The legal regulation of social relations is of no exception. In the field of legal relations there is a special language as a sign system, which serves as a means of manifestation of thoughts, professional communication of lawyers, a means of professional (legal) information transfer. This sign system includes special legal terms with special legal content, and is called the language of law, or legal language. Moreover, the language of law is one of the most original communicative codes that are traditionally used in the institutional environment. According to the figurative statement of T.V. Hubayeva, "in the legal language there is a professional picture of the legal world", namely, the law "represents a particularly interesting form of life." Law, even by its origin, is connected with language - it is objectified in the language and is recognized through the language, it operates with "the rules taken into the form of the legal language" [4, c. 12].

The dynamic nature of social relations predetermines the changing nature of the legal sphere that ensures the systemic nature of society. In these conditions, the relevance of the study of the quality of the form and content of legislative acts is increasing. One of its aspects is qualitative improvement of legal technique and the language of law.

The language of law uses the means of various functional styles, among which the following text styles are distinguished: spoken, artistic, journalistic, scientific, official-documentary (business), etc. [5, c. 294]. The official-business style serves the sphere of internal and international law, law enforcement, legal proceedings, notaries, office work; scientific - the sphere of law science and education; journalistic - means of mass legal information, legal education of the population, court speeches and spoken - the sphere of mainly informal professional communication of lawyers. These basic functional varieties of the legal language, according to the subject and genre classification of legal texts, are divided into sub-styles. Each of them has its own specific features, norms and rules for the use of linguistic means, depending on the purpose of the official-business text and the communicative task. As a variant of the latter one a normative-legal style can be considered, which is an expressive of the content of documents of the order-binding nature. A normative-legal style reflects the specifics of the communicative properties of legal acts. Legislation is not only the most important part, but also the basis of a normative aspect of the state legal system, in other words, the legislative style is a kind of a normative-legal style.

The purpose of a legal act is not so much in the statement as in the regulation of human behavior. The style of the presentation of these norms is peculiar: on the one hand, it states, claims something, and on the other hand, it is a binding one. The pursuit of this ideal will preserve the quality of legal acts as a highly effective legal regulator.

Let us consider a set of basic specific features of the style of legal acts on lexical, semantic, grammatical and stylistic levels:

1. The language of a legal act must, of course, be impeccable in terms of accuracy, clarity and certainty. However, a legal style imposes language restrictions. Thus, a legal act should not use imagery, synonymy, polysemy (ambiguity), which is a normal and necessary requirement for the language of a literary work.

2. A legal act should be free of declarative features, use of slogans and appeals.

3. The language and style of a legal act should be unified. In this sense, it is very useful to use different stereotypes, developed by law-making practice and time-tested.

4. A legal act must necessarily observe the terminological unity.

5. Jargons should not be used, even if they are firmly established in the practice of word-formation, abbreviations, uncertain phrases such as "broad segments of the population", "great achievements", "increase in business activity", "money laundering", etc.

6. While working on a draft of a legal act, one needs to carefully monitor elementary literacy: the exact use of words, phrases, and approvals - the rules of syntax. In the textbook example, "the penalty cannot be pardoned", the fate of a person depends on the setting of a coma [3, c. 64].

A legal act in the science of administrative law is used as an official written document, which generates certain legal consequences, is aimed at regulating the

relevant social relations and is obligatory for subjects (Article 1 of the draft law "On Legal Acts" №7409) [6]. The only act that contains certain language requirements for the legal act is the Law of Ukraine "On the Principles of State Language Policy" of 03.07.2012, which was widely discussed by the media and the public (Article 10) [7].

Taking into account the above mentioned, we note that there is an acute problem of unregulated language requirements in Ukraine at the legislative level, as well as the need for the law that clearly sets language requirements and requirements for the legal act. Based on these circumstances, we consider the importance of further scientific development of this problem and a broad discussion in the scientific circles on this issue.

Bibliographic references:

1. Hutton Ch. Language, Meaning and the Law / Christopher Hutton. – Edinburgh University Press, 2009. – P.4
2. Vythenshtein L. Lektsyy i besidy pro estetyku, psykhologiiu i relihiiu / L. Vythenshtein; per. s anhl. V. P. Rudnieva. – M.: Dim intelektualnoi knyhy, 1999. – С.12
3. Kerimov D. A. Zakonodavcha tekhnika: naukovo-metodychnyi i navchalnyi posibnyk / D. A. Kerimov. — M.: NORMA-INFRA-M, 1998. — С.64
4. Liubchenko M. I. Yurydychna terminolohiia: poniattia, osoblyvosti, vydy: monohrafiia / M. I. Liubchenko. – Kh.: TOV «VYD-VO PRAVA LUDYNY», 2015. – С.12
5. Rakhimov R. A. Problemysemiotychnohoanaliza derzhavnoivladyimovyzakonu / R. A. Rakhimov, N. I. Khabibulina // Problemyyurydychnoitekhniki: zbirnykstattei; pidred. V. M. Baranova. – Nyzhnii Novhorod, 2000. – S. 294.
6. Zakonoproekt «Pro normatyvno-pravovi akty» №7409.
7. Zakon Ukrainy «Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky» vid 03.07.2012.

Дегтяр В. А.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Подворчан А. З.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УКРАЇНСЬКІ МОВНІ ТРАДИЦІЇ В ТОПОНІМІЦІ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Кожна країна, як і кожна людина, має свою біографію. Сьогодні, коли йде мова про повернення історичної пам'яті аби у нашому житті пріоритетами стали морально-етичні засади життя, топоніміка постає однією з найважливіших сторінок історії.

Вважаю, що історична пам'ять є складовою історичної свідомості: це тонка матерія, і вона закріплюється в передачі культури етносу не тільки через релігію, міфи, легенди й писемність, але й через родову географічну топоніміку, яку знищити нелегко. Не менш актуальним значущим видається і формування підвалин для подальшого формування світогляду молодого

покоління і їхньої само ідентифікації в межах відновлення історичної справедливості та пам'яті. Крім того, в назвах населених пунктів можна знайти відображення ідеології держави, на території якої вони розташовані [4, с. 30].

Топоніміка - наука, якою одночасно займаються історія, географія і лінгвістика. Досліджувати географічні назви та їх природу необхідно, перш за все, через мовні закони, історію, географічні та історичні фактори, немало важливою є господарська діяльність людей, що не одне століття проживали на обраній території. Їх народні звичаї та традиції, культура, назви племен, народів, видатних постатей, адже народи приходили, жили, витіснялися іншими, а так і відбувалося змішання їх мов, поява нових, від чого ми бачимо різноманіття у географічних назвах. Особливий вплив на формування топонімії України здійснили російська, білоруська та польська мови, але ці вкраплення зробили незначний внесок у загальну картину слов'янсько-української топонімії. Відтак українська мова через географічну галузь «виявила особисті специфічні, притаманні українській нації, риси», вважаю за необхідне дослідити мовні особливості топонімії Дніпропетровщини, що має певні відмінні риси від топонімії інших регіонів України [1, с. 23-27].

Проблематикою окремих питань топонімії займається окреме коло вчених від істориків до мовознавців. До сучасного етапу наукового розвитку питанням дослідження топоніміки України займалися з огляду на територіальний поділ, але ж найчастіше виокремлюючи адміністративні одиниці – області.

Так, зокрема, дослідженню топонімії Дніпропетровської та Полтавської областей присвятив свої праці К. К. Цілуйко, який заклав підґрунтя до розгляду питань сутності географічних назв. За словами К. К. Цілуйка його природно-географічного середовища [7, с. 13]. Варт зазначити, що ряд вчених: А. С. Білецький, О. С. Стрижак, А. П. Непокупний, А. П. Корепанова, В. М. Железняк, З. Т. Франко та ін.) займалися розглядом цього феномену мовознавства. Одна з найфундаментальніших праць у цій галузі стає «Топонімічний словник України» автором якого є М. Т. Янко, що включає загальноновживані топоніми та їх тлумачення [2, с. 27].

Визначимося з тлумаченням та суттю назви міста Дніпро. Власне, однією з найбільш суперечливих сторінок цього міста є історичні назви головних поселень на його території й історія їх перейменувань.

Дніпро (до 1926 р. - Катеринослав) - місто, обласний центр Дніпропетровської області, яке розташоване на р. Дніпро. Так, 1776 р. місто отримало назву Катеринослав, на честь Катерини II, що було засновано за наказом Г. О. Потьомкіна близько ср. XVII ст. на місці, де річка Кільчень впадала в Самару, на місці с. Половиці. Значних змін цей тономін зазнав з часів Жовтневої революції, коли у 1926 році отримав нову назву – Дніпропетровськ, де - перша частина складного топоніма від Дніпро, на якому розташоване місто; друга дана на честь Г. І. Петровського - революціонера, діяча СРСР, колишнього робітника одного із заводів Катеринослава. Історія не стоїть місті: процес декомунізації, який триває 4

рік, здійснив свій вплив і на наше місто. День вишиванки – 19 травня 2016 року приніс нову географічну назву місту: Дніпро, яке воно носить і по сьогодні [5, с. 117-118].

Поговоримо про найвідоміше у світі селище та походження його назви у лінгвістичному напрямку. *Петриківка* - смт. Царичанського району Дніпропетровської області. Має вдале розташування неподалік від впадіння ріки Чаплинки в Орель (басейн р. Дніпро). Це поселення бере свій початок від 1772 року на місці, де розміщався зимівник запорозького козака Петрика, куди були змушені переїхати жителі сусідньої Курилівки, яку біло зруйновано повинню, ці факти у своїх працях декларує Д. І. Багалій. Утворення цього топоніма має наступні українські традиції: присвійний суфікс -івка(а), що додали до основи *Петрик* – давньоукраїнський центрнародного мистецтва: розпис стін домівок, жителів цього містечка [5, с. 270].

Бачимо, що історія як давньоруська, так і староукраїнська стають для нас моделлю успадкування, забезпечують безперервність і незмінність традицій від давнини до сучасності [3, с. 46].

Сьогодні для роботи з географічними назвами буде доречним вивчення та дослідження особливостей топонімів у чужому мовному середовищі, їх функціонування в усній, писемній мові.

Отже, відроджувати країну, оновлювати її й жити в ній – справа не одного дня. Щастя і процвітання рідної землі залежать від кожного з нас. При цьому, слід розуміти, що топонімічні назви виступають маркером того, що насправді важливо для мешканців села, міста чи цілої країни. Тому можна зробити висновок, що географічні назви – цінне джерело, іноді навіть єдине, історичного вивчення народів, мови та культури.

Бібліографічні посилання:

1. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі / Олесь Сколоздра // Вісник Львівського університету. Серія філол. - 2010. - Вип. 50. - С. 355 - 360.
2. Основні етапи розвитку топонімії як науки // Наукові записки Тернопільського НПУ імені В.Гнатюка. Серія: Географія. № 2 (2006).
3. Сліпушко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові: Правопис. Граматика: 10 000 слів: для студ. вищих та серед. навч. закладів / О. М. Сліпушко. – К.: Криниця, 1999. – 507 с.
4. Стрижак О. С. Назви розповідають / Стрижак О. С. - К.: Знання, 1967. - 319 с.
5. Топонімічний словник України: Словник-довідник — К.: Знання, 1998. — 432 с. — Бібліогр.: с. 429.
6. Топонімія Дніпропетровщини : [науково-популярне видання] / упоряд. М. С. Богомаз, В. С. Мороз. – Дніпропетровськ : ВАТ "Дніпрокнига", 2006. – 447 с. – (Пізнавай і шануй свій край).
7. Цілуйко К. К. Топонімія Покровського району Дніпропетровської області / К. К. Цілуйко // Мовознавство. Наукові записки: т. XIV. - К.: Вид-во АН УРСР, 1957.

Дишкант О. Р.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

SPEECH CULTURE AS AN INDICATOR OF GENERAL AND PROFESSIONAL CULTURE

It's common knowledge that the culture of speech is the observance of consistent linguistic norms, accent, accuracy, clarity, logical structuring, as well as compliance with the rules of the language etiquette.

The word culture means the entirety of material and spiritual values that created the very humanity, and the language serves as a manifestation of this culture. "The language holds in one spiritual field of national culture all the representatives of the particular people both on its territory and abroad, it cements all phenomena of culture, is their concentrated manifestation" [1].

Let me consider the concept of common culture. The fundamental meaning and understanding of the communication culture is given the works of R. Burns, O. Danilenko, I. Kazimirska, V. Kotyrlo, O. Kulchytska, A. Flier, in which the concept of human culture is specified. First of all, culture is a collection of manifestations of human life, achievements and creativity of peoples. The ability of a person to think, to know himself and his environment. As V. Liventsova notes, culture as a personal characteristic reflects the level of mastering a certain activity, the development of qualities, abilities and abilities necessary for its effective performance [2].

Now it is reasonable to consider the nature of professional culture. It comprises a comprehensive system of elements, namely: professional thinking, professional interest, professional knowledge, skills and abilities, professional experience, degree of person's readiness for a particular type of activity, professional outlook, professional skills, adaptability to professional environment, professional morality and so on. Professional culture occupies a special place in the structure of the culture of the individual, because in the process of professional activity a person's culture becomes fully and effectively implemented [3].

Professional culture develops the required level of professional tasks fulfillment and further self-improvement of a specialist.

An individual linguistic culture is a peculiar indicator of a person as a personality. As for me, a person who can express his opinion correctly, transfer his feelings, find lexical expressions to a particular situation, have the proper authority.

Therefore, today the problem of the culture of broadcasting is extremely relevant; precisely because of this its solution must depend on both the people and the state. Perfect language proficiency is an important component of the overall culture of the individual, which contributes to the competent training of specialists

in various fields, since the very creative use of the means of communication fully manifests professional talents of the person, promotes his or her self-expression.

Бібліографічні посилання:

1. Баталов А.А. О некоторых моментах становления комплексного подхода к личности / А.А. Баталов // Проблемы личности : материалы симпозиума. – М., 1989. – 520 с.
2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://studopedia.com.ua/1_403058_ponyattya-zagalnoi-kulturi-lyudini.html
3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya.

Заяць О. В.

здобувач вищої освіти 1 курсу

Науковий керівник – Кондрашева О. В.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МОВНІ ПРОЦЕСИ В СУСПІЛЬСТВІ

Мова — це найважливіший засіб спілкування і пізнання. Одним з основних постулатів теоретичної лінгвістики традиційно залишається вчення про те, що мова «живе», а «жити» — означає змінюватися. Мова, як і будь-який інший живий організм, постійно розвивається, збагачується, удосконалюється — так чи так видозмінюється завдяки лінгвокреативній діяльності її носіїв. З приводу зазначеної тези наведемо слова К. Фослера: «Мовленнєве вираження виникає внаслідок індивідуальної діяльності, але воно стверджується лише за умови, якщо стає до вподоби іншим носіям мови, якщо його приймають і повторюють несвідомо, тобто пасивно, чи так само творчо, тобто модифікуючи, виправляючи, послаблюючи або посилюючи, точніше, при залученні колективу, колективної діяльності.»

Сучасне життя змінило мовленнєву поведінку представників українського суспільства: вийшли з активного обігу мовленнєві стереотипи минулого, змінилася стилістика ЗМІ — частіше моделюється мовленнєва гра, іронія і сарказм, що призводить до актуалізації різновидів широкої палітри відтінків значення слова, за допомогою яких моделюються прагматичні смисли, насамперед, для граматики категорії оцінки. Однак, при цьому актуалізується й мовленнєва вульгарність, брутальність, агресивність, ліквідація усіляких колишніх табу, репрезентація грубості. Власне, зниження стилю ЗМІ, втрата колишньої літературної чистоти впливають на моделювання мовленнєвих засобів оцінки подій сучасного життя суспільства.

Частотними у риторичній, особливо політичній сфері, стали слова із семантикою негативної оцінки, замість евфемізмів простежуємо вживання дисфемізмів (напр.: бидло, брехач, брехня, дурень, злодій, злочинець і под.), жаргонні слова-паразити на зразок

«блін» тощо, хоч для традиційного мовлення українців характерним є актуалізація словесних формул непрямой комунікації, відповідно до постулатів Грайса й Ліча. Про це переконливо писав ще І. Франко в праці «*Bel parlar gentil*» («Вишукане красномовство»).

Українська мова, як і інші мови переживає вплив інших мовленнєвих культур та запозичує іншомовні слова. Цей процес є природним у глобальному середовищі але і він має позитивні та негативні риси.

Актуальним стає «американізація» української мови тобто поява таких слів як «гамбургер / чизбургер і хіт» замість німецького «бутерброд» та англійського «сендвіч». Визначальною особливістю цієї української америкоманії є настанова на західний спосіб життя, на деяку асиміляцію з американською культурою і цивілізацією, у результаті чого американізми стали приходити в українську мову вже не як екзотизми. І звичайно ж, справа тут у нових суспільних уподобаннях – „у свідомій настанові на підкреслено вільне мовлення, на мову, звільнену від спущених зверху заборон” , як зазначає лінгвіст Костомаров.

Сьогоднішній стан сучасної української мови характеризується масою протиріч. Перш за все ми спостерігаємо, що „англійська лексика на позначення реалій”, які до недавніх пір вважалися приналежністю „чужого” світу і мали негативні відтінки, тепер наповнюються „своїм”, „українським” змістом, наприклад: «бізнес, бізнесмен, гангстер, шоу-бізнес» тощо. По-друге, відзначимо прагнення збагатити номінативну систему української мови новими англіцизмами – «модем, шопінг, фаст-фуд, скраб, рекет» тощо. Тобто, потреба у називанні нових речей, нових явищ і предметів призводять до запозичення багатьох англіцизмів зараз, адже багато новітніх запозичень у словниках взагалі відсутні, а частина тих, які увійшли в українську мову давно, вживається сьогодні в іншому значенні.

Потрібно розрізняти зміст мислення і техніку мислення. Оксана Забужко вважає, що мова впливає на техніку мислення , а Роль мови в процесах пізнання полягає в тому, що:

1) мова закріплює результати пізнавальної діяльності. О. О. Потебня справедливо зауважив, що «мова відноситься до всіх інших засобів прогресу».

2) мова є основним інструментом пізнання. Засвоюючи мову, людина оволодіває й основними формами та законами мислення.

Зовнішні і внутрішні причини взаємопов'язані, тому мовні зміни нерідко є наслідком взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників. Так, наприклад, зовнішні причини зумовили появу в нашій мові слів, однак ці слова створені мовою за її законами і з її матеріалу. Зовнішній вигляд слова не залежить від зовнішніх чинників.

Я вважаю, що зважаючи на досвід у світі і всі вищезгадані варіанти розвитку мовлення в світі загалом, нам потрібно більше залучати мову до всіх сфер діяльності цілком. Тому що саме від носіїв мови і частоти її вживаності залежить її існування як такої. Зараз йде процес мовленнєвого прогресування і я раджу всім сприяти цьому і як казав видатний український

письменник Оксана Забужко: “Мова – далеко не тільки “засіб спілкування”, тобто передачі “вже готових думок”, як нас усіх вчили в імперській школі. Набагато важливішою є її місія – бути способом народження нових конструктивних думок: коли “нема мови”, людині просто-напросто “нема чим думати”.

Бібліографічні посилання:

1. Забужко Оксана. <https://www.facebook.com/oksana.zabuzhko/...мову-і...-/10155168541218953/>
2. Кочерган М.П. Загальне мовознавство [Текст]: підручник для студ. філол. спец. вузів / М. П. Кочерган. — К. : Академія, 1999. — 288 с. — (Альма-матер). (перевидання: 2003, 2006, 2008, 3-е вид. 2010), С 206
3. Костенко Л. мова.укр/htm/03/pro_movu.htm

Зуй С. Ю.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Клименова О. М.

доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВІ ОЗНАКИ РЕКЛАМИ

Дане поняття у своїх працях розглядають як науковці, що займаються юриспруденцією, так і фахівці інших галузей знань, оскільки реклама одночасно є економічною й юридичною категоріями. Як влучно зауважує Ромат Є.В. у своєму монографічному дослідженні, поняття «реклама», незважаючи на широку вживаність у побутовому спілкуванні, у сучасній науковій літературі належить до дискусійних. Більше того, категорія «реклама» аналізується з багатьох аспектів, і кожен з них характеризується неоднозначністю та неоднорідністю сприйняття вказаної категорії та численністю наукових визначень [2, с. 32]. Необхідно зазначити, що дане визначення має зовсім не ідентичний зміст із визначенням, що надається в ст. 1 Угоди про співробітництво держав - учасниць СНД у сфері регулювання рекламної діяльності (далі - Угода). Дана Угода визначає поняття реклами, як розповсюдження в будь-якій формі, за допомогою будь-яких засобів інформацію про фізичну або юридичну особу, товари, ідеї чи починання, що призначена для невизначеного кола споживачів і покликана формувати або підтримувати інтерес до фізичної або юридичної особи, товарів, ідей чи починань і сприяти реалізації товарів, ідей та починань [5]. Найпопулярнішим не лише у закордонних, але й серед українських спеціалістів є визначення, прийняте Американською асоціацією маркетингу, яке зазначає, що реклама — це будь-яка форма неособистого представлення і просування ідей, товарів чи послуг, оплачувана точно встановленим

замовником [6, с. 12]. На думку Мамчур Л.В., реклама – це інформація про товар, особу чи ідею, викладена особливим чином в об'єктивній формі, призначена для розповсюдження з метою сформувані або підтримати обізнаність окремої групи споживачів реклами та їх інтерес до таких ідей, особи чи товару [7, с. 14]. З наданого вченою визначення вбачається підтримка формулювання наданого Угодою, а не Законом, оскільки автором висловлюється думка про доповнення ч.3 ст. 9 словом «ідеї» після слів «особи» в обох випадках, що розширює зміст поняття подібно до наданої Угодою. Розширене тлумачення поняття реклама надає Ваксман Р.В., яка під поняттям «реклама» пропонує розуміти відносини, що обумовлені змістом відповідних договірних господарсько-правових зобов'язань та спрямовані на спеціальне інформування споживача та інших категорій реципієнтів про осіб, події, продукцію чи послуги, шляхом розміщення та розповсюдження рекламного продукту в будь-якій формі та в будь-який спосіб, з метою спонукання до споживання відповідних товарів та послуг або прийняття юридично значимих рішень у сфері некомерційно-соціальних відносин [9, с. 4-5]. Щодо ознак реклами, що на думку вчених відрізняють її від інших видів інформації, то з цього приводу можна простежити закономірність, яка виявляється у схожості ознак, що виводяться російськими вченими і їх відмінність від ознак реклами, що називають українські вчені. Ці відмінності зокрема ґрунтуються на різниці у змісті законодавчого визначення реклами двох держав. Нечуй-Вітер В.Л. розглядає рекламу як пропозицію про продаж товарів або надання послуг, що виходить від товаровиробників (продавців, надавачів послуг) до необмеженого кола осіб і виражена у різноманітній формі різними засобами і способами, що розглядається як виклик на ofertу [12, с. 6]. Щодо такої ознаки, як направленість на необмежене коло осіб, автор стверджує, що безособовий характер реклами виходить не з невизначеності її адресата, а з невизначеності учасника можливих правовідносин, до вступу в які спонукає реклама. Вказівка у нормативному визначенні на необмежене коло адресатів як ознаку реклами необґрунтовано виводить з під дії законодавства про рекламу деякі відносини з розповсюдження рекламної інформації. Необхідно враховувати можливість звернення реклами до визначеного кола осіб [13, с. 12]. Закон України «Про рекламу» не містить вказівки на необмежене коло осіб, але її містить Угода. Щодо ознак реклами, які називають українські вчені, то, зокрема, на думку Мамчур Л.В., засадничими при визначенні правових ознак реклами, що відмежовують її від інших видів інформації, повинні стати її інформаційна і конкурентно спроможна функції [7, с. 13]. Інформаційна функція – це надання істотної для замовників реклами інформації, яка допомагає пізнати представлену пропозицію. Конкурентно спроможна функція (заохочуюча, переконуюча) проявляється в наявності запевнень, свідоцтв, заохочень, обіцянок і звертань до клієнта, а також рекламних гасел (слоганів), метою яких є переконати споживача і привернути його увагу до пропозиції [14, с. 4]. На думку Ваксман Р.В., ознакою реклами, що відрізняє її від інших видів інформації є її мета. Основною кінцевою метою реклами є не тільки

інформування, а підвищення попиту на товари, що рекламуються, де інформація є засобом досягнення цієї мети [15, с. 65]. Отже, маємо висновок, що законодавче визначення поняття реклами, та визначення, що надаються науковцями не містять (у достатній мірі) ознак, сукупність яких надає можливість скласти вичерпне уявлення про саме явище реклами і його правову характеристику. Проведений аналіз дефініцій поняття реклами та його ознак, які запропоновані спеціалістами різних галузей знань, говорить про необхідність переосмислення формулювань законодавчого понятійного апарату з метою їх удосконалення та формування єдиного консолідованого підходу до розуміння ключових понять у сфері реклами.

Бібліографічні посилання:

- 1.Скрицька Н.А. Реклама: до визначення поняття / Н.А. Скрицька // Правове регулювання економіки. – 2009, ст. 203-212.
- 2.Ромат Є.В. Монографія. Трансформація моделі державного управління рекламною діяльністю у перехідних умовах. – К.: НАДУ., 2003.- 235 с.
- 3.Черемнова А.І. Правове регулювання комерційної реклами в Україні: автореф. дис.канд. юрид. наук: 12.00.04 / А.І. Черемнова // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ. – 2000.- 171 с.
4. Закон України «Про рекламу» від 03 липня 1996 р., 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – ст.39. –181 с.
- 5.Про затвердження Угоди про співробітництво держав – учасниць СНД у сфері регулювання рекламною діяльністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2004 р., с.1654 // Офіційний вісник України. – 2004, ст. 61.
- 6.Карпова Г. Реклама за рубежом. – М.: Прогресс, 1977. – 371 с.
- 7.Мамчур Л.В. Правове регулювання реклами (цивілістичний аспект): автореф. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л.В. Мамчур; Львів. нац.ун-т ім. І. Франка. – Л., 2006. – 20 с.
- 8.Ульянова Г.О. Захист авторських прав, які виникають у зв'язку з рекламою: автореф. канд. юрид.наук: 12.00.03 / Г.О. Ульянова; Одес.нац.юрид.акад. – О., 2008. – 18 с.
- 9.Ваксман Р.В. Вдосконалення господарсько-правового забезпечення рекламною діяльністю: автореф. канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ваксман Р.В. // Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2014. - 21 с.
- 10.Черячукин Ю.В. Проблемы правового регулирования рекламной деятельности в России и зарубежных государствах: автореф. дис. на соиск. учен. степ. д.ю.н. Спец. 12.00.03 /Черячукин Юрий Владимирович; Волгогр. акад. МВД России. - Ростов н/Д, 2002. – 47 с.
- 11.Маслова Т.Д. Маркетинг / Т.Д. Маслова,С.Г. Божук, Л.Н. Ковалик. – СПб.: Питер., 2002. – 496 с.
- 12.Нечуй-Ветер В. Л. Обязательства по оказанию рекламных услуг. Автореф. дис. на соиск. учен. степ. к.ю.н. Спец. 12.00.03 /Нечуй-Ветер Вадим Леонидович; Рос. гос. ин-т интеллектуал. собственности. - М., 2003. - 41 с.
- 13.Нюняев В.О. Правовое регулирование рекламной деятельности. автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук специальность 12.00.03 /Нюняев Вадим Олегович; С.-Петербур. гос. ун-т. - Санкт-Петербург, 2008. - 49 с.
- 14.Ваксман Р.В. Віжмежування рекламною діяльністю від суміжних понять: проблема правової кваліфікації / Р.В. Ваксман // Юрист України. – 2012. – т. 4. – ст.61-68.

Іванчук О. С.
здобувач вищої освіти 1 курсу
Науковий керівник – Кондрашева О. В.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ

*Мова зникає не тому, що її не вчать інші,
а тому, що нею не говорять ті, хто знають
(Хосе Марія Арце)*

Мова – один з найголовніших засобів самовираження особистості. Саме мова служить засобом пізнання та комунікації, і засобом розвитку особистості. Розвиток людини відбувається в розумовому й емоційному планах. В обох випадках рідна мова має першочергове значення. Культура мови кожної людини є основою духовності як окремої людини, так і всього суспільства вцілому.

Д.Карнегі писав, що про людину судять з 4 речей :

- як вона виглядає;
- що вона робить;
- як вона говорить;
- що вона говорить.

Отже, ставлення до людини у світі на 50 відсотків залежить від її мови. Мова - це той чарівний інструмент, що здатен об'єднати багатьох людей у єдине ціле - у націю, а націю – у світову спільноту. Притча про Вавилонську вежу є беззаперечним доказом того, що мова справді єднає. Вона визначає ідентичність народу, його неповторність, пов'язує минуле з теперішнім, йде крізь покоління в казках, піснях, народних приказках, переказах.

Історія знає чимало прикладів, коли, заборонена мова виходила з ужитку і вмирала. За нею зникав і народ. «Правильна» мовна політика завойовника призводила до поступового зникнення мови завойованого народу, втрати своєї ідентифікації.

Відомий український дослідник І. Огієнко писав: «І поки живе мова – житиме народ як національність. От чому мова має таку велику вагу в національному рухові. Тому й вороги наші завжди так старанно пильнували, аби заборонити насамперед нашу мову, аби звести та знищити її доценту. Бо німого, мовляв, попхаєм, куди забажаєм.»

Але проблема сучасної України не лише в тому, що багато людей розмовляє російською мовою. Важливою проблемою сьогодення є також забруднення української мови. І коли ти очікуєш почути від співрозмовника чисту, милозвучну українську мову (адже наша мова посіла друге місце за милозвучністю у світі після італійської), то чуєш лише незрозумілу пародію. Забруднення нашої мови (суржиком, лихослів'ям тощо), як і забруднення

довкілля, стримує духовний розвиток нації, а відповідно економічний та соціальний прогрес рідної країни.

Ми, українці є сильною нацією, адже зуміли зберегти мову, пронести її крізь усі заборони, гоніння та лихоліття. І зараз, ми маємо ще більше оберігати рідну мову, дбати про її подальший розвиток і піднесення. Адже мова, без перебільшення, є фундаментом нації.

Від кожного з нас залежить доля української мови, її майбутнє у країні та світі. Вивчаємо ж та правильно вживаємо нашу рідну мову, вичищаємо її від слів-паразитів, що забруднюють та спотворюють красу української мови. Таким чином ми стаємо творцями своєї нації та її майбутнього.

Бібліографічні посилання:

1.Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. — К.: Наша культура і наука, 2001. — 440 с., іл. (Видавничий проект Фундації імені митрополита Іларіона (Огієнка) "Запізніле вороття").

2.Левченко Т. Мова і духовність нації// Українська мова і література в школі. - 2003. - № 5. - С. 67-69

3.Скільський Д. Українська мова-духовна основа української нації // Визвольний шлях. - 2001. - № 9. - С. 38-43

Карпенко В. О.

здобувач вищої освіти 1 курсу

Науковий керівник – Клименова О. М.

доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАВПЛИВИ НА АУДИТОРІЮ

В наші дні медіаосвіта набуває значної популярності. Становлення медіаосвіти пов'язують із діяльністю ЮНЕСКО, так як уперше термін було вжито на спільному засіданні представників ЮНЕСКО й Міжнародної ради з кіно та телебачення в 1973 році. Зокрема, у прийнятих документах зазначалося, що медіаосвіта – це навчання теорії та практики опанування сучасними мас-медіа (друкованими, графічними, звуковими, візуальними тощо) і різними технологіями. Сучасні педагоги поступово відмовляються від повного керування процесом навчання, де учень - об'єкт впливу, й спрямовується до системи стимулювання самостійної пізнавальної діяльності, а також створення умов для творчості та співробітництва. Тому медіаосвітні процеси в більшості національних освітніх систем інтенсивно виявляють себе.

Усвідомлюючи всю масштабність й актуальність цього питання, у межах публікації зупинимось та зробимо акцент на попередніх працях та роботах різних науковців. Так, найавторитетнішими являються праці Л. Майстермана як медіапедагога та теоретика медіа. Вчений визначав такі

чинники важливості використання медіаосвітніх технологій: а) насиченість сучасного суспільства засобами масової інформації; б) ідеологічний вплив медіа на аудиторію; в) інтенсивність проникнення медіа у процеси демократизації суспільного життя; г) зростання значення візуальних засобів комунікації в різних сферах; г) прогностичність освіти як її основна цінність, тощо. Інший педагог, О. Федоров акцентує свою увагу на те, що в останні десятиліття вчений світ надає перевагу морально-демократичному чиннику медіаосвіти, так як це зближує різні наукові концепції медіаосвіти з поняттям інформаційної культури людини та навіть самої культури як природи людини.

Впровадження медіаосвіти в Україні має на меті сприяння розбудові ефективної функціональної системи медіаосвіти для того, щоб забезпечити всебічну підготовку молоді до безпечної та правильної взаємодії із сучасною системою медіа, а також сформувати в ній грамотність, компетентність і обізнаність відповідно до їх сфери діяльності. На жаль, нестача ресурсів і небажання держави брати участь у запровадженні медіаосвіти перешкоджають існуванню її як окремої дисципліни. Тому, найоптимальнішим варіантом вирішення цієї проблеми могла б стати інтеграція, а саме залучення елементів мас-медіа у вже існуючі дисципліни, такі як : інформатика, українська мова та література, зарубіжна література , математика та інші предмети. У ході інтеграції ці елементи будуть відігравати ключову роль для підготовки учнів чи студентів до засвоєння окремої дисципліни, а також ці елементи будуть давати змогу вчителям трохи відпочити та забути про свої постійні обов'язки та клопоти.

Але й не завжди медіаосвіта стоїть на крок уперед, іноді вона може спричинити проблеми і негативні наслідки. Як доказ цього проведено невелике дослідження, метою якого є змога оцінити ефективність і досвід упровадження медіаосвіти на теренах України. Дослідження проводилось двома методами: перший з яких - опитування вчителів, а другий - дискусії з учнями.

- 21 з 27 опитаних вчителів зауважили, що медіаосвіта – ключова складова занять та без засобів мас-медіа заняття проводяться лише в усному характері. Інші ж стверджують що медіаосвіта перспективна, але все ж таки надають перевагу усному та письмовому опитуванням.
- Вчителі використовують підручники творчо, обираючи лише цікаві учням теми.
- Учні ж, які користуються засобами мас-медіа, задоволені та визнають користь цих засобів.

Результатом дослідження стали деякі критерії та потреби вчителів, а саме : вони потребують більш інтенсивного обміну досвідом; використання потенціалу для подальшого розвитку медіаосвіти.

Отже, можна зробити висновок, що медіаосвіта відіграє ключову роль в сьогочасній системі навчання, але є деякі недоліки. Тому, потрібно акцентувати свою увагу на подальшому розвитку цієї сфери, а також треба не

забувати про формування медійної культури у викладачів та педагогів. На наше переконання, саме це може стати ключовим етапом для їхньої діяльності, а також бути перспективною мотивацією.

Бібліографічні посилання:

1. Дем'яненко О.О. Медіаосвіта в сучасній школі / О.О.Дем'яненко // Всесвітня література в школах України. – 2016. – №6. – 367 с.
2. Федоров А.В. Медиаобразование : вчера и сегодня / А.В.Федоров. – М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО "Информация для всех", 2009. – 234 с.
3. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза / А.В.Федоров. – М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО "Информация для всех", 2007. – 616 с.

Кирьянова В. О.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Нагорна Ю. А.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

З розвитком українського суспільства значно посилилась роль працівників правоохоронних органів, адже, саме вони покликані на захист і забезпечення прав і свобод громадян, а найголовніше вести постійну боротьбу зі злочинністю. В сучасних умовах для працівників правоохоронних органів особливого значення набуває професійно-психологічна підготовленість, як вже діючих працівників так і майбутніх працівників правоохоронних органів, яким з кожним роком все частіше доводиться діяти в складних, екстремальних умовах, пов'язаних із необхідністю прискореного прийняття рішень, затриманням правопорушників та злочинців, збереженням життя людей та власного життя. У зв'язку з цим для майбутніх працівників правоохоронних органів в університетах приділяється особлива увага вдосконаленню професійної підготовки, формування у майбутніх працівників професійної культури та мовленнєвої культури зокрема [1].

Надзвичайно гостро на сьогодні постало питання підвищення якості освіти, зокрема оволодіння такими базовими науками, як культура мови, риторика, культура ділового мовлення. Сумлінне ставлення до оволодіння цими класичними науками створює міцний підмурівок професіоналізму не лише політика чи вчителя, а й правника, юриста. У державних правничих закладах значна увага приділяється формуванню мовної особистості кожного студента чи курсанта. У навчальну програму введено такі гуманітарні

предмети, як риторика, сучасна українська мова, ділова українська мова, логіка, філософія тощо. Однак у державі має існувати цілісний підхід до проблеми формування духовної, інтелектуальної, гармонійно розвиненої молодшої людини. Будь-який розвиток особистості взагалі тісно пов'язаний з розвитком її мовної культури і здатності до сприймання і розуміння[2].

Для спеціаліста нового покоління надзвичайно важливою ознакою професіоналізму є вільне володіння мовою. Необхідно, аби він умів не лише висловлюватись на професійному рівні, оперуючи при цьому юридичною термінологією, а й досконало володів загальноживаною лексикою. Тому виховання особистості лише на основі професійної підготовки, не приділяючи уваги комплексному розвитку її, є вузьким і обмеженим розумінням формування сучасного спеціаліста [2].

Щоб майбутні правоохоронці стали більш компетентними вивчаючи курс «Українська мова за професійним спілкуванням», «Мова ділових паперів» вбачається за необхідне вирішити такі завдання:

- дати майбутнім правоохоронцям таку кількість знань, що стала б основою для вироблення наукового світогляду, а також мовленнєвих умінь і навичок;

- навчити користуватися багатством мовних засобів, сприяючи постійному поповненню їхнього словникового запасу, розвитку й урізноманітненню граматичної будови мовлення;

- удосконалити навички й уміння майбутніх правоохоронців у використанні юридичної термінології у фаховому мовленні, забезпечуючи високий рівень мовної культури [3].

Майбутні поліцейські, що засвоїли матеріал у повному обсязі, правильно та професійно застосували отримані знання на практиці, проявили всю свою компетентність можуть бути направлені до поліції комунікації або поліції діалогу – такі підрозділи активно працюють в Україні з осені 2017 року. Їхнє завдання – «зупиняти агресивних громадян не силою, а словом», як пояснюють у Національній поліції. Такі поліцейські намагаються попередити будь-які конфліктні ситуації, роз'яснюють дії поліції та зупиняють агресивних громадян не силовими методами, а словом [4].

Володіти українською мовою – завдання кожного свідомого громадянина нашої країни, а особливо майбутнього працівника правоохоронних органів, як того, хто захищає права та свободи громадян, того, хто є гарантом законності в державі. Майбутній працівник правоохоронних органів повинен вміти розпізнавати необхідну інформацію під час проведення різноманітних слідчих дій, проявляти адекватну поведінку у типових професійних ситуаціях, вміти вести телефонні розмови, вести монолог, підтримувати діалог, адекватно реагувати на висловлювання партнерів, продукувати професійну кореспонденцію, грамотно оформлювати тексти фахового спрямування.

Бібліографічні посилання:

1. До питання мовленнєвої культури працівників правоохоронних органів [url:http://www.inforum.in.ua/conferences/12/7/37](http://www.inforum.in.ua/conferences/12/7/37).
2. Мовна культура та проблеми виховання майбутніх правників (за матеріалами ЗМІ) [URL:http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1478](http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1478).
3. Мовна підготовка студентів-юристів [url:http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/3_2009/32.pdf](http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/3_2009/32.pdf)
4. В Україні діє поліція комунікації URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/29059408.html>

Кобзєва В. М.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Макарова Т. М.

кандидат філологічних наук, доцент,

(Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг).

УДК 378.1.147

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті подаються шляхи організації дослідницької роботи студентів, котрі повинні сформувавши його мовну компетентність та пропонуються етапи, які забезпечать системність, цілісність та потребу майбутніх фахівців у розширенні творчих здібностей, розвитку самостійного мислення та здатності до логічного пошуку й апробації власних наукових положень.

Ключові слова: дослідницька робота, мовна компетентність, комунікативні якості, науковість.

Постановка проблеми. Розвиток наукового мислення студентів, формування умінь і навичок самостійного пошуку інформації, її обробки та аналізу набуває нині нового значення, адже сучасні інформаційні можливості доступу до бібліографічних джерел розкривають перед дослідником необмежене коло фактичного матеріалу для здійснення вагомих наукових досліджень розробки проектів відповідно до потреб студентів та інтересів наукових шкіл, в яких вони працюють.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Заболотний вважає, що задля формування пошуково-дослідницьких здібностей варто запроваджувати «дидактичні методи пошукового спрямування, серед яких особливого значення набувають інформаційно-проблемний виклад, проблемно-пошуковий та дослідницький методи» [1, с. 28]. Важливою складовою організації навчально-дослідної роботи студентів, котра б забезпечила формування пізнавальної активності є залучення їх до самостійних пошуків та досліджень, які на сьогодні, на думку В. Нагаєва, є «одним із найперспективніших спрямувань освітньої діяльності» [4, с. 206]. А. Нізовцев та М. Печенюк вказують на суттєву проблему у формуванні науково-дослідницьких умінь студентів – це відсутність розробленої

методики, яка б враховувала «діагностування, моніторинг досягнень та мотивацію з метою залучення до прогнозування і проектування дослідницької діяльності, складання розгорнутого резюме випускника» [5, с. 50] та необхідність забезпечення чіткої організації роботи, котра б сприяла «поглибленому засвоєнню студентами спеціальних дисциплін» [6, с. 276].

Наголошують науковці й на критеріях та рівнях формування дослідницької культури студентів, зокрема до основних із них вони відносять – «когнітивний», «мотиваційно-ціннісний», «технологічний» [3, с. 30, 31], а для виявлення рівня їх сформованості пропонують застосовувати такі методи, як: «анкетування, тестування, бесіди, спостереження, експертна оцінка та аналіз виконаних дослідницьких робіт» [3, с. 33]. А С. Золотухіна та Г. Корнюш ефективність дослідницької роботи вбачають у реалізації певних вимог: «спрямованість на пошук нових рішень», «інтерес до нових ідей і підходів», «потреба в безперервному та якісному оновленні», «цілеспрямованість та наявність чітких перспектив» [2, с. 20], які вони висувають як до «викладача-дослідника», так і до «студента-дослідника», адже вважають їх актуальними й видозмінними щодо змісту та потреб часу.

Формування цілей статті. Мета статті – представлення результатів впровадження шляхів формування дослідницької роботи як одного із факторів розвитку мовної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найважливіших завдань розвитку професійного мовлення є формування власного лексичного запасу, котрий би в майбутньому реалізовувався в комунікативному процесі. Це може бути система вправ спрямованих на укладання словника професійної лексики, робота з довідниками з метою з'ясування семантики нових термінів та понять. Важливим складовим розвитку дослідницької роботи студентів є вміння опрацьовувати бібліографічні джерела, аналізувати періодичні видання, посібники, монографії, підручники, автореферати, дисертації.

Другий етап передбачає впровадження системи вправ, які б розвивали грамотність студента, а також містили в собі елементи пошуку та логічного дослідження результатів. Адже саме рівень мовної компетентності буде визначати в подальшому вміння студента чітко та доцільно, аргументовано доводити свої думки, обґрунтовувати їх опрацьованим фактичним матеріалом та розробляти власні концепції, або ж апробувати наукові гіпотези та в доступній формі викладати це на папері.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Таким чином, застосування дослідницького методу роботи зі студентами повинне змінити тактику виконання вправ, сприяти зростанню гнучкості мислення, що дасть змогу швидше апробувати досліджуване положення та переорієнтовуватися від однієї до іншої позиції під час виконання завдань. У студентів повинна сформуватися наполегливість у подоланні труднощів, а також збільшення інтересу до рідної мови.

Kobzeva Veronika Mykolayivna «RESEARCH WORK AS ONE OF THE WAYS OF DEVELOPMENT OF LINGUISTIC COMPETENCE OF STUDENTS»

The article presents ways of organizing the research work of students, which should form his linguistic competence, and offer the stages that will ensure the systemicity, integrity and the need for future specialists in expanding creative abilities, developing independent thinking and the ability to logically search and test their own scientific provisions.

Keywords: research work, linguistic competence, communicative qualities, scientific.

Бібліографічні посилання:

1. Заболотний О. Формування пошуково-дослідницьких здібностей учнів на уроках української мови / Олександр Заболотний // Українська мова і література в школі. – 2003. – №2. – С.28-30.
2. Золотухіна С.Т. Вимоги до суб'єктів науково-дослідницької роботи у вищій школі / С.Т. Золотухіна, Г.В. Корнюш // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Вип. XLVII / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ: СДПУ, 2009. – С. 18-24.
3. Луценко І. Критерії та рівні сформованості дослідницької культури у студентів ВНЗ / І. Луценко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Вип. XLIX / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ : СДПУ, 2009. – С. 28-33.
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / Віктор Михайлович Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури. – 2007. – 232 с.
5. Нізовцев А. Формування дослідницьких умінь студентів / А. Нізовцев // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Вип. XLIX / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. – Слов'янськ : СДПУ, 2009. – С. 42-51.
6. Печенюк М.А. Структура науково-дослідницької роботи студентів мистецьких спеціальностей / М.А. Печенюк // зб. наук. праць “Педагогічна освіта: теорія і практика”. – Випуск 1. – Кам'янець-Подільський : ПП “Медобори-2006”, 2009. – С. 275-279.

Кривуля А. Д.
здобувач вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЮРИДИЧНА ЛІНГВІСТИКА В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Швидкий темп розвитку мовознавчих дисциплін у гуманітарній галузі знання призводить до утворення нових наукових напрямів. Саме такою є юридична лінгвістика. Застосування методологічного інструментарію різних дисциплін, юриспруденції та мовознавства, призвела до потребою здійснювати комплексне дослідження закону, влади в їх взаємозв'язку з мовою, культурою, соціумом. Актуальним є аналіз напрямків та перспектив розвитку юридичної лінгвістики.

У сучасних умовах побудови нашої держави зміни в галузі суспільного, політичного й економічного устрою безпосередньо базуються на національно-правових засадах, тому природним є процес перегляду та становлення законодавчої бази України, прийняття нових документів, що

регламентують відповідні сфери діяльності, утверджують норми поведінки членів суспільства й забезпечують виконання громадянами обов'язкових державних правових норм та приписів.

Юридичною лінгвістикою вважають міждисциплінарну галузь знань про взаємозв'язок мови і права, мовні засоби вираження прав, понять і категорій, а також мовностилістичні ресурси у сфері права та комунікації [5].

Мова і право дуже тісно пов'язані між собою, а завдання юрислінгвістики – зробити так, щоб у випадку їхньої взаємодії не виникало непорозуміння.

Юрислінгвістика розглядається не тільки як галузь мовознавства або юриспруденції, а й окрема наука, що виконує власні завдання, має арсенал понять, методів, прийомів аналізу, розробляє термінологічний апарат.

В Україні перші дослідження проводилися в напрямку дослідження правових проблем мови та мовних проблем права (В. М. Демченко, І. Б. Іванова С. П. Кравченко, В. О. Навроцький, Ю. Ф. Прадід, Я. Радецька, З. О. Тростюк, Л. М. Пелепейченко, В. В. Посмітна). Сьогодні проблематика праць з юридичної лінгвістики розширилася: досліджуються природа, функції та специфіка мови права, жанрово-стилістичні різновиди мови законотворчості та судочинства. У центрі уваги й історія мови юриспруденції, а саме: термінологія, лексикографія, текстологія та стилістика.

Важливість цієї науки, її актуальність підтверджує те, що у 2001 в Алтайському державному університеті та на філологічному факультеті МДУ була створена окрема спеціальність “Лінгвокриміналістика” [6].

Набуває розвитку порівняльне юридичне мовознавство та судова лінгвістика. До настанов цієї мовознавчої галузі зараховують розробку правил вживання мовних ресурсів в юриспруденції та законотворчості, оптимізацію використання мовних одиниць відповідно до ситуації та професійно-комунікативних потреб. Це все створює сучасним юристам комфортні умови праці, робить діяльність правників більш ефективною та менш затратною. Юридична лінгвістика сконцентрована на дослідженні проблем, які виникають у лінгвоправовому просторі, а саме: лінгвістична експертиза юридичних документів, рекомендації з розробки текстів законів та інших нормативно-правових актів, проведення досліджень у сфері юридичного перекладу, криміналістичні дослідження для визначення мовної стратегії й тактики.

Однією з проблем юридичної лінгвістики є питання інтерпретації текстів законів. Проблему розрізнення юридичної та законодавчої техніки розглядають О. С. Александров, В. М. Баранов, Н. Д. Голєв. Зацікавлюють дослідників питання взаємодії риторики та права. Юридична техніка ґрунтується на мистецтві читання та тлумачення текстів закону. Законодавча техніка виявляється в манері написання законів. Сьогодні юридична лінгвістика сконцентрована на проблемі лінгвістичної експертизи, особливо щодо використання комунікативних та функціональних підходів у здійсненні юридичної експертизи. Наприклад, аналіз провокаційних листівок, що є

доказами у справі про розпалювання міжнаціональної ворожнечі, допомагає виділити комунікативну мету та комунікативну перспективу. Такий аналіз допомагає виокремити провокаційну комунікативну стратегію, усе інше виявляється фальшивим. Такий комунікативний підхід є важливим для криміналістики, де текст є не тільки об'єктивною лінгвістичною даністю, але й має комунікативні характеристики «автор»–«аудиторія», «автор»–«читач», комунікативна стратегія і тактики, мета та перспектива тексту, особливості мовленнєвої ситуації.

Юридична лінгвістика знаходиться на межі двох наук – лінгвістики та юриспруденції. Поява низки наукових питань, що співвіднесені з різними галузями знання, породжують утворення комплексних наукових дисциплін, серед яких і є юрислінгвістика. Ця наукова дисципліна формується й розвивається з урахуванням досягнень лінгвістики та юриспруденції, підтвердивши положення про зв'язок мови і суспільства. Сьогодні юрислінгвістика ще не отримала статусу окремої науки й поки сприймається лінгвістами як дослідження на стику мови та права [1].

Юрислінгвістика торкається багатьох непростих багатопланових проблем. Для їх вирішення потрібні одночасно як юридична, так і лінгвістична компетенції, глибоке теоретичне осмислення і практична розробка. Виходячи з цього можна сказати, що стан юридичної лінгвістики як науки знаходиться на стадії активного наукового дослідження мови права у всьому світі [2].

До проблемних аспектів юридичної лінгвістики належить і процес інтерпретації текстів законів. Потрібно розрізняти юридичну та законодавчу техніки. Цій проблематиці приділяли багато уваги російські вчені А. М. Баранова, О. С. Александрова, М. Д. Голева. Якщо для юридичної техніки потрібне правильне прочитання (тлумачення) текстів закону, то для законодавчої – написання або створення текстів законодавчих документів [4].

Серед численних напрямів розвитку юридичної лінгвістики особливе місце займає проблематика, пов'язана з дослідженням якості судової промови, тобто виступами прокурора, судді, адвоката. Досліджуються шляхи взаємодії законів загальної та галузевої риторики, ефективні методики в галузі судової експертизи і криміналістики, а також правила ведення судового розгляду, законотворчість і співвіднесеність на рівні мовної комунікації таких категорій, як влада та істина. Судова комунікація з позицій юрислінгвістики є взаємодією влади, моралі та істини [4].

Що стосується предмета цієї науки, то ним є вивчення ролі та функцій мови і мовлення в юрисдикційному процесі як у синхронному, так і в діахронному планах.

Об'єктом юрислінгвістики є взаємодія мови та закону, юридичний аспект мови. Дослідники відзначають, що юрислінгвістика вивчає відношення мови до закону. Натомість, лінгвоюрисдика, як окрема галузь, вивчає відношення закону до мови (мовні аспекти права).

На нашу думку, проблема розвитку науки юридичної лінгвістики є актуальною. У різних правових професіях фахівці неодноразово

зустрічаються з різними юридичними термінами та поняттями. Для повного розуміння змісту різних ділових документів необхідно володіти певним запасом саме юридичних термінів. Це надає справжньому професіоналу впевненості у виконанні своєї роботи і підвищує його авторитет серед колег та клієнтів.

Актуальність подальших наукових пошуків зумовлена необхідністю, по-перше, узагальнення напрацювань українських і зарубіжних учених на теренах дослідження проблем, що перебувають на стику права і лінгвістики, по-друге, обґрунтування статусу юридичної лінгвістики як окремої науки, співвідношення об'єкта і предмета юридичної лінгвістики, виділення, уточнення й деталізації основних напрямів наукового пошуку, по-третє, обґрунтування статусу юридичної лінгвістики як окремої навчальної дисципліни і наукової спеціальності, по-четверте, ефективного використання лінгвістичних знань у правотворчій, правозастосовній практиці й судочинстві.

Бібліографічні посилання:

1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://sociolinguistics.lnu.edu.ua/ua/issues/05/03.pdf>
2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ua-referat.com>
3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://movoznavstvo.org.ua/index.php?option=comattachments&task=download&id=172>
4. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://sociolinguistics.lnu.edu.ua/ua/issues/05/03.pdf>
5. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://leksika.com.ua/19390514/legal/yuridichna_lingvistika
6. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7642/1/Khodakovska_149-150.pdf
7. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://pravoznavec.com.ua/period/article/36212/%DE>

Кузема І. О., Плєскачова В. С.,
здобувачі вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Діса О. В.
кандидат психологічних наук, доцент,
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ДІТЕЙ

Сучасне століття характеризується глобальною комп'ютеризацією всіх сфер нашого життя. Ці технології настільки засіли в нашій повсякденності, що ми навіть не уявляємо свого існування без гаджетів.

Наразі стоїть актуальне питання щодо впливу комп'ютерних технологій на дітей та підлітків. Комп'ютери - це не тільки як засіб комунікації, за допомогою якого можна спілкуватися та отримувати інформацію, їх використання набуло виховного значення. Сьогодні гаджети є

практично в кожній сім'ї. Вони є невід'ємною частиною нашого буденного життя. Але батьки дуже насторожливо відносяться до цього, навіть тривожно, бо вважають, що у дитини може виникати залежність та змінюватись психологічний стан [1].

З точки зору психологів, чим раніше дитина познайомиться з компютером, тим меншим буде психологічний бар'єр між нею і машиною, оскільки в дитини практично немає страху перед технікою.

Частіше знайомство дітей з комп'ютером починається з комп'ютерних ігор, ретельно підібраних з урахуванням віку й навчальної спрямованості. Комп'ютерні ігри можуть виконувати таку важливу функцію як навчальна. Вони створені таким чином, що дитина може собі уявити конкретну ситуацію. У такий спосіб у дитини розвиваються розумові здібності та різні мисленнєві операції [3].

Під час комп'ютерних занять у дітей поліпшуються пам'ять і увага. Комп'ютерні ігри вчать дітей переборювати труднощі, контролювати виконання дій, оцінювати результати. Завдяки комп'ютеру стає ефективним навчання цілеспрямованості, плануванню, контролю і оцінки результатів самостійної діяльності дитини [4].

Таким чином, комп'ютер допомагає розвинути не тільки інтелектуальні здібності дитини, але й виховати вольові якості, такі як самостійність, зібраність, зосередженість, збагачуючи тим самим його ставлення до навколишнього світу. Однак, крім ігор, діти, намагаються на комп'ютері ще й працювати: вони друкують, малюють, намагаються користуватися різними пристроями та програмами. Ідея виховання нового покоління завдяки новітнім технологіям готує їх до роботи з інтернет-простором. А це є важливою перспективою як для розвитку суспільства в цілому, так і для самого покоління [4].

Разом з позитивними результатами, існують психологічні небезпеки, пов'язані з тривалим та безконтрольним використанням комп'ютера. Іноді для дитини комп'ютерні ігри стають справжнісінькою хворобою. Дитину захоплює барвистий світ гри, суперники, перемоги і поразки, а найчастіше ігри несуть агресивні тенденції. Граючи в такі ігри, дитина порівнює себе з персонажем і стає агресивною. Тоді у дитини формується думка про те, що якщо у віртуальному світі це можна робити, то і у реальному це є звичайно допустимим явищем.

Є ще одна небезпека у користуванні комп'ютером – зіпсування зору у дитини. Під час роботи з комп'ютером шкідливим є електромагнітне випромінювання та статична електрика. Через те, що діти не можуть розрахувати потрібний час для роботи з технічним приладом, все частіше вони скаржаться на поганий зір та самопочуття.

З популяризацією комп'ютера частота захворювання короткозорістю серед дітей збільшилася з 12% до 55%.

Тривале сидіння за комп'ютером в одній позі формує застійні явища і малорухливість. Діти, які занадто захоплені комп'ютером починають відставати у фізичному розвитку, набувають сутулості, запалення та зайві

кілограми. Медичні працівники рекомендують обмежити роботу з комп'ютером. Для дітей менше 3 років – повністю, а для школярів – не більше години на добу.

Слід зазначити ще один негативний вплив на дитину – це поглинаюче спілкування у мережі інтернет, такі як Інстаграм, вКонтакті та інші. Вона може втрачати навички живої розмови. Дитині стає складно порозумітися наживо, познайомитися з людиною, задати запитання у громадському транспорті. У подальшому у дитини можуть з'являтися труднощі у спілкуванні, погіршуються відносини у родині, з ровесниками.

Можна виділити як позитивні так і негативні сторони впливу комп'ютерних технологій та ігор на формування сучасної дитини.

Серед позитивних наслідків є: самонавчання, формування власної поведінки, формування ділової мотивації, розвиток інтелекту, вміння прогнозувати, абстрактне мислення, організованість, швидке опанування інформації, стратегічне мислення, вміння планувати, покращення концентрації уваги, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі [2].

Негативними наслідками є: залежність від комп'ютера, вплив на психічний стан, відсутність ініціативи, несамостійність, віртуальне життя, проблема морального розвитку, порушення мовлення, стереотипність мислення, зорові порушення, ситуативність поведінки, електромагнітне випромінювання, виникнення стресових ситуацій у разі втрати інформації [2].

Більшість людей схиляються до думки, що технології створюють нові проблеми виховання дитини та збереження її здоров'я. Але є і багато позитивних аспектів щодо даного питання, які треба також враховувати у процесі виховання дитини. На наш погляд, у першу чергу батьки повинні контролювати використання дитиною комп'ютеру, встановлювати час перебування за монітором, а також безпосередньо ціль знаходження за ним. Також треба спілкуватися з дитиною, щоб вона не почувала себе самотньою і не шукала собі в Інтернеті заміну соціуму.

Бібліографічні посилання:

1. Афанасьєва К. В. Вплив комп'ютеризації на соціалізацію дітей / К.В. Афанасьєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=586206>
2. Бондаровська В.М. Діти та нові інформаційні технології : позитивні та негативні наслідки нової культури людського життя / В.М. Бондаровська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vydavnytstvo.plastscouting.org/vor/arkhiv/146/7.html>
3. Психологічний вплив комп'ютера на людину [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://ua-referat.com/83>
4. Майорова-Щеглова С.Н. Новітні інформаційні технології і молоде покоління: ні моральній паніці! // Інтелігенція в світі сучасних комунікацій. 36. статей. Під загальною редакцією Ж.Т.Тощенко. М.: РДГУ, 2009. - С.254-259.

Мармута О. О.
здобувач вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ СЕРЕД ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

В період демократичного розвитку українського суспільства особлива увага повинна приділятися проблемі підвищення та удосконалення професійної культури працівників Національної поліції України, зокрема особливу увагу необхідно приділити формуванню комунікативної культури правоохоронців. Саме вона впливає на характер вирішення багатьох соціально-правових проблем у повсякденній діяльності поліцейського, яка є край необхідною для налагодження необхідних зв'язків з різними верствами населення, адже під час службової діяльності поліцейські стикаються не лише з правопорушниками, але й взаємодіють із широким колом людей, яких стосується злочин (потерпілі, свідки, різні посадові особи тощо).

Нове розуміння і сприйняття моральної відповідальності, відповідних моральних норм і правил виникає у зв'язку зі становленням і розвитком класичного полісного державного ладу, з появою античної етики, яка сформувалася як філософське вчення про доброчесність.

У сучасних дослідженнях пропонуються різні визначення комунікативної компетенції: в одних – це рівень сформованості міжособистісного досвіду, який у свою чергу необхідний кожному поліцейському, щоб у межах власних професійно набутих здібностей та свого соціального статусу, успішно виконувати свої обов'язки покладені на нього державою.

Ефективність професійної діяльності поліцейських повною мірою залежить від сформованості умінь діалогічної взаємодії, адже робота в Національній поліції безпосередньо пов'язана зі спілкуванням з людьми, включенням їх до різноманітних соціальних груп. Основне завдання комунікативного спілкування полягає в продуктивному співробітництві, умінні вислухати довід в процесі діалогічної взаємодії.

Особливо актуальною є дана проблема для поліцейських, адже їх професійна діяльність в більшій мірі знаходиться під контролем суспільства і держави. Комунікація має велике значення в діяльності кожного поліцейського, та яке характеризується орієнтацією суб'єкта на суспільно значуще як на моральну цінність, передбачає розуміння ним цілей і очікуваних наслідків поведінки, включає моральну оцінку взаємозв'язку між метою, установкою, засобами і мотивами.

Особистість кожного робітника поліції складалася за певних умов, кожному притаманний особливий спосіб мислення та система стосунків, у

кожного є своя точка зору на різні питання - все це дозволяє послідовно та ефективно розв'язати складні професійні завдання психологічного та міжособистісного характеру [1].

У вітчизняній науці вивчення комунікативної культури, яка є необхідною складовою професіоналізму працівників поліції, залишається на початковому рівні.

Державна влада, враховуючи реформування Національної поліції України, приділяє значну увагу удосконаленню професійних якостей поліцейських, які, в свою чергу, можуть надати можливість: адаптувати діяльність його органу чи структурного підрозділу до сучасних економічних, політичних та соціальних умов і вимог; поєднувати знання фундаментальних питань теорії з практикою, володіти сучасною, методологією обґрунтування управлінських рішень з урахуванням загальнолюдських цінностей, інтересів особи і суспільства та держави; уміло користуватися досягненнями інформаційних технологій.

Всі ці вимоги, перш за все, покликані активно застосовувати набутий практичний досвід для підвищення ефективності роботи органів внутрішніх справ, налагодити співпрацю поліції з населенням на основі взаємодовіри, взаєморозуміння (осмислення, оцінка інтересів і цілей одне одного, прийняття їх як своїх) та взаємодії (процес обміну видами діяльності; буває одноразовий та постійний). Взаємовідносини поліції та населення можуть впливати на рівень ефективності діяльності поліцейських по охороні громадського порядку, профілактиці і попередженню злочинів, боротьбі зі злочинністю в цілому [2].

Сьогодні стає очевидним те, що підготовка працівників поліції вимагає від них не тільки глибоких творчих знань і певних практичних навичок у вирішенні різних завдань і ситуацій, а й уміння спілкуватися з пересічними громадянами, які звертаються до поліцейського як до представника органу влади.

Специфіка комунікативної компетенції полягає у тому, що він має не тільки моральне значення, а й правове закріплення, що регламентується наказами, статутами, інструкціями та іншими нормативними актами. Це зумовлюється насамперед тим, що поліцейські виконують важливу соціальну функцію.

Комунікативна компетенція вимагає від правоохоронця бути: комунікабельним (здатним легко знаходити контакт з людьми), емпатичним (здатним до співпереживання), рефлексивним (здатним зрозуміти іншу людину) і красномовним (здатним впливати словом) [2].

Правоохоронець повинен мати цілу низку знань та вмінь, які допоможуть йому: адаптувати діяльність його структурного підрозділу до сучасних економічних, політичних та соціальних умов і вимог; поєднати теоретичні знання з практикою, володіти сучасними методами обґрунтування управлінських рішень з урахуванням загальнолюдських цінностей, інтересів особи і суспільства та держави; уміло користуватися досягненнями інформаційних технологій [2].

Володіння поліцейським професійною компетенцією щодо міжкультурної комунікації передбачає вміння здійснювати професійну діяльність в іншомовному середовищі, адекватно співпрацювати з представниками інших культур, бути толерантним до інших професійних цінностей, знаходити компроміси у різних ситуаціях.

Належне освоєння комунікативних навичок поліцейським під час спілкування з населенням, дає змогу отримати необхідну для розкриття злочину інформацію, яка є передумовою запобігання та виявлення суспільно-небезпечних протиправних діянь, і може призвести особу до розчарування та звільнення з роботи.

Таким чином, можна довести, що кардинальні зміни, які на сьогодні відбуваються у нашій державі через проведення реформ, зумовили нові підходи до формування та реалізації концептуальних засад та методів комунікативної підготовки поліцейського, які потребують розвиненої саморегуляції психічних станів та поведінки в цілому у різних ситуаціях пов'язаних із професійною діяльністю, так як у повсякденному житті і при виконанні службових обов'язків співробітник, з огляду на значимість для нього певних ситуацій, зазнає тих чи інших переживань. За результатами психологічних досліджень щодо практичних навичок поліцейських, суттєвою проблемою працівників поліції є невпевненість у своїх силах, невміння та нездатність контролювати свою поведінку та емоційний стан, низька самооцінка, пригніченість, незрозуміла сором'язливість, яка заважає поліцейському знайти підхід до громадян, пасивність яка у свою чергу виражається у відсутності прагнення до досягнення успіхів у професійній діяльності. Всі ці чинники мають негативний вплив на діяльність кожного працівника Національної поліції України. Уміння в процесі спілкування розуміти потреби окремої особистості й громадян є запорукою зміцнення життєдіяльності нового демократичного українського суспільства на засадах традиційних цінностей.

Бібліографічні посилання:

1. Актуальні проблеми соціально-гуманітарної та правничої підготовки майбутніх фахівців: збірник матеріалів науково-практичної конференції (28 квітня 2011 року). – Кривий Ріг: КФ ДДУВС, 2011. – с. 134-137
2. Крашеніннікова Т.В. Комунікативна компетенція правника Національної поліції: Навчальний посібник.- Дніпро: Адверта, 2017.-104 с.

Мельник Ю. С.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Нагорна Ю. А.,
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Не звертаючи уваги на те, що на сьогодні світі є тисячі різноманітних мов, однією із найпріоритетних для вивчення є – англійська. Володіння та правильне користування англійською мовою може суттєво поліпшити життя кожного з нас. Тому, що англійська мова признана міжнародною мовою і може допомогти вам, як на роботі, так і на відпочинку. Тому, переклад українських термінів на англійську мову вимагає знання конкретної галузі, щодо якої застосовується переклад. При перекладі юридичної літератури з української мови на англійську глобальне значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. При цьому, особливі проблеми виникають при вивченні юридичної термінології, оскільки юриспруденція оперує складними та специфічними поняттями, які виділяються відповідною спеціальною термінологією, виділяються смисловою однозначністю, функціональною стійкістю і поділяються на галузеві, міжгалузеві та загальноправові юридичні терміни. Зміна спеціальних термінів на описові вислови може в результаті призвести до невизначеності і неточності формулювань, також до втрати чіткості вираження думки законодавця (до самого формулювання певного закону) [1, с. 41].

Під час перекладу юридичної термінології на заняттях з англійської мови використовують такі способи, як описовість, транскрипція-транслітерація, застосування англіцизмів, описовий метод у поєднанні з транслітерацією, латинська еквівалентність, вибір еквівалента [1, с. 22]. До описового перекладу існують такі вимоги: 1) переклад має точно викласти основний зміст позначеного поняття, 2) описання не може бути дуже докладним, 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною. Щодо застосування описового перекладу треба дотримуватися того, щоб словосполучення в мові перекладу точно і повно віддзеркалювало всі ознаки поняття, позначеного словом оригіналу. Для того, щоб правильно застосувати такий прийом перекладу, необхідно добре розумітися у предметній сфері тексту, що перекладається, для того щоб адекватно розкрити зміст позначеного неологізмом поняття.

Транскрипції характерні і для лексичних термінів латинського походження. Щодо англіцизмів, то вони дуже часто зустрічаються в сучасному праві як результат корпоративного права Великобританії.

Описовий переклад у поєднанні з транслітерацією гарантує чітке розуміння або множинність значень лексичних термінів, наприклад, *defamation* – дифамація, тобто розголошення неправдивої інформації, те, що порочить іншу особу; *delinquency* – (1) делінквентність, (2) акт делінквентної поведінки, (3) невиконання обов'язків, (4) порушення, (5) правопорушення, (6) заборгованість [1, с. 169].

Еквівалентність при перекладі у багатьох визначається мікротекстом: «повертати» у значенні «віддавати» – *to give back, to return*; «віддавати борг» – *to redeem, to refund, to reimburse*; «віддавати гроші» – *to pay back, to repay*; «повертати свободу» – *to regain freedom*; «повертати справу до попереднього юридичного статусу» – *to revert a case*. На таких прикладах можна побачити проблему полісемії (багатозначності) і поліеквівалентності слова у професійній мові. Вибір варіанта перекладу зумовлюється контекстом. На прикладі лексичних термінів «співучасть» та «санкція» існують такі варіанти перекладу, як: «процесуальна співучасть» – *joinder of the parties*; «співучасть у злочині» – *accompliceship*; «санкція» у значенні «дозвіл» – *approval, assent, authorization, sanction*; «санкція» у значенні «штраф» – *penalty, penal measure, sanction*. Звідси випливає, що вибір еквівалента – це завдання викладача англійської мови як перекладача на заняттях вивчення юридичної термінології [2].

Можна зробити висновок, що при перекладі юридичних термінів на заняттях з англійської мови слід дотримуватись виконання комплексного підходу. Звідси випливає низка комунікативних лінгвістичних компетенцій, при яких конкретна увага приділяється навичкам правильно обирати значення спеціальних термінів. Беручи до уваги певні відмінності в англійській та українській мовних традиціях, досягнення комунікативної та навчальної мети перекладу термінів юридичного дискурсу на заняттях англійської мови відбудеться за рахунок коректного використання варіацій способів перекладу, що закладені в основі двомовності. Але ж одним з головних завдань є вироблення професійних компетенцій через освоєння юридичною термінологією англійською мовою, що є доволі складним і багатостороннім процесом. Піднесення матеріалу, зокрема перекладу та визначення лексичних значень системи права, буде забезпечувати більш глибоке, осмислене і творче вивчення англійської юридичної термінології.

Бібліографічні посилання:

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури – 2002 р.
2. Oxford Dictionary of Law. Fifth Edition. Oxford University Press. 551 p.

Москаленко О. Я.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Головіна О. В.
кандидат історичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВПЛИВ МЕДІА НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Із розвитком суспільства, плином часу та поширенням технологій відбувся перехід до суспільств, які визначаються як інформаційні. В інформаційному суспільстві основним ресурсом та джерелом прибутку є не так матеріальні засоби виробництва, а інформація. Важливим чинником впливу інформації стає також швидкість її поширення – можливості швидкого розповсюдження інформації стає фактором впливу у так званому постінформаційному суспільстві.

Інформація – у загальноживаному значенні – це сукупність відомостей (даних), які сприймають із навколишнього середовища (вхідна інформація), видають у навколишнє середовище (вихідна інформація) або зберігають всередині певної системи.

Стаття 1 Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. дає наступне визначення інформації: «Під інформацією цей Закон розуміє документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.» Визначення інформації, вміщене у Цивільному кодексі України від 16 січня 2003 р., майже ідентичне визначенню із Закону: «Інформацією є документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі» (частина 1 статті 200 ЦКУ).

Умовно інформацію можна представити як природний інформаційний простір, який відбиває фізичні предмети й об'єкти матеріального світу та штучний інформаційний простір, створений людиною. До штучного простору також відноситься інформація, виробництво та споживання якої реалізується завдяки засобам масової комунікації. Більшу частину інформації сучасна людина отримує не так від навколишнього матеріального світу, як опосередковано, у процесі інформаційного обміну під час комунікації: через знакові (переважно мова) та технічні (пристрої, що транслюють, презентують інформацію) засоби. У виробництві медіапродукції здійснюється психологічний (інформаційно-психологічний) медіавплив на особистість. Результатом такого медіавпливу є зворотна психологічна реакція медіаспоживача: інтелектуальна, емоційна, поведінкова. Іншими словами, медіавплив, опосередкований спеціальними технологіями, обумовлює результат у вигляді очікуваних психологічних реакцій, ефективний кінцевий психологічний результат із боку аудиторії.

Для здійснення впливів на свідомість використовують чимало методів, які базуються на дослідженнях соціальної психології. Багато з цих методів базуються на логічних помилках, оскільки пропагандисти використовують аргументи, які хоча деколи переконливі, але не завжди достовірні. Виявлення цих повідомлень є обов'язковою передумовою для вивчення методів, якими ці повідомлення розповсюджуються. Приведемо та розтлумачимо декілька видів маніпуляції:

1) Перехід на особистості – прийом полягає в тому, щоб атакувати опонента, а не його аргументи, тобто «переходити на особистості». Це метод ще називають отруєння джерела.

2) Багатократне повторення – цей метод впливу на аудиторію полягає у невтомну повторенні ідеї. Ідея, особливо простий слоган, який повторюється достатню кількість разів, може сприйнятися як правда. Цей підхід діє, коли кількість медійних джерел обмежена або контролюється пропагандистом.

3) Апелювання до авторитету – спосіб використання публічних висловлень відомих або шанованих людей на користь або проти позиції, ідеї аргументу або порядку дій. Інакше називається спосіб підтвердження.

4) Апелювання до страху. Особа, що використовує цей аргумент, намагається отримати підтримку своїм ідеям/поглядам, граючи на наявних страхах та упередженнях аудиторії, наприклад, Йозеф Гебельс використовував працю Теодора Кауфмана *«Німеччина повинна зникнути!»* щоб заявляти, ніби Союзники прагнуть знищити німецький народ.

5) Використання упереджень – використання вагомих або емоційних термінів, щоб надати вагомості або моральної доброчинності, аби тільки повірили висловленому. Використовується для фанатичного чи обманного способу.

6) Апеляція до народу – прийом, що полягає у отриманні підтримки певному висновку/твердженню з боку більшості стимулюванням почуттів та ентузіазму мас.

7) Дезінформування – створення або видалення інформації з публічних документів з метою створення неправильного документування події або дій особи чи організації, включаючи повну фальсифікацію фотографій, кінокартин, трансляцій та звукозаписів, подібно до друкованих документів.

8) Ейфорія - використовується подія, яка викликає ейфорію чи щастя або використовується відповідна подія для підняття бойового духу. Ейфорію можуть створювати оголошенням вихідного, роблячи доступними предмети розкоші, або проводячи парад з парадними оркестрами та патріотичними посланнями.

Усі вищезгадані технології розраховані на глибоке проникнення інформації у сферу свідомості людини через її осмислення, але найчастіше — через неусвідомлені психічні процеси, що передбачає очікувану з боку виробника інтелектуальну, емоційну, поведінкову реакцію споживача медіапродукції — медіа результативність. Існують також багато інших методів, які впливають на думку людей, ми привели найпоширеніші з них у сучасному суспільстві. Приведені вище методи часто використовують

держави із недемократичними режимами (тоталітарні, авторитарні), але їх використання також спостерігається і в демократичних – правлячі кола, політична та економічна еліта, застосовують метод “нав’їювання” певних поглядів, тобто думок які є вигідними у певний час. Отже, можна зробити висновок, що існує багато методів впливу на свідомість, тож особливої актуальності набувають навички відповідного аналізу та сприйняття інформації, здатність свідомо та самостійно міркувати над отриманою інформацією, ставити запитання, шукати аргументи, знаходити незалежні та самобутні рішення поставлених завдань – що є нагальною потребою на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Бібліографічні посилання:

1. Про інформацію: закон України від від 02.10.92 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. - N 48. - С.650. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12/ed20110106>
2. Головенко Роман. Інформація як правова категорія – Інститут масової інформації. - 26.04.2007. – Режим доступу : <https://imi.org.ua/advice/informatsiya-yak-pravova-kategoriya/>
3. Пропаганда як інформаційно-психологічний складник політичних процесів: Моногр. / Л. Є. Леонтєва; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – К.; Л., 2004. – 298 с.

Ніколенко Я. О.

здобувач вищої освіти І курсу

Науковий керівник – Мірошніченко Л. В.

кандидат філологічних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

РОЗВИТОК МОВИ ЯК ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ НАЦІЇ

Дослідження мови в якості чинника формування і розвитку духовності особистості належить до актуальних проблем сучасного українського державотворення, розвитку культури, освіти і виховання нації загалом. На нашу думку, молоде покоління втратило пріоритети між духовним та матеріальним, а рідна мова є одним з таких основних аспектів. Досить велика кількість молоді спілкується іноземними мовами, особливо на побутовому рівні. Такий факт позначається на свідомості та самосвідомості людини, на її духовності. То ж відродження української мови, вільне володіння нею більшістю, а в перспективі – всіма українцями, є першочерговим теоретичним, педагогічним і практичним завданням держави у процесі формування духовності сучасної української нації. Мова є дійсністю, тобто формою реального існування свідомості, й механізмом спілкування. Завдяки їй люди обмінюються інформацією, досвідом, почуттями, висловлюють власно сформовані судження та цінності.

У 90-х роках ХХ ст. ґрунтовні дослідження з цієї проблематики були проаналізовані низкою українських науковців: В. Андрущенко, Т. Біленко, О. Базалук та ін. Найбільше уваги цій проблемі приділив В. Андрущенко, який стверджував, що центр національних інтересів складає мовна проблема. Для українців вона має особливий сенс, оскільки упродовж століть не лише не вирішувалась як того вимагає ідея буття національного, але й провокувалася шовіністичною політикою центру, спрямованою на знищення мови.

У сучасному суспільстві актуальною постає проблема з'ясування функції мови як чинника самосвідомості особистості та розвитку її духовності. Українська мова має державний статус, про це записано в Конституції України: «Українська мова є мовою роботи державних органів влади та місцевого самоврядування, мовою викладання в державних та комунальних закладах освіти» [1]. Це, звичайно, не заперечує вживання, розвиток і підтримку мов національних менших, що чітко визначено в міжнародному і національному законодавстві. Зокрема, у статті 10 (зазначеного документа) гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. «Єдиною державною мовою України була, є і буде українська мова», – наголосив президент П. Порошенко на зустрічі представників органів місцевого самоврядування й органів державної влади у Києві в червні 2014 року. Національна мова є одним з головних консолідуючих чинників нації.

Мова – генетичний код нації, який поєднує минуле з сучасним, програмує майбутнє, вона є засобом спілкування, основою національної культури. Дослідниця М. Пірен відзначає, що мова – «це душа, жива плоть народу, яку створювали сотні поколінь етносу. У мові народу одухотворювалася вся його історія, його радості, творчості, біди, надії. Вона служила кращим посередником у встановленні добросусідських взаємин та дружби між народами» [2, с. 308].

Мова моделює і творить навколишнє буття, завдяки їй мисляча людина стає творчою, вона дає назви тим чи іншим предметам, одухотворює їх, переводить у площину свого власного буття. На жаль, сьогодні частина мешканців України користується суржилом, що збіднює їх як особистостей. Видатний український педагог та письменник В.Сухомлинський зазначав: «Слово – це найточніший різець, здатний доторкнутися до найніжнішої рисочки людського характеру. Уміти користуватися ним – велике мистецтво. Словом можна створити красу душі, а можна і спотворити її. Тож оволодіймо цим різцем так, щоб з-під наших рук виходила тільки краса» [3, с. 170].

В Україні мовна проблема полягає не тільки у суто філологічній, але й у соціальній і психологічній площині. З розвитком людства активізуються контакти різних етносів, проте мова кожного з них продовжує відображати не лише спільні характеристики, а й реалізує специфіку ментальності цих народів, що не знаходить втілення у штучно створених мовних конструкціях. Більш виразно постає проблема нерівноправності мов, яка визначається перевагою у світі найбільш розвинених в економічному

плані держав, мова яких (насамперед, англійська) фактично нав'язується іншим країнам.

Аналізуючи питання формування мовної політики в Україні, варто зазначити, що ця проблематика є складовою етнонаціональної політики. Але реалізація ефективної мовної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства значною мірою стримується рівнем її політизації. Певні політичні сили проросійського спрямування намагаються запровадити в Україні російську мову як другу державну, спекулюючи на тому, що нібито в країні порушуються права етнічних росіян та інших національних меншин. У наслідок таких дій порушується формування і розвиток духовності нації, адже знання мови – є основа культури народу. «Мова – це наша національна ознака, в ній ступінь нашої свідомості. Мова – це форма нашого культурного й національного життя. Мова – душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб. І поки живе мова – житиме й народ як національність. Не стане мови – не стане й національності: вона геть розпорозиться поміж другим народом» [3, с. 71].

Отже, розвиток української мови в сучасному суспільстві є важливим процесом формування духовної культури нашої нації. Мова має відроджуватися в душі кожного українця.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Пірен М. Етнополітика в Україні: соціопсихологічний аналіз. К.: Університет Україна. 2007. 408 с.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. К. : Радянська школа, 1977. 215 с.

Паливода В.В.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Закладна Ю. О.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

COMMUNICATIVE PURPOSE OF THE LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL FIELD AND THE TACTICS OF POLICE COMMUNICATION

Scientific issue. Society on different levels is not able to exist without language. Serving the needs of society, the language performs a number of functions, the main of which is communication [4, p. 36-40].

Language is the most important means of communicating between people and providing information processes in modern society (in scientific, business, political, educational and other spheres of life).

It forms the personality, promotes its internal ordering, maintains a connection with culture and traditions, stimulates a sense of belonging to a nation and to a state. Nowadays Ukrainian language actively follows up European democratic trends, gradually strengthens position as a state, develops its structure and occupies a leading position in multinational Ukrainian society as its connecting element [2, p. 56].

The profession of police officer belongs to the group of occupations at the communication level "Person-to-person". It is determined by increased speech responsibility and the word serves as an effective tool [1, p. 31].

The final result of the work, the fate of individual citizens and sometime even the whole society depends on speaking skills. From this point of view, there is no objection to the importance of the formation of future sociocultural competence of police officer. That's why every policeman must know communicative cultural traditions not only of his native country, but also of different countries of the world.

Issue researchers. Various aspects of professional communication as a science and discipline are researched in the works of the native linguistics, such as F. Batsevich, A. Ishmuratov, T. Kosmeda, G. Onufrienko, V. Paraschuk, G. Pocheptsov, O. Semenyuk., O. Yashenkova and foreign scientists, such as E. Bern, T. Van-Dike, A. Weszbicka, G. Grays, D. Gudkov, O. Zalevskaya, V. Karasik, M. Makarov, P. Soper, T. Ushakova and others).

Base material. Every policeman should know the principles which can be the key to the successful communication with a person:

1. Body and words coordination control. Body language, including gestures and overall posture, must reflect what you intend to report. It is very unsatisfying if your body and words don't coordinate in conjunction.

2. Maintaining eye contact. Eye contact also has a great value. When you maintain eye contact with audience while communicating with them, it reassures that you are honest and sincere. People tend to believe you more when you maintain eye contact with them.

3. Speaking slowly. It literally doesn't mean that you bore the audience with your low pitch and drooling speed. You just have to ensure that your speed is balanced and people can hear and understand each word you are saying clearly.

4. Active listening. This ability to hear and understand what others say helps to hear danger signals when the situation is still at a verbal stage, which allows you to take operating measures before the situation goes out of control [5].

5. Verbal self-defense. The main component of police tactics includes a set of actions and measures aimed at resolving conflict situations through communication.

Conclusion. Communication is one of the most important means of achieving goals. The more effectively we communicate, the more successfully we can achieve our professional goals [3, p. 11].

In the process of reforming of law enforcement agencies we could see the rise of the value of patrol police officer professional competence, namely the culture of their professional communication. Cultural mutual relationship of patrol

police officer includes politeness, correctness, accuracy and tact. Patrol officer speech culture serves as an indicator of his training, compliance or noncompliance with the position, and, in general, the ability to deal with people.

Бібліографічні посилання:

1. Shumsky, O. L., Professional communication of law enforcement officers in the context of intercultural interaction // Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. - 2013. - № 2.
2. Akulenko V. Ukrainian language in the European context (the problem of development of speech communication) // Linguistics. - 1998 - № 2-3. - P. 91-97.
3. Anufrieva N. About the culture of communication // Police of Ukraine. - 2001. - No. 6.
4. Krasheninnikova T.V. Language as an Element of Lawyer Education // Scientific Bulletin of the Law Academy of the Ministry of Internal Affairs. - 2004. - No. 1.
5. <https://www.yodiz.com/blog/importance-of-communication-skills-in-business-workplace-professional-life/>.

Рец В. В.

здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Алексєєнко І. В.,
доктор політичних наук, професор,
академік Академії політичних наук,
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР КОНЦЕПЦІЇ «ЛЮДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ»

Взаємозв'язок між безпекою та людським розвитком, в сучасних умовах, відіграє все більшу роль, адже безпека означає свободу від бідності, голоду, втрат, маргіналізації, тощо. Ці аргументи відповідають концепції людської безпеки, розробленої ООН. Однак сам термін «людська безпека» на початку 2000-х років рідко вживався в європейських дискусіях. Лише у вересні 2004 р. група експертів під керівництвом М. Калдор представила Верховному комісару ЄС зі спільної зовнішньої та безпекової політики Х. Солана доповідь «Доктрина людської безпеки для Європи». Доклад запропонував концепт «людської безпеки», як стратегічний нарратив, безпекову стратегію для Європи. За його визначенням, людська безпека – це «свобода індивідуумів від основних небезпек, пов'язаних з тяжкими порушеннями прав людини» [8, с. 4].

У доповіді зазначалося, що основними постулатами безпекової доктрини ЄС повинні виступати наступні елементи: верховенство прав людини, сильна політична влада, мультилатералізм, залучення громадськості, регіональний фокус операцій, реалізація правових інструментів та належне використання сили; створення сил реагування з людської безпеки

(HumanSecurityResponseForce) та розробка нової законодавчої основи для здійснення інтервенцій та операцій.

Пізніше, ця стратегія була доповнена Мадридським звітом, в якому експерти аргументували необхідність «європейського шляху безпеки», що базувався б на принципах людської безпеки. «Людська безпека – зазначалось у звіті, – повинна надати нові операційні рамки для зовнішньої політики Європейського Союзу».

У європейському дискурсі людська безпека часто є синонімом «обов'язку захищати», що зміщує фокус уваги з людської безпеки всередині Союзу (як внутрішнього елементу) на її гарантування ззовні (як частина СЗБП/ЄПБО). Обидві концепції, згідно з резолюцією Європейського Парламенту, мають «практичні наслідки та значну політичну мотивацію для стратегічного напрямку європейської безпекової політики...» [11].

Водночас зазначається відсутність «автоматичного обов'язку та засобів у розпорядженні ЄС щодо розміщення місії ЄБОП, цивільних чи воєнних, у всіх кризових ситуаціях». Іншими словами, йдеться про констатування обмеженості ресурсів ЄС та розуміння людської безпеки, як діяльності ЄС поза своїми межами, а не на континенті. Тобто для ЄС людська безпека є зручним дискурсивним інструментом, завдяки якому ЄС приписує собі роль в управлінні глобальною безпекою. Водночас використання цього дискурсу Європейським Союзом може ознаменувати собою появу більш ефективного концепту людської безпеки «другого покоління», здатного подолати концептуальну та практичну аморфність першого визначення людської безпеки [7].

Барселонський звіт «Доктрина людської безпеки для Європи» містить три основних причини, чому Євросоюз повинен користуватися концепцією людської безпеки:

- 1) моральність (як моральна необхідність захищати людське життя);
- 2) правові підстави (як легальний обов'язок захищати права людини);
- 3) «освічений егоїзм» – визнання неспроможності гарантувати європейську безпеку, якщо сусідні країни перебуватимуть під загрозами. У ньому автори звіту вбачають деяку форму реалізму, а не тільки ідеалізму. Ці аргументи підкреслюють важливість концепції людської безпеки для сучасного світу та необхідність її реалізації на інституційному рівні. Більше того, людська безпека дає можливість стерти межі між внутрішніми та зовнішніми вимірами безпекової політики Європейського Союзу [10].

Дослідницька група спроможностей європейської безпеки (StudyGrouponEurope'sSecurityCapabilities) у 2004 році представила Доктрину людської безпеки для Європи (AHumanSecurityDoctrineforEurope). У ній пропонувалося, щоб людська безпека була консолідована як нарративна стратегія зовнішньої політики ЄС, що дасть таким чином необхідні спроможності. Таким чином акцент робиться на вакуумі, що існує між реальними потребами у сфері безпеки, та наявними на даний момент спроможностями (які в основному складаються із збройних сил, призначених для боротьби проти зарубіжних армій та охорони державних кордонів).

Прийнявши доктрину людської безпеки, ЄС сприятиме створенню більш безпечного світового порядку, у повному розумінні того, що «європейці не можуть бути у безпеці, коли інші у світі живуть у небезпеці», як зазначалося у звіті [1].

Для реалізації Європейської стратегії безпеки «Доктрина людської безпеки для Європи» визначає п'ять ключових принципів, яким повинні відповідати всі операції щодо людської безпеки:

1) пріоритет людських прав, що повторює пропозицію Міжнародної комісії з інтервенції та державного суверенітету (International Commission on Intervention and State Sovereignty), представлену у звіті «Відповідальність захищати» (The Responsibility to Protect», 2001);

2) формування відповідальної політичної влади;

3) мультилатералізм, чи надання пріоритету міжнародному правому порядку;

4) висхідний підхід: діяти із врахуванням потреб місцевого населення;

5) необхідність врахування регіональних особливостей в ході вирішення проблеми [12].

Незабаром після публікації цього документу Комітет Європейського парламенту з зовнішніх відносин опублікував звіт про Стратегію європейської безпеки (European Security Strategy). Він визнавав важливість цивільно-військової місії, запропонованої Групою з вивчення європейських безпекових спроможностей в рамках ЄПБО та введення цивільної компоненти у сили реагування на людську безпеку (Human Security Response Force), які отримали назву «Добровільні послуги з людської безпеки» (Human Security Volunteer Service) [14].

Варто звернути увагу на те, що ЄС концептуально пов'язує індивідуальну безпеку і розвиток у третіх країнах з європейською безпекою. Оскільки ЄС розглядає порушення прав людини як основну причину збройних конфліктів, міграцій, транснаціональної злочинності та міжнародного тероризму, то індивідуальна безпека в третіх країнах розглядається як передумова для міжнародної та європейської безпеки.

Слід зазначити, що зв'язок між бідністю та безпекою встановлюється двома внутрішньо суб'єктивними процедурами. По-перше, через визнання своєї ролі та дотримання встановлених стандартів, ЄС є визнаним міжнародним актором. Можливість запобігати конфліктам та діяти незалежно у сфері безпеки розглядається як ключова в ході формування ЄС як визнаного міжнародного актора. ЄС має намір підтвердити свою спроможність, представляючи свою політику розвитку як ніщо інше як інструмент запобігання конфліктам і через реалізацію своєї безпекової політики як останнього засобу у кризисному менеджменті [15].

По-друге, феномен бідності та його динамічний потенціал призводять до конфліктів, які розглядаються як зовнішні щодо ЄС. Суть самого Союзу полягає у концепції порядку, включаючи розвинене громадянське суспільство. У стосунках з державами, що не входять до його складу, Союз розглядає ефективно діюче громадянське суспільство як центрального

партнера у запобіганні та пом'якшенні конфліктів. Оскільки працююче громадянське суспільство відсутнє в умовах бідності та низького рівня економічного розвитку, не беручи до уваги сам конфлікт, що є додатковим аргументом для втручання ЄС у кризову ситуацію. Більше того, ці випадки розглядаються як такі, що загрожують акторам громадянського суспільства, що активно борються з бідністю та сприяють розвитку. Тому ЄС стає на захист акторів громадянського суспільства не лише для гарантування реалізації своєї політики розвитку, але й як форми запобігання конфлікту. За такого підходу ЄС у своїй політиці безпеки робить акцент не лише на запобіганні конфліктам, але і на вжитті заходів кризового менеджменту, які, слід визнати, досить рідко застосовуються на практиці [5, с. 50-51].

Тепер варто розглянути як ці дві тенденції – європеїзації та індивідуалізації безпеки – впливають на державу-націю, яка традиційно вважалася єдиним об'єктом безпеки. Безпека країн-членів майже не згадується у загальноєвропейському безпековому дискурсі. Поняття «національна безпека» дуже рідко вживається і на європейському рівні. Однак це не означає, що держави-члени втратили своє значення як об'єкти безпеки. Широке поняття «європейської безпеки» складається не лише з безпеки Євросоюзу, але також і його членів та громадян.

Тенденція до європеїзації та індивідуалізації безпеки змусила держави-нації відмовитися від виключного права на статус об'єкта безпеки. Водночас умови для безпеки держави-нації змінилися: фактично європеїзація безпеки держав-членів створила ситуацію, коли «національна безпека» держав-членів заснована значною мірою на десекюритизаційній якості відносин держав-членів та на спільному представництві багаточисленних безпекових інтересів щодо міжнародного середовища. З огляду на це К. Чуррука Мугуруза говорить про «колективізовану безпеку» [6, с. 5].

До того ж зростання важливості індивідуального призводить до зміни у розумінні функцій державної безпеки, оскільки, зрештою, це безпека громадян, які належать до ЄС, так само як і до держав-членів, що повинні про них турбуватися. У підсумку, концепція ЄС безпеки сьогодні складається із кількох об'єктів, безпека яких все більше розглядається як невіддільна та взаємопов'язана. Тобто, індивідуальна, національна, європейська, міжнародна та глобальна безпека розглядаються як взаємозалежні [7, с. 9].

Європеїзація безпеки вилилася у формування спільного бачення безпеки Євросоюзу, в той час безпекові умови держав-членів все більше змінюються в ході інтеграційного процесу. Водночас індивідуалізація безпеки акцентувала увагу на тому, що індивідуальна безпека є основним завданням будь-якої безпекової політики як на національному, так і на європейському рівнях.

Як результат, ЄС сьогодні уособлює унікальну систему колективної безпеки. Фактично, ЄС не можна вважати ні системою колективної безпеки, ні військовим оборонним альянсом у традиційному їх розумінні. Європейська політика уже не зосереджується виключно на питаннях співробітництва між державами у сфері безпеки для ефективнішої реалізації

національних безпекових інтересів. Навпаки, на європейському рівні протягом останніх десятиліть Союз сформувався як особливий політичний суб'єкт [13].

Таким чином, розвинулося постмодерне розуміння безпеки, що не виходить виключно з традиційного принципу національного суверенітету і не наголошує виключно на національних інтересах, але акцентує увагу на підтриманні інтеграційних процесів, посиленні здатності ЄС діяти ефективно і просувати спільні цінності на світовій арені. Оскільки не можна виключити збільшення кількості об'єктів, потенційних цілей конфліктів у майбутньому, тому національна безпека не завжди є синонімом європейської безпеки, в той час як індивідуальна безпека громадян ЄС та «людська безпека» громадян третіх країн не можуть бути зведені до спільного знаменника.

Важливим елементом європейської стратегії безпеки є залежність між безпекою та стабільністю, міжнародним правом та багатостороннім співробітництвом. Оскільки ЄС виступає за створення і посилення міжнародних інститутів, удосконалення міжнародного права, підтримку регіональної інтеграції та посилення ефективної мультилатеральної системи, він намагається експортувати європейську модель миру іншим регіонам та міжнародній спільноті загалом. Іншими словами позитивний досвід Спільноти закликає до активної і провідної ролі у цій сфері.

Слід зазначити, що підхід «кооперативної безпеки» не є чимось новим для сучасності. Політичні концепції, такі як «спільна безпека» відображають ці ідеї протягом конфлікту між Сходом і Заходом і стали більш очевидними в ході активної підтримки процесу Спільної зовнішньої і безпекової політики. Проте протягом 1990-х років ЄС інтенсифікувала свою діяльність на міжнародній арені і продемонструвала зацікавленість у посиленні міжнародного права та міжнародних організацій, таких як ООН.

Підтримка Кіотського протоколу та створення Міжнародного кримінального суду є найбільш яскравими прикладами цієї політики. Вірність міжнародним нормам, регіональній інтеграції та міжнародному співробітництву стала невіддільним елементом у кількох напрямках діяльності Євросоюзу, зокрема співробітництва заради розвитку, екологічній політиці, запобіганні конфліктів, боротьбі з тероризмом, контролем за поширенням зброї масового знищення. Одночасно функціональні аспекти спільного вирішення проблем набули більшої ваги. Відповідно концепції «глобального урядування» та «ефективного мультилатералізму» часто вживаються у зовнішньополітичному дискурсі ЄС.

Для досягнення цілей безпекової політики ЄС володіє низкою інструментів, як політичних, економічних так і військових. В часи біполярного світу Брюссель мав лише політичні та економічні важелі впливу, починаючи з 1990-х років робляться перші кроки до формування військових інструментів.

Політичні та економічні заходи впливають на діяльність політичних акторів у третіх країнах через позитивні та негативні стимули, так само як за допомогою процесу консультацій і переговорів, що характерно для

зовнішньополітичної діяльності ЄС. Протягом десятиліть ці інструменти «м'якої» сили були єдиними важелями, що перебували у розпорядженні ЄС, і вони посідають домінуюче становище сьогодні.

Що стосується позитивних стимулів, то політичний діалог використовується ЄС для встановлення формалізованих та постійних дипломатичних відносин з певними країнами чи групами країн. У цих рамках Євросоюз фокусується на цінності власного прикладу та силі переконання, що демонструє партнерам важливість визнання і дотримання європейських цінностей. Більше того, країнам-членам вдалося узгодити свої позиції з більшістю проблем міжнародних відносин і вони голосують одностайно в міжнародних організаціях у 80% випадків. Крім того дипломатичні місії представників ЄС у різних варіантах (тройка, президентство, представники Єврокомісії, Високий представник зі Спільної зовнішньої і оборонної політики, Спеціальний представник ЄС тощо) стали традиційними засобами зовнішньої політики ЄС та відіграють важливу роль у конкретних кризових ситуаціях.

Протягом останніх двох десятиліть сформувалися такі три тенденції:

1) питання безпеки відіграють все більшу роль у зовнішній політиці ЄС;

2) політика ЄС в сфері розвитку і економіки стала більш політизованою і секюритизованою. Тобто політичні і безпекові цілі мають значний вплив на формулювання зовнішньої політики в економіці та розвитку;

3) ЄС доповнила свій набір цивільних інструментів механізмами кризового менеджменту в рамках Європейської політики безпеки і оборони.

В економічній сфері основну роль відіграють так звані позитивні економічні санкції: виділення фінансової допомоги, сприяння розвитку, спрощення торгівлі, відкриття доступу на ринок ЄС тощо. Брюссель також може виділяти ресурси для проведення політичних, управлінських та економічних реформ у третіх країнах. Негативні економічні санкції накладалися ЄС на треті країни і на ранніх етапах його існування, однак починаючи з кінця ХХ ст. вони використовуються не лише як інструмент зовнішньої, а й безпекової політики. Тут можна згадати про торговельне ембарго, накладене на Сербію та Чорногорію в ході боснійської війни у 1992 році.

На сьогодні ЄС послідовно поєднує позитивні стимули із загрозами накладення санкцій у випадку продовження чи ескалації збройного протистояння, порушення прав людини, демонтажу демократичних інститутів тощо. Ці заходи прописані у більшості угод про асоційоване членство, укладених з третіми країнами. Найбільш очевидно такий підхід проявився у так званих Копенгагенських критеріях, відповідність яким є необхідною умовою вступу в ЄС.

Не менш важливим інструментом є воєнні засоби. Реалізація ЄСБ в нових геостратегічних умовах не передбачає захист від очевидного ворога, що стоїть на кордоні, як це було в часи «холодної війни». Натомість існує потреба у нейтралізації прихованих і розмитих транснаціональних загроз,

організованих у мережі та оснащених особливими видами озброєння та новою тактикою.

За такого підходу ключовим керівним принципом для інтервенцій збоку ЄС є «думати глобально, діяти локально». Це передбачає що організація військової моделі ЄС повинна ґрунтуватися на знаннях, які продукуються синергетичним поєднанням інформації, розвідки, планування, командування та контролю. Це дасть змогу ЄС мати постійне оперативне бачення сильного глобалізованого середовища, в кожному з його аспектів, що створить передумови для раннього виявлення потенційних джерел кризи та розробки міждисциплінарної стратегії, що найбільше відповідає таким підходам до розв'язання криз як виваженість, раціональність, відстеження, інтеграція військових та цивільних компонентів. Таким чином, модель безпеки дасть ЄС діяти ще до розростання кризи чи ускладнення ситуації і зробить відповідь оперативнішою.

Очевидно, що якщо країни-члени ЄС хочуть запобігти людським та матеріальним втратам, сприяти безпеці та розвитку, то вони повинні вміти справлятися з потенційною чи реальною кризою на перших етапах її виникнення, і до того, як ситуація погіршиться. Таким чином, з точки зору воєнних, ЄСБ вимагає існування спільних і комбінованих сил, можливо обмежених у кількості, але високо кваліфікованих. За будь-яких обставин ці сили повинні відповідати принципам всеохопності і діяти ефективно, бути повністю інтегрованими та синхронізованими у різних сферах.

Отже, на сьогодні концепція людської безпеки ЄС поєднує кілька характерних рис: 1) включає кілька об'єктів, безпека яких розглядається як взаємопов'язана і невіддільна. Таким об'єктом є зокрема сам Союз; 2) зростання кількості цінностей, які підлягають охороні. Ця тенденція одночасно змінила і переосмислила традиційне розуміння державного суверенітету на користь індивідуальних і європейських цінностей; 3) еволюція європейського розуміння безпеки позначена диверсифікацією сприйняття ризиків. Так, страх прямої військової загрози змінив різні прямі і опосередковані політичні, соціально-економічні, екологічні та військові ризики, загрози та виклики; 4) диверсифікація сприйняття ризиків пов'язана з розширенням інструментів політики безпеки завдяки військовим засобам та створення автономних інтервенцій та спроможностей для реагування на кризові ситуації; 5) переосмислення принципів цивільної сили, тобто перегляд їх з точки зору безпеки, прив'язка їх до цілей політики безпеки; 6) ЄС посилив свою готовність до активного застосування широкого набору засобів політики безпеки.

Бібліографічні посилання:

1. Актуальні проблеми державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції : науково-інформаційний збірник / [за ред. В. П. Горбуліна]. – Вип. 15. – К. : ДП «НВЦ «Євроатлантикформ», 2005. – 248 с. – (Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України).

2. Виступ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Ніни Карпачової на представленні у Верховній Раді України Спеціальної доповіді «Стан дотримання

- Україною міжнародних стандартів у галузі прав і свобод людини» 10 грудня 2008 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001715-08>
3. Демчук П.О. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції / П.О. Демчук. – К. : ППП, 2004. – 264 с.
4. Єзеров А. А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України / А. А. Єзеров // Стратегічні пріоритети. – 2013. – №2 (27). – С. 120-5. Національна безпека в контексті євроатлантичної інтеграції України: нормативно-правові аспекти : науково-інформаційний збірник / За ред. В.П. Горбуліна. – Вип. 7. – К. : ДП «НВЦ «Євроатлантикіформ», 2005. – 288 с. – (Дослідження і розробки у сфері євроатлантичної інтеграції України).
6. A human security doctrine for Europe. The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/HumanSecurityDoctrine.pdf>.
7. A secure Europe in a better World. European Security strategy European Council. 12 December 2003. – Brussels: European Council, 2003. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consilium.europa.eu/nedocs/cmsUpload/78367.pdf>.
8. A sustainable Europe for a better world. A European Union strategy for sustainable development, Commission's proposal to the Gothenburg European Council (COM (2001) 264 final) / European Commission. – 15 May 2001. – Brussels: European Commission, 2001.
9. A world free of nuclear weapons [George P. Shultz, William J. Perry, Henry A. Kissinger, Sam Nunn] // Wall Street Journal. – 2007. – January 4.
10. Active engagement, modern defence. Strategic concept for the defence and security of the members of the North Atlantic Treaty Organization adopted by heads of state and government at the NATO Summit in Lisbon 19-20 November 2010 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf.
11. A human security doctrine for Europe. The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/HumanSecurityDoctrine.pdf>.
12. A secure Europe in a better World. European Security strategy European Council. 12 December 2003. – Brussels: European Council, 2003. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consilium.europa.eu/nedocs/cmsUpload/78367.pdf>.
13. A sustainable Europe for a better world. A European Union strategy for sustainable development, Commission's proposal to the Gothenburg European Council (COM (2001) 264 final) / European Commission. – 15 May 2001. – Brussels: European Commission, 2001.
14. A world free of nuclear weapons [George P. Shultz, William J. Perry, Henry A. Kissinger, Sam Nunn] // Wall Street Journal. – 2007. – January 4.
15. Active engagement, modern defence. Strategic concept for the defence and security of the members of the North Atlantic Treaty Organization adopted by heads of state and government at the NATO Summit in Lisbon 19-20 November 2010 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf.

Савела Є.А.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Діса О. В.,
кандидат психологічних наук, доцент,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА ПІД ВЛИВОМ ВІРТУАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

У сучасних умовах суспільного розвитку, еволюційних процесів у технологічних та інформаційних сферах особливої гостроти набуває питання впливу на психологічний розвиток підлітка, зокрема на формування його особистості та ціннісних орієнтирів, віртуального середовища.

Віртуальне середовище, яке беззаперечно володіє значною кількістю позитивних моментів на сучасному етапі, відкриває й іншу свою негативну сторону – інтернет-залежність, яка є однією з проблем сучасності. Найбільш вразливою групою, що підпадають під такий негативний вплив є підлітки, які визначають Інтернет як один із інструментів самоствердження та визначення своєї значущості у підлітковому середовищі. Інтернет-мережі у сучасному молодому суспільстві є обов'язковим критерієм надання оцінки підростаючій особі, її життєвої позиції, інтересів тощо. Тому неприналежність до віртуального світу може стати однією з причин неприйняття такої особи до свого середовища. Особливо болючим є вплив інтернет-мереж на становлення підлітка як особистості, формування його ціннісних орієнтирів, що частіше за все спричиняє певні особистісні деформації.

Як вже зазначалося вище, підлітки є тією групою ризику, на яку віртуальний світ здійснює найбільш агресивний вплив. «Підлітковий вік – це найбільш складний та бурхливий період у формуванні особистості дитини, який характеризується глибоким змістом зовнішніх та внутрішніх факторів розвитку. Це насамперед пов'язано з фізіологічною перебудовою організму, зміною становища дитини у відносинах з дорослими й ровесниками. В цей час формуються ціннісні орієнтації, закріплюються риси характеру та форми міжособистісної взаємодії, розвивається рефлексія, яка змінює перебіг та характер відносин з іншими людьми та ставлення до самого себе» [1].

Перебування підлітків у віртуальному просторі та повне занурення в нього стає причиною відмежування себе від реальності, від справжнього спілкування в соціальному середовищі, що спричиняє деформаційні процеси формування особистості, підвищену агресію і, в решті-решт, девіантну поведінку підлітка. При цьому, особливу роль відіграє саме кількість часу, який підлітки витрачають на віртуальне життя.

Однією із найважливішими підліткових потреб є спілкування, яку вони не завжди можуть задовольнити у зв'язку з різними зовнішніми та внутрішніми обставинами. «У процесі використання підлітками Інтернет-мережі для спілкування у віртуальному просторі, що становить собою

комунікаційний компонент, відбувається вплив на комунікативні процеси підлітків. Спілкування у віртуальному світі в багатьох аспектах повторює реальне, але в той же час має свої специфічні відмінності та особливості. У процесі Інтернет-спілкування створюється особливий простір (віртуальна реальність) з характерним для нього видом спілкування, де виникають нові правила та закони» [2]. Таким чином, нові правила та закони Інтернету підлітки починають втілювати у реальному спілкуванні, повністю деформуючи сприйняті для всіх звичаї та особливості спілкування у соціумі. Зокрема, необхідно звернути увагу на вживання нецензурної лексики, нездатність встановлювати комунікативні зв'язки з людьми різних соціальних станів.

Крім вище зазначеного, негативний вплив віртуального світу виявляється на формуванні у підлітковому віці поведінкового компоненту. Надмірне перебування у віртуальності спричиняє появі девіантної поведінки, що пов'язано із вседозволеністю та необмеженістю в Інтернет-середовищі. Інтернет – це та реальність, де підліток може бути звільнений від надмірної опіки та заборон з боку батьків та викладачів, там він може реалізувати усі свої приховані бажання повністю анонімно та безкарно. Частіше за все, такі підлітки, повертаючись у реальність, не можуть адаптуватися до законів та вимог соціуму і намагаються підлаштувати реальність під віртуальний простір, де вони повністю самореалізувались та отримали авторитет серед інших користувачів. Надмірне використання Інтернету спричиняє приріст агресії, яку підлітки можуть проявляти відносно своїх однолітків, батьків, викладачів і навіть до тварин.

Тенденція інтернет-залежності надто сильно впливає і на розумову активність підлітків, на формування у них певних знань та навичок. Такі підлітки частіше за все не бачать себе поза віртуального середовища, тому навіть не намагаються реалізовувати свої здібності, не намагаються будувати плани, дбаючи про своє майбутнє як самодостатньої та реалізованої особистості. «У схильних до інтернет-адикції підлітків спостерігається фактичний брак тенденції до планування власного майбутнього. Через надмірну захопленість мережею особистість втрачає контроль над процесами, що відбуваються, виникає так зване розмивання кордонів віртуального і реального світів. Крім того, спостерігається тенденція до ігнорування таких сфер людського життя, як інтимно-особистісні стосунки та професійна спрямованість» [3, с. 180].

Не менш важливим є питання втрати власного «Я» під впливом віртуального спілкування, коли підлітки намагаються створити для себе певний образ і намагаються підстроюватись під нього, переймаючи певні негативні риси і переносячи їх у реальність.

«Надмірне перебування в Інтернет-мережі негативно впливає на психіку та соціальні зв'язки підлітка, який стає напруженим, емоційно неврівноваженим; втрачаються контакти з друзями. Постійно перебуваючи у віртуальному просторі, підлітки забувають про інші форми організації та проведення дозвілля» [4, с. 180].

Відтак, негативний вплив віртуального простору на формування особистості підлітка є досить поширеною проблемою. Така залежність від інтернету впливає на деформацію розвитку підлітка у всіх сферах життєдіяльності та впливає на становлення його майбутнього. Значна роль у відмежуванні молодих людей від пагубного впливу Інтернет-мережі покладається на найближче оточення, серед яких провідні ролі займають батьки та педагоги. Зокрема, слід зауважити, що неможливо виключити користування Інтернетом на даному етапі розвитку соціуму, адже він є основним елементом інформаційного обміну, але можна деяким чином зменшити діяльність підлітків у мережах Інтернету. Такі дії можуть стати поштовхом для реалізації своїх можливостей у реальному спілкуванні.

Бібліографічні посилання:

1. Білоущенко В. В. Психологічні особливості Інтернет-залежності в підлітковому віці / В. В. Білоущенко, Р. Т. Чарнецька // Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки. — 2013. — Вип. 1. — С. 33—36.
2. Снітко М. А. Компонентнісний підхід до діяльності підлітків у Інтернет-мережі / Снітко М. А., Веретенко Т. Г. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – С. 35–39.
3. Камінська О. Вплив інтернет-залежності на формування ціннісних орієнтацій молоді / О. Камінська // Нова пед. думка : наук.-метод. журн. - 2014. - № 1. - С. 178-182.
4. Снітко М. А. Компонентнісний підхід до діяльності підлітків у Інтернет-мережі / Снітко М. А., Веретенко. Т. Г. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів : ЧДПУ, 2011. – С. 35–39.

Стронціцький Б. Р.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Костенко О.Г.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Проблема юридичної термінології є неабияк важлива на теперішній час. Особливо яскраво ця проблема виражена у підготовці студентів-правників. Висока розвиненість мови правника є показником його професіоналізму. Переважно юридичні терміни є запозиченими словами іншомовного походження. Для сучасних юристів правильне використання юридичної термінології постає глобальною проблемою. І цю проблему потрібно негайним чином вирішувати. Значення цієї проблеми полягає в тому, що юридична термінологія є однією з найбільш головних систем не тільки у своїй сфері, а й у інших галузях мови. Юридична термінологія, як і інші галузі науки, потребує вдосконалення, і це розглядається як ще одна проблема. Це пов'язано з тим, що після Революції Гідності в Україні посилюється розвиток правотворчої діяльності.

Відомий юрист Н. Артикуца у своїй статті визначила такі характерні проблеми юридичної термінології:

- відтворення процесу формування української юридичної термінології у широких хронологічних рамках на фоні державно-правового та етнічно-мовного розвитку суспільства [2, с. 397];

- реконструкція лексичного складу і структури терміносистем на всіх етапах її історії [2, с. 397];

- показ ретроспективи змін та їх динаміки як у межах окремої термінологічної одиниці, так і цілих термінологічних об'єднань [2, с. 397].

Виходячи з цього автор робить такий висновок: «Не вирішення цих проблем суттєво збіднює нашу національну культурну історію, позбавляє можливості об'єктивно і обгрунтовано прогнозувати розвиток терміносистеми у майбутньому» [2, с. 398].

Проаналізувавши ці проблеми Н. Артикуца пропонує такі шляхи їх вирішення:

- створення на базі термінологічного центру НАН України спеціального історико-термінологічного відділення, яке б могло розвивати важливі теоретичні та прикладні напрями термінологічної діяльності [2, с. 398];

- спільна робота провідних вчених-юристів і термінознавців-лінгвістів, що дасть можливість моделювання терміносистем права [2, с. 398];

Інший вчений, кандидат юридичних наук Горобець Н. О. вбачає вирішення проблеми юридичної термінології у наступному: «Необхідно започаткувати процес оновлення та впорядкування наявної юридичної термінології у законодавстві України» [4, с. 11]. Він вважає: «Реалізація цього можлива тільки за умови, що всі проекти нормативно-правових актів проходитимуть обов'язкову мовно-термінологічну експертизу термінів, що вживаються законодавством України» [4, с. 11].

Виходячи з точки зору цих вчених, в мене з'явилися свої ідеї стосовно вирішення проблеми юридичної термінології:

- потрібно залучати іноземних спеціалістів для обміну досвідом у побудові правильної терміносистеми. Такий метод допоможе українським вченим-юристам розширити свій кругозір у веденні юридичної діяльності;

- необхідно приділяти більше уваги на вивчення юридичної термінології в старших класах середньої школи. Це допоможе людям ще зі шкільної лави орієнтуватися у справах пов'язаних з юридичною діяльністю.

Отже, ми розглянули проблему юридичної термінології, її значення. Також визначили що ця проблема є глобальною і потребує негайного вирішення. Звернули увагу на те, що юридична термінологія з часом потребує вдосконалення. Зауважили, що сучасним юристам стає дедалі складніше вживати юридичну термінологію. Розглянули точку зору на цю проблему двох вчених, які мають різні погляди на вирішення цієї проблеми. Запропонували своє бачення вирішення проблеми.

Бібліографічні посилання:

1. Миронюк С. С. «Роль юридичної термінології у формуванні мовленнєвої культури студентів-правознавців»
2. Хохрякова Л. «Юридична термінологія та проблеми її вивчення на заняттях з української мови(за професійним спрямуванням) у ВЗН»
3. Артикуца Н. «Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології»//Право України.- 1998. - №4
4. Науковий вісник Харківського державного університету. Горобець Н. О. «Проблеми використання юридичної термінології в Законодавстві України».
5. Клуб юних теоретиків. Стаття «Юридична термінологія: поняття,види термінів,умови раціонального використання термінології.»[Електронний ресурс] – studgurtok.ucoz.ua

Темрієнко Н. В.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Кондрашева О. В.,
старший викладач
(*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*)

МОВНІ ЗАСОБИ ПЕРЕКОНАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Упродовж професійної комунікації дуже часто доводиться стикатися з ситуацією, коли одного чіткого уявлення про істину у справі замало. У такому разі, доцільно показати чому ваша позиція вважається істинною. Юристу слід продемонструвати інтелектуальну здатність доведення опонентам або адресатам правильність своєї позиції за допомогою аргументації, засобу мислення та професійного спілкування. Враховуючи той факт, що спілкування відбувається шляхом універсального коду – мови, а паралельно апріорі будь-яка аргументація комунікативно репрезентується мовленнєвими засобами, потрібно продивитися вищезазначену тезу через призму повсякденної професійної діяльності правників.

Взагалі, мистецтво аргументації та переконання досліджувалось багатьма науковцями різних галузей знань, зокрема, філософії, психології, логіки, риторики та правознавства. Українська мова права термін «аргументація» вживає переважно у правовій доктрині, разом з тим, частково у мові правотлумачення. Окрім цього, у мові правозастосування розповсюджено вживання також термінів «обґрунтованість», «доведення» [1, с. 9].

Зауважимо, що аргументація насамперед є мовленнєвою дією, що включає в себе систему тез, призначених для підтвердження або заперечення будь-якої думки, що звернена в першу чергу, до розуму людини, яка здатна, проаналізувавши, прийняти або спростувати цю думку. Переконуючи, адресант говорить або пише, утворюючи текст, направлений іншому суб'єкту, маючи на меті впливати певним чином на її погляди, спонукати до

здійснення тих або інших вчинків. Вважається, що аргументація складає необхідну долю процесу переконання людей у ході їх спілкування і комунікативної діяльності в цілому. При цьому, в науковому спілкуванні за допомогою переконання аргументатор прагне вплинути на погляди, думки і поведінку співбесідника не шляхом примушення, а раціональними засобами і методами. Аргументація діє не на відчуття і емоції людей, а на їх розум [2, с. 278].

На думку науковця Халчанської О. В., завданнями мовленнєвого жанру переконання полягає у знаходженні інтеграційного рішення, де один зі співрозмовників поступається своїми аргументами та переходить на бік опонента. Заради переконання комунікантів застосовуються всі можливі засоби мови [3, с. 96]. Виділимо наступні мовленнєві засоби переконання:

- правила побудови комунікації на основі фраз і тексту, функціонування конструкцій як цілісних знакових одиниць, використання повторів, запитань, особливо риторичних, паралелізм речень тощо використовуються на граматичному рівні. Так, завдяки закличному, спонукальному тону, речення з риторичними питаннями та спонукальні речення часто використовуються як засіб установлення контакту зі співрозмовником, впливу на нього [3, с. 96]. Яскравим прикладом вищезазначеного, є робота юриста та його виступ у суді;

- запитання, звернення, заперечення, оклики - риторичні фігури – підсилюють емоційність висловлення, виконуючи функцію привернення уваги слухачів та впливу на них. Як приклад, правильно поставлені запитання набувають особливого значення у практиці ділового спілкування;

- переносні значення слів, метафори, епітети, порівняння, іронія, фразеологічні звороти, синоніми тощо застосовуються на лексико-фразеологічному рівні. Так, повтори одних і тих самих слів або близьких за змістом використовуються для посилення емоційного впливу та підвищення виразності тексту;

- аксіологічний аспект, тобто морально-етичний, пропонують виділяти філософи, оскільки зміна думок, інтересів, ідеалів комунікантів може стосуватись їхніх моральних принципів;

- особливо виразно за допомогою мовленнєвого етикету відбувається соціальний вплив комунікантів один на одного, що є характерним для спілкування взагалі;

- вплив на комуніканта відбувається також за рахунок невербальних елементів спілкування, таких як міміка, жести, манера розмовляти, застосування пауз у розмові тощо. У досвідченого доповідача «обличчя говорить разом з язиком», – говорив Анатолій Коні [4, с. 8]. Отже, невербальні засоби також є вирішальними чинниками переконання суб'єктів під час комунікацій.

Таким чином, мовленнєві засоби переконання в сучасній комунікації стали предметом широкого практичного використання в різних царинах людського життя та в різних професійних сферах. Вони надають безліч прийомів, за допомогою яких можуть формуватись або змінюватись

переконання у процесі комунікації, зокрема, під час професійної діяльності юриста. Вказані мовленнєві засоби стають винятковим інструментом об'єктивізації аргументації юриста, дозволяючи разом із законами логіки, риторики ясно і чітко висловлювати власні думки та безпосередньо здійснювати правничу діяльність.

Бібліографічні посилання:

1. Рабінович П. М. Правова аргументація: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження / П. М. Рабінович, Т. І. Дудаш // Вісник Національної академії правових наук України. - 2016. - № 2. - С. 8-20.
2. Федорченко Г. М. Маркери аргументації в науковому дискурсі / Г. М. Федорченко // Психолінгвістика. - 2013. - Вип. 14. - С. 274-283.
3. Халчанська О. Мовні засоби ефективності переконання під час спілкування / О. Халчанська // Філологічні науки. - 2013. - Вип. 15. - С. 95-101.
4. Халчанська О.В. Мовні засоби переконання та впливу на співбесідника під час безпосереднього спілкування / О. В. Халчанська // Парадигма пізнання: гуманітарні питання № 3 (14), 2016. – С. 1-10.

Цой А. Е.

здобувач освіти ІІ курсу

Науковий керівник – Клименова О. М.

доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МЕДІАОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ СТАНОВЛЕННЯ

На проблеми медіаосвіти та медіакультури на сьогоднішній день звертають увагу представники різних наукових галузей. Важливим є те, що медіакультура — вища ланка у сфері інформаційного забезпечення суспільства. Вона є його здатністю до найефективнішого використання медіаресурсів і застосовування новітніх інформаційних технологій.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що процес поступової інтеграції України в європейський і світовий медіапростір потребує узгодити напрями і засади проведення реформ у сфері медіаосвіти в умовах інформаційного соціуму. Обговорення цієї проблеми в національних засобах масової інформації і масової комунікації безпосередньо впливає на ефективність та швидкість протікання процесу в цілому.

Доцільність цієї теми не так давно стала однією з головних для більшості міжнародних організацій, наукових та освітянських спільнот, а отже, і засобів масової інформації в Україні зокрема.

Проблема медіаосвіти в контексті світового інформаційного простору представляє собою цілий комплекс складностей, для подолання яких дану тему досліджували і вивчали такі вітчизняні журналісти, як І. Слісаренко, М. Тимошик, В. Різун, В. Шкляр та ін. Останнім часом цією проблемою переймаються і представники точних наук, зокрема вчені Л. Шульман —

український астрофізик і публіцист. Наукова новітність запропонованого дослідження полягає у виявленні найбільш характерних чинників, що мають вплив на формування найоптимальніших шляхів розвитку медіаосвіти в Україні.

Мета роботи - з'ясувати особливості становлення та розвитку медіаосвіти в Україні, шляхи впровадження, а також форми і методи реалізації даного процесу.

Для покращення професійної освіти, а також забезпечення її доступності і ефективності в житті молоді, як інформаційного суспільства, в наш час необхідно враховувати процеси стрімкого інформаційно-технологічного розвитку різних сфер. Саме медіаосвіта визначає своїм завданням у найбільш повному обсязі скористатися освітнім і технічно-комунікаційним потенціалом сучасних засобів масової комунікації і є, за визначенням ЮНЕСКО, окремим вектором освіти, оскільки допомагає особі усвідомити різноманітні методи використання масової комунікації в соціумі; аналізувати медіатексти та логічно оцінювати запропоновані в них цінності, політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси, а також створювати і ширити через мас-медіа власні медіатексти [1, с. 10].

Останнім часом питання медіаосвіти піднімалося на обговорення на багатьох кафедрах та факультетах для підготовки журналістів, адже саме ця професія безпосередньо пов'язана з даною темою. Цим питанням переймаються різноманітні організації також. Так, 19 квітня 2018 року у м. Києві пройшла конференція з медіаосвіти та медіаграмотності, яку організувала міжнародна організація Internews в Україні та Академія української преси. За 8 років, коли одним з основних напрямів діяльності вищезгаданих організацій було впровадження медіаосвіти в Україні, вони досягли чималого успіху. Так, наприклад, організації провели 11 літніх та 11 зимових шкіл медіаосвіти та медіаграмотності, у 500 школах впровадили навчання за цією сферою, надрукували власні 8 підручників, що ефективно допомагають у вивченні предмету. Завдяки їм знання про медіаграмотність мали змогу отримати 90 тис. українських вчителів та 15 тис. медіаактивістів.

Напрямами розвитку в Україні ефективної системи медіаосвіти, яким надається пріоритет, є:

- впровадження системи шкільної медіаосвіти, що включає розроблення навчальних програм освіти для молодших класів звичайних шкіл, ліцеїв, гімназій, сприяння введення практики медіаосвітніх елементів у навчальні програми з різних предметів, введення курсу медіакультури з урахуванням профільного навчання, із залученням творчого потенціалу дітей тощо;

- розробка стандартів фахової підготовки медіапедагогів для системи освіти, проведення спеціалізованих навчальних курсів для підготовки і перепідготовки фахівців медіаосвітнього профілю;

- організація за участю громадських об'єднань і медіавиробників різних форм позашкільної освіти, включаючи форми для дітей дошкільного віку, батьківської педагогіки, творчих студій для дітей і молоді, дитячі та молодіжні фестивалі, конкурси, проекти місцевого і всеукраїнського рівня

для сприяння розвитку медіакультури і підтримки системи медіаосвіти;

- налагодження повноцінного суспільного діалогу з метою оптимізації медіаосвітньої діяльності самих медіа, підвищення психологічної та педагогічної компетентності працівників молодіжних редакцій різних медіа, поліпшення якості дитячих і молодіжних програм.

Отже, запровадження медіаосвіти до фахової підготовки є актуальним завданням педагогіки вищої школи на шляху побудови єдиного європейського освітнього простору.

Медіакультура є важливим елементом сучасного суспільства, що розвивається в умовах інформаційного прогресу. Відповідність медіаосвіти в Україні зарубіжним країнам відіграє неабияку роль у становленні України як сучасної самостійної держави, а також у її інтеграції у європейський простір.

Бібліографічні посилання:

1. Онкович Г. В. Сучасна медіаосвіта: зарубіжний і вітчизняний досвід // Світові стандарти сучасної журналістики / МОН України. Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького; Інститут Медіа-Права; Могилянська школа журналістики НАУКМА / відп. ред. Т. Г. Бондаренко, С. Квіт. - Черкаси : Видав. Чабаненко Ю., 2010. – Ст. 47-51.
2. Федоров А.В. Медіаосвіта в Росії та Україні: порівняльний аналіз сучасного етапу розвитку (1992-2008) / А. В. Федоров // Дистанційне навчання. - 2009. - № 9. - Ст. 52-71.

Чуркін В. В.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Подворчан А. З.

старший викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

КОМУНІКАТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК НОВІТНЯ ГАЛУЗЬ МОВОЗНАВЧОЇ НАУКИ

Сучасний етап історії – це постійний діалог суспільства, що знаходить своє місце у розвитку комунікації. 21 століття – століття технологій, а, найголовніше, налагодження комунікативного процесу на найвищому рівні. Від так, 60-70-ті роки минулого століття дають свій початок зародженню комунікативної лінгвістики, час, коли мовні комунікації стали нагальною необхідністю як спосіб людської життєдіяльності й вираження особистості.

Комунікативна лінгвістика – новітній напрям сучасної лінгвістики, яка вивчає процеси спілкування із урахуванням усіх вербальних й невербальних елементів комунікації.

Проблематикою окремих питань комунікативної лінгвістики займається окреме коло вчених. До сучасного етапу наукового розвитку лінгвістики питанням дослідження цієї ланки лінгвістичного знання активно займалися ряд вчених: Н. Аратюнова, Ф.Бацевич, С.Семчинський, О.Селіванова, Д.Гудков, І.Стернин, Г. Почепцов [1, с. 25-28].

У праці «Загальне мовознавство» Кочерган М.П. знаходимо чітке визначення «комунікативної лінгвістики»: напрям сучасного мовознавства, який вивчає мовне спілкування, що складається з таких компонентів, як мовець, адресат, повідомлення, контекст, специфіка контакту та код (засоби) повідомлення.

Так основними питаннями комунікативної лінгвістики є: загальні закони комунікації, специфіка комунікації в залежності від соціальних, культурних та інших умов. У зв'язку з цим ця ланка мовознавчої науки сформувала власний категоріальний апарат, де можна виокремити найважливіші поняття, такими виступають поняття комунікативного акту, комунікативної ситуації, комунікативної стратегії, комунікативної тактики, невербальних засобів спілкування тощо.

У зв'язку з цим ця ланка мовознавчої науки сформувала власний категоріальний апарат, де можна виокремити найважливіші поняття, такими виступають поняття комунікативного акту, комунікативної ситуації, комунікативної стратегії, комунікативної тактики, невербальних засобів спілкування тощо. Вивчення мови в реальному процесі спілкування(комунікація) – предмет комунікативної лінгвістики, який на сьогодні перебуває у тісних контактах з не одною сферою гуманітарних знань, що нашоюхує на дослідження комунікативного процесу низками наук з використанням методів комунікації.

Перейдемо до поняття «комунікація», яке виступає як складний феномен і цей процес тлумачиться наступним чином: «цілеспрямований процес інформаційного обміну між двома і більше сутностями за допомогою певної семіотичної системи» [2, с. 206-209]. Головними її ознаками виступають цілеспрямованість, конвенційність, наявність коду повідомлення, а також вона надає можливість спілкування, обмін думками, знаннями, ідеями. Так, С. Г. Тер-Мінасова до цього поняття відносить ряд систем(зокрема, офіційних), які використовуються для забезпечення цього процесу. Тлумачення цього питання розглядається в двох ключах: вербальна та невербальна комунікації [3, с. 5-6].

Успішне використання стратегії і тактики комунікації відбувається завдяки наявності у мовця ряду засобів мовлення. Адекватні лексико-граматичні засоби та їх щохвилинний вибір забезпечують акт передачі, аби протікала передача думок та почуттів, що є доцільним для подальшого впливу та розвитку певної комунікативної ситуації та ефективного вирішення завдань комунікації. Без сумніву, успадкування стратегії і тактики комунікації, зумовлені етнічною приналежністю учасників цього процесу і диктуються традиціями та звичаями етнічного спілкування.

Так кожен з нас повинен володіти певною мовленнєвою компетенцією, знаннями та уявленнями про світ для побудови конструктивного діалогу з метою отримання необхідної інформації. Здійснення мовленнєвого акту – побудова висловів за чіткими граматичними правилами, надання вислову смислу та референції, цілеспрямованості, аби мати змогу вплинути на поведінку, свідомість адресата для створення нової вигідної ситуації.

Так існує певний зв'язок прагматики, предметом її вивчення є низка проблем, які безпосередньо мають відношення до мовця, адресата, а також їх взаємодія в комунікативному процесі, ситуаціях спілкування тощо. За історичною довідкою найінтенсивніший рух прагматики припадає на другу половину ХХ ст., і частіше за все це пов'язують з розвитком теорії мовленнєвих актів Джейна Остіна, Джона Серля, та ін. Мовознавча наука поповнилася рядом праць, які присвячені саме прямим цілям мовних висловлювань, розглядають проблеми мовленнєвої тактики, принципи співробітництва, вплив висловлювань на адресата, а також його емоційний стан, погляд, вчинки, вплив на комунікативну ситуацію, її тематику, форму, тощо.

На сьогодні з плинним розвитком комунікативних технологій, змінюється і предмети та пріоритети сучасної лінгвістики, тому можемо помітити вплив комунікативного шуму, збоїв, тобто найрізноманітніших помилок, на функціонування, новітні аспекти сучасної лінгвістики. Мовний процес засміджений великою метафоричністю, неточністю вираження думок, паузами, алогізмами, непослідовністю, обманом та незнанням особливостей головної компетенції адресату, розбіжністю обсягів внутрішніх словників комунікантів, їхніх концептуальних систем, психологічних особливостей, мовних тактичних стратегій, тому пошуки новітніх теорій, які здатні точно описати мову, тривають і сьогодні.

Підбиваючи підсумки, відмічу, що комунікація - одна зі складових повсякденного життя людини. Адже поряд з засобам(традиційним, класичним) комунікації набуває свого поширення ЗМІ, які втягують у процес комунікації великі аудиторії. Завдяки чому відбувається виникнення нового культурного простору – звукового світу та світу слів, зображень – що впливає на свідомість суспільства. Тому вивчення значення комунікативної лінгвістики – є одним з пріоритетів для розвитку сучасного українського мовознавства.

Бібліографічні посилання:

1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики : курс лекцій / І. О. Голубовська, І. Р. Корольов. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – 223 с.
2. Бацевич, Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Флорій Сергійович Бацевич. – К. : ВЦ "Академія", 2004. – 344 с.
3. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр "Академія", 2003. – 464 с.
4. Тер-Минасова С. Г. Языки и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-. Минасова // Учебное пособие. – М. : Слово, 2000. – 262 с. 23.

Шкут А. С.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Стрюк Є. В.
старший викладач
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

FEATURES OF LEGAL TERMINOLOGY IN UKRAINIAN AND ENGLISH

In the vocabulary of any language, a large place belongs to the terminology vocabulary, the numerosity of which is constantly increasing significantly.

The terminological vocabulary includes all the words which are united in the language under the general name “terms”. The term is called a special word or phrase used to express the concept of any field of knowledge – science, technology, social and political life, art, jurisprudence, etc. So the goal is to examine the peculiarities of the transfer of English legal terms into Ukrainian.

The subject of this unit is relevant given a number of problems arising from it. There are many research papers on the translation of technical and scientific terminology, but the problem of the translation of specific terminology, in particular legal, is not sufficiently solved, there is no system of rules developed that could help in the translation of specific legal terminology, etc.

The urgency of the topic is related to the development of methodological recommendations and guidelines for improving the intellectual work of an interpreter who translates the legal text from English into Ukrainian or vice versa, and the text has a specific legal terminology, a number of established words and phrases, which are inherent in the legal texts. The translation of text in line with stylistic features of a legislative nature is also one of the most important problems encountered during the translation of the text.

Types and classification of legal terms. There are some peculiarities of the legal text that lead to difficulties that arise in the process of its semantic interpretation. “Encyclopedic legal dictionary” in the dictionary article “Legal technique” stops also on the notion of the legal term as an element of legal technology and defines the legal terms as follows: “verbal indications of state-legal concepts, by means of which expresses and enshrines the content of legal regulations of the state” [1].

In accordance with the provisions of the “Encyclopaedic Legal Dictionary”, legal terms are divided into three varieties on the basis of “intelligibility” of one or another part of the population:

1. Significant terms are characterized by the fact that they are used in everyday life and understandable to all, to this group of terms include, for example: a refugee, a witness, an employee; accomplice, accreditation.

2. Special legal terms have a special legal content (and, apparently, understandably not all, but only specialists in the field of law), for example:

necessary defense, satisfaction of the claim; coerced acquiescence, their accusations of retaliation.

3. Special-technical terms reflect the area of special knowledge – technology, economics, medicine, etc. (apparently, these terms should be clear to a lawyer who is also a specialist in another area), for example: malicious products, safety rules, non-patentable, nuclear-free.

Terms that have matches in a commonly used vocabulary (for example, commonly used words of longitude, appendix, equation, representations and terms of geographical longitude, grammatical appendix, mathematical equation, psychological representation, etc.) are relatively few in the modern language. The main function of the terminology is nominative, the terms are called special concepts from different branches of human knowledge. In this function, they always act in scientific, journalistic, professional-production and business styles. However, terminological words can be used outside these styles, they are often used also in the language of contemporary fiction, in which they, in addition to their direct nominative meaning, acquire additional meanings as well as expressive or emotional coloring. In the language of fiction, the terms may lose their “stylistic closeness”, and the use of terminological words “in the role of the constituent elements of the tropes and artistic images” predetermines partial or complete their semantic determinism.

In connection with the emergence of new branches of law, the discovery of new phenomena, there are significant difficulties in defining general scientific, general technical and specialized terminology: general scientific and general technical terms are terms used in several branches of science and technology. Sectoral terms are terms that are used only in one field of knowledge. For example: legal norms, adopted law, nugatory. The narrow-term terms are the terms that are characteristic for the specialty of this field. For example: claim, nunciature, chaplain, charge-sheet. In conditions where it is necessary to give names to new and new phenomena and concepts, many commonly used words acquire certain specifics. There is a specialization of their importance in the transfer of terms to another language and the unification of translated equivalents. Sometimes words and phrases are found in the texts, which refer to different functional systems, that is, different branches.

The term may be formed on the basis of the native language or borrowed from the neutral terminological bank (international Greco-Latin terms), as well as from another language, it must reflect the features of the concept; meaning of the term for a specialist. All terms in structure are divided into:

1. Simple, which consist of one word: punish – to punish.
2. Complex, consisting of two words and written together or through a hyphen: the High Court – High Court.
3. Terminology, consisting of several components: specific performance – real performance.

Since legal terms prevail mainly in terms of phrases, they are the main problem when translating the legal text. The most important feature of the term-phrase is its reproducibility in the professional sphere of use for the expression of a

specific special concept. The compound term will be stable only for a certain understanding system. Outside a particular terminology system, such a phrase will not be stable and will not be perceived as a connected language unit. Consequently, behind each compound term (term-phrase) stands a stable, standard reproducible structure of a complex professional concept.

Terminology for a term is a field that gives it precision and unambiguousness, and beyond which a word loses the signs of the term. The peculiarity of the syntactic structure of the compound term is that they can be considered free by the connectivity of the elements (because its components retain their direct significance) and at the same time – closed (since they arbitrarily include other words in their composition, they lose their terminology) [2]. Let's compare: investigative secrets and important investigative secrets, forensic examination and thorough judicial expertise. Within the legal terminology, a significant percentage of syntactically generated terms is allocated. By the number of components you can distinguish:

1. two-component;
2. three-component;
3. polycomponent.

The most commonly used legal terminology are the following syntactic types:

I. Two-component:

1) «**Adjective + Noun in nominative case (singular)**»: legal practice, criminal procedure, copyright, individual, deliberate murder, civil plaintiff, legal aid, legal fact, pre-trial investigation, repeat offense, direct intent, child crime, death penalty, conditional release, correctional work, nonprejudicial character, law charge;

2) «**Adjective + Noun in nominative case (plural)**»: Examples: criminal acts, material evidence, wrongful acts, intentional actions, law enforcement agencies, disciplinary offenses, legal institutes, general courts, grave crimes, investigative actions, port charges;

3) «**Noun in nominative case + Noun in genitive (possessive) case without Adverb**»: the body of inquiry, the place of events, the commission of a crime, the subject of the relationship, the verdict of the court, the dissolution of the marriage, the composition of the crime, the alienator of property, the imposition of the arrest, the right of ownership, the prick of hooliganism, imprisonment, custodial sentence, prosecutor's sanction, traces of a crime, adult charge, accommodation of dispute;

4) «**Noun in nominative case + prepositions infinitive constructions**»: detention, supervised transfer, old-age pension, commissioned murder, failure to report a crime, a code of conduct, preparation for murder, suicide, to escalate accusation.

II. Three-component syntactic types:

1) «**Adjective + Adjective + Noun**»: national lawyer association, involuntary legal facts, organized crime formation, international judicial procedure, subordinate legal acts, total length of service, grave bodily harm, judge's finish charge;

- 2) «**Noun in nominative case + Adjective + Noun in genitive (possessive) case**»: court of jurors, industrial property right, prosecution, age of criminal responsibility, criminal prosecution, extension of appeal period, receipt of illegal remuneration, use of firearms, notice of witnesses, charge of crime;
- 3) «**Adjective + Noun in nominative case + Noun in Noun in genitive (possessive) case**»: the common property of the spouses, the actual recidivism of the crimes, the positive behavior of the victims, judicial protection of honor, dignity; legislative norms of law, objective attitude to blame, subjective part of crime, reversal of the law, legal validity of sentence, completed attempt on crime, real adviser to justice;
- 4) «**Noun in nominative case + Noun in genitive (possessive) case + Noun in genitive (possessive) case**»: an overview of the place of events, citizens' right to property, appeal of a court decision, presumption of guilt of the debtor, damage to health, expiry of the statute of limitations, deferment of execution of the sentence;
- 5) «**Noun in nominative case + Noun in accusative case + Noun in genitive (possessive) case**»: the right to reimbursement of expenses, the right to freedom of speech, a pension for seniority, the right of copyrighting;
- 6) «**Adverb + Adjective + Noun in nominative case**»: a particularly dangerous recidivist, a socially dangerous act, especially malicious hooliganism, a particularly dangerous crime, chance-medley.

III. Polycomponent terms may include four, five, six or more units: voluntary refusal to commit an offense; attempt to use firearms; investigator in especially important cases; intentional murder under aggravating circumstances; intentional murder of hooligan motives; life threatening injuries, to acknowledge recognizance in false name, acquisition by discovery and occupation [3].

Requirements for the terms are as follows:

1. The term should be as short and accurate as possible. A successful term is not just a label; he must clearly and completely submit the characteristics of the concept. Not all terms describe the structure, anomaly, process, or function, but in general each term has short indicative or descriptive characteristics.

2. Specificity. This feature is a very desirable quality for the term in every branch of science. Ideally, the terminology should be unambiguous within a separate industry terminology and not have synonyms. From the term also require that he does not have emotionally expressive color, was focused on the object in the system or in a row and corresponded to the word-formation laws of the language. At the same time, the term is required to serve as a ground for the creation of derivatives, but only within the limits of its system.

The combination of these features, as practice shows, exists only ideally for a small number of terms. In fact, one or another sign is either absent or exists in a weakened state.

Hence, the main problems associated with the translation of terminology. Consequently, the transfer of English terms in Ukrainian requires knowledge of the field concerned with translation, understanding of the content of terms in English and knowledge of terminology in the native language. When communicating

scientific, technical and legal literature on English in Ukrainian, the interaction of the term with the context is important, which translates into the meaning of the word. In general, legal terms have the same ways of transferring English from Ukrainian to Ukrainian as all other terms. The main problem of translation of legal terms and phrasal terms is their polysemy not only among different branches of science, but also within the legal branch of the text itself.

Бібліографічні посилання:

1. Вербе́нець М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / Ін-т філології Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 15 с.
2. Гумовська І. М. Англійська юридична термінологія в юридичних текстах: генезис, дериваційні та семантично-функціональні аспекти: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2000. – 19 с.
3. Минзак О. В. Афіксальні антоніми в терміносистемі права (на матеріалі англійського юридичного дискурсу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_3/statti/99.pdf

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бідняк Ганна Сергіївна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції.

Бондаренко Вікторія Анатоліївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ

Бутиліна Ольга Володимирівна – інженер з охорони праці відділу матеріального забезпечення Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Головіна Ольга Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Давидова Наталія Вікторівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Декусар Ганна Геннадіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Закладна Юлія Олександрівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Клименова Олена Миколаївна – доцент кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Ковалевська Олександра Вікторівна – викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Козинець Інна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри кафедри соціально - гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Колесник Алла Валеріївна - кандидат філологічних наук, завідувач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Кондрашева Ольга Василівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Костенко Ольга Геннадіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кузьменко Анастасія Олексіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціально - гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кузьо Любов Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ

Левін Олег Леонідович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально - гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Левун Ніна Віталіївна– кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Логінова Галина Миколаївна– кандидат філософських наук, докторант Українського вільного університету (м. Мюнхен, Німеччина)

Мірошніченко Любов Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально - гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Нагорна Юлія Анатоліївна– старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Павлова Наталя Валеріївна– кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Пакулова Тетяна Василівна– доцент кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Палій Вікторія Миколаївна– учитель української мови і літератури вищої категорії, учитель-методист, керівник шкільної МАН КЗ «Ганнівський НВК «СЗШ-ДНЗ» Верхньодніпровської районної ради

Плетенець Віктор Миколайович– підполковник поліції; кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Побережна Наталія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Подворчан Алла Зеновіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Поповський Анатолій Михайлович – професор, доктор філологічних наук, професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Стрюк Євгенія Володимирівна– старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Тимофіїва Катерина Михайлівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Царьова Ірина Валеріївна – докторант кафедри української мови Запорізького національного університету.

Шинкаренко Інна Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та політології факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Шубенок Тамара Іванівна – викладач кафедри соціально - гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Аксьонова Дар'я Валеріївна– здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Алексієнко Олександр Володимирович – здобувач вищої освіти I курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Бакало Вікторія Олександрівна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Берлізова Яна Миколаївна – здобувач вищої освіти II курсу Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Винакурова Дар'я Сергіївна – здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Винник Дар'я Станіславівна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Водоп'ян Денис Володимирович. – здобувач вищої освіти 3 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гафісова Аміна Ельдарівна – здобувач вищої освіти I курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гнитка Анжела Василівна – здобувач вищої освіти II курсу Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гордієнко Катерина Дмитрівна – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гурковський Дмитро Мар'янович – здобувач вищої освіти III курсу факультету №1 підготовки фахівців для підрозділів слідства Львівський державний університет внутрішніх справ

Дегтяр Вікторія Андріївна – здобувач вищої освіти II курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Дишкант Олена Романівна – здобувач вищої освіти II курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Заяць Олег Віталійович– здобувач вищої освіти 1 курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Зуй Станіслав Юрійович– здобувач вищої освіти 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Іванчук Олександра Сергіївна – курсант 1 курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Карпенко Владислав Олександрович – курсант 1 курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кириянова Вероніка Олегівна– здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кобзева Вероніка Миколаївна – здобувач вищої освіти II курсу Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кривуля Анастасія Дмитрівна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кузема Іван Олегович – здобувачі вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Літвін Катерина Станіславівна –здобувач вищої освіти II курсу Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Мармута Олександра Олександрівна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Мельник Юлія Станіславівна– здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Москаленко Олексій Ярославович – здобувач вищої освіти II курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Ніколенко Ярослав Олександрович —здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Паливода Вероніка Віталіївна– здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Плескачова Владислава Сергіївна– здобувачі вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Рец Віолета Володимирівна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Савела Є.А. – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Стронціцький Богдан Русланович – здобувач вищої освіти I курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Темрієнко Наталія Вікторівна– здобувач вищої освіти 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Цой Ангеліна Едуардівна– здобувач вищої освіти 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Чуркін Василь Васильович – здобувач вищої освіти II курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Шкут Анастасія Сергіївна – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Підписано до друку 10.01.19. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний
Умовн. друк. арк. 10,1. Обл.-вид. арк. 11,5. Зам. № 99987.
Наклад 10 прим.

Віддруковано на базі поліграфічно-видавничого центру «Адверта»
тел. (066)-55-312-55, (056)-798-22-47
E-mail: 7984722@gmail.com
www.adverta.com.ua
www.facebook.com/adverta.Izdatelstvo